

**МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДІЯЛЬНОСТІ
ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ У КОНТЕКСТІ
ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄВИХ
ПЕРСПЕКТИВ ОСОБИСТОСТІ»**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА НАУКОВА УСТАНОВА «ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ»
СПІЛКА ГОЛІВ ОБЛАСНИХ РАД ДИРЕКТОРІВ ЗАКЛАДІВ
ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ
КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ОСВІТИ
КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ МЕДИЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ІМЕНІ В.І. ЛИТВИНЕНКА
ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДІЯЛЬНОСТІ
ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ У КОНТЕКСТІ
ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄВИХ
ПЕРСПЕКТИВ ОСОБИСТОСТІ**

**Збірник матеріалів Всеукраїнської
науково-практичної конференції.
І частина**

(24 листопада 2020 р.)

Київ, Кременчук
ФОП Адаменко Ю. В.
2020

Схвалено Спілкою голів обласних Рад директорів закладів фахової передвищої освіти України (протокол № 1 від 02 листопада 2020 року).

Актуальні проблеми діяльності закладів освіти у контексті формування життєвих перспектив особистості: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. I частина; 24 листопада 2020 р. (м.Київ, м.Кременчук). [За заг.редакцією Ю. В. Ївженка] — м. Кременчук, 2020. — **406 с.**

У збірнику містяться тематичні тези, доповіді, подані на Всеукраїнську науково-практичну конференцію «Актуальні проблеми діяльності закладів освіти у контексті формування життєвих перспектив особистості».

Автори висвітлюють актуальні питання педагогіки, психології з проблем виховного процесу у фокусі наукових досліджень. Представлений досвід з впровадження методик навчання, що сприяють формуванню життєвих компетентностей і лідерських якостей випускників закладів освіти. Змістовно розкритий практичний досвід виховання на засадах сучасних методологічних підходів та визначені перспективи впровадження інноваційних виховних технологій у контексті підвищення якості виховання. Доповнюють матеріали змістовні авторські сценарії заходів.

Матеріали будуть корисними для широкої наукової громадськості, викладачів, аспірантів, студентів.

За достовірність фактів, дат, найменувань, прізвищ, цифрових даних, за орфографічне, пунктуаційне, стилістичне оформлення поданих матеріалів відповідають автори публікацій.

ЗМІСТ

1.	<i>Азаркова Лариса Вікторівна</i> ФОРМУВАННЯ У СТУДЕНТІВ ВІДПОВІДАЛЬНОГО СТАВЛЕННЯ ДО СВОГО ЗДОРОВ'Я НА ЗАНЯТТЯХ З ДИСЦИПЛІН «БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ», «ОСНОВИ ОХОРОНИ ПРАЦІ ТА ОХОРОНА ПРАЦІ В ГАЛУЗІ»	8
2.	<i>Бабич Олександр Миколайович</i> СУЧАСНІ БІОМЕХАНІЧНІ ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ФІЗИЧНОМУ ВИХОВАННІ І СПОРТІ	13
3.	<i>Боньковська Сільвія Георгіївна</i> ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОГО СПЕЦІАЛІСТА В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ	18
4.	<i>Будченко Лариса Вікторівна</i> ПОЗАКЛАСНА РОБОТА З ХІМІЇ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПРЕДМЕТНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У СТУДЕНТІВ	25
5.	<i>Вербицький Володимир Валентинович</i> ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ СТАРШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ	32
6.	<i>Власюк Ірина Іванівна</i> МОРАЛЬНО-ЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА	40
7.	<i>Власюк Оксана Анеатоліївна, Дараган Тетяна Петрівна,</i> ВПРОВАДЖЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ АВТОНОМІЇ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ	46
8.	<i>Вознюк Олександр Васильович</i> ПЕДАГОГІКА ЖИТТЄВИХ ФАКТІВ – ОСЬ ЩО ДОПОМОЖЕ СУЧАСНІЙ ОСВІТІ ПЕРЕЙТИ НА НОВИЙ РІВЕНЬ РОЗВИТКУ	52
9.	<i>Волторніст Віра Олександрівна, Токар Наталія Борисівна</i> ТОЛЕРАНТНІСТЬ У СУЧАСНОМУ СПЕКТРІ ВИХОВАННЯ МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ	59
10.	<i>Вонсович Лідія Пантелеймонівна, Куценко Наталія Петрівна</i> СУЧАСНА ПАРАДИГМА ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МЕДИЧНИХ ФАХІВЦІВ: РЕАЛІЇ, ВИКЛИКИ	65
11.	<i>Воронцова Емілія Валеріївна</i> КАР'ЄРНЕ КОНСУЛЬТУВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ З ПОГЛЯДУ ТЕОРІЇ МНОЖИННОГО ІНТЕЛЕКТУ	71
12.	<i>Гавеля Валерій Васильович</i> ФОРМУВАННЯ У СТУДЕНТІВ МОРАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА ВІДПОВІДАЛЬНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ВЛАСНОГО НАВЧАННЯ	87
13.	<i>Галицька Лариса Борисівна</i> УПРАВЛІННЯ САМОСТІЙНОЮ РОБОТОЮ СТУДЕНТІВ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДГОТОВКИ ДО ЗОВНІШНЬОГО НЕЗАЛЕЖНОГО ОЦІНЮВАННЯ	93
14.	<i>Гандзюк Людмила Анатоліївна</i> ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНІЧНО-ТВОРЧИХ ЗАВДАНЬ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ФАХОВИХ МОЛОДШИХ БАКАЛАВРІВ	99
15.	<i>Гіндіна Марина Семенівна</i> ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТА ПРИ ТЕСТУВАННІ З ФУНДАМЕНТАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН У ПРОЦЕСІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	105

16.	<i>Гупало Наталія Володимирівни, Мельченко Олена Володимирівна</i> ІНФОРМАЦІЙНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЯК ЖИТТЄВА ПОТРЕБА СУЧАСНОГО СТУДЕНТА	110
17.	<i>Дорогокупля Сергій Миколайович, Дорогокупля Алла Леонідівна</i> СТУДЕНТСЬКИЙ КЛУБ «ВЕСЕЛКА» КРЕМЕНЧУЦЬКОГО МЕДИЧНОГО ФАХОВОГО КОЛЕДЖУ ІМЕНІ В.І. ЛИТВИНЕНКА І ЙОГО РОЛЬ У ФОРМУВАННІ ГРОМАДЯНСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ МАЙБУТНІХ МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ	116
18.	<i>Дубасенюк Олександра Антонівна, Ковальчук Тетяна Юрївна</i> ДІАГНОСТИКА РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАЙБУТНІХ МЕДИЧНИХ СЕСТЕР У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ	123
19.	<i>Жук Ніна Іванівна, Овчиник Тетяна Анатоліївна</i> ГІДНІСТЬ ЛЮДИНИ, ЯК ОСНОВА ВИХОВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ У СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ	130
20.	<i>Загорулько Галина Андріївна</i> ІННОВАЦІЙНИЙ ПОШУК ВИКЛАДАЧІВ МЕДИЧНИХ КОЛЕДЖІВ ТА УЧИЛИЩ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	135
21.	<i>Івах Світлана Сергіївна, Бондаренко Світлана Миколаївна</i> ФОРМУВАННЯ У СТУДЕНТІВ МОТИВАЦІЇ ДО ВЕДЕННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ	139
22.	<i>Ївженко Юрій Васильович</i> ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ТА ДІАГНОСТУВАННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ У СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ	143
23.	<i>Кашуба Михайло Михайлович, Галонза Олексій Миколайович</i> АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ЗАВДАННЯ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ ТА СПОСОБИ ЇХ ВИРІШЕННЯ	147
24.	<i>Князькіна Дар'я В'ячеславівна</i> ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ ПІДЛІТКА СТАРШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ	154
25.	<i>Копосов Павло Германович</i> ПЕДАГОГІЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ УЧНЯ В УМОВАХ РОЗБУДОВИ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ	163
26.	<i>Корнієнко Валентина Володимирівна</i> ВИВЧЕННЯ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ ЯК ЗАПОРУКА ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ МОЛОДІ	171
27.	<i>Косенко Микола Анатолійович</i> ІННОВАЦІЙНІ ОСВІТНІ ПРАКТИКИ ТА ЇХ ВИКОРИСТАННЯ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ	174
28.	<i>Костюкович Вікторія Володимирівна</i> ФОРМУВАННЯ ІКТ-КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗА ДОПОМОГОЮ ТЕХНОЛОГІЇ WEB- КВЕСТ	180
29.	<i>Кравчук Олег Миколайович</i> ПРОСТІ ПРАВИЛА БЕЗПЕКИ ДИТИНИ – КОРИСТУВАЧА ІНТЕРНЕТУ	184
30.	<i>Крамаренко Марина Анатоліївна</i> АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄВИХ І ФАХОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ	190
31.	<i>Луценко Богдан Олексійович</i> ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧА ЗАСОБАМИ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	195
32.	<i>Малик Світлана Станіславівна, Петряшев Ігор Олександрович</i> ТЕХНОЛОГІЇ ТА ІНСТРУМЕНТАРІЙ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ	200

33.	<i>Манаєнкова Ольга Дмитрівна</i> ДІАГНОСТИКА ГОТОВНОСТІ ВИКЛАДАЧА ДО РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОЇ МЕДИЧНОЇ СЕСТРИ	206
34.	<i>Менделюк Тетяна Михайлівна</i> НАЦІОНАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ НА УРОКАХ СЛОВЕСНОСТІ	215
35.	<i>Михайличенко Ніна Гргорівна</i> ВИХОВНІ ЗАХОДИ ЯК МЕТОД ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКИХ ПОЧУТТІВ У СТУДЕНТІВ ГУРТОЖИТКУ	221
36.	<i>Мізяківська Леся Миколаївна, Журавель Інна Вікторівна</i> ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЗАНЯТТЯХ З БІОЛОГІЇ	228
37.	<i>Морозов Сергій Миколайович</i> ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ГРОМАДЯНСЬКОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ КОЛЕДЖУ	235
38.	<i>Муштенко Надія Петрівна</i> ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК З БЕЗПЕЧНОГО КОРИСТУВАННЯ ІНТЕРНЕТОМ, ЦИФРОВИМИ МОБІЛЬНИМИ ГАДЖЕТАМИ	243
39.	<i>Нікітенко Юрій Дмитрович</i> ЖИТТЄВІ ПЕРСПЕКТИВИ ОСОБИСТОСТІ У ФОКУСІ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	248
40.	<i>Онуфрійчук Світлана Володимирівна, Кірієнко Надія Юрївна</i> СТУДЕНТСЬКЕ САМОВРЯДУВАННЯ – ШЛЯХ ДО ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ У МОЛОДІ	251
41.	<i>Погребняк Віталій, Дашковська Олена</i> ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ВИЩУ ОСВІТУ»: ПІДСУМКИ ДОСЛІДЖЕННЯ	255
42.	<i>Подтикан Ірина Володимирівна</i> ПРІОРИТЕТНІ ЗАВДАННЯ ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ РОБОТИ ЯК НЕВІД'ЄМНОЇ СКЛАДОВОЇ ФАХОВОЇ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ	262
43.	<i>Прокопенко Вікторія Вікторівна</i> ОКРЕМІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ У ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ФІЛОСОФСЬКИХ ДИСЦИПЛІН	267
44.	<i>Рамус Лариса Вікторівна</i> ЕКОНОМІЧНА КАЗКА ЯК ВИД ІННОВАЦІЙНОГО ЗАХОДУ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ	272
45.	<i>Репецький Михайло Тимофікайович</i> ІННОВАЦІЙНІ ОСВІТНІ ПРАКТИКИ ТА ЇХ ВИКОРИСТАННЯ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ	277
46.	<i>Ровінський Костянтин Броніславович, Гончарук Григорій Олександрович</i> ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВИКЛАДАЧА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОСВІТИ	284
47.	<i>Ротай Тетяна Миколаївна</i> КОМПЕТЕНТНІСНИЙ ПІДХІД У ПІДГОТОВЦІ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДІВ	291
48.	<i>Середа Тетяна Валеріївна, Цвєлих Наталя Вікторівна</i> СИЛАБУС – СУЧАСНИЙ ІНСТРУМЕНТ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ У ПЕРІОД ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	299
49.	<i>Сінюгіна Валентина Олександрівна</i> ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ В УМОВАХ КАРИНУ: НАУКОВИЙ ПІДХІД ДО КРИТЕРІЇВ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ	312

50.	<i>Трактовенко Станіслав Анатолійович</i> НОВІ МЕТОДИ ДІДЖИТАЛІЗОВАНОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ КАРАНТИНУ: НЕДОЛІКИ ТА ПЕРЕВАГИ	324
51.	<i>Удалова Олена Юрійвна</i> ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ФАХІВЦЯ У ПРОЦЕСІ ТРУДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	329
52.	<i>Харковина Людмила Михайлівна, Мосякіна Світлана Павлівна</i> ЯКІСТЬ НАДАННЯ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ В УМОВАХ КАРАНТИНУ	335
53.	<i>Хоріщенко Юлія Петрівна</i> ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНОСТІ ШЛЯХОМ РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ МЕДИЧНИХ ФАХІВЦІВ	341
54.	<i>Цвєлих Наталя Вікторівна</i> ІННОВАЦІЙНІ ОСВІТНІ ПРАКТИКИ ТА ЇХ ВИКОРИСТАННЯ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ	345
55.	<i>Ченчева Ольга Олександрівна</i> ЗАСТОСУВАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ДОПОВНЕНОЇ РЕАЛЬНОСТІ ПРИ ВИКЛАДАННІ ФІЗИКИ В ПРОФЕСІЙНО ФАХОВИХ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ	353
56.	<i>Чорна Ганна Олександрівна</i> ВИВЧЕННЯ ЛІТЕРАТУРИ ЯК ВАЖЛИВИЙ АСПЕКТ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ МЕДИЧНОЇ ГАЛУЗІ	358
57.	<i>Шабікова Тетяна Степанівна</i> ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СТИМУЛЮЮТЬ ІНТЕРЕС ДО ЇЇ ВИВЧЕННЯ	362
58.	<i>Шаповал Алла Вікторівна</i> УПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ПРИ ВИВЧЕННІ ПРЕДМЕТІВ ПРИРОДНИЧО- МАТЕМАТИЧНОГО ЦИКЛУ	368
59.	<i>Школьна Олена Віталіївна</i> ФОРМУВАННЯ У СТУДЕНТІВ ВІДПОВІДАЛЬНОГО СТАВЛЕННЯ ДО СВОГО ЗДОРОВ'Я	374
60.	<i>Штифурак Віра Євгенівна</i> ВИХОВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ ЯК ФАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	384
61.	<i>Штифурак Володимир Сергійович</i> КОНЦЕПТУАЛЬНІ МОДЕЛІ МОТИВАЦІЇ ЯК ВАГОМОГО ФАКТОРУ ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ	390
62.	<i>Яковенко Наталя Павлівна</i> ФІЗІОЛОГО-ГІГІЄНІЧНІ ПРИНЦИПИ РАЦІОНАЛЬНОГО ТА АДЕКВАТНОГО ХАРЧУВАННЯ СТУДЕНТІВ У ПІДЛІТКОВОМУ ВІСІ	397
63.	<i>Яровий Ігор Миколайович</i> ВЕБ-САЙТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПОКРАЩЕННЯ ЯКОСТІ НАДАННЯ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ В ЗФПО	403

**ФОРМУВАННЯ У СТУДЕНТІВ ВІДПОВІДАЛЬНОГО СТАВЛЕННЯ
ДО СВОГО ЗДОРОВ'Я НА ЗАНЯТТЯХ З ДИСЦИПЛІН
«БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ»,
«ОСНОВИ ОХОРОНИ ПРАЦІ ТА ОХОРОНА ПРАЦІ В ГАЛУЗІ»**

Агаркова Лариса Вікторівна,

магістр педагогіки, інженер з охорони праці

Кременчуцького медичного фахового коледжу імені В.І. Литвиненка

м. Кременчук

Вступ. Різноманітні небезпеки чатують на нас у побуті, на виробництві чи під час відпочинку. І найбільш незахищеними є діти та молодь чи в силу життєвої недосвідченості, чи надмірної активності. Отже, їхні знання з безпеки життєдіяльності та збереження здоров'я необхідно сформувати та постійно поповнювати, навчити розуміти медико-біологічні основи безпеки, визначати природу й механізми дій небезпечних факторів.

Ціль роботи. Довести, що зазначені знання, життєві компетентності з питань здоров'язбержувальних технологій, екобіозахисту, Інтернет-безпеки особливо важливі для майбутніх медичних фахівців.

Матеріали і методи. Вивчення питання за загальнонауковими методами емпіричного дослідження (спостереження, порівняння, вимірювання, експеримент).

Результати та обговорення. Під здоров'язбержувальними технологіями вчені пропонують розуміти:

- сприятливі умови навчання у школі, коледжі (відсутність стресових ситуацій, адекватність вимог, методик навчання та виховання);
- оптимальну організацію освітнього процесу (відповідно до вікових, статевих, індивідуальних особливостей та санітарно-гігієнічних норм);

- повноцінний та раціонально організований руховий режим.

Враховуючи викладене вище, педагоги Кременчуцького медичного фахового коледжу імені В.І. Литвиненка вбачають завдання та пріоритети не лише у вивченні зі студентами культури безпеки життєдіяльності, а й у формуванні готовності випускників до професійної діяльності, зокрема, — бути спроможними пропагувати здоровий спосіб життя.

Педагоги розуміють: наскільки успішно зможуть сформуватися та закріпитися у свідомості навички здорового способу життя в молодому віці, залежатиме в майбутньому реальний спосіб життя та фахова діяльність наших випускників, що сприятиме розкриттю потенціалу особистості.

У деяких випадках, наприклад, у разі надзвичайних ситуацій у медичній галузі, громадських закладах охорони здоров'я, для країн — членів ЄС і країн, що перебувають у стадії входження до ЄС, вимоги та стандарти щодо забезпечення гігієни, безпеки життєдіяльності та праці визначені міжнародними угодами, конвенціями або європейськими директивами. Підвищення якості медичної допомоги та послуг, ріст їх доступності та економічної ефективності світова спільнота очікує з розвитком «цифрової революції». Це потужний глобальний тренд, що спричинив незнану за масштабами та глибиною проникнення інформаційно-комунікаційну технологію, у т.ч. телемедицину, у всі сектори виробництва, економіки, освіти, охорони здоров'я [3]. За документом «Глобальна стратегія розвитку кадрових ресурсів охорони здоров'я: трудові ресурси 2030 року» визначена стратегія адаптації до умов Європейського регіону ВОЗ [2]. Зазначений документ передбачає формування стійких; професійно вмотивованих кадрів у Європейському регіоні. Рамочна основа для дій викладена в посібнику, що призначений для спеціалістів, котрі формують політику планування й управління кадрами, котрі реалізують ці завдання, зокрема заклади освіти галузей «Медицина» й «Охорона здоров'я». Розробка освітніх стандартів/вимог й

освітньо-професійних програм з телемедицини та інформатизації охорони здоров'я для підготовки та перепідготовки медичних і технічних кадрів, розробка технічних стандартів для забезпечення сумісності телемедичного обладнання і систем для реалізації здоров'язбережувальних технологій – ці напрями діяльності актуальні й для закладу освіти, що готовий надати сучасні освітні послуги, водночас сформувати культуру праці та екобезпеку, дбати про збереження та зміцнення здоров'я студентів.

Багаторічні дослідження науковців, очолюваних Ю.П. Лисициним, спеціалістом із соціальної гігієни, доктором медичних наук, професором, свідчать, що модель і стиль життя людини на 50–55% визначають стан її здоров'я. Відсоток значно вищий у порівнянні з іншими чинниками груп факторів загроз, навіть екологічних, біологічних. Тому в наш час особливого значення набуває формування здорового способу життя молоді, студентів медичних фахових коледжів. Від того, наскільки успішно зможуть сформуватися та закріпитися у свідомості навички здорового способу життя в молодому віці, залежатиме в майбутньому реальний спосіб життя та професійна діяльність, яка може перешкоджати або навпаки сприяти розкриттю потенціалу особистості. Молодь найбільш сприйнятлива до різноманітних формувальних і навчальних впливів, тому існує необхідність раннього плекання потреби збереження особистого здоров'я та проведення профілактичної роботи серед населення з метою формування здорової нації. Робота в даному напрямку дозволяє нейтралізувати в майбутньому розвиток факторів ризику різноманітних захворювань, запобігти виникненню шкідливих звичок. Адже саме молодь є найперспективнішою віковою категорією щодо формування здорового способу життя [1]. Ціннісне ставлення до власного здоров'я передбачає сформованість особистості та вміння цінувати себе як носія фізичних, духовних та соціальних сил. Воно є важливою умовою формування у студентської молоді активної життєвої позиції.

Ефективний фактор – багатопланове вивчення дисциплін «Безпеки життєдіяльності», «Основ охорони праці та охорони праці в галузі». Студенти зацікавлені у вивченні тем «Джерела небезпеки життєдіяльності людини та народжені ними фактори», «Фактори зниження життєдіяльності. Здоровий спосіб життя та його вплив на професійну діяльність». Конкретними навчальними цілями визначено:

- Виховання у студентів свідомого й відповідального ставлення до питань особистої безпеки та безпеки оточуючих.

- Отримання базових знань і вмінь, що дозволять розпізнати та оцінити небезпечні ситуації, фактори ризику середовища, довкілля, визначити способи захисту від них, а також ліквідувати негативні наслідки та надавати само- і взаємодопомогу в разі прояву небезпек чи загроз.

- Ознайомлення з необхідними індивідуальними заходами безпеки в щоденному житті та трудовій діяльності, у разі загрозливих чи надзвичайних ситуацій природнього, соціального, техногенного характерів.

- Оволодіння правилами й навиками захисту, що дозволяють зменшити можливу шкоду особистості, суспільству чи довкіллю за надзвичайних ситуацій чи катастроф.

- Розуміння причин виникнення масштабів нових небезпек для людства від власної життєдіяльності.

- Формування і розвиток навичок оцінки ситуацій, обставин і прийняття доцільних рішень.

І найбільш ефективними щодо результативності є практичні заняття – тренінги з дисципліни «Основи охорони праці та охорона праці в галузі», що допомагають реалізувати комплексне формування життєвих і спеціальних компетентностей з інформаційної, просвітницької та профілактичної діяльності майбутнього медичного спеціаліста.

Висновок. У сучасних ринкових умовах успіх самореалізації майбутнього фахівця в професійній діяльності та його

конкурентоспроможність залежать не лише від фахової обізнаності, а й від рівня готовності молоді людини до особистого здоров'язбереження, що ґрунтується на відповідальному ставленні людини до власного здоров'я як до надважливої цінності. Натомість, сучасній людині все частіше доводиться жити на межі своїх можливостей, у стрімко мінливих умовах, «інформаційному бумі». Нестабільна соціокультурна, економічна та політична ситуація в країні призводить до того, що близько 70% населення України перебуває в стані зтяжненого психоемоційного та соціального стресу. На противагу цьому слід донести до студентів: ціннісне ставлення до власного здоров'я передбачає сформованість особистості та вміння цінувати себе як носія фізичних, духовних та соціальних сил. Воно є важливою умовою формування у студентській молоді активної життєвої позиції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕЛЛ:

1. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 28.09.2012 № 752 «Порядок контролю якості медичної допомоги», зареєстровано в Міністерстві юстиції України 28 листопада 2012 р. за № 1996/22308.
2. Всемирная организация здравоохранения. Европейское региональное бюро. Методическое пособие по обеспечению устойчивых трудовых ресурсов здравоохранения. — 2018 г. // Электронный режим доступа: [www.euro.who.int > assets > WH11_TK_russian_online](http://www.euro.who.int/assets/WH11_TK_russian_online).
3. Директор Med-e-Tel Фрэнк Ливенс. Интервью с международными экспертами в сфере цифрового здравоохранения на Med-e-Tel 2016 // Электронный режим доступа: [https://evercare.ru /index.php/Lievens-medetel](https://evercare.ru/index.php/Lievens-medetel).
4. Пономаренко Н. О. Профілактична спрямованість як основна складова професійної діяльності медичного працівника середньої ланки / Н. О. Пономаренко // Медсестринство. – 2016. – № 4. – С. 53–54

ФОРМУВАННЯ У СТУДЕНТІВ МЕДИЧНОГО КОЛЕДЖУ ВІДПОВІДАЛЬНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ЗДОРОВ'Я ТА СПОРТУ

Бабич Олександр Миколайович,
викладач фізичної культури
Кременчуцького медичного фахового коледжу імені В. І. Литвиненка
м. Кременчук

На сьогодні гостро постає завдання формування відповідального ставлення до здоров'я, як умови збереження української нації, перспективи духовного зростання наступних поколінь, забезпечення якісних перетворень у масштабах всієї держави. Необхідним є визначення теоретичних аспектів відповідального ставлення до здоров'я з метою розробки системи його формування в студентів медичних коледжів.

Сьогодні на здоров'я підлітків найпомітніше впливають чинники, дія яких раніше була значно меншою. Більшість із чинників ризику починають інтенсивно діяти саме в юному віці. Зниження фізичного і підвищення нервово-психологічного навантаження, інформаційні перевантаження — усі ці складові нашої доби, звичайно, різною мірою, але відбиваються на здоров'ї молодих людей.

З кожним роком по Україні спостерігається погіршення стану здоров'я дітей: хворобливість, відхилення в роботі внутрішніх органів, зниження рухової активності, 90 % випускників — нездорові, мають ті чи інші відхилення в стані здоров'я [1, с. 3].

Найпоширенішими є хронічні захворювання, психоневрологічні розлади, короткозорість, ожиріння, порушення постави. Загрозливими є дані про досить помітне зростання серед молоді підвищеного кров'яного тиску, надлишкової маси тіла, неспроможність до фізичної активності. Значне розповсюдження вказаних факторів ризику серцево-судинних

захворювань та інших основних інфекційних хронічних хвороб у молодому віці свідчить про те, що їхні витoki знаходяться в дитячому та підлітковому віці, що значною мірою пояснює тенденцію до «омолодження» цих хвороб.

Відбувається деградація людства, яка виявляється у зростанні кількості «хвороб цивілізації»: серцево-судинні, онкологічні, нервово-психічні, різко збільшилась кількість хворих на СНІД, туберкульоз та наркоманію. У наш час паління, вживання спиртного стали патологічно необхідним атрибутом проведення часу молоді, поширюється спектр мотивів пияцтва. Вживання алкоголю й тютюну стало майже сенсом життя. [2, с. 23].

У сучасних умовах, коли зниження духовного потенціалу та здоров'я молоді, особливо підлітків, стає відчутною реальністю, необхідність орієнтованості на формування духовних потреб, здорових звичок, фізичного загартування, в цілому здорового способу життя є одним із пріоритетних напрямів у розробці концепції виховання дітей і молоді [4, с. 440-442].

У сучасній науці з'явилася і з кожним днем усе більше розвивається так звана філософія здоров'я й здорового способу життя, виникають нові напрямки цієї актуальної проблеми.

Здоровий спосіб життя розглядаємо як взаємодію, взаємозалежність певних аспектів життя: фізичного, інтелектуального, емоційного, соціального, морального, особистісного; як етап повного фізичного, психічного, соціального здоров'я та добробуту людини; як потребу та вимогу часу; умову й основу гармонійного життя та щастя; діяльність людини в напрямку зміцнення індивідуального та суспільного здоров'я [3, с.172-173].

Виходячи з цих таких показників, які з кожним роком стають все гіршими, можна зробити певні висновки та провести алгоритми

необхідних дій, яких потребує наша держава зі сторони викладача фізичного виховання чи як набуває популярності вираз - «тіловиховання».

Мета педагогічної діяльності викладача є формування відповідального ставлення до здоров'я передбачає реалізацію наступного алгоритму дій:

- проведення діагностики фізичного, психічного, духовного, соціального здоров'я підлітків, їхньої адаптації до умов навчального закладу;

- розробка оптимальних режимів навчально-виховного процесу для студентів, з метою попередження їх втомлюваності та підвищення працездатності й ефективності діяльності;

- моделювання та впровадження в практику передового педагогічного досвіду застосування ефективних технологій навчання і виховання, адекватних можливостям підлітків, спрямованих на збереження всіх складових їхнього здоров'я;

- систематичне розширення знань педагогів з валеології, безпеки життєдіяльності, проблем здорового способу життя підлітків;

- надання допомоги педагогам в оволодінні методиками щодо формування відповідального ставлення до здоров'я у підлітків і вміннями їх впровадження в процес навчання та виховання студентів - медиків;

- формування у підлітків позитивної мотивації на здоровий спосіб життя, вмінь та навичок його вибору, дотримання у своїй життєдіяльності;

- впровадження інноваційних технологій на заняттях з фізичної культури та фізичного виховання підлітків;

- пропагування здорового способу життя серед батьків підлітків, підвищення їхньої педагогічної культури;

- здійснення координації дій у системі "педагог-психолог-медичний працівник-адміністрація" з метою формування здорового способу життя підлітків;

- систематичне підвищення педагогом власного професійного рівня з формування відповідального ставлення до здоров'я у підлітків;
- Збільшення матеріальної бази та місць занять для студентів та викладачів коледжу.
- Відповідно до завдань формування відповідального ставлення до здоров'я у підлітків, зміст діяльності педагога визначається наступними напрямками:
 - формування ціннісного ставлення до здоров'я всіх учасників педагогічного процесу;
 - формування валеологічної культури педагогів, підлітків;
 - вивчення показників особистісного здоров'я всіх учасників педагогічного процесу в співпраці з психологом, медичними працівниками, кураторами;
 - профілактика та корекція адиктивної поведінки підлітків;
 - підтримка підлітків групи ризику та з ослабленим психічним та фізичним здоров'ям;
 - Відновлення роботи секцій та гуртків, які сприяють розвитку особистості, фізичного здоров'я, з корекцією до наказів МОЗ стосовно вірусної інфекції COVID – 19.

Викладач, який прагне найефективніше використати навчальний час, створити умови найбільшого сприяння для творчості учасників програми, спрямувати їх на найвищі рівні навчальних досягнень, допомогти всім учасникам процесу якнайкраще опанувати життєві навички, набути різних знань, упродовж кожного заняття використовуватиме різні методи інтерактивного навчання [5, с.95].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Баєва Т. Формування здорового способу життя в особистісно-орієнтованому виховному процесі життя / Т. Баєва // Соціально-педагогічні

проблеми сучасної середньої та вищої освіти в Україні. – Житомир: ЖДПУ, 2002. – С.172-173.

2. Герасимчук А.Ю. Формування у студентів потреб до занять фізичною культурою / А.Ю. Герасимчук, О.М. Ужеліна // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т.Г.Шевченка. – Чернігів: ЧДПУ, 2006. – Вип. 35. – с. 440-442. – (Серія Педагогічні науки).

3. Мягих В. Б. Соціальне здоров'я молоді в умовах сучасного українського суспільства: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. соц. наук: спеціальність 22.00.04 “Спеціальні та галузеві соціології” / Вероніка Борисівна Мягих. – Харків, 2007.– 23 с.

4. Сучасні підходи у сфері охорони громадського здоров'я та його популяризації / упоряд. Н. В. Зимівець, В. В. Крушельницький, Т. І. Мірошніченко; за заг. ред. І. Д. Зверєвої. – К.: Наук. світ, 2003. – 95 с.

ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОГО СПЕЦІАЛІСТА В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Боньковська Сільвія Георгіївна,

базовий методист

Білоцерківського фахового медичного коледжу

м. Біла Церква

Сучасний ринок праці в Україні характеризується високим рівнем конкуренції, зумовленою зростанням вимог роботодавців та значною чисельністю молодих високоосвічених кадрів, підготовлених навчальними закладами. У цих умовах для того, щоб випускник закладу фахової передвищої освіти був конкурентоспроможним та зацікавив роботодавця, він повинен, окрім здобутих під час навчання вмій і навичок, розвинутих особистісних якостей, мати високий рівень професійної свідомості, фахової компетентності.

Конкурентоспроможний випускник – це не тільки результат підготовки навчального закладу, але й особистість, яка наділена певними якостями, як професійними, так і здатністю отримати перемогу в конкурентній боротьбі. Згідно з даними Держкомстату України, у 2010 році рівень безробіття у віковій групі 15-24 років досяг 17,8%; у 2009 році він становив 13,3% (розрахунок за методологією Міжнародної організації праці). У наступній віковій групі (25-29 років) він майже вдвічі нижчий - 10,4%. Таке співвідношення свідчить про дуже низьку конкурентоспроможність молодих фахівців, випускників коледжів на ринку праці.

Проаналізувавши різні підходи до визначення конкурентоспроможності випускника, ми дійшли до висновку, що не можна в повній мірі оцінити конкурентоспроможність майбутнього

фахівця на ринку праці без конкурентоспроможності навчального закладу, у якому він навчався і формувався як спеціаліст.

Параметри оцінки рівня конкурентоспроможності вищих навчальних закладів:

- матеріально-технічна база;
- рівень кадрового потенціалу викладацького складу;
- прогресивність навчальних технологій;
- рівень фінансового забезпечення;
- якість і професіоналізм управління;
- рівень і дієвість контактів із зарубіжними навчальними закладами;
- ефективність, прозорість і справедливість прийому абітурієнтів;
- якість комп'ютерних комунікацій;
- престижність спеціальностей, за якими готують фахівців;
- спроможність і швидкість переорієнтації форм і методів надання освітніх послуг закладу на потреби ринку праці.

Таким чином, конкурентоспроможність визначається на основі цілого ряду показників, що характеризують різні аспекти підготовки майбутнього фахівця. Показники для оцінки конкурентоспроможності можна об'єднати в чотири групи:

1) показники що впливають на формування конкурентоспроможності майбутнього фахівця в період навчання його у школі;

2) показники що визначають рейтинг закладу освіти, у якому навчається майбутній фахівець;

3) показники, що характеризують ділову активність випускника, його особисті професійні та людські якості, які впливають на його конкурентоспроможність;

4) показники, що визначають зовнішнє соціальне-економічне середовище фахівця.

Отже, одним із чинників підвищення рівня якості фахової підготовки молодших фахових бакалаврів є прогресивні педагогічні технології. В

основі технології побудови самого навчально-виховного процесу лежить ідея про те, що існують загальні закономірності процесу навчання, за допомогою яких можна побудувати єдину ефективну систему навчання, що забезпечує функції закладу освіти щодо всіх або переважної більшості вихованців, учнів, студентів. Першою спробою створити такий технологічний процес навчання з гарантованими результатами було програмоване навчання, що виникло в 60-х роках у зв'язку із проникненням ідей кібернетики в педагогіку. Метою програмованого навчання була оптимізація управління процесом навчання. Програмоване навчання припускає таку організацію процесу, за якої студент за допомогою особливим чином підготовлених дидактичних засобів (програми) може самостійно здобувати нові знання й уміння.

Необхідними складовими програмованого навчання є наявність:

- керованого об'єкта (студента);
- послідовної / імпровізованої програми;
- систематичного зворотного зв'язку;
- управління.

Ціль управління полягає в зміні наявного стану керованого об'єкта, у доведенні його до задалегідь наміченого рівня. Для цього розробляється програма, що забезпечує послідовне проходження кожним студентом усіх етапів засвоєння. Без цього викладач не може гарантувати засвоєння студентом знань і вмінь тієї якості, яка передбачена цілями навчання. Ефективність управління процесом засвоєння забезпечується наявністю зворотного зв'язку. Інформація про хід процесу засвоєння надходить не тільки до викладача, а й до студента. Така інформація отримується на основі зворотного зв'язку, переробляється, на її основі виробляється коригувальний вплив. Суть педагогічної технології полягає в тому, щоб, спираючись на постійний зворотний зв'язок, гарантувати досягнення чітко поставлених цілей. Тому технологія постановки цілей стає найважливішою вихідною умовою педагогічної технології.

Цілі можуть бути виражені через:

- навчальний зміст;
- діяльність викладача;
- внутрішні процеси та зрушення в розвитку студентів;
- зовнішньо виражену навчальну діяльність.

Так, якщо цілі формулюються через навчальний зміст, це тільки вказує на галузь знань, про яку буде йти мова на занятті, і не дає жодних конструктивних засад для побудови навчального процесу. Якщо цілі формулюються через діяльність викладача, це зосереджує його на власній діяльності, а не на реальних результатах навчання. Якщо ж цілі формулюються через внутрішні процеси в розвитку студента (процеси мислення, розуміння, сприйняття, аналізу, синтезу тощо), то, як можна зробити висновок про досягнення цих цілей, адже всередину психічних процесів проникнути неможливо. Оскільки в середину психічних процесів проникнути неможливо, міркують прихильники цього підходу, то психічний (у тому числі розумовий) розвиток особистості можна ототожнити тільки з реальними діями, які студент може продемонструвати. Отже, цілі навчання повинні формулюватися таким чином, щоб з них однозначно виявлялося, якими вміннями та навичками повинен оволодіти студент; які вміння, навички та пізнавальні досягнення він може реально продемонструвати. Таким чином, педагогічна технологія припускає формулювання цілей через результати навчання, виражені в таких діях студентів, які можна реально зафіксувати. Такі цілі мають назву діагностичних або операційних. Хід технологічно організованого навчального процесу можна представити таким чином:

- загальні цілі та зміст навчання;
- діагностично-поставлені цілі навчання, виражені через реальні дії студентів;
- процес навчання;
- діагностика;

- у випадку розбіжності результатів і діагностично-сформульованих цілей упроваджується корекція процедур навчання;
- повторна діагностика.

Орієнтація на мету, діагностична перевірка поточних результатів, розбивка навчання на окремі навчальні епізоди - створює повний навчальний цикл, що складається з таких моментів:

- планування навчання на основі точного визначення його бажаного еталона у вигляді набору дій студентів, що відслідковуються;
- попередня оцінка навченості студентів;
- навчальна фаза - сукупність навчальних процедур, що супроводжується корекцією на основі оперативного зворотного зв'язку;
- оцінка результатів.

Описана послідовність етапів (фаз) фактично являє собою циклічний алгоритм діяльності викладача, повторення якого (з відповідними варіаціями цілей, конкретних процедур навчання та способів контролю) вичерпує весь навчальний процес.

Логіка навчального циклу припускає переважно репродуктивне навчання: представлення студентам зразків дій із навчальним матеріалом та організація відпрацьовування його студентами.

Однак, як відомо, результат навчання не вичерпується сукупністю репродуктивно засвоєних знань, умінь і навичок, а вимагає формування досвіду пошукової (творчої) діяльності.

Педагогіка дає деякі відповіді на невирішені в рамках технологічного підходу питання. Так, творча діяльність студентів може стати предметом ефективного управління. У технологічно ж організованому навчальному процесі акцент робиться на відтворених діях навчання. Існує думка про те, що технології носять більше універсальний характер. Методика ж - більш індивідуалізована сукупність прийомів і способів навчання. Вона залежить від особистості викладача, його темпераменту й уміння. Порівняйте, наприклад, технологію програмованого навчання та методику

інтенсивного навчання В. Шаталова. Відповідно до цього підходу вчені виділяють певні критерії технологічності освітньої моделі. Критерії технологічності навчального процесу:

1. Концептуальність (опора на певну наукову концепцію).
2. Системність (логіка процесу, взаємозв'язок усіх його частин).
3. Керованість (діагностичне цілепокладання, проектування процесу навчання, поетапна діагностика, корекція навчального процесу).
4. Ефективність (за результатами; оптимальність за витратами; гарантованість досягнення певного стандарту або еталону навчання).
5. Відтворюваність (можливість застосування іншими).

Цілі навчання виступають у двох функціях: загального орієнтування навчально-виховного процесу та критерії його результативності.

Це означає, що цілі навчання повинні бути описані в якостях формування особистості, яка навчається, у характеристиках змісту навчання, які повинні стати надбанням особистості; повинні відображати плановані результати навчання в системі якісних і кількісних характеристик навченості студентів.

Пріоритетним напрямком освітньої системи України, що підтверджено державними законами та нормативними документами, є доступ до якісної освіти. Тому впровадження інноваційних технологій, форм і методів у навчально-виховний процес є одним із найважливіших питань, які сьогодні розглядаються в освіті. Для сучасного суспільства впровадження інноваційних технологій в освіту має не стільки теоретичне, скільки прагматичне значення, оскільки в умовах глобалізації воно стосується його історичного розвитку та перспектив, які пов'язані з так званими «високими технологіями». Необхідною умовою використання інформаційних технологій є реформування системи освіти, розробка нових дидактичних і методичних концептуальних засад освіти. Головними напрямками цього процесу мають стати: створення предметно-орієнтованих навчально-інформаційних середовищ, які дозволяють використовувати

мультимедіа, системи гіпермедіа, електронні підручники тощо; освоєння засобів комунікації (комп'ютерної мережі, телефонного, телевізійного, супутникового зв'язку для обміну інформацією); навчання правил і навичок «навігації» в інформаційному просторі; розвиток дистанційної освіти. Навчання з використанням інноваційних технологій якісно перевищує класичну освіту. ***Воно інтегрує процеси, які не можна об'єднувати в межах класичної освіти: навчання, працевлаштування, планування кар'єри, безперервна освіта.*** Вивчення проблеми конкурентоспроможності випускника є однією з важливих складових досліджень у педагогіці професійної освіти, у формуванні стратегії і тактики коледжу на ринку освітніх послуг та конкурентоспроможності майбутнього спеціаліста в обраній галузі діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Босак О.В. Фактори конкурентоспроможності вищих навчальних закладів у системі формування економіки знань // Регіональна економіка. - 2008. - № 4. - 223-227 с.
2. Митин Е.А. Компонентная модель формирования конкурентоспособности будущего специалиста // Научно-теоретический журнал «Ученые записки университета имени П.Ф. Лесгафта», 2 (48) – 2009 г., – НГУ им. П.Ф.Лесгафта, Санкт-Петербург, 2010 г. – С. 51-55.

ПОЗАКЛАСНА РОБОТА З ХІМІЇ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПРЕДМЕТНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У СТУДЕНТІВ

Будченко Лариса Вікторівна,

викладач хімії

Маріупольського електромеханічного технікуму

м. Маріуполь

Навчання та виховання складають єдиний педагогічний процес. Педагогічні задачі вирішуються успішно лише при органічному сполученні навчально-виховної роботи на заняттях з цілеспрямованим впливом на студента в поза аудиторний час. В умовах формування нової української школи з'явилась можливість реалізувати компетентнісний підхід, який передбачає формування у студентів ключових і предметних компетентностей [1].

Позакласна робота з хімії – це продовження освітнього процесу, започаткованого на занятті. Її різноманітні форми і види доповнюють і поглиблюють знання студентів, а також сприяють підтримці стійкого інтересу до вивчення хімії.

В позакласній роботі з хімії велика увага приділяється міжпредметним зв'язкам, що особливо важливо в плані розуміння ролі хімії у житті людини. Позакласну роботу можна представити як систему, що складається з окремих елементів. Як і у вивченні хімії, так і в цілому, в позакласній роботі визначальним є зміст, який у такому випадку відбирається довільно. Тематика її дуже різноманітна, але зміст підпорядковується певним вимогам: науковість, доступність, актуальність, практична значущість, цікавість [3].

Залежно від змісту і відповідно йому слід вибирати форму і вид позакласної роботи з хімії: масова – хімічний вечір, олімпіада, усний

журнал, тиждень (декада) з хімії, вікторина, година хімії, лекція-концерт, конференція, екскурсія тощо; групова – хімічний гурток, випуск стінної газети, виготовлення стенду та інше.; індивідуальна – робота з літературою, створення проекту, складання доповідей, рефератів, презентацій, невелике дослідження, виготовлення обладнання для хімічного кабінету тощо.

Таке розділення на форми і види позакласної роботи є значною мірою умовним, так як підготовка, наприклад, хімічного вечора або робота хімічного гуртка вимагає великої і копіткої індивідуальної роботи кожного учасника, впливає на напрям і характер їх роботи. Це свідчить про взаємну інтеграцію різних форм і видів такої роботи, всі елементи якої пов'язані між собою і впливають один на одного.

Специфіка навчального закладу такого типу як коледж (технікум) також визначає зміст та чинить істотний вплив на позакласну роботу з хімії. Відбір студентів для індивідуальної позакласної роботи відбувається тільки за бажанням студентів. Як правило, бажаючих багато, треба тільки правильно їх організувати і націлити на виконання доручення.

Індивідуальну позакласну роботу з хімії можна вести у двох напрямках: практичному (включає в себе проведення хімічного експерименту, цікаві досліди, творчу роботу по конструюванню та моделюванню, виготовлення необхідних таблиць, макетів, приладів і посібників, дослідницьку діяльність тощо) і теоретичному (включає вивчення теоретичних питань та історії хімії, рішення ускладнених розрахункових завдань з екологічним або професійним змістом, роботу з літературними джерелами, підготовку доповідей, презентацій тощо).

Підсумком всієї роботи за навчальний рік може бути організація виставки робіт студентів або випуск відео-журналу, що розповідає про творчість студентів у процесі індивідуальної позакласної роботи з хімії.

Всі ці заходи дуже добре корелюються і узгоджуються із сучасними ідеями компетентнісного підходу в освітньому процесі. Особливо що

стосується реалізації наскрізних змістових ліній, призначення яких поєднати ресурси змісту курсу хімії та інших предметів для формування у студентів уміння вчитися, екологічної грамотності, свідомого бажання дотримуватись принципів здорового способу життя, соціальної та громадянської відповідальності, ініціативності і підприємливості [1].

Реалізація наскрізних змістових ліній вимагає від викладача глибоких знань не тільки свого предмету, а й суміжних з ним у циклі. Для хіміка це щонайменше фізика, біологія, математика, історія науки, зараз додалось володіння комп'ютером та англійська мова. Крім широкого спектру знань викладач ще має бути дослідником. У його природі має бути оте непереборне бажання зазирнути по «той бік Місяця». Тоді під керівництвом викладача-дослідника обов'язково згуртуються студенти, що за власним бажанням залучаться до ефективної дослідницької роботи.

Вже багато років мені вдається підтримувати стійкий інтерес студентів до науково-практичної, дослідницько-пошукової діяльності і здійснюючи індивідуальний особистісний підхід на заняттях з хімії та в позакласний час забезпечувати реалізацію їхнього творчого потенціалу шляхом участі в олімпіадах, конкурсах та конференціях різного рівня. Зрозуміло, що індивідуальна та групова робота поширюється переважно на тих студентів, які виявляють інтерес, але я докладаю всіх зусиль, щоб розширити коло зацікавлених.

Прикладом реалізації змістовної лінії «Екологічна безпека і сталий розвиток» може бути перелік тем, вибраних моїми студентами для досліджень та виступів на конференціях:

- Вивчення впливу на довкілля рухомих джерел забруднення на міських дорогах;
- Хімічні речовини як небезпечні вантажі;
- Шляхи зменшення екологічного навантаження на довкілля внаслідок використання розчинників та миючих засобів на електричному транспорті;

Результатом реалізації змістової лінії «Екологічна безпека і сталий розвиток» під час індивідуальної роботи можна вважати приєднання до Всеукраїнського конкурсу «Еко-Сумка». У вересні 2020 року мої студенти взяли участь у першому Еко-фестивалі в Маріуполі «ГрінФест». Останні п'ять років в технікумі здійснюється збір пластикових відходів. Зараз ми працюємо над створенням картинної галереї із пластикових кришечок.

Усвідомлення студентами цінності природних ресурсів, можливості їх збереження в своїй майбутній професійній діяльності, у побуті та повсякденному житті – результат участі в таких проєктах, конкурсах, фестивалях. Вони ростуть переконаними прихильниками екологічно виваженої поведінки у довкіллі.

Реалізації наскрізної змістової лінії «Громадянська відповідальність» сприяють навчально-пошукові проєкти, підготовка доповідей та повідомлень про вітчизняних, зарубіжних вчених та вчених українського походження, що досягли успіху після еміграції в інших країнах.

Вже десять років поспіль я є головою оргкомітету Регіональної студентської науково-практичної конференції «Нобелівські читання» на базі Маріупольського електромеханічного технікуму. Нобелівські Читання розглядаються, як форма організації дослідницької діяльності студентів першого-другого курсу. Як показує досвід, така форма роботи формує у студентів позитивне відношення до пізнання нового і цікавого. Результатом участі в такій роботі є освідомлення ролі українських діячів культури, науки, громадських організацій та активістів у вирішенні глобальних проблем людства.

Продовженням одного з виступів стала ініціатива студентів долучитися до соціально значущого руху щодо збереження сировинних ресурсів. Студенти виготовили плакати та листівки, що закликають збирати і утилізувати хімічні джерела електричного струму (батарейки, елементи живлення, крони тощо) та долучили до цієї ініціативи усіх

студентів та викладачів технікуму, а також вихованців дитячого Центру опіки.

Для реалізації змістової лінії «Здоров'я і безпека» я маю у своїй методичній скарбниці чимало матеріалів. Улюбленими у студентів є участь в хімічних квестах «Хімія та їжа», «Хімія та здоров'я». Із задоволенням студенти беруть участь у створенні та поповненні картинної галереї «Хімія в моєму житті», де представлені цікаві роботи і реальні проекти «Харчові добавки. Таблиця E-чисел», «Умовні позначення до прання», «Маркування одноразового посуду», «Правила поводження з побутовими хімікатами», «Пам'ятка домашньому майстру» та інше.

З розкриттям змістової лінії «Підприємливість і фінансова грамотність» найбільше допомагають навчально-піднавальні екскурсії, на яких студенти бачать не тільки практичне застосування знань про властивості речовин, а й людей, що керують складними апаратами або цілими системами апаратів, знайомляться з умовами праці робітників, системою техніки безпеки на виробництві. Саме це має спрямованість на професійну підготовку молодшого бакалавра, на формування необхідних професійних компетентностей, серед яких підприємливість і фінансова грамотність.

У нашому «багажі» є такі екскурсії:

- екскурсія до соляної шахти, м. Соледар; тема «Солі», «Галогени»;
- екскурсія до заводу шампанських він, м. Атремівськ, тема «Спірти»;
- екскурсія до музеїв металургійних комбінатів групи «Метінвест»;
- екскурсія-зустріч із провізором, тема «Лікарські засоби»;
- сервісні центри щодо обслуговування побутової техніки.

Аби уникнути у студентів бажання провести паралелі з сучасним від'їздом спеціалістів з України у країни Європи, намагаюсь більше афішувати здобутки молодих українських вчених і вітчизняних наукових та виробничих колективів. Це і є моя задача.

Формуванню інформаційно-комунікаційної компетентності та компетентності у галузі природничих наук сприяє відзначення в технікумі Міжнародного Дня Озонового шару та Міжнародного Дня Молю. Студентки із зацікавленістю створюють тестові завдання, гумористичні шаради, хімічні частушки. Така робота розширює кругозор, формує лідерські якості.

Робота над реалізацією змістових ліній в повному розумінні цих слів ще тільки починається. Звітувати рано. Але провідні ідеї, на яких вони ґрунтуються, мені близькі. На відміну від переобтяженої теорією попередньої програми, метою якої було формування в учня середньої школи (студента I-II курсів коледжу) єдиної природничо-наукової картини світу шляхом міжпредметної та внутрішньо предметної інтеграції, сучасна програма дуже прагматична і направлена на досягнення конкретних результатів найближчим часом. А не колись, згодом, у примарному майбутньому. Здається, саме цього і потребує нинішня молодь. Їхні погляди і спосіб життя кардинально відрізняються від старших поколінь. Достатньо глянути на організацію офісів провідних технологічних корпорацій, щоб зрозуміти, на що орієнтується креативний клас, який визначає обличчя сучасної економіки. Для них немає чіткого розмежування між роботою, навчанням і відпочинком. Робота не обов'язково має бути серйозною і нудною. Для них життя – це постійне творіння, гармонія між зароблянням грошей, пізнанням нового, самовдосконаленням, грою та розвагою.

Яке життя оберуть сьогоднішні наші першокурсники? Якою б не була відповідь, ми маємо їм запропонувати новий, направлений на постійний розвиток, підхід до освіти, в якій наскрізне застосування інформаційно-комунікаційних технологій має стати інструментом забезпечення успіху.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Постанова КМУ № 898 від 30.09.2020 року. Державний стандарт повної загальної середньої освіти.
2. Васи́лега М.Д. Хімія. – 2 вид., перероблене і доповнене. – К.: Радянська школа, 1989. – 188 с.
3. Цуканова Є.О., Григорович О.В. Тиждень хімії в школі – Харків: «Ранок», 2010. – 160 с.

ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ СТАРШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Вербицький Володимир Валентинович,
доктор педагогічних наук, професор, директор
Національного еколого-натуралістичного центру
учнівської молоді Міністерства освіти і науки України
м. Київ

Українське суспільство має потребу в компетентних фахівцях, що володіють елементами наукової діяльності та творчого пошуку. Це породжує необхідність навчання підростаючого покоління основам науково-дослідницької діяльності, які сприяють формуванню та розвитку у школярів компетенцій власної навчальної діяльності. У нових умовах для ефективної роботи недостатньо вміти відтворювати отримані знання, - потрібно вміти творчо їх застосовувати в практичних цілях, працювати з різномірною інформацією. Отже, важливим освітнім завданням стає виховання випускників шкіл, готових жити і працювати в умовах інформаційного суспільства.

Людина за своєю природою - дослідник. Особливо яскраво пошукова активність проявляється в юному віці, коли невеликий життєвий досвід не дає можливості отримати відповіді на всі питання. Педагог може використовувати це природне прагнення до пошуку в своїй освітній діяльності.

Однією з форм роботи з учнями в позашкільний час є організація їх дослідницької діяльності.

Науково-дослідницька діяльність школярів – це діяльність учнів під керівництвом педагогів і науковців, пов'язана з рішенням творчого

завдання із заздальгідь невідомим результьатом і передбачає наявність основних етапів, характерних для дослідження в науковій сфері.

Це дозволяє розвивати у школярів пізнавальний інтерес, самостійність, культуру навчальної праці, вміння систематизувати, узагальнювати і поглиблювати свої знання, застосовувати їх на практиці.

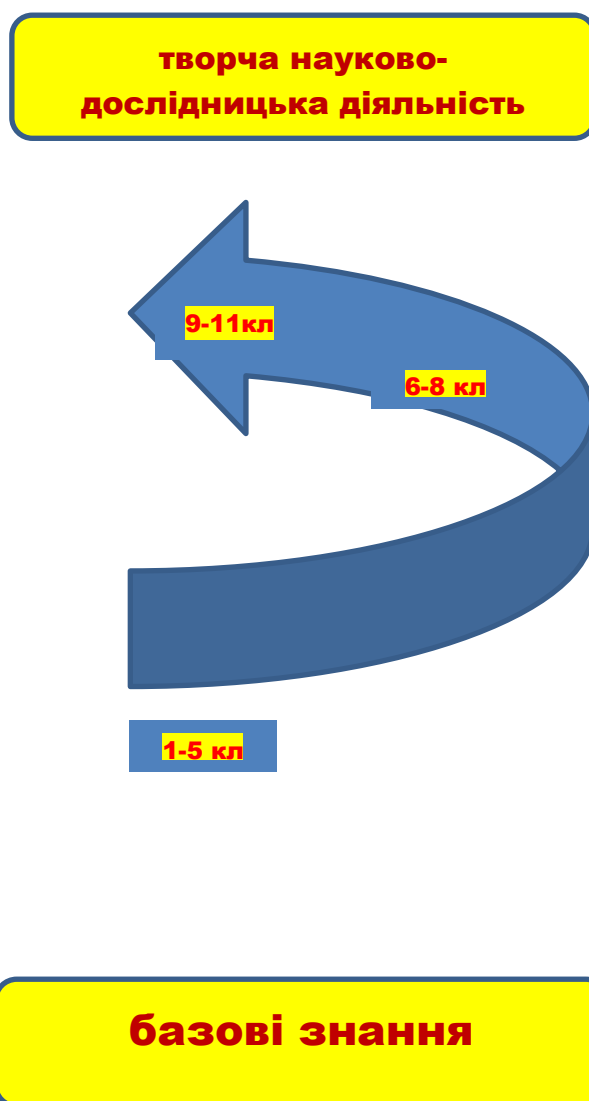
Науково-дослідницька діяльність вимагає високого рівня знань, в першу чергу, самого педагога, володіння методиками дослідження, наявності бібліотеки зі спеціалізованою літературою, і взагалі, бажання поглиблено займатися дослідницькою діяльністю з учнями.

Дуже важливо правильно організувати керівництво навчально-дослідною роботою. На відміну від традиційного навчання, де за педагогом закріплена роль надавача знань, а за учнем – їх споживача, в процесі проведення навчально-дослідницької роботи виникає новий акцент у діяльності педагога: він включений в дослідження поставленої проблеми на рівних умовах з учнем. Це дає можливість педагогу широко проявити творчі здібності не тільки в педагогічному проектуванні, але і в ролі дослідника, тому що неможливо передати досвід тієї діяльності, яку не засвоїв сам. Передача навичок практичної діяльності задає тон спілкування на рівні «колега-колега» або «наставник-молодший товариш».

Методологія дослідницької діяльності - сукупність навчально-пізнавальних прийомів, які дозволяють знайти відповідь на те чи інше проблемне питання, стимулюють самостійну пошукову діяльність учня, забезпечують гармонійний розвиток особистості, з обов'язковою презентацією отриманих результатів. Даний підхід завжди передбачає рішення якогось неоднозначного завдання, що потребує, з одного боку, використання різноманітних методів, з іншого - інтегрування метапредметних знань.

Головна педагогічна мета будь-якого дослідження на сучасному етапі полягає у формуванні різних ключових компетенцій, під якими в сучасній педагогіці розуміють комплексні властивості особистості, що

включають взаємопов'язані знання, вміння, цінності, а також готовність мобілізувати їх в необхідній ситуації. «Дослідницьке навчання» - особливий підхід до освітнього процесу, побудований на основі природного прагнення дитини до самостійного вивчення навколишнього світу. Головна мета дослідного навчання - формування в учня готовності і здатності самостійно, творчо опановувати новими способами діяльності у будь-якій сфері людського життя.

Відомо, що з самого раннього віку дитина починає проявляти допитливість, задавати питання дорослим. З цього часу дитина починає досліджувати навколишній світ.

Допитливість - невід'ємна особистісна характеристика дитини. Уміння педагога спрямувати природну цікавість на вирішення завдань навчально-виховного процесу є одним з вищих проявів синергетичної взаємодії, що дозволяє створити ситуацію успішності при вивченні будь-якої теми.

Період дитинства - це найважливіший етап формування особистості, це фундамент, який детермінує траєкторію розвитку індивіда протягом усього його подальшого життя. Успішні, впевнені в собі діти є запорукою благополуччя суспільства зокрема і країни в цілому.

Ні для кого не є секретом, що дитяча потреба в дослідницькому пошуку обумовлена біологічно. Будь-яка здорова дитина народжується дослідником. Невситима жага нових вражень, допитливість, прагнення спостерігати і експериментувати, самостійно шукати нові відомості про світ традиційно розглядаються як найважливіші риси дитячої поведінки. Постійно демонстрована дитяча активність – нормальний, природний стан дитини. Саме це внутрішнє прагнення до пізнання через дослідження породжує дослідницьку поведінку і створює умови для дослідницького навчання.

Дослідження – це, перш за все, прояв цікавості. Воно веде дітей до власних маленьких відкриттів, але лише після того, як у них народжуються питання і відповіді на них; а ми - педагоги, виступаючи в ролі помічників, направляємо їх пошук в потрібне русло, сумніваємося або переконуємося разом з дітьми. Дослідницький процес – це «результат роботи самосвідомості особистості, боротьби різних потреб і прийняття рішення задовольнити ту з них, яка, на думку суб'єкта, в даній конкретній ситуації має найбільшу об'єктивну і суб'єктивну цінність».

У старшому шкільному віці навчальна мотивація змінюється, тому що для старшокласника сама навчальна діяльність є засобом реалізації життєвих планів на майбутнє, пов'язаних з вибором професії.

Психологічно старшокласники готові до серйозної дослідницької діяльності і можуть відчувати в ній потребу.

Відзначимо труднощі, з якими може зіткнутися педагог і учень в процесі роботи при формулюванні об'єкта і предмета дослідження, теми, гіпотези, мети і задач, методів дослідження.

Об'єкт дослідження – в науці: взаємопов'язана сукупність елементів дійсності (як на рівні явища, так і на рівні предмету), вивчення якої становить практичний інтерес для дослідника. Таким об'єктом стає будь-яке непізнане явище, невідоме раніше науці, або його частина, яку передбачає дослідити ця наука. Головне питання при визначенні об'єкта: «Що розглядається?»

Предмет - більш конкретний, включає в себе тільки ті зв'язки і відносини, які підлягають безпосередньому вивченню в роботі, встановлює межі пошуку. Предмет визначається при відповіді на наступні питання: «Як розглядати об'єкт?», «Які характеристики йому притаманні?», «Які аспекти і функції виділяє дослідник для вивчення об'єкта?»

Саме предмет дослідження визначає тему роботи.

Вибір теми дослідження - дуже серйозний етап, багато в чому саме він визначає майбутню навчально-дослідну роботу.

По-перше, навчально-дослідна робота старшокласників передбачає принцип добровільності.

По-друге, принцип особистої зацікавленості - головний при організації дослідження. На етапі вибору теми виявляються особисті інтереси учнів на основі результатів бесіди, анкетування або інтерв'ювання.

Бесіда - організовується з метою виявлення індивідуальних особливостей особистості, її мотивів, позиції. Застосовується на стадії підготовки масових анкетних опитувань для визначення області дослідження, поповнення та уточнення даних масової статистики і як самостійний метод збору інформації.

Анкетування - метод опитування, що полягає в самостійному заповненні респондентом опитувального листа (анкети) за вказаними в ньому правилами.

Інтерв'ювання - метод опитування, здійснюваний у формі цілеспрямованої бесіди за заздалегідь підготовленим планом з особою або групою осіб, чії відповіді на поставлені питання слугують вихідним джерелом інформації.

Найзручніше дізнатися наукові уподобання учнів з анкети або бесіди, до якої обов'язково повинні бути включені питання: «Чим ви любите займатися у вільний час?», «Про що ви хотіли б дізнатися більше?», «Що цікаво найбільше?», «З яких навчальних предметів отримуєте кращі оцінки?», «До яких з них проявляєте великий інтерес?», «Які зі своїх досягнень вважаєте найбільш значущими?» існує і інший досвід. Робота учнів починається з співбесіди з науковим керівником, шкільним психологом і класним керівником, який допомагає зорієнтуватися в виборі теми. На такому «консиліумі» народжуються оригінальні ідеї досліджень, завжди пов'язані з захопленнями, особистими схильностями і інтересами дослідників. Особиста зацікавленість легко виявляється в текстах дослідних робіт учнів.

По-третє, принцип науковості має на увазі звернення до науково-понятійному апарату (термінам, теорії).

По-четверте, принцип доступності, пов'язаний з урахуванням вікових особливостей учнів. Школярам, які вперше долучаються до дослідницької роботи, можна запропонувати більш прості в теоретичному плані теми. Це теми, які передбачають опис одного вже відомого з шкільного курсу явища, але на новому матеріалі. Саме цікавий матеріал зможе стимулювати учня розпочати наукове дослідження. Цей принцип урахування можливостей школярів є надзвичайно важливим. Досвід роботи свідчить, що при самостійному виборі теми учні погано уявляють межі своїх можливостей і глибину обраного предмета дослідження.

Однією з головних причин невдач є невідповідність масштабу проблеми рівню можливості виконання шкільних дослідницьких робіт. Куди більш плідні самостійні спостереження над матеріалом невеликого обсягу. Тому можна порадити обмежувати дослідження певними рамками. При звуженні теми помітніше стає якість роботи. Якщо тема сформульована надто загально, учневі нічого досліджувати, а можна тільки зробити огляд існуючих робіт, а це явно провокує на написання реферативної роботи, а не на проведення дослідження.

По-п'яте, при виборі теми важливо дотримуватися **принципу проблемності**: «Дослідження завжди починається з питання, з постановки нової проблеми, що дозволяє уточнити стару або відкриває нову істину. Від навчально-дослідницької роботи школярів не треба вимагати обов'язкової **практичної значущості** - можливості плідно використовувати на практиці її результати. Але бувають дослідження, яким знаходиться практичне застосування.

Ще один важливий орієнтир у виборі теми дослідницької роботи – **тематика конференції**, участь в якій, як правило, планується науковим керівником і дослідниками.

Отже, ми зазначали складнощі етапу вибору тем для дослідження, основні принципи їх вибору, переваги і недоліки тем.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Вербицький В.В. Проблеми творчості. Позашкільна педагогічна творчість // Рідна школа. — К., 1999. — №5. — С. 3—9.
2. Вербицький В.В. Дослідницька робота творчих дитячих об'єднань // Біологія і хімія в школі. — К., 2001. — №4. — С. 32—36.
3. Вербицький В.В. Формування практичного розуму цілеспрямованого учня (з досвіду сталого розвитку позашкільної еколого-натуралістичної освіти). Монографія. — К.: Деміур, 2002. — 230 с.

4. Пустовіт Г. П. Позашкільна освіта: Дидактичні основи методів навчально-виховної роботи : монографія. Кн. 2 / Г. П. Пустовіт, Л. В. Тихенко. - Суми: Університетська книга, 2008. - 272 с.

5. Тихенко Л. В. Розвиток творчих здібностей учнівської молоді в освітньо-виховній системі "Мала академія наук України" : навчально-методичний посібник / Л Тихенко, С. Ніколаєнко. - Суми : Університетська книга, 2007. -120 с.

6. Дослідницька робота школярів з біології: навчально-методичний посібник / [за заг. ред. канд. біол. наук С. М. Панченко, Л. В. Тихенко]. - Суми : Університетська книга, 2008. - 368 с.

7. Розвиток творчих здібностей дітей та учнівської молоді в системі роботи Сумського територіального відділення МАН України : методичний посібник / [за заг. ред. Л В. Тихенко]. - Суми : Університетська книга, 2008.-296 с.

МОРАЛЬНО-ЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Власюк Ірина Іванівна,

вихователь гуртожитку

Вінницького технічного коледжу

м.Вінниця

Постановка проблеми. У складному, динамічному, суперечливому розвитку нашої держави одним із найголовніших завдань педагогіки є формування свідомого громадянина з системою соціально значущих якостей, який прагне прикладати активні зусилля на благо свого народу. Виховання такого громадянина потребує передусім вироблення в особи активної громадянської позиції. Цей процес головним чином відбувається в юнацькому віці, коли молодь уже достатньо фізично та психічно розвинена, усвідомлює свої права та обов'язки, керується у своїй діяльності демократичними принципами. Отже, саме перед освітнім закладом стоїть завдання виховати людину-громадянина, справжнього патріота своєї країни; сформувати та закріпити у студентів знання, вміння і навички, необхідні для активної участі в демократичних процесах України, адже саме молоде покоління - найпотенційніша ланка нашого суспільства.[2, с. 49]

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. В останні роки питання громадянського виховання студентської молоді були предметом різнобічної уваги вчених. Досліджувалися питання патріотичного виховання студентів (О.Абрамчук), виховання громадянськості студентів у зарубіжних закладах освіти (О.Алексеева), громадянського виховання в контексті полікультурного впливу на молодь (Р.Антонюк), становлення культури громадянськості та соціальної відповідальності молоді

(Т.Белавіна, М.Боришевський), використання мистецтва в системі громадянського виховання молоді (В.Бутенко), виховання громадянськості студентів вищих закладів освіти (С.Гнатенко), громадянського самовизначення (О.Киричук).

При цьому в науково-педагогічних дослідженнях наголошувалося, що можливості вищої освіти здійсненні громадянського виховання студентів дозволяють вирішувати широкий спектр питань, пов'язаних із формуванням у студентській молоді громадянської свідомості (почуттів, знань, понять, уявлень, поглядів, переконань, ідеалів, позицій, світогляду), а також громадянської активності (інтересів, орієнтацій, потреб, діяльності, поведінки, організації повсякденного життя, спілкування, праці, навчання, творчості).

Виклад основного матеріалу. Одним з важливих умов розвитку сучасного українського суспільства є виховання людини, насамперед, здатної до соціалізації, а цевміння комунікувати, відстоювати власну думку, бути впевненим, швидко адаптуватися до умов праці, бути готовими діяти чи утримуватися від необдуманих дій, поважати себе й інших.

У державній Концепції громадянського виховання сказано, що визначальною рисою такої людини має бути громадянськість. На жаль, спілкуючись з підлітками, ми все частіше констатуємо факти втрати ідеалів та руйнації їх самосвідомості. Засилля низькопробної в художньому та змістовному відношенні продукції кіно- та відеоринку, постійно присутні сцени насильства, пропаганда тютюнової та алкогольної продукції – все це викликає прогалини у формуванні морально-ціннісних орієнтацій студентської молоді, що породжує конфлікти, стресові ситуації, асоціальну поведінку.

Тому організаційно-виховна робота в закладі освіти має привчати підлітків до громадянської думки, до прийнятих норм поведінки, допомагати усвідомлювати позитивні звичаї і традиції, сприяти

становленню гуманістично-орієнтованої особистості, з почуттям власної гідності, яка усвідомлює високу цінність свободи і демократії, поважає права і свободи людини і вміє захищати ці права.

Звісно, виміряти в конкретних одиницях патріотизм, толерантність, свідомість навряд чи можливо, але за час такого не довготривалого студентського життя в стінах коледжу робиться максимально багато для успішної соціалізації молоді: в позаурочний час в процесі цілого ряду заходів, які підтримують традиції коледжу, починаючи з першого дзвоника, на засіданнях гуртків, у виховній роботі, при спілкуванні з студентами в неформальній обстановці (в гуртожитку, під час екскурсій, при підготовці різноманітних заходів), в процесі самоуправління - участь в роботі студентської ради, ради гуртожитку, реалізації соціальних проектів, адже в спільній діяльності – спільна мета, спільний успіх.

Як показав наш досвід, найбільш ефективними методами стимуляції і мотивації інтересу до громадської, суспільно-корисної діяльності є також диспути, рольові ігри, створення ситуації аперцепції (опора на життєвий досвід), створення ситуації пізнавальної новини, цікавості, тощо.

Тож в процесі вищеназваних форм роботи наші студенти можуть розвивати лідерські, комунікативні якості, мовну компетентність, творчі здібності, здатність до діалогу, співробітництва, що обов'язково знадобиться їм в майбутній професійній діяльності.

Але повсякденна громадянська позиція може базуватися лише на міцній свідомій морально-ціннісній основі. Сукупність духовно-моральних уявлень складає концептуальну модель професійної підготовки майбутнього фахівця. Мораль є дороговказом того, до чого слід прагнути, а чого слід уникати.

Людина може бути компетентною, але відсутність у неї належно розвинених власне особистісних компетенцій (комунікативність, презентабельність, повага до людей, толерантність, моральність, високий рівень правосвідомості, гнучкість тощо) значно зменшує результативність

та ефективність її роботи і ступінь гармонізації з суспільством. Саме особистісні компетенції дають можливість досягти успіху в професійній діяльності та задовольнити суспільний запит на фахівця як носія знань та моралі. [4, с. 131-136]

Викладач психіатрії Каліфорнійського університету, нейропсихолог, директор центру біології творчості Роберт Білдер очолив проєкт, покликаний сприяти творчим успіхам і психологічному комфорту студентів, співробітників і викладачів університету. Дослідження в області біології творчості виявили декілька важливих факторів успіху для використання у власному рецепті досягнення професійного успіху[1, с. 53,54]:

- **головний «інгредієнт»** - це як багаторічний слоган реклами фірми Nike - «Justdoit». Дана фраза перекладається як «Просто зроби це» або «Просто дій!»
- **Творчість** – це питання кількості. Про те, скільки творчих досягнень буде у вас за все життя можна судити по тому, як багато ви творчо трудитеся зараз.
- **Долання страху.** Роберт Білдер розповідає, що під час лекції в головному офісі компанії Facebook йому подарували постер-мотиватор з надписом, точніше із запитанням «Щоб ви робили, якби не боялися?» Не проходить і дня без того, щоб викладач не глянув на нього і щодня він намагається зробити безстрашний вчинок.
- Залучаючи студентів до публічних виступів чи то в ролі ведучого свята, чи учасника творчого колективу, чи спікера, модератора, поступово долаються їхні комплекси, страхи, переживання, тому що більшість з них ніколи не були об'єктом уваги великої кількості людей. А потім їх вже не спинити...
- **Переробка** – це теж частина роботи. Якщо не подобається те, що вийшло – зроби все заново.

- **Критика.** Вона допомагає удосконалюватися. Це спосіб поглянути на роботу по іншому
- **Будьте готові сперечатися.** Зазвичай, більш творчі результати показують люди, не схильні погоджуватися.

Мета у педагогів одна – виховати інтелігентну людину. Спершу, що спадає на думку, що інтелігентна людина – це та, яка здобула престижну освіту, багато читає, подорожує, знає кілька мов. Та можна все це мати, але при цьому бути неінтелігентним. А можна досягти дещо скромніших здобутків, але все-таки мати внутрішнє благородство.

Позбавте справжнього інтелігента всіх його знань, освіченості, пам'яті, нехай він забуде все на світі: не знатиме класиків літератури, не пам'ятатиме найвизначніших творів мистецтва, не згадає найважливіших історичних подій... Та якщо водночас він збереже сприйнятливість до інтелектуальних цінностей, любов до знань, інтерес до історії, здатність милуватися красою, розуміти характер та індивідуальність іншої людини, ставитиме себе на її місце, допомагатиме їй, не виявлятиме грубості, байдужості, зловтіхи, заздрості, якщо поважатиме культуру минулого, виявить навички вихованої людини, відповідальність у розв'язанні моральних питань, - осьце і буде інтелігентна людина. Інтелігентність проявляється не так у знаннях, як у здатності розуміти інших. Вона – у тисячах дрібниць: у вмінні шанобливо сперечатися, скромно поводитися, непомітно допомагати людям. Інтелігентність – це толерантне ставлення до світу та людей.

Висновки. Суспільству необхідно мати випускника, в якому не тільки поєднано «знаннєві» уміння, а й громадянська самосвідомість, почуття громадянської гідності, відповідальність за майбутнє своєї країни.

Студенти мають усвідомити, що бути громадянином – значить пізнати себе, бути впевненим у своїх силах і можливостях, навчатися жити, пізнавати, мислити вільно, критично, відстоювати свої права, любити

Вітчизну, впливати на її демократичність, гуманність. Громадсько активна молодь має бути спроможною пишатися своєю країною.

Кінцевим результатом позанавчальної діяльності є модель випускника: творча, активна, морально здорова, молода людина, здатна до розв'язування як щоденних виробничих, так і більш масштабних завдань.

Громадянське суспільство – джерело життєвої сили для свобод. [3, с. 166]

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Барбара Оакли «Думай как математик. Как решать любые задачи быстрее и эффективнее»: 2015, с.53,54.

2. Барильнік А.І. Громадянське виховання студентів в умовах українського державотворення / Тавр.вісн.освіти.- №3.- С.49.

3. Івченко О.Г. Моральні засади демократичного розвитку українського суспільства / О.Г.Івченко // Нова парадигма: [журнал наукових праць].- Вип.99.- К.: Вид-во НПУ ім.М.П.Драгоманова, 2011. – С.166.

4. Мачинська Н.І. Теоретичні аспекти духовно-моральної компетентності майбутніх фахівців / Мачинська Н. І. // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Психологія і педагогіка». – 2012. – Вип. 21: Духовно-моральне виховання молодого покоління. Вітчизняний і зарубіжний досвід. – С. 131–136.

ВПРОВАДЖЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ АВТОНОМІЇ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Власюк Оксана Анеатоліївна

канд. с.-г. наук, старший науковий співробітник⁴

Дараган Тетяна Петрівна,

методист вищої категорії

Державної наукової установи

«Інститут модернізації змісту освіти»

Реформування системи вищої освіти в Україні побудовано на засадах автономії закладів вищої освіти. В основі змін – ідея автономії в академічній, організаційній, кадровій та фінансовій сферах. Автономія передбачає рівень необхідного самоврядування для ефективних рішень, що стосується наукової діяльності, розроблення освітніх програм, адміністративної діяльності та поєднується з відповідними системами, особливо щодо державних фінансових джерел, академічних свобод і прав людини.

Для України розширення автономії університетів є вкрай актуальним через те, що вона приєдналася до Болонської конвенції, яка проголошує автономію університетів та академічні свободи, і є ключовим фактором розвитку вищої освіти. Важливо, що це є основний шлях, яким рухається вища освіта в Європі та переважно у світі.

Тому, в умовах нових трансформаційних процесів нашої держави зростають вимоги до якості вищої освіти, а університетська автономія вважається необхідною умовою для успішності діяльності закладу освіти, що обумовлено двома чинниками:

- *по-перше*, суспільство потребує університетів, які будуть відповідальні перед ним у довгостроковій перспективі;

• *по-друге*, автономні університети можуть виявляти ініціативу і бути підприємливими, незважаючи на наявність регулювання, а також зовнішній тиск, що призводять до втрати університетами відповідних стимулів та ініціативності.

Організаційна автономія закладів вищої освіти оцінюється за такими основними критеріями:

- *процедура обрання керівника* (зокрема, чи узгоджується обраний керівник з органами державної влади);

- *критерії для обрання керівника* (найбільш автономними вважаються системи освіти, де такі критерії визначає сам ЗВО), серед європейських країн можна зустріти такі варіанти правового регулювання вказаного аспекту:

- критерії докладно встановлюються законом;

- закон вказує, що керівник має займати академічну посаду і / або мати вчену ступінь;

- закон приписує, що керівником може бути обрано тільки представника цього ж ЗВО, тощо).

- *звільнення керівника*, можливі варіанти:

- процедуру звільнення не встановлено законодавчо;

- звільнення потребує підтвердження держорганом, але саму процедуру встановлює заклад вищої освіти;

- звільнення здійснює держорган, але за процедурою, встановленою ЗВО;

- звільнення здійснює держорган за процедурою, встановленою в законі, тощо).

- *строк повноважень керівника*: варіанти, що найбільш часто зустрічаються в системах вищої освіти Європи:

- вказане питання не підлягає законодавчому врегулюванню;

- закон встановлює максимально або мінімально можливий строк перебування на посаді;

- закон встановлює строк повноважень).
- *можливість визначати академічну структуру*, можливі варіанти:
- університет може визначати академічну структуру без будь-яких обмежень;
- керівні засади визначення академічної структури передбачено в законі;
- закон перераховує факультети та інші структурні елементи);
- *можливість заснування юридичних осіб* (від – заклад може засновувати юридичних осіб без обмежень до - можливості заснування лише неприбуткових організацій або й повної відсутності такої можливості).

Якщо за вказаними критеріями аналізувати систему вищої освіти України, то слід звернути увагу на такі положення Закону України «Про вищу освіту»:

- керівник закладу вищої освіти не потребує узгодження з центральним органом державної влади; закон лише обумовлює загальні вимоги до процедури обрання (ст. 42);

- окремі вимоги до кандидата на посаду керівника ЗВО встановлено законом (ч. 1 ст. 42), зокрема, кандидат на посаду керівника закладу вищої освіти повинен мати вчене звання та науковий ступінь і стаж роботи на посадах науково-педагогічних працівників не менш як 10 років. Кандидат на посаду керівника закладу державної чи комунальної форми власності має бути громадянином України. Одна і та сама особа не може бути керівником відповідного закладу більше ніж два строки [1];

- щодо питань звільнення керівника закладу вищої освіти, то закон передбачає, що таке звільнення може відбутися за ініціативою засновника (для закладу вищої освіти державної форми власності – відповідного органу державної влади; для комунального ЗВО – місцевої ради; якщо форма власності приватна – фізичної і / або юридичної особи, рішенням та за рахунок майна яких засновано ЗВО),

а також у зв'язку з прийняттям рішення про його відкликання вищим колегіальним органом громадського самоврядування. При цьому підстави для звільнення можуть бути як загальними (передбаченими законодавством про працю), так і встановленими статутом закладу або контрактом із керівником;

– **строк повноважень керівника** – п'ять років з можливістю обрання на ще один аналогічний строк. Наведене положення є імперативним. Ані статут ЗВО, ані контракт з керівником відступати від нього не можуть;

– **законом визначено керівні засади академічної структури ЗВО (ст. 33), які мають бути деталізовано статутом закладів вищої освіти та іншими внутрішніми документами;**

– **щодо можливості бути засновником юридичних осіб, то ч. 3 ст. 27 Закону України «Про вищу освіту» вказує, що заклад вищої освіти може бути засновником (співзасновником) інших юридичних осіб, які провадять свою діяльність відповідно до напрямів навчально-науково-виробничої, інноваційної діяльності закладу та/або забезпечують виконання його статутних завдань. Про право ЗВО засновувати підприємства для провадження інноваційної та/або виробничої діяльності говорить також п. 12 ч. 3 ст. 70 Закону.**

Помітною тенденцією в досягненні організаційної автономії закладів вищої освіти є збільшення зовнішніх представників у їх правлінні – наглядових і вчених радах. До вчених рад часто запрошуються потенційні роботодавці, які також беруть активну участь у прийнятті університетських рішень.

Важливим є також надання Наглядовій раді лише дорадчого голосу (ст. 37), в іншому випадку, зважаючи на відоме громадське її представництво, члени ради можуть впливати на прийняття університетських рішень, таким чином зменшуючи його організаційну автономію (ст. 42).

У Законі також передбачено можливість заснування інноваційних структур: наукових, технологічних, бізнес-парків шляхом внесення немайнових активів, передусім інтелектуальної власності вчених ЗВО.

За вказаними показниками організаційної автономії вища система освіти України могла б претендувати на 17-19 місце у складеному ЕУА рейтингу серед 29 систем вищої освіти. Окремі обмежувальні положення Закону України «Про вищу освіту», які, безумовно, понижують показники автономності закладів вищої освіти України, повинні мати, як видається, тимчасовий характер, зумовлений перехідним етапом у розвитку вищої системи України. Сигналом до їх скасування має стати сформованість змістовних (неформальних) передумов автономності ЗВО – критичне ставлення академічної спільноти до фактів зловживання, готовність брати відповідальність за прийняті рішення тощо.

Результати вивчення організаційної автономії в європейських університетах дали змогу встановити найвищий рівень її розвитку в таких країнах, як Велика Британія, Ірландія, Данія, Фінляндія, Естонія. Виборча система та критерії обрання ректора в європейських університетах визначаються університетом і не регулюються зовнішнім законодавством та профільним міністерством (основні вимоги до претендента: докторський ступінь, професійна діяльність у конкретному закладі, міжнародна діяльність, управлінські здібності, базові знання з педагогіки, досягнення у науковій сфері) [2]. В університетах існує подвійна система управління: ректорат і вчена рада. До останньої залучаються громадські діячі, спонсори тощо. Передбачено право європейських університетів на заснування неурядових громадських організацій і власних компаній з обмеженою відповідальністю, які можуть створювати дочірні компанії для розвитку інших видів діяльності: утворення наукових парків, відкриття філій, студентських гуртожитків.

З вище зазначених правових змін тільки положення стосовно затвердження ректора та його/її терміну повноважень, а також здатності

створювати суб'єкти господарювання можуть вимірюватись Системою показників автономії та мають прямий вплив на рейтинг показників. Хоча позитивним є те, що Міністерство не може втручатись у вибори ректора, а університети отримали право створювати суб'єкти господарювання, вплив прописаного терміну повноважень ректора на показники є дещо негативним.

Таким чином, Закон України «Про вищу освіту» включає високий рівень деталізації, особливо щодо організаційної автономії закладів вищої освіти. Детально прописані процедури формування органів управління покликані зробити університет все ж таки більш незалежним від центральних органів державної влади. Право обирати керівника університету широким колективом, участь студентів у виборах та інші норми забезпечують формування колективу університету як автономної університетської громади. Все це дозволяє забезпечити певний рівень автономії, що передбачає баланс між правом вибору стратегії академічного, фінансового, кадрового, організаційного розвитку та відповідальністю університету за якість надання освітніх і наукових послуг.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Дараган Т.П.. Автономія вищих навчальних закладів: нормативно-правові акти, встановлені Законом України «Про вищу освіту» / Т.П. Дараган, Н.І. Тимошенко, О.А. Власюк// Вища школа: науково-практичне видання. – К. : Знання, 2017. – №7 (156). – С. 40-46.

2. Аналіз систем вищої освіти Італії та Іспанії / Н.І. Тимошенко, О.А. Власюк // Проблеми освіти: Науково-методичний збірник – К.: НТН, 2018. – Вип. 89. – С.207-217.

**ПЕДАГОГІКА ЖИТТЄВИХ ФАКТІВ – ОСЬ ЩО ДОПОМОЖЕ
СУЧАСНІЙ ОСВІТІ ПЕРЕЙТИ НА НОВИЙ РІВЕНЬ РОЗВИТКУ**

Вознюк Олександр Васильович,

доктор пед. наук, доцент,

професор кафедри англійської мови

з методиками викладання у дошкільній та початковій освіті

Житомирського державного університету імені Івана Франка

м.Житомир

Аналіз сучасної соціокультурної ситуації на пострадянському просторі і в світі в цілому свідчить про експансію глобалізаційних процесів, зумовлених входженням людства в критичну фазу свого розвитку. Одним з негативних наслідків зазначеного процесу є системна криза сучасної системи освіти, пов'язана з фрагменталізацією сучасного знання, що має місце в умовах інформаційного буму на тлі калейдоскопічної зміни технологій, посилення спеціалізації наукових напрямків і розширення профілізації освіти як соціального інституту, що перетворюється на сферу послуг. Це, в свою чергу, формує у сучасної людини установку на сегментарне сприйняття дійсності, коли знання втрачають цілісний фундаментальний характер.

На думку С.У. Гончаренка, такий стан речей постає складовою глобальної цивілізаційної кризи та значною мірою зумовлений вузькодисциплінарними установками сучасної освіти, відчуженням її гуманітарних і природничо-наукових компонентів. Наслідком цього є фрагментарність бачення людиною реальності, що в умовах народження постіндустріального інформаційного суспільства не дає людям адекватно реагувати на загострення енергетичної й екологічної кризи та супроводжується девальвацією моральних норм і духовних цінностей,

калейдоскопічність зміни технологій, нестабільність політичної та економічної ситуації. Сьогодні під лавиною інформації ми страждаємо від нездатності охопити комплексність проблем, зрозуміти зв'язки і взаємодію між речами, які перебувають для нашої сегментованої свідомості в різних сферах.

Ефективний спосіб подолання ситуації, що склалася – реалізація в просторі педагогічної дійсності принципів фундаменталізації знань і педагогічної інтеграції, що забезпечують спадкоємність нового і старого, реалізують синтез теоретичного знання і практичного досвіду.

Один із шляхів утвердження педагогічної інтеграції – розробка *педагогіки життєвих фактів*, завдяки якій на основі предметно-емоційного навчального ресурсу можна формулювати так звані конструктивні знання, насичені конкретним змістом. Ці знання значно полегшують всім учасникам освітнього процесу освоєння інформаційного океану сучасної цивілізації і формують у них критичне мислення, розширюють пізнавальний обрій, сприяють професійному та особистісному розвитку, який постає головним пріоритетом людського існування [1].

Педагогіка життєвих фактів реалізує головний аспект механізму розвитку людини, згідно з концепцією функціональної асиметрії півкуль головного мозку, який полягає в синтезі півкульових стратегій пізнання світу, коли предметно-конкретне (правопівкульове) поєднується з абстрактно-логічним (лівопівкульовим) аспектами сприйняття, пізнання та освоєння людиною дійсності.

Як зазначав ще Ньютон, «під час вивчення наук приклади корисніше ніж правила». Як писав Ф. Бекон, «часто буває, що речі дрібні й незначні дають нам більше для пізнання великих речей, ніж великі – для усвідомлення малих». За таких умов життєві факти, що ілюструють найважливіші принципи і закони Всесвіту, допомагають учням та студентам формувати цілісне конструктивне знання про світ на основі

діалектичної схеми «одиничне – особливе – загальне», що дозволяє витягувати з конкретних фактів життєвий та науковий сенс.

Педагогіка життєвих фактів базується на фундаментальних соціально-психологічних закономірностях, відкритих соціальної психологією, відповідно до яких люди не поспішають робити висновки про те чи інші події на основі загальних теоретичних фактів, але з дивовижною легкістю формують враження про світ на основі яскравих прикладів – емоційно насичених подій, фактів, які людина легко актуалізує за допомогою своїх відчуттів і які, тому, здаються їй більш переконливими, ніж суха статистична інформація.

Як засвідчує психологічний метод *«доступність евристики»*, яскраві, емоційно насичені події, які легко собі уявляти (наприклад, хвороби з очевидними симптомами) можуть вводити нас в оману і здаватися більш імовірними і переконливими, ніж базова статистична інформація, тобто події, які складно описати. При цьому, люди більш співчувають тим, хто персоналізований. За цією причиною звернення, наприклад, до спасіння ненароджених чи голодуючих дітей майже завжди персоніфікуються, для чого вони супроводжуються наочними фотографіями чи описами.

У цілому, педагогіка життєвих фактів являє собою спосіб/методику навчання людини мудрості світу і стратегіям поведінки на базі конкретних/предметних фактів, які постають правопівкульовими емоційно-образними сутностями, на основі яких за допомогою процедури традукції (порівняння) можна побудувати систему актуальних знань про світ, що реалізуються в тому числі на лівопівкульовому понятійному, абстрактно-логічному рівні.

Крім того, педагогіка життєвих фактів, що інтегрує конкретне і абстрактне воедино, у силу її навчального характеру, може виступити найважливішим чинником щодо вирішення проблеми, пов'язаної з розвитком «кліпової», «ковзаючої», «дискретної» свідомості, яка поширена

у представників сучасного покоління.

Можна навести 6 основних типів особистісно орієнтованих життєвих фактів (ситуацій):

1) ситуації-оцінки (рефлексивний аналіз людиною власних дій, розробка аргументації на захист прийнятого рішення);

2) ситуації вправи (відмова від шаблонів діяльності, критика стереотипних дій шляхом показу їх малої ефективності);

3) ситуації-ілюстрації (порівняння власного ставлення до проблеми і ставлення до неї інших учасників ситуації з метою аналізу не тільки своєї точки зору, але і точок зору партнерів для правильного розуміння цієї проблеми);

4) ситуації переживання цінностей (переживання певної події, прийняття її як особистісно-значущої, переорієнтація на більш значимі цінності);

5) ситуації-проблеми і вибору (зіткнення з утрудненням, на яке немає готової відповіді, виявлення невиявлених зв'язків, проведення нестандартних перетворень; розгляд різних варіантів дій з оцінкою їх впливу на педагогічний / життєвий процес);

6) ситуації пошуку сенсу (ревізія старих смислів-уявлень, активізація сенсо-пошукової активності, що породжує внутрішнє напруження, переосмислення смислів та передбачає знаходження унікальних смислів).

Окреслимо методику педагогіки життєвих фактів на основі роботи з низкою найбільш важливих життєвих фактів. Подамо приклади деяких важливих педагогічно орієнтованих життєвих фактів, які дозволяють зробити певні філософсько-педагогічні висновки.

Важливий життєвий факт і інші супутні йому факти пов'язані з тим, що переживання дитиною успіху в навчальній діяльності (незалежно від навчального предмета або сфери життєдіяльності) визначає її подальшу життєву траєкторію, соціальний статус і життєвий успіх в майбутньому дорослому житті [4, с. 96-97].

Учені ще в 70-ті роки ХХ ст. відкрили факти, відповідно до яких деструктивна поведінка школярів безпосередньо пов'язана зі шкільної неуспішністю, а А. Маслоу показав, що поведінка і спілкування учня залежать від рівня його успішності в навчанні. У той же час успіх у навчанні веде до зміцнення самостійності, самоповаги, поліпшення взаємин з оточуючими, до позитивної зміни самопочуття учнів [2].

У зв'язку з цим особливо важливим виступає синергетичний принцип «талант – сума талантів і здібностей», оскільки основою для всіх спеціальних здібностей є загальні здібності («генеральний чинник інтелекту», «базальний чинник обдарованості») [5]. Тому завдання з розвитку у людини окремих якостей повинно бути одночасно і завданням з розвитку "побічних" якостей і здібностей, коли для того щоб виховати спеціаліста, потрібно, крім турботи про певні спеціалізації, про формування спеціальних навичок, розвивати "людину взагалі", людину в цілому [6]. Цей висновок відповідає синергетичному принципу нададітивності (що виявляє системні властивості цілого, коли ціле більше ніж його частини), реалізацію якого можна зілюструвати практикою Вальдорфської школи, де дитина з першого класу залучається паралельно з вивченням точних дисциплін до занять художньо-естетичного циклу (музика, живопис, скульптура, архітектура, театр). Особливо важливим тут є використання евритмії – особливого виду мистецтва як синтезу думки і слова, кольору, музики, рухів.

Р.А.Роу, досліджуючи біографії великих людей, знайшов єдине спільне в цих біографіях – залучення до радості творчого відкриття в підлітковому віці. При цьому успіх заперечує егоцентризм, оскільки саме неуспішність має тенденцію викликати захисну реакцію – підвищену самооцінку [3, с. 177], яка виступає в даному разі, функцією егоцентричної позиції людини, що формує агресивне ставлення людської істоти до зовнішнього середовища. Агресивне ж ставлення людини до світу означає її «закритість» до багатьох інших аспектів цього світу. Як писав А. Адлер,

риси нелюбимих дітей в розвинутій формі можна спостерігати, вивчаючи біографії всіх «видатних ворогів» людства. Тут відразу впадає в око те, що коли вони були дітьми, дорослі з ними погано поводитися, тому такі діти і розвинули в собі жорстокість характеру, заздрість, ненависть. Це призвело також до того, що вони не могли пережити того, що деякі інші люди є щасливими. Крім того, А. Адлер зазначав, що немає жорстокості, яка б не виникала з прихованого безсилля і нездатність до підтримання соціальних контактів.

Відтак, нерозв'язний характер внутрішнього протиріччя між вимогами батьків і в цілому зовнішнього середовища, неможливість учня розв'язати це протиріччя адекватним чином є джерелом постійної афективної напруженості, що у багатьох випадках викликає компенсаторну гіпертрофію власного «Я» і розвиває егоцентризм, хворобливе самолюбство і неадекватне почуття власної гідності. Егоцентризм в даному випадку виконує захисну функцію в конфлікті між «Я» і «не-Я» (людини і світу), приводячи до «закриття», ізоляції «Я», до спотворення механізмів оцінки дійсності (у тому числі за допомогою механізмів психологічного захисту), сприяючи розвитку агресивного ставлення до дійсності.

Отже, дитинство, особливо раннє, є потужним плацдармом для подальшого розвитку людини. У той же час дитинство ніби занурене в стан радості, що виявляється фундаментальним процесом становлення людського «Я».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕЛЛІ:

1. Вознюк О. В. Педагогіка життєвих фактів як новий напрям педагогіки та потужний ресурс освіти дорослих // Андрагогічний вісник. – Випуск 9. – Вид-во ЖДУ ім. І. Франка. – Житомир, 2018. – С. 59-77.

2. Маслоу А. Мотивация и личность [пер. с англ. Т.Гутмана, Н.Мухиной; послесл. Е.П.Ильина]. – СПб. [и др.]: Питер, 2007. – 351 с.

3. Развитие личности ребенка: Пер. с англ. /Обл.ред. А.М. Фонарева. – М.: Прогресс, 1987. – 272 с.
4. Спиваковская А. С. Профилактика детских неврозов. – М.: Изд. МГУ, 1988. – 200 с.
5. Чудновский В.Э., Юркевич В.С. Одаренность : дар или испытание. – М. : Знание, 1990. – 80 с.
6. Щетинин М. П. Объять необъятное. Записки педагога. – М.: Педагогика, 1986. – 176 с.

ТОЛЕРАНТНІСТЬ У СУЧАСНОМУ СПЕКТРІ ВИХОВАННЯ МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Волторніст Віра Олександрівна,

викладач;

Токар Наталія Борисівна,

заступник директора з навчальної роботи

Лохвицького медичного училища

м. Лохвиця

Актуальність. Особливості сучасного життя ставлять чіткі рамки до індивідуальних та професійних якостей спеціалістів. Кожен із нас, як викладачів повинен усвідомлювати відповідальність за виховання молодих фахівців, їх професіоналізм та конкурентоспроможність. Поряд із професійною освітою великого значення набуває особистісна підготовка студентів. Особливо це стосується медичних закладів освіти. Важливим аспектом у вихованні кваліфікованого медичного працівника є виховання фахівця, що відрізняється, насамперед, терпимістю та співчуттям.

Термін *толерантність* (лат.tolerantia – стійкість, витривалість, терпимість) утворився від латинського дієслова tolero- «несу», «тримаю». Походження терміну вказує на здатність людини «переносити» важкі ситуації, терпіти певні страждання та негаразди. Саме поняття толерантність, не отримало однозначного визначення.

Толерантність як феномен, була визнана актуальною у 1995 році Генеральною Асамблеєю ООН. У рамках розв'язання даної проблеми ООН розпочала кампанію впливу толерантності на суспільство у всіх сферах, пов'язаних з освітою. Дана кампанія відображена у «Декларації працівників толерантності», яка підписана 16 листопада 1995 року 185 державами світу. Толерантність – це активна соціальна поведінка, до якої

людина приходиться добровільно й свідомо, та розглядається, як складник процесу виховання взагалі.

Перед вихованням та освітою постають надважливі завдання з формування особистих якостей сучасної студентської молоді. З одного боку, молода людина хоче мати гідне місце в соціальному житті та в рольовій схемі дорослого суспільства, обізнаність щодо мети та засобів, правил і зразків діяльності дорослих, меж та форм прояву емоцій. А з іншого, взаємозв'язок з людьми свідчить про необхідність узгоджувати своє «я», потреби, принципи з іншими.

Отже, толерантність має важливе значення, оскільки вона уможливорює існування розбіжностей у поглядах. Проте її варто розуміти і набагато глибше. Толерантність набуває значення універсальної гуманістичної якості, що означає взаємоповагу і взаємне визнання. Вона є фундаментом для соціальних, культурно - етнічних, релігійних домовленостей, що лежать в основі і поєднують діяльність багатьох міжнародних організацій. Таким чином, толерантність – це не просто переконання, а ґрунтовна позиція, що дозволяє досягти єдності шляхом примирення, обміну та діалогу.

Основна частина

Толерантність є однією з основних сучасних характеристик особистості. Вона дозволяє людині бути відкритою до цінностей інших, дотримуючись власних моральних норм. Толерантність не є вродженою якістю, але її можна набути шляхом цілеспрямованого виховного процесу. Підлітковий вік є особливим для кожного, це кризовий період, коли інколи за основу приймають бунтарство, підвищений рівень вербальної агресії, прагнення бути схожим на кумирів. При цьому молодь може ставитися неоднозначно до інших. Саме у цьому віці закладається основа соціальної поведінки особистості, у тому числі її конфліктність та ставлення до інших. Ось чому, для формування толерантності підлітковий вік виступає найбільш сприятливим періодом.

На нашу думку, обов'язковим є формування основних різновидів толерантності у медичного працівника. Це зовнішня толерантність, тобто толерантне ставлення до інших, що полягає у свідомому сприйнятті іншої культури, релігії, світогляду. Іншою складовою є внутрішня толерантність – це власна позиція позитивного ставлення до ситуації та особистого «я».

Дроздецька І.А виділяє наступні ознаки толерантності:

- формування шанобливого ставлення до інших;
- формування самостійності та відповідальності;
- цінне ставлення до світу, самого себе, інших людей, культур і суспільства [4,с126].

Як було зазначено вище, саме у студентському віці закладаються основи свідомої поведінки: зростає його самостійність, тісними стають стосунки з іншими людьми, відбувається активна переоцінка цінностей. Саму тому в цей період зі студентами потрібно проводити виховну роботу пов'язану з формуванням позитивних установок та націлювати молодь на розвиток почуття толерантності.

Отже, пріоритетне значення для формування толерантності є підлітковий вік. Толерантна поведінка – це сукупність дій, що передбачають поважне ставлення до особистості, здатність свідомо сприймати інших людей, терпимо ставитися до оточуючих, здатність до компромісів і готовність поступитися власним інтересам для запобігання конфлікту.

Формування толерантності у студентів медичних закладів фахової передвищої освіти є необхідним етапом підготовки кваліфікованих медичних працівників середньої ланки. Толерантність медичного працівника вказує на його професійну придатність. Байдужість, нетерпимість, нестриманість, надмірна емоційність можуть вплинути на життя і стан здоров'я пацієнта. Тому однією з ключових особливостей виховного процесу є набуття такої риси, як толерантність. На нашу думку, саме у вихованні відбувається набуття знань про толерантність, як

особистісну якість, головна мета якої полягає у дотриманні її у спілкуванні та ставленні до інших. Система медичної освіти спрямована на гуманістичне виховання, одні з основних рис якого толерантність, здатність співпрацювати, відчувати і розуміти інших людей. Нам відомо, що виховання – це комплексний процес формування особистості, забезпечення педагогічних і соціальних умов для її емоційного, професійного та психологічного розвитку. Формування толерантності передбачає певний рівень становлення особистості людини. Актуальність толерантності, як складової виховного процесу - це замовлення співпраці медичних працівників із людьми, які незалежно від соціального статусу та релігії потребують допомоги. Важливо звернути увагу на формування різних типів толерантності. Міжнаціональна толерантність - неупереджене ставлення до різних націй, релігій, конфесій, гендерна повага до особистостей іншої статі; маргінальна толерантність – це терпиме ставлення до жебраків, безхатьків, наркотично залежних; людино-деонтологічна толерантність – терпимість до хворих, інвалідів, фізично неповноцінних осіб.

Л.Ф. Лозинська характеризує майбутнього медичного працівника, виокремлюючи: терпимість, цілеспрямованість, допитливість, поблажливість, гуманність, пунктуальність, організованість, самовдосконалення, гнучкість [5, с.103-104]

М.М.Філоненко виділяє цілий комплекс характеристик, які повинен мати професійний лікар: морально-етичний (чесність, порядність, людяність, доброта, надійність); комунікативні (особиста привабливість, повага до оточення, готовність допомогти, авторитет, тактовність); волеві (витримка, впевненість, стриманість, рішучість); організаційні (вміння брати відповідальність на себе, уміння приймати рішення, уміння планувати).

На нашу думку, толерантність – це одна з найважливіших рис особистості (особливо для здобувачів медичної освіти), яка набуває все

більшого визнання в сучасному світі. Зазначимо, що толерантність характеризували та визнавали з найдавніших часів аж до сьогодні. Наприклад, Луцій Анней Сенека (4 рік до н.е – 65рік н.е). вважав толерантність як особистісну якість людської душі, наголошуючи, що толерантність – це «справедливість і відвага, скромність і терпимість» [6, с.239]. Про толерантність згадували українські філософи, такі як: Г.Сковорода, Т.Шевченко, В.Сухомлинський, І.Франко. Нашу увагу привернули роботи науковців сучасної педагогіки: Л.Ф.Лозинської – “Визначення показника толерантності особистості майбутнього лікаря”; Н.М.Стеценко – «Виховання толерантності у студентів на основі міжкультурного діалогу». У Декларації принципів толерантності (стаття 1) толерантність трактується як «повага, схвалення і розуміння багатого різноманіття культур нашого світу; це гармонія в різноманітності; це чеснота, яка робить можливим досягнення миру»

Основні принципи толерантності:

- рівність між представниками різних народів, незалежно від їх статі, раси, національності, релігії;
 - взаємна повага, доброзичливість, терпиме ставлення до інших;
 - відмова від насилля;
 - рівні можливості для участі в поліпшенні життя всіх членів суспільства;
 - свобода віросповідання;
 - збереження і розвиток культури та мови національних меншин
- [3, с.175-180].

Підводячи підсумок, можна сказати, що толерантність – це морально-етична складова виховного і педагогічного процесу, в основі якої є рівність, людяність, повага, доброзичливість, терпиме ставлення людини до інших.

Для медичного працівника толерантність – це характерна риса професіонала, що містить у собі тактовність, терпимість, щирість,

милосердя, гуманізм, здатність до міжособистісної взаємодії та дії на основі етичних міркувань. Усі ці риси формують кваліфікованого медичного фахівця.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Варенко Т.К. Аксіологічні засади виховання толерантності студентів ВНЗ [Електронний ресурс] / Т.К. Варенко. Режим доступу: <http://eprints.kname.edu.ua/31209/1/9/pdf>.
2. Горват М.В. Генезис феномену толерантності: від філософської каліграфії до суспільного чинника / М.В. Горват // Вісник ЛНУ ім. Т. Шевченка – 2012 – №22(257) – ст. 287-296
3. Декларація принципів толерантності // Педагогіка толерантності – 1999 - №3-4 ст. 175-180.
4. Дроздецкая И.А. Исследования толерантности в подростковой среде как ориентир для моделирования внеурочной деятельности школы / И.А. Дроздецкая // Вестник Томского государственного педагогического университета-2012- Выпуск 11(126).
5. Лозинська Л.Ф. Показники толерантності особистості майбутнього лікаря / Л.Ф. Лозинська // Збірник наукових праць Хмельницького інституту соц. технологій університету «Україна» - 2011 - №4 – ст. 101-104.
6. Сенека Л.А. Нравственные письма к Луцилию. Трагедии / Л. А. Сенека ; пер. с латин. С. Ошерова ; сост. и науч. Подготовка текста М. Гаспарова ; комент. С. Ошерова и Е. Рабинович – М. : Художественная литература, 1986 – 543 с.

СУЧАСНА ПАРАДИГМА ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МЕДИЧНИХ ФАХІВЦІВ: РЕАЛІЇ, ВИКЛИКИ

Куценко Наталія Петрівна,

директор;

Вонсович Лідія Пантелеймонівна,

завідувач навчально-методичної лабораторії

Фахового медико-фармацевтичного коледжу

Української медичної стоматологічної академії

м. Полтава

В умовах, коли вимоги та потреби ринку інтелектуальної праці швидко змінюються, система фахової передвищої освіти повинна надавати можливість здобувачам освіти отримувати не тільки теоретичну, а й ґрунтовну практичну професійну підготовку.

Яким вимогам має відповідати сучасна парадигма підготовки майбутніх фахівців, що об'єднує використання в освітньому процесі інноваційних технологій, формування ключових компетентностей студентів на основі оновлення змісту професійної освіти.

Реальність сьогодення свідчить про недостатню сформованість в учасників освітнього процесу системи загальнокультурних компетенцій, які б дозволили їм стати ефективними та активними учасниками соціуму. Щоб мати можливість знайти своє місце в житті, здобувач освіти повинен володіти певними якостями, такими як: гнучко адаптуватися у мінливих життєвих ситуаціях; самостійно та критично мислити; уміти бачити та формувати проблему, знаходити шляхи раціонального її вирішення; усвідомлювати, творчо мислити; бути комунікабельним, контактним у різних соціальних групах, уміти працювати в команді.

В умовах надзвичайного темпу змін та інтенсивності інновацій, коли вимоги та потреби ринку інтелектуальної праці швидко змінюються, сучасна парадигма професійної освіти зазнає змін.

Такі зміни пов'язані із підвищенням вимог щодо підготовки фахівців на якісно новому рівні, які б не тільки володіли базовими знаннями і навичками, а також із високою мотивацією вирішували нестандартні завдання, приймали оптимальні рішення у нетипових умовах, генерували оригінальні й ефективні для суспільства ідеї, креативно мислили і діяли; фахівців, які, маючи достатній рівень теоретичної і практичної підготовки, успішно вирішували практичні проблеми і задачі професійної діяльності із застосуванням положень, теорій, методів фундаментальних та медичних наук.

Зазначені вище вимоги відповідають цілям, місії, візії, ключовим цінностям фахового медико-фармацевтичного коледжу Української медичної стоматологічної академії, мають орієнтацію на поглиблену практичну підготовку висококваліфікованих, конкурентоспроможних, компетентних фахівців у галузі охорони здоров'я. Це своєрідний алгоритм у свою чергу висуває перед науково-педагогічним колективом завдання щодо активного провадження сучасних педагогічних технологій, які надають можливість реалізувати особистісні риси характеру, світогляд і спосіб мислення, формуючи таким чином фахівця, творчу особистість, інтелектуала з клінічним мисленням і прогресивним науковим світоглядом, високоосвіченого національно свідомого громадянина.

Формування особистості і її становлення відбувається у процесі навчання за дотримання відповідних умов: створення позитивного настрою для навчання; формування відчуття рівного серед рівних й можливість вільно висловити свою думку, правильно та результативно застосовувати знання і вміння; створення забезпечення позитивної атмосфери в команді для досягнення спільних цілей; сприяння усвідомленню особистістю цінності колективно зроблених висновків.

Так, зокрема, предметна область галузі знань 22 Охорона здоров'я у процесі навчання та практики дає можливість сформувати у здобувача освіти не лише професійні hard-навички, але й соціальні soft-навички, які відповідають цілям та програмним результатам навчання за складниками професійної компетентності та сприяють формуванню професійно вагомих якостей майбутнього фахівця: здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні – вміти відстояти свої права; здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя – вміти використовувати розуміння предметної області для розвитку суспільства, техніки і технологій – вміти пізнавати нові зв'язки й відношення об'єктів, розширяти і поглиблювати свої знання про них; аналізувати і синтезувати утворені поняття шляхом суджень, міркувань, умовиводів; здатність працювати в команді – вміти обирати способи та стратегії спілкування для забезпечення ефективної командної роботи; визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків – вміти визначати мету та завдання, бути наполегливим та сумлінним при виконанні обов'язків; навички міжособистісної взаємодії – вміти обирати способи та стратегії спілкування для міжособистісної взаємодії; здатність діяти на основі етичних міркувань – вміти застосовувати етичні та деонтологічні норми і принципи у професійній діяльності тощо.

Набуття таких соціальних навичок сприяють освітні компоненти циклів загальної та професійної підготовки, підґрунтям до засвоєння цих

навичок є сумлінна й творча праця викладачів загальноосвітньої підготовки.

Для реалізації такої взаємодії в освітньому процесі застосовуються форми та методи навчання, які сприяють набуттю соціальних навичок:

- міжособистісна взаємодія, здатність працювати в команді: дебати, конкурси, диспути, ділові ігри, робота над проектами тощо;
- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу: моделювання, кейси, тренінги;
- застосування знань у практичних ситуаціях: конференції, семінари;
- використання інформаційних і комунікаційних технологій: самонавчання, завдання з пошуку інформації, доповіді тощо.

Акцент саме на цих навичках обумовлений, з одного боку, світовими тенденціями ринку праці, а з іншого – специфікою предметної області, яка характеризується постійною появою нових неочікуваних викликів, а саме в організації та управлінні роботою структурних медичних підрозділів, що вимагає від випускників неординарних підходів та рішень.

Крім того, soft-навички орієнтують на необхідність опанування цінностей суспільства: знань, надбань світової та національної культури. Це покладається в основу ціннісного ставлення здобувачів освіти до власного майбутнього професійного досвіду, підвищує його значимість для аналізу складних ситуацій майбутнього фахівця, зумовлює постійне збагачення знань, умінь, досвіду.

У цьому контексті важливе не лише дослідження процесу професійного розвитку педагогів, а й чітке визначення результату, його діагностичність, затребуваність у суспільстві, забезпечення спроможності особистості самостійно діяти, вирішувати життєві та професійні ситуації.

Професійна мобільність передбачає володіння системою узагальнених професійних прийомів, уміння ефективно їх застосовувати для виконання будь-яких завдань у суміжних галузях виробництва й порівняно легко переходити від однієї діяльності до іншої. Передбачає також високий рівень узагальнених професійних знань, готовність до оперативного відбору та реалізації оптимальних способів виконання різних завдань.

Так, наприклад, у освітньо-професійних програмах: Сестринська справа зі спеціальності 223 Медсестринство, Фармація зі спеціальності 226 Фармація, промислова фармація, Стоматологія зі спеціальності 221 Стоматологія ортопедична - щодо формування soft-навичок особливу увагу приділено загальним компетентностям, які корелюють із професійними компетентностями, а саме: здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності; здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово; здатність спілкуватися іноземною мовою; навички використання інформаційних та комунікативних технологій; здатність приймати обґрунтовані рішення.

За матеріалами, опублікованих *Освіта.іа*, особливу увагу наразі **привертає ТОП навичок для успіху в 2025 році, які представлені у звіті «Майбутнє робочих місць»** (відображає робочі місця та навички майбутнього, відстежуючи темпи змін, які пов'язані з перспективами впровадження нових технологій, а також пандемією 2020 року) і будуть актуальними для успішної кар'єри. Каталог таких навичок було створено як прогноз для 2015, 2020, а тепер – для 2025 року. Топ-менеджери поділилися думками щодо того, які навички знадобляться їхнім працівникам у майбутньому. Наразі керівники спрогнозували свої потреби на 2025 рік, серед яких аналітичне мислення та інноваційність, активне навчання та навчальні стратегії, комплексне вирішення проблем, критичне

мислення та аналіз; креативність, оригінальність та ініціативність; лідерство і соціальний вплив; використання, моніторинг і контроль технологій; проєктування технологій та програмування; стійкість, стресостійкість та гнучкість; аргументованість, вирішення проблем та генерування ідей.

Як доповнення до зазначеного вище, у коментарі сайту НУШ ек-міністр освіти і науки Лілія Гриневич наголошує: «Ми маємо зараз давати дітям більше, ніж просто трансляцію знань. Роль школи змінюється, і результати, яких ми очікуємо, – більш амбітні. Багато людей вважають, що це буде така сама школа, як зараз, – з 24-ма предметами і просто заучуванням певної суми знань, які не завжди потім знадобляться людині в житті. Звісно, така 12-річна школа нам точно не потрібна».

Тож чим відрізняються навички «майбутнього» від введених освітньо-професійних програм у 2020-2021 н.р., розробниками яких були не тільки науково-педагогічні працівники, а й досвідчені лікарі, фармацевти закладів охорони здоров'я, та до якої перебудови варто готуватися і студенту, і викладачеві?

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Гриневич: провідні країни навчають дітей у школі до 18 років // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://osvita.ua/school/reform/77431/> <https://www.weforum.org/reports/the-future-of-jobs-report-2020/digest> .
2. Jobs of Tomorrow: Mapping Opportunity in the New Economy // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://nus.org.ua/news/grynevych-uchni-providnyh-shkilnyh-system-navchayutsya-do-18-19-rokiv/>

КАР'ЄРНЕ КОНСУЛЬТУВАННЯ В ПІДХОДІ ТЕОРІЇ МНОЖИННОГО ІНТЕЛЕКТУ

Воронцова Емілія Валеріївна,
науковий співробітник
Державної наукової установи
«Інститут модернізації змісту освіти»
м. Київ

Анотація. Профорієнтаційна робота не втрачає своєї актуальності в сучасному глобальному світі. Попри існування давніх надійних і інформативних методик профорієнтації, люди продовжують шукати шляхи самореалізації як у період набуття освіти, так і на робочому місці. Свій внесок у допомогу в саморозвитку, самореалізації, просуванні по кар'єрних сходах може внести погляд з точки зору теорії множинного інтелекту Говарда Гарднера. В своїй статті ми пропонуємо розглянути додаткові шляхи самореалізації з застосуванням практичного впровадження теорії Г.Гарднера. Стаття складається з визначення актуальності, мети, викладу основного матеріалу, висновків і переліку джерел. У додатку надано адаптований нами опитувальник на визначення типів множинного інтелекту.

Ключові слова. Профорієнтація, кар'єра, кар'єрне консультування, самореалізація, множинний інтелект

Актуальність. Профорієнтаційна робота існує вже понад 100 років. У 1908 р. американський педагог та суспільний діяч Френк Парсонс (Parsons F., 1909) організував в м. Бостоні (США) при біржі праці консультативне бюро для допомоги тим, хто вибирає вакансії або професії. За 5 місяців він організував консультації 80-ти клієнтам (юнакам і дівчатам) і сформулював програму роботи такого виду консультативної

служби.

По закінченні 1-ї Світової війни в США та Західній Європі в межах індустріальної психотехніки виник напрямок прикладної психології, орієнтований на задачі профорієнтації та профконсультації. У США з початку 20-х рр. XX ст. діяла Національна асоціація професійного консультування (National Vocation Guidance Association), яка видавала журнал «Vocation Guidance Magazine». Щорічно психологічне тестування з метою прогнозування професійної придатності проходили до 60 тисяч претендентів.

У Франції в університеті Сорбонни з 1928 р. діяв Національний інститут професійної орієнтації (директор – А.П'єрон), подібні консультаційно-дослідницькі установи були створені в Іспанії, Італії, Швейцарії, Німеччині та інших Європейських країнах.

Дослідження особистості з метою визначення професійної спрямованості проводились і вітчизняними спеціалістами. Але, незважаючи на столітню історію, питання професійної орієнтації і кар'єрного консультування залишається актуальним, і навіть, набуває нового значення. Про це свідчать Постанова Кабінету Міністрів України від 17 вересня 2008 р. N 842 «Про затвердження Концепції державної системи професійної орієнтації населення», розпорядження Кабінету Міністрів від 4 липня 2018 р. № 469-р «Про затвердження плану заходів з реалізації Концепції державної системи професійної орієнтації населення».

Отже, **метою** статті є аналіз традиційних підходів у профорієнтації і пошук нових можливостей кар'єрного консультування в умовах глобалізації світу, суспільства, професій.

Професійна орієнтація населення є науково обгрунтованою системою взаємопов'язаних економічних, соціальних, медичних, психологічних і педагогічних заходів, спрямованих на активізацію процесу професійного самовизначення та реалізації здатності до праці особи, виявлення її здібностей, інтересів, можливостей та інших чинників, що

впливають на вибір професії або на зміну виду трудової діяльності (Постанова Кабінету Міністрів України від 17 вересня 2008 р. N 842 «Про затвердження Концепції державної системи професійної орієнтації населення»).

Профорієнтаційна діяльність зараз проводиться переважно закладами освіти, спрямована на встановлення відповідності індивідуальних психологічних та особистісних якостей людини до специфічних вимог тієї або іншої професії.

Вона складається з кількох етапів: 1) інформування, у ході якого з'ясовуються тенденції і можливості працевлаштування, шляхи освоєння різноманітних професій, строки підготовки, система оплати праці, перспективи професійного росту; 2) діагностичний, метою якого є вивчення особистості людини, її інтересів, схильностей і спроможностей для встановлення відповідності їх для реалізації у певній професії, що обирається, планується клієнтом; формуючий, за допомогою якого здійснюються керівництво і корекція вибором людиною професії. Додатковим етапом може бути медичне обстеження для визначення стану здоров'я здобувача освіти у відповідності з обраною професією.

Професійну консультацію можна отримати індивідуально у профконсультантів, психологів, інших спеціалістів, задіяних в реалізації профорієнтаційної роботи відповідно вище зазначених нормативних документів. У профконсультації можна умовно виділити два етапи: вивчення особистості клієнта та педагогічне керування професійним самовизначенням.

Під час вивчення особистості здобувача освіти виділяють чотири основних аспекти:

1. Вивчення спрямованості (чого хоче людина), тобто той бік особистості, який відображає її прагнення і вподобання. Конкретно це виражається в інтересах, нахилах, ідеалах і переконаннях.

2. Вивчення здібностей і можливостей клієнта (що може), тобто індивідуально-психологічні особливості, які можуть забезпечити успішне виконання певного виду діяльності. Конкретно вони проявляються в певній діяльності (технічній, музичній, природознавчій, педагогічній тощо). Здібності констатуються у швидкості, міцності оволодіння специфічними способами і прийомами професійної діяльності.

3. Вивчення характеру індивідуальних якостей особисті, які проявляються в стійкому типі психологічних реакцій щодо людей, себе і справи.

4. Вивчення професійних планів здобувача освіти.

Вивчення характерологічних і особистісних якостей здобувача освіти має проходити по заздалегідь продуманому плану. При цьому необхідно чітко передбачати конкретні властивості та якості особистості, які досліджуватимуться на кожному етапі.

Для вивчення здобувачів освіти з метою профконсультації застосовуються такі методи: спостереження, анкетування, бесіди, тестування, аналіз продуктів діяльності, узагальнення незалежних характеристик та інше [35].

Професійний відбір здійснюється поза закладом освіти у спеціальних лабораторіях, відділах стосується насамперед професій, пов'язаних з умовами праці максимальної трудності. Ціль - виявлення придатності людини до конкретного виду праці або конкретних небезпечних умов. Якщо у претендента виявляється відсутність хоча б однієї професійно важливої якості, йому відмовляють у працевлаштуванні, для того, щоб захистити його від небажаних, можливо трагічних, наслідків стихійного вибору професії.

Професійна адаптація спрямована на активний процес інтеграції людини у професійну діяльність на робочому місці, пристосування до нового соціального оточення, умов праці й особливостей конкретного фаху. Критерієм правильного вибору професії є успішність професійної

адаптації і характеризується подальшим розвитком інтересу до конкретної професійної діяльності, поєднанням суспільної й особистої мотивації праці.

Кар'єра і кар'єрне консультування ці поняття набули особливої актуальності в останні роки.

Дональд Сьюпер (Super D., 1976) називає кар'єрою «низку подій, які складають життя», послідовність професійних занять і ролей, які вибираються людиною відповідно до моделі саморозвитку. В сучасному світі для людини все більшої актуальності набуває не тільки задоволення фізіологічних потреб, а і реалізація вищих потреб, в тому числі самореалізація.

Кар'єрне консультування не обмежується проблемою вибору професії або зміною професії, але й містить також питання допомоги в підвищенні професійної ефективності, подолання стресу, пов'язаного з професією та інші питання.

Розглянемо традиційні методи, що використовуються в профорієнтації. Найбільш поширеним є «Диференціально-діагностичний опитувальник» (ДДО). Цей опитувальник використовується багато років, але не втрачає своєї актуальності. Він призначений для орієнтації на різні типи професій у відповідності з класифікацією Є.О. Климова: людина-природа, людина –техніка, людини-людина, людина-знакова система, людина-художній образ. Пізніше була додана сфера «людина-бізнес». ДДО має різні модифікації, завдяки яким його можна використовувати в профорієнтаційній роботі з молодшими школярами, підлітками і дорослими.

Технологія проведення: клієнт повинен у кожній з 20 пар запропонованих видів діяльності вибрати тільки один і у відповідній клітинці поставити знак «+».

Інструкція: «Припустимо, що після відповідного навчання Ви зможете виконувати будь-яку роботу. Але якщо б Вам довелось вибирати тільки з двох можливостей, щоб Ви вибрали?»

Лист відповідей зроблено так, що можна підрахувати кількість знаків «+» у кожному з п'яти стовпчиків. Кожний з 5-ти стовпчиків відповідає певному типу професій. Досліджуваному рекомендується вибирати той тип професій, який отримав максимальну кількість знаків «+».

«Людина-природа» – всі професії, що пов'язані з рослинництвом, розведенням тварин та лісовим господарством.

«Людина –техніка» – всі технічні професії;

«Людина-людина» – всі професії, що пов'язані з обслуговуванням людей, з спілкуванням;

«Людина – знак» – всі професії, пов'язані з підрахунками, цифровими та буквеними знаками, у тому числі музичні спеціальності;

«Людина-художній образ» - всі творчі спеціальності.

Максимальна кількість балів, що може бути набрана у кожному стовпчику – 8 [4].

Тестова методика Джона Голланда (професійна спрямованість) застосовується для визначення типу особистості відповідно до вибору професії. За допомогою цієї методики з великою часткою достовірності можна визначити у видах діяльності людина реалізується найкраще – у фізичній чи інтелектуальній, на посаді керівника чи виконавця, працюючи самостійно чи в колективі, виконуючи творчу або репродуктивну роботу.

Типи особистості, що диференціюються під час обстеження: реалістичний, інтелектуальний, соціальний, конвенційний, підприємливий, артистичний.

Технологія проведення: досліджуваний в кожній парі професій вибрати тільки одну та у відповідному квадратику поставити позначку.

Бланк методики побудовано таким чином, що для обробки необхідно підрахувати кількість позначок у відповідних клітинках за вертикаллю.

Найбільша кількість позначок визначає один з шести типів особистості.

1. Реалістичний – тип особистості, який може успішно займатися промисловою діяльністю, ручною працею, репродуктивними видами діяльності.

2. Інтелектуальний – тип особистості, який має схильності до наукової, дослідницької, продуктивної та творчої діяльності.

3. Соціальний – найкраща сфера застосування здібностей таких людей – сфера, що пов'язана зі спілкуванням.

4. Підприємливий – люди цього типу мають лідерські здібності, нахил до самостійної діяльності, винахідливі та ризиковані.

5. Конвенційний – люди, що мають такий тип особистості, не схильні брати на себе відповідальність за що-небудь, тому найкраще працюють під керівництвом сильного та авторитарного керівника.

6. Артистичний – дуже емоційні, творчі люди. Мають нахил до професій, що пов'язані з мистецтвом.

Максимальна кількість балів, що може бути набрана з кожного типу особистості – 14 [38].

Ці дві методики з великою достовірністю визначають професійну спрямованість особистості і використовуються практично завжди у профорієнтаційній роботі.

Інша справа це кар'єрне консультування. Воно набуває більшого значення ще і тому, що просування кар'єрними сходами має свою специфіку. Керівних посад завжди в кілька разів менше, ніж рядових, а потребу у самореалізації відчувають всі психічно розвинуті і здорові люди. Тому здобувачам освіти, молодим спеціалістам, а також спеціалістам, які потребують допомоги у самовизначенні може допомогти звернення до теорії «множинного інтелекту» Говарда Гарднера. Теорія була сформована

у 60-х роках минулого століття, поширення в Україні набула починаючи з 2000 років.

Сутність теорії полягає в тому, що кожна людина має не один тип інтелекту, а комплекс здібностей до різних видів діяльності, що проявляються за умови їх цілеспрямованого розвитку або у сприятливих умовах. Ці види інтелектів є компліментарними і таким чином забезпечують загальний інтелектуальний розвиток людини. На сьогоднішній день пропонується діагностика тільки 9 –ти типів, але ймовірно, що можна їх визначити набагато більше.

Підхід до кар'єрного консультування з погляду теорії множинного інтелекту складається з того, що і суспільство, і організації, і кожний окремий колектив є дуже різноманітним і потребує реалізації різних функцій.

Розглянемо, як спеціалісти з різними видами множинного інтелекту можуть реалізуватися у професійній діяльності на прикладі медичної спеціальності.

Вербально-лінгвістичний інтелект: складання реферативних інформаційних матеріалів з певного питання; підготовка оглядів, публіцистичних статей про діяльність закладу (відділення, кабінету); підготовка рекламних текстів. Додатково це може бути і складання вітальних текстів, сценаріїв загальних свят. Зазвичай, це спеціалісти, для яких характерно добре знання іноземних мов, завдяки цьому вони можуть слідкувати за новинами в спеціальності в інших країнах, інформувати інших співпрацівників.

Природничо-математичний інтелект: аналіз і вивчення гіпотез, теорій, концепцій що застосовані у конкретному методі, підході медичної допомоги; побудова гіпотез можливого нового підходу, способу медичного втручання або допомоги; читання популярних книг про роль відповідної галузі у вирішенні професійних проблем; аналіз практичних ситуацій, що

логічно слідує з конкретних наукових досягнень; робота у дослідницьких лабораторіях, систематизація аналітичних матеріалів тощо

Візуально-просторовий інтелект: доручення побудувати або оформити графіки роботи, створити або запропонувати геометричну модель об'єкта – кабінету, рекреаційної зони тощо; намалювати ескіз конкретної події; зробити ілюстрації до інструкції, оформити публікацію, створити фоторепортаж; випустити барвисто оформлену стінгазету.

Тілесно -кінестетичний інтелект: пристосувати апарат для вимірювання будь-якого м'язового параметра (сили, витривалості тощо); сконструювати фізичну модель будь-якого технічного апарату; прочитати інструкцію з експлуатації конкретного апарату; написати інструкцію до експлуатації якогось пристрою, механізму.

Музично-ритмічний інтелект: запропонувати музичний супровід різних видів медичних послуг, розібратися в музичній терапії при різних розладах або захворюваннях; підготувати музичні привітання членів колективу тощо.

Міжособистісний інтелект: профспілкова робота, організація спільної взаємодії, спілкування з «проблемними» клієнтами; створення сприятливої психологічної атмосфери в колективі, налагодження зв'язків з іншими організаціями, рекламна діяльність.

Внутрішньоособистісний інтелект: аналіз відчуттів під час знаходження в певній ситуації надання та отримання медичних послуг, пропозиції щодо мінімізації негативних асоціацій у клієнтів та співробітників. Написання щоденників діяльності (за необхідності), допомога у рефлексії діяльності, підвищенні якості надаваних послуг.

Екзистенційний інтелект: мотивування співробітників, створення місії організації, підготовка привітань з визначними датами, психологічна підтримка.

Отже, використовуючи такий підхід можна допомогти кожній особистості знайти своє індивідуальне і неповторне місце в соціумі,

розвивати свої природні здібності, відчувати свою реалізацію. Така додаткова специфічна діяльність також може стати поштовхом для отримання додаткової освіти, просуванні в новому напрямі професійної кар'єри. Це зробить професійний шлях більш цікавим, довгим і продуктивним.

Висновки. Отже, питання профорієнтації і побудови кар'єри залишається незмінно актуальним. Допомогу в профорієнтації для здобувачів освіти переважно надають в освітніх закладах. Консультації з побудови кар'єри можуть надавати як освітні заклади, так і кар'єрні консультанти, спеціалісти по зайнятості і підбору кадрів. Використання підходу визначення множинного інтелекту може допомогти зробити професійну діяльність більш змістовною і цікавою, а також відкрити людині нові професійні горизонти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Постанова Кабінету Міністрів України від 17 вересня 2008 р. N 842 «Про затвердження Концепції державної системи професійної орієнтації населення» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/842-2008-%D0%BF#Text>
2. Розпорядження Кабінету Міністрів від 4 липня 2018 р. № 469-р «Про затвердження плану заходів з реалізації Концепції державної системи професійної орієнтації населення» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/469-2018-%D1%80#Text>
3. Гарднер Говард. «Структура розуму: теорія множинного інтелекту»: пер. с англ. Москва: И.Д. Вільямс, 2007. 512 ст.
4. Педагогічне керівництво професійним самовизначенням школярів. Методичні рекомендації / Укл. М.П. Тименко, Н.Ю. Матяш та ін. – К.: РНМК МНО УРСР, 1991. – 40 с.
5. Профорієнтаційна робота в школі: Метод. посібник / М.С. Янцур. – Рівне, 1993. – 41 с.
6. Рибалка В.В. Психологія розвитку творчої особистості: Навчальний посібник. – К., ІЗМН, 1996. – 236 с.

Адаптований тест визначення ступеню розвитку типів множинного інтелекту.

Перелік питань на визначення типів інтелекту у дорослих

Інструкція: Відмітьте ті твердження, які стосуються Вас у кожній категорії знаком „+”. Якщо твердження Вас не стосується поставте у бланку у відповідній клітинці знак „-”.

Вербально-лінгвістичний інтелект

1. Книги дуже важливі для мене.
2. Я можу уявити слова в голові до того, як я їх прочитаю, вимовлю або запишу.
3. Я отримую більше інформації коли слухаю радіо або плеєр, аніж з телебачення чи фільмів.
4. Мені подобаються ігри зі словами.
5. Мені подобається розважатись або розважати інших скоромовками, веселими римами та каламбурами.
6. Інколи мене просять зупинитись і пояснити значення слів, які я вживаю в мовленні та письмі.
7. В школі мені було легше вивчати рідну мову, соціальні науки і історію аніж математику та інші точні науки.
8. Їдучи по автомагістралі, я звертаю більше уваги на написи на рекламних щитах аніж на оточуючий пейзаж.
9. У розмові я часто посилаюся на те, що десь читав або чув.
10. Нещодавно я написав щось таке, чим особливо пишаюся, чи щось, завдяки чому я здобув визнання інших.

Логіко-математичний інтелект

1. Я можу легко рахувати по думки.
2. В школі мені дуже подобались математика та інші точні науки.

3. Мені подобаються ігри та головоломки, які потребують логічного мислення.
4. Мені подобається ставити невеличкі експерименти типу «а що буде, якщо...» (наприклад: «А що буде, якщо подвоїти кількість води, яку я виливаю на кущ троянд щотижня»).
5. Я завжди намагаюсь знайти в усьому певні закономірності і логічні послідовності.
6. Мене цікавлять нові досягнення в науці.
7. Я вважаю, що майже для всього можна знайти логічне пояснення.
8. Я краще сприймаю інформацію у схемах, діаграмах, таблицях.
9. Мені подобається знаходити логічні помилки в тих речах, які люди роблять вдома або на роботі, чи то у їх міркуваннях.
10. Я більше впевнено себе відчуваю коли все вивірено, проаналізовано, розкладено по полицях і якимось чином оцінено.

Візуально-просторовий інтелект

1. Коли я заплющую очі, я часто можу уявити чіткі візуальні образи.
2. Я відчуваю кольори.
3. Я часто використовую фотоапарат або відеокамеру для того, щоб зберегти те, що бачу навкруги.
4. Мені подобається складати мозаїки, знаходити вихід у лабіринтах та розгадувати інші візуальні загадки.
5. Мені часто сняться яскраві сни.
6. Мені подобається малювати або креслити.
7. В школі геометрія мені більш подобалась ніж алгебра.
8. Я легко можу уявити , як виглядає якась річ, якщо поглянути на неї зверху.
9. Мені більше подобаються книжки, де багато малюнків.
10. Мені більше подобаються книжки, де багато малюнків.

Тілесно-кінестетичний інтелект

1. Я регулярно займаюсь хоча б одним з видів спорту.
2. Мені важко сидіти на місці тривалий час.
3. Мені подобається працювати руками, виконуючи певний вид діяльності, як то шиття, вирізаня по дереву, в'язання чи будування моделей.
4. Найкращі ідеї приходять до мене під час тривалих прогулянок чи подорожей або коли я займаюсь якоюсь фізичною роботою.
5. Я часто проводжу свій вільний час на свіжому повітрі.
6. Під час розмови я часто використовую жести рук або інші жести.
7. Щоб більше дізнатися про яку-небудь річ мені необхідно доторкнутися до неї.
8. Мені подобаються шалені перегони та інші хвилюючи фізичні вправи.
9. Я би сказав про себе, що маю гарну координацію рухів.
10. Для того щоб навчитись чому-небудь новому мені потрібно зробити це, а не просто прочитати або подивитись як це робиться.

Музичний інтелект

1. В мене приємний мелодійний голос.
2. Я можу сказати, коли нота звучить невірно.
3. Я часто слухаю музику по радіо, на плейєрі, комп'ютері або на телефоні.
4. Я можу грати на якомусь музичному інструменті.
5. Мюзикли цікавіші ніж звичайні спектаклі.
6. Іноді я ловлю себе на думці що під час погулянки у мене в голові постійно крутиться якась мелодія.
7. Я легко можу відбивати ритм якої-небудь мелодії за допомогою ударних інструментів.
8. Я знаю мелодії багатьох пісень та музичних творів.

9. Якщо я почую якусь мелодію раз чи два, я можу відтворити її досить точно.

10. Коли я працюю, вчуся або пізнаю щось нове, я часто постукую пальцями по поверхні якогось предмета або тихенько наспівую мелодії.

Міжособистісний інтелект

1. Я належу до тих людей, к кому приходять за порадою колеги та сусіди.

2. Мені більше подобаються групові види спорту такі, як баскетбол, волейбол, футбол та інші, аніж одиночні, як то плавання чи легка атлетика.

3. Коли в мене виникає проблема, я скоріше звернуся по допомогу до когось ніж спробую її вирішити сам.

4. В мене є щонайменше три близьких друга.

5. Мені більше подобається проводити свій вільний час в компанії чи соціальних мережах ніж на самоті за відео-іграми та пасьянсами.

6. Мені подобається навчати іншу людину або групу людей тому, що я знаючи вмію.

7. Я вважаю себе лідером (або це кажуть інші).

8. Я зручно відчуваю себе в натовпі.

9. Мені подобається брати участь у соціальних заходах, які пов'язані з моєю роботою, з діяльністю громадських об'єднань або суспільства.

10. Я краще піду на жваву вечірку аніж залишуся вдома .

- Інше:

Внутрішньо-особистісний інтелект

1. Я часто провожу час на самоті в медитації або обмірковуючи нагальні питання.

2. Я відвідував психологів чи семінари з розвитку власного потенціалу для того, щоб більше дізнатися про себе.

3. Я можу швидко відновлювати сили після втоми або депресії.
4. В мене є хобі чи якесь зацікавлення, про які я не всім розповідаю.
5. У мене в житті є важливі цілі, про які я часто думаю.
6. Я реалістично дивлюсь на свої сильні та слабкі сторони (цей реалізм будується на тому, що кажуть інші люди).
7. Мені більш сподобається провести вихідні в маленькій хатинці у лісі аніж на модному курорті серед багатьох людей.
8. Я вважаю, що в мене сильний характер і незалежне мислення.
9. Я веду щоденник або блог, куди я записую всі події свого особистого життя.
10. Я працюю сам на себе, або хоча б раз замислювався про відкриття своєї власної справи.

Натуралістичний (природничий) інтелект

1. Мені подобається проводити класифікацію речей за суттєвими або спільними ознаками.
2. Природа є дуже важливою для мене
3. Я люблю ходити в походи або відпочивати на природі
4. Мені подобається працювати в саду, на городі або вирощувати кімнатні рослини
5. Я вважаю охорону національних заповідників дуже важливою справою
6. Я люблю прибиратися та наводити порядок - для мене це має велике значення
7. У моєму житті спілкування з тваринами посідає важливе місце
8. Дома ми здаємо на переробку побутові відходи
9. Мені подобається вивчати тварин, рослини та інші форми життя
10. Я проводжу багато часу на вулиці

Екзистенційний інтелект

1. У дитинстві я дуже любив казки, у мене був улюблений герой і я його досі пам'ятаю.
2. Я люблю філософські фільми і книги
3. Для мене слово «совість» не пустий звук
4. Я вважаю, що в житті жодна погана справа не залишається безкарною
5. Я люблю відвідувати музеї, картинні галереї, виставки
6. Я з дитинства цікавився питаннями релігії і віри
7. Мені подобається пробувати нові страви, бувати в незнайомих місцях, навчатися новим видам діяльності
8. Я люблю уявляти якісь фантастичні речі, що можуть допомогти людям вирішити всі їх проблеми, наприклад, машина часу або чарівна паличка
9. Я допомагаю тваринам, людям з особливими потребами, літнім людям
10. Зі мною траплялися дивні, містичні речі

Тест множинного інтелекту

Бланк опитування

№	В/Л	Л/М	В/П	Т/К	М.І	М/О	В/О	Н.І	Е.І
1									
2									
3									
4									
5									
6									
7									
8									
9									
10									
Σ									

I місце

II місце

III місце

Висновок _____

**ФОРМУВАННЯ У СТУДЕНТІВ МОРАЛЬНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА ВІДПОВІДАЛЬНОГО СТАВЛЕННЯ
ДО ВЛАСНОГО НАВЧАННЯ**

Гавеля Валерій Васильович ,

викладач суспільних дисциплін

Кременчуцького медичного фахового коледжу імені В.І. Литвиненка

м. Кременчук

Анотація. У статті узагальнені роздуми викладача суспільних дисциплін щодо сутності поняття «професійна компетентність», яка розглядається як інтегрована властивість особистості, котра володіє комплексом професійно значущих для педагога якостей, має високий рівень науково-теоретичної й практичної підготовки, готова до творчої педагогічної діяльності та ефективної взаємодії зі студентами в процесі співпраці на основі впровадження сучасних технологій. Обґрунтування складових професійної компетентності та умов, що стимулюють професійне зростання.

Ключові слова: професійна компетентність, критерії професіоналізму викладача, структурні компоненти професійної компетентності.

Особливість викладання гуманітарних, соціально-економічних дисциплін зумовлена спрямованістю на досягнення соціальних цілей, що передбачає готовність студентів і педагогів до активної участі в коледжному житті та визначається, перш за все, рівнем опанування інструментарієм для чіткого висловлювання власних думок і сформованістю критичного мислення вихованців і професійною компетентністю педагога.

Успіх – за умови творчої професійної діяльності викладача. Професійно компетентні педагоги, особистісно-діяльнісна сутність котрих

спрямована на цілісність реалізації освітніх завдань, успішно розв'язують завдання навчання й виховання, готують для суспільства випускника з бажаними психологічними якостями; задоволені професією; досягають результатів у розвитку особистості студентів; усвідомлюють перспективу свого професійного розвитку; відкриті для постійного професійного навчання. Зокрема, реалізують оптимізацію освітнього процесу за рахунок інтеграції новітніх освітніх технологій у процес традиційного навчання. Досвід дистанційного навчання показав, що аудиторне навантаження можна значно розширити за рахунок створення віртуального середовища та залучення до процесу навчання інформаційних технологій. Механізмом здійснення перетворень у системі освіти має стати реалізація концепції змішаного навчання, створення комфортного навчально-інформаційного середовища та системи комунікацій, що представляла б усю необхідну навчальну інформацію. У даному контексті інформаційне середовище фахового коледжу розглядається як поєднання традиційних та інноваційних (електронних) форм навчання. Реалізація подібної моделі організації освітнього процесу базується на таких принципах:

активності та забезпеченні зворотного зв'язку (передбачається можливість організації активної взаємодії на основі відкритого й аргументованого, конструктивного обговорення питань і проблем, що дозволить виражати й відбивати інтереси та розуміння всіх учасників);

рівності позицій (визнається цінність досвіду кожного учасника колективної діяльності, унікальність кожної особистості, ніхто не намагається нав'язувати своє бачення проблеми);

довірливості у спілкуванні та прагнення розуміти свого співбесідника (забезпечується створення та підтримка клімату максимальної психологічної довіри);

особистої відповідальності (кожний учасник має усвідомлювати відповідальність за власні дії та думки та якомога уважно й толерантно ставитися до інших);

переконливістю викладача щодо відмови від директивного та суто академічного підходу до навчання (ролі верховного судді, беззаперечного авторитету та носія вічних цінностей, затверджених традицій та застарілих ідей).

Таким чином, особлива роль надається соціально-орієнтованій, навчальній і такій, що забезпечуватиме постійний розвиток особистості, моделі цілеспрямованого процесу взаємодії педагога-наставника, куратора, співбесідника та студентів (а також студентів між собою), що найбільш виразно виявилось в умовах дистанційного навчання.

На жаль, констатуємо недостатнє **формування відповідального ставлення студентів до власного навчання**. Отже, маємо нові виклики: дистанційний навчальний процес – це новий підхід до відтворення традиційного навчального процесу за рахунок включення таких форм проведення і здійснення навчальної діяльності, як: спілкування, співробітництво, співтворчість, самостійна робота й постійне самовдосконалення тощо – за умови всебічної технічної підтримки засобами інформаційно-комунікаційних технологій.

Системно структурована модель дистанційного навчання – це комплекс особистих взаємодій: студент – студент, студент – викладач, студент – контент та студент – інтерфейс, які підтримують і доповнюють одна одну, й мають на меті всебічне підвищення якості навчальної діяльності кожного студента зокрема і дистанційного процесу – у цілому [4]. Досвід освітньої діяльності педагогів і студентів за період карантину показав, що найбільш успішними були студенти, котрі зуміли використати практичні вміння та навички роботи з першоджерелами тощо, отримані в процесі аудиторного навчання, та відповідально організували співпрацю з викладачем на основі визначеної платформи онлайн, офлайн-навчання.

Таким чином, при викладанні суспільних дисциплін перевага – змішаному навчанню, у разі необхідності. У даному контексті інформаційне середовище сучасного закладу освіти розглядається як

поєднання традиційних та інноваційних (електронних) форм навчання. Принцип орієнтації на конкретних студентів в умовах професійного навчання набуває важливого значення, тому що треба враховувати індивідуальні та вікові особливості студентів, а також напрям професійної підготовки. Принцип стимулювання і мотивації позитивного відношення до навчання важливий у відношення успіху навчання, який у значній мірі залежить від зацікавленості студента в продовженні навчання. Принцип пріоритетності самостійності навчання. Самостійна діяльність студентів на даному етапі є основним видом навчальної діяльності і передбачає не тільки здійснення самостійної роботи, але й самостійну організацію процесу навчання. Особливо в сучасних умовах, про що зазначено в методичних рекомендаціях [2, с.16] щодо викладання історії України, всесвітньої історії: з метою набуття школярами, студентами історичної та інших компетентностей, відповідно до державних вимог до освітньої підготовки, окремою структурною складовою програми вперше стають спеціальні уроки – *практичні заняття*. Під час практичного заняття педагог виступає як консультант у процесі *самостійної роботи вихованців*, надаючи їм необхідну допомогу відповідно до віку та пізнавальних можливостей. Питання порядку проведення практичних занять та оцінювання їхніх результатів залишається в компетенції викладача.

Самостійна робота повинна бути прив'язана до тем основного навчального підручника і бути його продовженням. Принцип спільної діяльності викладача та студентів з плануванні, реалізації, оцінювання та коригування процесу навчання реалізовується при змішаному навчанні. Принцип гнучкості навчання пов'язаний з можливістю адаптації навчальних матеріалів до умов освітнього процесу на основі індивідуальних особливостей студентів (виклад матеріалу, керування процесом навчання, темп навчання), що необхідно враховувати як при аудиторному навчанні, так і в процесі змішаного. Принцип

інтерактивності передбачає зворотній зв'язок та взаємодію між суб'єктами навчального процесу як в рамках аудиторних занять так і в рамках самостійного вивчення матеріалу з боку студента. Принцип розподілу навчальної діяльності передбачає розподіл елементів навчання між самостійною роботою та аудиторною роботою студента, який би відповідав завданням та цілям курсу. Для реалізації моделі змішаного навчання для суспільних дисциплін самостійне навчання передбачає виконання комплексу завдань, спрямованих на розвиток аналітичного, критичного мислення, вміння аргументовано висловлювати особисту точку зору та толерантно відстоювати позицію. Принцип забезпеченості автономної навчальної роботи студента передбачає самостійне керування навчальним процесом з боку студента, у якому він самостійно керує, коректує, а також самостійно відшуковує, отримує, обробляє, критично обдумує та інтерпретує інформацію.

Принцип відповідності моделі змішаного навчання реальним умовам навчальної діяльності означає, що в робочих навчальних програмах передбачені години для навчальної діяльності в рамках даної технології. Дана технологія повинна бути дійсним інструментом для покращення результатів освітнього процесу. Таким чином, введення моделі змішаного навчання в процес навчання, зміщення вектору навчальної діяльності за напрямком самостійної роботи студентів, перехід від принципу «навчання на все життя» до принципу «навчання через усе життя», можливість вибору місця та часу для навчання, інформатизація сфери навчання, яка пов'язана з використанням інформаційних технологій у сфері освіти, створення нових можливостей для зміни освітнього процесу, корінним чином впливають на процес навчання і є базовими принципами для запровадження системи змішаного навчання при викладанні суспільних дисциплін

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Лист Міністерства освіти і науки України № 1/11-5966 від 01.07.2019 «Щодо методичних рекомендацій про викладання навчальних предметів у закладах загальної середньої освіти у 2019/2020 навчальному році».

2. Тягло О.В. Деякі особливості інтелектуальної активності людини «швидкого» світу» // Вісник ХНУ ім. В.Н. Каразіна, №992. – Харків: ХНУ – 2012. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://wwwphilosophy.univer.kharkov.ua/ua/kafedra/staff_tpf/visnyk/visnyk_992.pdf

УПРАВЛІННЯ САМОСТІЙНОЮ РОБОТОЮ СТУДЕНТІВ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДГОТОВКИ ДО ЗОВНІШНЬОГО НЕЗАЛЕЖНОГО ОЦІНЮВАННЯ

Галицька Лариса Борисівна

методист Ради директорів ЗФПО,

спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, відмінник освіти України,

голова циклової комісії природничих дисциплін

Київського технікуму електронних приладів

м. Київ

В освітній діяльності вважають **самостійною** таку діяльність, у процесі якої студент, знаючи її кінцеву мету, сам ставить перед собою завдання, розв'язання яких веде до досягнення цієї мети.

Аналіз останніх досліджень виявив протиріччя між ускладненим соціальним замовленням, пов'язаним з професійною підготовкою та усталеною практикою, що виявляє орієнтацію переважно на репродуктивний характер виконання професійних функцій. У зв'язку з цим виникла потреба переорієнтації навчально-виховного процесу таким чином, щоби професійне становлення майбутніх фахівців було насамперед націлене на розвиток умінь самостійної роботи.

Водночас, з появою в навчальній діяльності студентів підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання виникає потреба переглянути ще і підхід до навчальної діяльності. Зокрема, ДПА, що проводиться у формі ЗНО з математики у травні, при тому, що курс шкільної математики у коледжах та технікумах здебільшого закінчується у грудні – січні, спонукає до цього.

Не секрет, що під час навчання в школі тільки невелика кількість учнів оволодіває навичками самостійно здобувати знання.

Основними проблемними зонами самостійної підготовки є:

- Складність самостійно сформулювати чіткий план та дотримуватись його
- Вона часто зводиться до заучування без розуміння
- Пошук та аналіз помилок; відшліфування проблемних тем
- Психологічне налаштування

Звичайно, на думку багатьох, нема кращого виходу у підготовці до ЗНО ніж найняти репетитора. Але досвід вчителів та й теперішніх студентів показує, що багатьом якраз і підходить **невимушена самостійна підготовка**. Крім того, не загрожують зайві витрати на додаткові заняття. Навчальні посібники, комплексні довідники, онлайн-тести, пробні тести, тренувальні вправи – ось неповний перелік інструментів, які студент може використовувати під час своєї самостійної підготовки. Але основною запорукою успіху є психологічний настрій здійснити такі кроки.

Визначення сутності та специфіки педагогічних технологій організації та управління самостійною роботою студентів є сьогодні особливо важливим.

Підготовка до успішного складання будь-якого іспиту, зокрема, з математики, при організації та управлінні самостійною роботою студентів стає ефективною за умови врахування викладачем функцій педагогічного управління цим процесом, серед яких ми визначили такі: організаційна, коректуюча та контролююча. З іншого боку, у професійній діяльності викладача щодо організації самостійної роботи тих, хто навчається, крім прямого управління, де об'єктом впливу є особистість, необхідно урахувати також принципи **непрямого управління**. Спроби управляти студентами лише маніпуляційно можуть викликати агресивну реакцію, відчуження або замкненість та блокування взаємодії, та інші негативні, а, нерідко, й конструктивні прояви. Чим досконаліший та сприятливіший клімат управління процесом самонавчання, тим ефективніше здійснюється не тільки процес самоосвіти, а й закладаються навички професійного саморозвитку майбутніх фахівців. Викладач

опосередковано, шляхом створення сприятливих умов для самостійної роботи, так званої " творчої атмосфери ", за допомогою непрямого впливу збуджує бажання та потребу до професійного самовираження та творення.

У традиційній системі освіти викладач вважається основним і найбільш компетентним носієм знань та до того ж і контролюючим суб'єктом пізнання, тоді як **за нових умов** викладач більше виступає в ролі **організатора самостійної активної пізнавальної діяльності** тих, хто навчається, він стає компетентним консультантом і помічником студентів. Його професійні вміння спрямовуються не просто на контроль знань і вмінь, а на діагностику їх діяльності з метою надання своєчасної допомоги кваліфікованими діями сприяти уникненню труднощів, які намічаються в пізнанні і застосуванні знань. Ця роль значно складніша, ніж в традиційному навчанні і вимагає більш високого ступеня педагогічної майстерності.

Тому в освіті нам потрібно створювати **умови, які зможуть забезпечити наступні можливості:**

- залучення студентів в активний пізнавальний процес, причому не пасивного оволодіння знаннями, а активної пізнавальної діяльності,
- застосування набутих знань на практиці і чіткого усвідомлення того, де, яким чином і з якою метою ці знання можуть бути застосовані.

Іншими словами, необхідно створити умови для формування особистості, яка володіє вищезазначеними якостями. І це завдання стосується не тільки, і навіть не стільки, змісту освіти, скільки технологій, які використовуються в навчально - виховному процесі. Виконання цих завдань потребує комплексних зусиль всього суспільства.

В цьому нам зможуть допомогти, не в останню чергу, нові педагогічні, і зрозуміло, інформаційні технології. Відділити їх одне від одного неможливо, оскільки тільки широке застосування нових педагогічних технологій дозволить змінити саму парадигму освіти і тільки нові інформаційні технології дозволять найбільш ефективно реалізовувати

можливості, закладені в нових педагогічних технологіях. Саме нові інформаційні технології дозволяють уповні розкривати дидактичні принципи, реалізувати закладені в них потенційні можливості

Оскільки визначене викладачем завдання студент виконує самостійно, плануючи свій час, місце та порядок його виконання і займається цією діяльністю самостійно, без контролю за цим процесом з боку викладача, самостійну роботу можна назвати лише частково керованою. При цьому варто наголосити, що ступінь самостійності студентів при виконанні різних видів самостійної роботи буде різним на окремих етапах їх навчання у ЗВО і залежатиме від дидактичної, методичної, пізнавальної, розвиваючої та виховної мети.

Таким чином, ми можемо констатувати, що **самостійна робота студентів - це спланована, організаційно і методично спрямована пізнавальна діяльність, що здійснюється без прямої допомоги викладача для досягнення конкретного результату.**

У педагогічній літературі існує багато класифікацій типів і видів самостійної роботи студентів. За дидактичною метою можна виділити **чотири типи самостійної роботи.**

Перший тип спрямований на формування у студентів умінь виявляти у зовнішньому плані те, що від них вимагається, на основі заданого їм алгоритму діяльності та посилань на цю діяльність, які містять умови завдання. Як самостійну роботу цього типу найчастіше використовують домашні завдання, що передбачають опрацювання підручника, конспекту лекцій і т. ін. Спільним для самостійних робіт першого типу є те, що у всіх завданнях повинен бути представлений спосіб виконання в умові безпосередньо або у відповідній інструкції.

Другий тип передбачає формування знань-копій і знань, що дозволяють розв'язувати типові завдання. Пізнавальна діяльність студентів при цьому полягає у відтворенні й частковому реконструюванні, зміні структури і змісту засвоєної раніше навчальної інформації. Це передбачає

необхідність здійснення аналізу певного об'єкта, різних шляхів виконання завдання, визначення найбільш доцільних з них або послідовного виділення логічно розташованих способів його розв'язання. До самостійних робіт такого характеру можна віднести **спеціально підготовлені домашні завдання** з приписом алгоритмічного характеру. **Третій тип** спрямований на формування у студентів знань, що є основою для розв'язання нетипових завдань. Пізнавальна діяльність студентів при виконанні таких завдань полягає у накопиченні і прояві у зовнішньому плані нового для них досвіду діяльності на базі раніше засвоєного формалізованого типу шляхом перенесення знань, умінь і навичок в інші умови діяльності. **Четвертий тип** передбачає створення передумов для творчої діяльності студентів. Їх пізнавальна діяльність при виконанні цих робіт полягає у глибокому проникненні в сутність об'єкта, що вивчається, встановленні нових зв'язків і стосунків, необхідних для обґрунтування нових проблем, ідей, генерування нової інформації.

Загальною проблемою вищої освіти є зменшення кількості годин на вивчення програмового матеріалу, тому дуже часто застосовують **випереджувальні завдання**. Ці завдання спрямовані на повне або часткове попереднє самостійне вивчення студентами навчального матеріалу, який буде висвітлюватися викладачем на планованих заняттях.

Провідну роль в організації самостійної роботи студентів мають **інформаційні технології**, бо вони відкривають студентам доступ до самоосвіти, нетрадиційного накопичення знань через джерела ІКТ, розширюють можливості для творчості, неординарного підходу у вирішенні виробничих ситуацій, це не просто засоби навчання, а й якісно нові технології в підготовці конкурентоспроможних фахівців, в переході від початкового до вищого рівнів самостійності.

Самостійну роботу студентів при вивченні дисциплін навчального плану у коледжі з використанням інформаційних технологій необхідно організувати як цілісну систему:

- використання освітніх сайтів;
- роботи з електронними виданнями;
- виконання індивідуальних завдань на основі використання ІКТ;
- поточної атестації за допомогою електронного тестування, як однієї із форм організації контролю за самостійною роботою студентів, бо вона вноситься на підсумковий контроль разом з навчальним матеріалом.

Контроль самостійної роботи студентів включає:

- перевірку конспектів, рефератів, розв'язаних задач, розрахунків, виконаних графічних вправ, індивідуальних завдань;
- відповіді на контрольні або тестові питання.

Отже, раціональна організація самостійної роботи студентів з використанням інноваційних форм та ІКТ дозволяє не тільки інтенсифікувати роботу в якісному засвоєнні навчального матеріалу, а й закладає основи подальшої постійної самоосвіти та самовдосконалення, а інформаційно-освітнє середовище, яке створюється за допомогою інтеграції сукупності програмно-апаратних та традиційних форм навчання визначає самостійну роботу студента як більш незалежну, пріоритетну та творчу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Кудіна В.В., Соловей М.І., Спіцин Є.С. Педагогіка вищої школи.- 3-тє вид., допов. і переробл.- Ленвіт, 2009.-213с.
2. Алексюк А.М. Педагогіка вищої школи. Курс лекцій / Навчальний посібник.-К.: ІСДО, 1993.-220с.
3. Методичні рекомендації «Особливості організації самостійної роботи студентів»[Електронний ресурс]//-Режим доступу: https://osvita.ua/school/lessons_summary/education/36615/

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНІЧНО-ТВОРЧИХ ЗАВДАНЬ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ФАХОВИХ МОЛОДШИХ БАКАЛАВРІВ

Гандзюк Людмила Анатоліївна,
завідувач навчально-методичного кабінету
Економіко-технологічного технікуму
Херсонського національного технічного університету
м. Херсон

На сучасному етапі питання взаємозв'язку, цілісності, інтеграції та диференціації знань породжують масштабні проблеми у всіх сферах діяльності людини, зокрема в освіті. Оскільки життя суспільства та світогляд людини за своїм змістом мають інтегративний характер, то і система знань, умінь і навичок студентів, які формуються в навчальних закладах усіх типів, повинна також мати інтегративний характер [2, 115]. Дидактична інтеграція навчальних предметів, як відомо, може здійснюватись за трьома рівнями [1, 67].

Перший рівень – це інтеграційні взаємодії на рівні редукції. Цей тип міждисциплінарної інтеграції в навчальному процесі знайшов своє втілення у між предметних зв'язках (МПЗ). Саме тому проблема інтеграції навчальних дисциплін тісно пов'язана з проблемою МПЗ. Другий рівень дидактичної інтеграції – це синтез взаємодіючих наук на основі однієї з них (базової). Третій рівень дидактичної інтеграції – це формування нової навчальної дисципліни, що має інтегративний характер і власний предмет вивчення. Зв'язки між компонентами та елементами змісту навчальної дисципліни передбачають включення одних і тих же законів, ідей, понять, категорій у різні дисципліни; підтвердження законів і закономірностей однієї дисципліни фактами чи подіями іншої; використання змісту суміжного предмета для уточнення та доведення теорій певної дисципліни.

Вимога максимально повного взаємопроникнення наук передбачає перехід до комплексного вивчення реальних об'єктів та явищ. Одним із видів комплексних завдань є технічно-творчі роботи студентів. Змістом технічної творчості студентів є розв'язання технічних задач (конструкторських, технологічних та організаційних). При виконанні таких робіт на перше місце висуваються процеси та об'єкти, при дослідженні яких теоретичні та практичні знання синтезуються, систематизуються та структуруються у відповідності з ієрархією об'єктів, що досліджуються. В процесі виконання творчої роботи підвищується ступінь осмисленості навчального матеріалу за рахунок чіткості, компактності та конкретності поставленого завдання, використання наочних зорових образів [3]. При такій роботі заучування фактичного матеріалу: понять, теорій та законів відступає на другий план, а головним стає пізнання цілісного реального оточуючого світу, синтезування нового знання про цей світ на основі самостійного використання довідникової літератури.

При підготовці молодших фахових бакалаврів зі спеціальності «Швейне виробництво» з метою розвитку практичних умінь та творчого потенціалу майбутніх спеціалістів вивчаються спец предмети “Технологія виготовлення виробів різного призначення ” і “Технічне моделювання та промислове проектування ”, які самі по собі є інтегрованими, оскільки специфічною особливістю технічного мислення є його теоретично-практичний характер. Це пояснюється тим, що творчий процес включає в себе логічну, інтуїтивну та евристичну діяльність. В логічній діяльності першочергове значення має багаж наукових знань, в інтуїтивній – асоціації, в евристичній – практичний досвід.

Одним із технічно-творчих завдань, наприклад, є вимога виготовити певний вид виробу для практичного використання у побуті. При виконанні таких завдань студент отримує можливість продемонструвати вміння проводити необхідні розрахунки, застосовувати знання із ПНМ на практиці, використовувати знання із суміжних дисциплін, проявляти певну

кмітливість. Результатом виконання таких завдань було самостійне виготовлення студентами жіночих сумок з лляної тканини, оздоблених вишивкою за допомогою стрічок; декоративних диванних подушок тощо. Наші дослідження показали, що найбільші труднощі у студентів при виконанні технічно-творчих робіт пов'язані з переходом від узагальнених конкретних знань до абстрактної моделі та від теоретичних передбачень до їх експериментальної перевірки. У важливості та необхідності вивчення фундаментальних дисциплін для набуття та розвитку технічних умінь студентів переконували на прикладі роботи конструктора і проблем, з якими він зустрічається при конструюванні різних деталей.

До основних елементів конструкторсько-технологічних знань та умінь відносяться: читання креслень та розрізів вузлів виробу, креслення простих деталей; знання типових деталей та способів їх з'єднання, основних правил та принципів конструювання; складання послідовності обробки виробу; вміння знаходити конструктивні розв'язки задач на покращення конструкцій деталей; вміння вибирати заготовки, здійснювати технологічне планування та контроль виробів тощо. Очевидно, що основою вказаних знань та умінь є технічне мислення в поєднанні з евристичною діяльністю, творчі уявлення, узагальнені вміння розв'язувати нестереотипні технічні задачі, наявність досвіду, вміння та знання з області техніки. Технічно-творча діяльність в сучасних умовах відбувається на стикові наукових знань та інженерно-виробничого досвіду. При цьому особливо важливими є здатність застосовувати або переносити знання про один об'єкт на другий; швидко пов'язувати нові знання з попереднім досвідом; охоплювати широкий спектр знань навіть при розв'язуванні вузької проблеми; сприймати дійсність цілісно; асоціювати, синтезувати поняття. Частина цих знань та умінь формується при вивченні дисциплін в швейній майстерні, на заняттях з спеціальних дисциплін, креслення, фізики, математики. Тому важливою у процесі підготовки фахових молодших бакалаврів є методика здійснення

інтегративних процесів під час вивчення цих предметів та дотримання принципу наступності у вивченні “Технології виготовлення виробів різного призначення ” та “Технічного моделювання та промислового проектування ” і врахуванню об’єктивно існуючих зв’язків між ними.

Для того, щоб ефективно використовувати практичну роботу в швейній майстерні та вивчення інших дисциплін для спрямованого навчання студентів конструюванню, нами було організовано спільне засідання предметних циклових комісій, на якому кожний з провідних викладачів висловив основні вимоги до теоретичних знань та практичних умінь, необхідних студентам для вивчення його предмету. Таким чином було уточнено, що недостатньо глибоке вивчення властивостей сучасних швейних матеріалів під час вивчення матеріалів, технології виготовлення матеріалів та особливостей їх обробки під час виготовлення виробів в швейній майстерні негативно впливають на ефективність роботи студентів під час технічного моделювання та промислового проектування. Це пояснюється тим, що в конструюванні та моделюванні широко застосовуються різні види основних та оздоблювальних матеріалів, тому студентам необхідні знання механічних, фізичних, хімічних і технологічних властивостей цього матеріалу та технології його обробки. Внаслідок обговорення аналогічних проблем з інших дисциплін та ознайомлення з навчальними програмами суміжних предметів, ми дістали можливість під коректувати хід проведення занять з матеріалознавства, математики, креслення, ПНМ та інших. Заняття постійно проводились за чітко розробленим планом, в якому були враховані попередні та послідовні зв’язки матеріалу, що вивчається, з іншими дисциплінами професійно-практичного та природничо-математичного циклу, технічні об’єкти та явища вивчались як цілісні об’єкти реального світу. З перших занять студентів навчали читанню креслень, виконанню технічних рисунків та ескізів простих деталей, визначенню типів конструкцій та способів з’єднання, виготовленню моделей технічних конструкцій, які

використовуються на виробництві. З метою підготовки до виконання технічно-творчих робіт пропонувалась система тренувальних комплексних завдань з наростаючим ступенем складності. Зокрема розглядалися вправи на впізнавання відомих понять в кресленнях, рисунках, у натуральних зразках виробів та технічних моделях. У міру переходу до більш складних завдань з моделювання студентам доводиться виготовляти окремі деталі швейних виробів, вироби з різних видів матеріалів. На певному етапі необхідні уміння з конструкторської переробки окремих вузлів та деталей моделі, тобто відбувається перехід до оволодіння методами технічного моделювання та проектування.

Таким чином, інтегровані предмети “Технологія виготовлення виробів різного призначення ” та “Технічне моделювання та промислове проектування ” стали індикаторами узагальнених знань та умінь, набутих студентами під час вивчення предметів загально-технічного та природничо-математичного циклів, оскільки саме тут студенти дістають можливість реалізувати свій науковий та творчий потенціал. Крім того, ці предмети стали завершальним етапом у формуванні інтегрованих знань студентів у стінах технікуму. Конструювання моделей, деталей, вузлів, оздоблень сприяє також виникненню та формуванню стійкого інтересу до створення нових моделей одягу, розвитку естетичного смаку та винахідницьких навичок, завершує трудове навчання та виховання студентів. Використовуючи пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, дослідницький та метод пошуку нових технічних розв’язків під час викладання цих технічно-творчих дисциплін, нами надавалась перевага двом останнім методам організації роботи з студентами.

Слід відмітити, що викладачі спеціальних дисциплін зазначили, що студенти експериментальних груп, де велась постійна систематична робота з інтеграції знань, під час виконання технічно-творчих робіт та виконання практичних завдань поводити себе впевненіше, відповідали чіткіше,

швидше знаходили правильні розв'язки. Це стало можливим завдяки тривалій попередній роботі з розвитку в студентів інтегрованих знань та навичок самостійної дослідницької роботи. Дослідження показали, що при такій методиці організації навчання студентам під силу розв'язання навіть деяких технічних виробничих завдань.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Гуревич Р.С. Теоретичні та методичні основи організації навчання у професійно-технічних закладах: [Монографія] / За ред. С.У. Гончаренка. – Вища школа, 2008. – 286 с.

2. Козловська І.М. Теоретико-методологічні аспекти інтеграції знань студентів професійно-технічних закладів: дидактичні основи. [Монографія] / За ред. С.У. Гончаренка. – Львів: Світ, 1999. – 302 с.

3. Чернилевский Д.В., Филатов О.К. Технология обучения в высшей школе. Уч. издание/ Под.ред. Д.В.Чернилевского. – М.: Экспедитор, 2006. – 288с.

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТА ПРИ ТЕСТУВАННІ З ФУНДАМЕНТАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН У ПРОЦЕСІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Гіндіна Марина Семенівна,

старший викладач фармакології з медичною рецептурою
Кременчуцького медичного фахового коледжу імені В. І. Литвиненка
м. Кременчук

Актуальність. Виконання функціональних обов'язків медичною сестрою, фельдшером, акушеркою передбачає оволодіння інформаційною компетентністю, особливо в умовах сьогодення: реформування медичної галузі й відповідно медичної освіти, зростання вимог до конкурентоспроможності молодого фахівця, епідемічною ситуацією у світі, пов'язаною із розповсюдженням COVID-19, та переходом на дистанційну та змішану форму навчання.

У Стандарті вищої освіти України № 1344, затвердженому 05.12.2018 для спеціальності 223 «Медсестринство», серед загальних компетентностей ми бачимо ЗК 08: «Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій», а в спеціальних (фахових, предметних) компетентностях зазначено СК 12: «Здатність орієнтуватися у визначенні групової належності лікарських засобів, особливостях їх фармакокінетики та фармакодинаміки» [5, с. 8-9]. Отже, метою вивчення фармакології з медичною рецептурою, основ латинської мови та медичної термінології у фаховому медичному коледжі (як початковому рівні медичної освіти) є оволодіння вище зазначеними компетентностями із використанням різних форм та методів подання інформації, її аналізу, переосмислення системи методів контролю рівня навчальних досягнень студентів.

Формування інформаційної компетентності відбувається пліч-о-пліч

з отриманням знань, умінь та навичок із загальномедичних дисциплін.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. За І. Когут, інформаційна компетентність – уміння добувати, осмислювати, опрацьовувати та використовувати інформацію з різних джерел [3, с. 68]. За А. Е. Литвиною, інформаційна компетентність молодшого медичного персоналу – компетенції, що містять систему знань та вмінь за допомогою наявних засобів інформаційних технологій самостійно проводити пошук, аналіз, відбір, обробку та передачу необхідної інформації [4, с. 17].

Як зазначають сучасні дослідники, інформаційна компетентність у вузькому значенні, пов'язана з умінням використовувати інформаційні технології, засоби і методи. Як зауважують А. Ахаян, О. Кизик, це власне компетентність у сфері інформаційно-комунікаційних технологій. У широкому значенні – з умінням переосмислювати інформацію, розв'язувати інформаційно-пошукові задачі, використовуючи бібліотечні та електронні інформаційно-пошукові системи, тобто здійснювати інформаційну діяльність із використанням як традиційних, так і нових технологій [1, с. 1]. До значущих ознак інформаційної компетентності (за М.Головань) відносять: знання інформатики як предмета; використання комп'ютера як необхідного технічного засобу; сукупність знань, умінь та навичок пошуку, аналіз інформаційних даних; ціннісне ставлення до інформаційної діяльності; наявність актуальної освітньої чи професійної задачі, в якій актуалізується та формується інформаційна компетентність [2, с. С.88–96].

Проте, формування інформаційної компетентності у процесі вивчення фундаментальних дисциплін, у фаховій педагогічно-психологічній літературі висвітлено ще недостатньо.

Мета роботи: висвітлити методи формування інформаційної компетентності фахового молодшого бакалавра у процесі опанування фундаментальних дисциплін під час дистанційного навчання.

Основний зміст. Інформаційна компетентність необхідна для отримання знань з фармакологічного «обличчя» лікарського засобу та відповідної фармакологічної групи, вона передбачає пошук фармакологічних властивостей у підручниках, довідниках, в тому числі й електронних, виписування різних лікарських форм у рецептах та вимогах-накладних закладів охорони здоров'я згідно алгоритмів, застосуванні отриманих знань, умінь, навичок для виконання лікарських призначень, розв'язання як типових так й нетипових фармакологічних та ситуаційних задач. Тестовий контроль, як інструмент моніторингу рівня навчальних досягнень студентів, широко використовується для формування інформаційної компетентності майбутніх медичних працівників.

Створення тестових завдань на платформах, рекомендованих для дистанційного навчання, надає можливість використання кольорових малюнків, мультимедійних презентацій, анімацій тощо. Так для яскравого подання лекційного матеріалу із застосуванням засобів візуалізації, а також тестування в режимі он-лайн ми використовували Discord, ZOOM, Classroom та інші платформи. Функціональні обов'язки медичної сестри, фельдшера, акушерки передбачають роботу з упаковками лікарських препаратів. Отже, вміння швидко знаходити необхідну інформацію для розкладання медикаментів перевіряє тест на вибір правильної відповіді: подано малюнки препаратів з різними дозами в одній лікарській формі, а студенту пропонується обрати препарат в максимальній (мінімальній) дозі із запропонованих, або різні лікарські форми одного лікарського засобу, а завдання передбачає знайти ту лікарську форму, яка необхідна, наприклад для надання невідкладної допомоги.

1.	Ви працюєте медичною сестрою поліклінічного відділення з лікарем-кардіологом. Пацієнту з ішемічною хворобою серця призначено анаприлін за схемою, починаючи з мінімальної дози, поступово збільшуючи дозу. Оберіть препарат, яким слід розпочати лікування:	<i>Малюнки препаратів:</i> А *таблетки 10 мг В таблетки 0,1 г С таблетки 0,03 г D таблетки 40 мг Е таблетки 0,4 г
----	---	--

2.	Ви працюєте фельдшером бригади екстреної медичної допомоги. Для купірування нападу стенокардії призначають нітрогліцерин сублінгвально. Вкажіть лікарські форми нітрогліцерину, які застосовують під язик:	А *таблетки 0,0005 г В *спрей С *аерозоль D розчин в ампулах Е лікарські плівки
----	--	---

Студентам запропоновано виписати лікарський засіб в рецепті, користуючись малюнком (зразком препарату). Подано зразок препарату, в якості варіантів відповідей – рецепти. Завдання: знайти правильно виписаний рецепт. Таким чином майбутні медичні працівники демонструють знання алгоритмів виписування рецептів та вміння їх використання для відпрацювання практичних навичок.

Тести на відповідність (на знаходження логічно зв'язаних пар). Наприклад, малюнок захворювання - малюнок препарату. Так лікарський засіб преднізолон для лікування екземи використовують у вигляді мазі, надання допомоги при анафілактичному шоці - розчин в ампулах, для тривалого застосування при системному червоному вовчаку – таблетки.

Наступний тест також наближає до майбутньої професії.

3.	Ви працюєте старшою медичною сестрою в урологічному відділенні, ваша колега Марія Петрівна - в оториноларингологічному, Людмила Олександрівна – в офтальмологічному, а Галина Вікторівна - у приймальному. Борна кислота застосовується для промивання сечового міхура, закапування у вухо, очних примочок, лікування педикульозу тощо. Вказати, в яких лікарських формах застосовують борну кислоту у вищезгаданих відділеннях:	Відділення:	Процедура / показання до застосування:	Лікарська форма
		1) Урологічне	А) Промивання сечового міхура	а 3% водний розчин
		2) Лор	Б) Отит (закапування вуха)	в 3% спиртовий розчин
		3) Очне	В) Очні примочки	с 3% стерильний водний розчин
4) Приймальне	Г) Педикульоз, обробка волосся	д 5% мазь		

Висновки: Методи формування інформаційної компетентності фахового молодшого бакалавра у процесі опанування фундаментальних дисциплін під час дистанційного навчання різноманітні. Вони передбачають пошук необхідної інформації: фармакологічних властивостей лікарських засобів, можливого використання певної лікарської форми та дози залежно від клінічної ситуації, алгоритмів виписування в рецептах різних лікарських форм, а також представлення класифікацій препаратів у вигляді графологічних структур, таблиць порівняльної характеристики лікарських засобів певної фармакологічної групи, створення презентацій, буклетів, кросвордів та інших видів студентських проєктів. Тестування дозволяє здійснювати відносно об'єктивний та систематичний контроль рівня навчальних досягнень студентів, одночасно великої їх кількості дистанційно у зручний час. Тестовий контроль як інструмент моніторингу різноманітних форм та методів навчання спонукає до аналізу результативності існуючих та пошуку дедалі ефективніших методів роботи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Аханян А.А., Кизик О.А. Зарубежный опыт развития информационной компетентности учащихся. Электронный научно-педагогический журнал, 2007. Декабрь. URL: <http://www.emissia.org/offline/2007/1220.htm> (дата звернення: 12.10.2020).

2. Головань М.С. Розвиток інформативної компетентності студентів як педагогічної системи. Педагогічні науки: зб. наук. праць. Суми: СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2008. С.88–96.

3. Когут І.В. Теоретичні основи розвитку професійно-педагогічної комунікації в умовах сучасного інформаційного суспільства. Materiały VIII Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji «Nauka: teoria i praktyka – 2012». Przemysł:Nauka i studia, 2012. Vol. 5: Pedagogiczne nauki. S. 68

4. Литвинова А.Е. Формування компетентності медичних сестер. Медсестринство. 2017. № 4 С.17.

ІНФОРМАЦІЙНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЯК ЖИТТЄВА ПОТРЕБА СУЧАСНОГО СТУДЕНТА

Гупало Наталя Володимирівна,

голова циклової комісії дисциплін гуманітарної,

соціально-економічної підготовки;

Мельченко Олена Володимирівна, викладач англійської мови

Кременчуцького медичного фахового коледжу імені В.І. Литвиненка

м. Кременчук

Вивчення іноземних мов є необхідною та невід'ємною складовою частиною професійної підготовки фахівців. Знання іноземних мов полегшує доступ до фахової та наукової інформації, використання Інтернет-джерел, допомагає налагоджувати міжнародні наукові контакти, розширювати можливості підвищення професійного рівня фахівця. У сучасних умовах цілі і завдання вивчення іноземної мови наближаються до цілей і завдань професійної підготовки, тобто, мова опановується одночасно з фаховими дисциплінами [3]. Курс дисципліни «Іноземна мова (за професійним спрямуванням)» має професійно-орієнтований і комунікативний характер.

У Кременчуцькому медичному фаховому коледжі імені В. І. Литвиненка значна увага приділяється вивченню іноземної мови за професійним спрямуванням. Це пов'язано з тим, що медична галузь зазнає інновацій, тому майбутнім медичним працівникам необхідно постійно вчитися новому, вдосконалювати свої уміння і навички. Звісно, багато інформації, наукових статей, інструкцій, міжнародних протоколів у галузі медицини є англійською мовою. Тому студенти мають володіти англійською мовою за професійним спрямуванням на високому рівні. Адже, сьогодні необхідні молоді, освічені, творчі особистості, що

вміють самостійно навчатися, творчо працювати, удосконалювати свої знання, вміння та навички в медичній галузі, а також здатні швидко адаптуватися до нових умов професійної діяльності.

Основними завданнями вивчення іноземної мови за професійним спрямуванням, як предмету, є розвиток комунікативної компетенції, базою для якої є комунікативні уміння, сформовані на основі мовних навичок та знань. Професійно спрямована медична англійська мова містить багато запозичень з грецької та латинської мов, що відображається як в граматичних категоріях: множина іменників, утворення прикметників, так і в лексичному матеріалі. Розумне поєднання навчання класичної англійської мови та ознайомлення студентів з особливостями вживання слів іноземного походження забезпечує високу результативність і здатність студентів оперувати медичними категоріями.

У сучасних карантинних умовах через поширення інфекційного захворювання COVID-19, виникла необхідність у поєднанні класичних методів та підходів у вивченні іноземної мови за професійним спрямуванням та використанням інтернет-технологій у зв'язку з ситуативною необхідністю запровадження змішаного навчання (blended learning).

Термін «змішане навчання» (в англійській літературі — blended або hybrid learning) має різні визначення у літературі. Загалом це — поєднання офлайн-(або особисто, «на місці») та онлайн-навчання у різних пропорціях [2]. На перший погляд, основна відмінність змішаного навчання від звичайної системи — активне використання технологій, щоб знайти матеріал і отримати нові знання. Так, технології стають повноцінною частиною навчального процесу. Проте йдеться також і про поєднання різних підходів, способів подачі матеріалу, видів роботи [1]. Наприклад, частина інформації розподіляється на групову роботу, частина — на самостійне вивчення. Це не залежить від того, відбувається це в аудиторії чи дистанційно. Відтак, основна мета викладачів — не лише оцінити

роботи студентів, а й активно взаємодіяти з ними, відстежувати прогрес та допомагати у разі потреби.

За умови змішаного навчання викладачі іноземної мови за професійним спрямуванням підтримують зв'язок з окремими студентами та групами студентів (бригадами) за допомогою Viber, WhatsApp, Skype, Google classroom, Zoom та ін. Інструментами комунікації та зворотного зв'язку можуть бути: Padlet, Flipgrid, Actively Learn, Quizlet, Storybird.

Під час змішаного навчання для вивчення іноземної мови за професійним спрямуванням є можливість поєднання класичних підходів та новітніх інтернет-можливостей [4]. Крім дистанційного спілкування з викладачем, студенти отримують творчі завдання, виконують лексичні та граматичні вправи, тестові завдання, працюють з медичними автентичними джерелами інформації, беруть участь у проектах, наукових конференціях тощо. Після використання дистанційних форм та методів роботи зі студентами, за умови змішаного навчання, проводиться аналіз, узагальнення та систематизація знань, умінь та навичок.

З метою правильного оцінювання навчальних досягнень студентів з іноземної мови за професійним спрямуванням за умови дистанційного або змішаного навчання, викладачами іноземної мови Кременчуцького медичного фахового коледжу ім. В. І. Литвиненка були розроблені критерії оцінювання. Під час поточного контролю за умови дистанційного або змішаного навчання практичні заняття з англійської мови за професійним спрямуванням оцінюються шляхом визначення якості виконання контрольних або індивідуальних завдань. Оцінювати можна в синхронному або асинхронному режимі. Синхронний режим – це більш об'єктивне оцінювання, яке вимагає відповідного технічного забезпечення у викладача та всіх студентів. Є ризик технічних збоїв під час виконання окремими студентами завдання, тому слід застосовувати індивідуальний підхід та передбачити можливість повторного виконання тесту (контрольної, самостійної роботи тощо). У синхронному режимі студенти

можуть: виконувати тести на платформах Googleclassroom, Naurok, Moodle тощо за вибором викладача та з урахуванням можливостей студента; виконувати письмові роботи, у тому числі диктанти, із використанням відеоінструментів Skype, Zoom тощо; брати участь в усних формах контролю (усний переказ, презентація та захист проєктів тощо) із використанням відеоінструментів Skype, Zoom індивідуально або в групах; брати участь в онлайн-семінарах та онлайн-форумах із використанням відеоінструментів Skype, Zoom або в чатах на платформах дистанційного навчання (наприклад, Moodle) у закритих групах Facebook та ін.;

Асинхронний режим більш гнучкий, студенти можуть виконувати завдання у зручний час, але він менш об'єктивний. Тому рекомендовано налаштувати опцію проходження тесту один раз та обмежити час на виконання завдання, встановити термін для задачі тесту (контрольної або самостійної роботи тощо), повідомляти результати індивідуально після задачі робіт всіма студентами. За необхідності викладач може провести додаткове усне опитування студентів телефоном або через відеозв'язок [5].

В асинхронному режимі студенти можуть: виконувати завдання на одній з платформ (Googleclassroom, Naurok, Moodle та ін. за вибором викладача); виконувати письмові роботи у текстових редакторах (Word та ін.) або у зошитах та надсилати викладачеві файли з виконаними завданнями електронною поштою, в один із месенджерів (Viber, WhatsApp, Facebook тощо) або іншими засобами поштового зв'язку (за відсутністю технічних засобів навчання або доступу до мережі Інтернет); писати диктанти з використанням аудіо або відеозаписів, створених та надісланих викладачем; знімати на відео або записувати аудіо усних відповідей та надсилати файли викладачеві засобами електронного зв'язку тощо.

Зворотний зв'язок:

Оперативний зворотний зв'язок надається студенту миттєво. В умовах дистанційної форми навчання за підтримки комп'ютерних та

телекомунікаційних технологій він технологічно реалізується за рахунок інтерактивних методів та on-line зв'язків із серверами.

Відкладений зворотний зв'язок надається тоді, коли немає технічної або технологічної можливості надати оперативний. Так, певний час потрібен для особистої перевірки викладачем завдань, проектів, вправ тощо.

Повідомлення про отримання виконаного завдання може надсилатися студентові викладачем. Даний вид зворотного зв'язку не є складним для реалізації, хоча для студента є досить важливим елементом самоорганізації та заохочення, стимулювання мотивації тощо.

Інформаційний зворотний зв'язок передбачає, в першу чергу, отримання студентом відповідей на запитання, які у нього виникли в процесі роботи над виконанням конкретного завдання, вправи, тесту та ін. Залежно від типу запитання та відповіді, що надається, інформаційний зворотний зв'язок може бути оперативним і відкладеним.

Корегуючий зворотний зв'язок передбачає не просто інформування студента про правильність/неправильність виконання завдання, виставлення оцінки, балів. Він має містити коментар з аналізом помилок, щоб допомогти студенту уникнути повторення недоліків у роботі, у виконанні наступних завдань.

Отже, змішане навчання широко використовується у сучасному навчальному середовищі в умовах пандемії з метою запобігання поширенню інфекційного захворювання COVID-19. Його особливостями при вивченні іноземної мови за професійним спрямуванням є поєднання аудиторних та позааудиторних форм роботи, розвиток мовленнєвих навичок для майбутньої реалізації їх у професійній сфері, активна взаємодія учасників навчального процесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Кривонос О. М. Використання інформаційно-комунікаційних технологій в навчанні : навч. посібник / О. М. Кривонос. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2013. – 182 с.
 2. Теорія та практика змішаного навчання : монографія / [Кухаренко В. М., Березенська С. М., Бугайчук К. Л. та ін.] ; за ред. В. М. Кухаренка. – Харків : Міськдрук, НТУ ХП, 2016. – 284 с.
 3. Nagel, D. The Disruption of Blended Learning [Електронний ресурс] / D. Nagel // Transforming Education Through Technology. – Режим доступу : <http://thejournal.com/Articles/2011/07/06/The-Disruption-of-Blended-Learning.aspx>.
 4. Hofmann, J. Five Trends Driving Blended Learning [Електронний ресурс] / J. Hofmann. – Режим доступу : <http://blog.insynctraining.com/five-trends-driving-blended-learning>.
- Bickerton, Ph. 7 Reasons Blended Learning is The Future of Training [Електронний ресурс] / Ph. Bickerton. – Режим доступу : <http://trainingstation.walkme.com/7-reasons-blended-learning-future-training/>

**СТУДЕНТСЬКИЙ КЛУБ «ВЕСЕЛКА» КРЕМЕНЧУЦЬКОГО
МЕДИЧНОГО ФАХОВОГО КОЛЕДЖУ ІМЕНІ В.І. ЛИТВИНЕНКА І
ЙОГО РОЛЬ У ФОРМУВАННІ ГРОМАДЯНСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ
МАЙБУТНІХ МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ**

**Дорогокупля Алла Леонідівна,
Дорогокупля Сергій Миколайович,**
художні керівники студентського клубу «Веселка»
Кременчуцького медичного фахового коледжу імені В. І. Литвиненка
м. Кременчук

Анотація. У статті висвітлено питання формування громадянських цінностей у майбутніх медичних працівників засобами мистецтва. У процесі формування громадянських цінностей засобами мистецтва важливе місце належить студентському клубу, як центру художньо-естетичного виховання студентів медичного коледжу. Тобто, засобами мистецтва сформувати свідомого громадянина, якому властиві індивідуальні риси характеру, спосіб мислення, вчинки та почуття, поведінка, націлені на розбудову громадянського суспільства в Україні. Одним з шляхів формування громадянських цінностей є залучення студентів до шедеврів світової культури, та українського музичного мистецтва.

Ключові слова: навчально-виховний (освітній) процес, громадянські цінності, студентська молодь, громадянське виховання, духовність, музичне мистецтво.

Формування майбутнього фахівця медичної галузі в Кременчуцькому медичному фаховому коледжі імені В.І. Литвиненка – це поєднання освіти з загальнокультурними і громадянськими цінностями та відповідна сукупність соціально значущих якостей особистості, що характеризують її

ставлення до суспільства і держави, інших людей, праці, природи, мистецтва, самої себе.

Світовий соціально-історичний досвід дозволяє визначити головну мету виховання, як формування гармонійно і всебічно розвиненої особистості, підготовленої до ініціативної соціальної і професійної діяльності в сучасному суспільстві, здатної сприймати й примножувати його цінності. Для розкриття теми статті, ми повинні відповісти на питання, що є громадянські цінності, які формують особистість громадянина України.

Громадянські цінності – норми, установки та якості, притаманні громадянинові демократичного суспільства. Вони не залежать від класових інтересів, симпатій, уподобань, однакові для представників усіх класів і верств суспільства. Громадянські цінності – ґрунтуються на визнанні гідності людей, на усвідомленні людиною своїх власних прав, а також обов'язків по відношенню до інших членів громади, до законів громадського утворення, членом якого є кожен з нас. Громадянські цінності ґрунтуються на абсолютно вічних – загальнолюдських цінностях, що мають універсальне значення та необмежену сферу застосування (доброта, правда, любов, чесність, гідність, краса, мудрість, справедливість, сміливість, самовладання, великодушність, скромність та ін.). Кожна окрема людина не може самотужки вносити зміни до системи абсолютних цінностей, адже вони є результатом колективної свідомості, надбанням колективного досвіду цілих поколінь.

Достатня ретельність у вихованні громадянських цінностей дає змогу існувати суспільству, як цілісному утворенню окремих особистостей, що проводять активну життєдіяльність у його межах. Особистість громадянина формується за умови його реального включення у діяльність, коли апробуються, перевіряються на практиці відповідні громадянські цінності.

Термін «цінність» пояснюється через такі явища, як «значущість» (М. Добринін, С. Рубінштейн), «життєва позиція» (Л. Божович), «особистісний смисл» (О. Леонтьєв, Г. Олпорт), «мотив» та «установка» (Б. Додонов), «потреби» (Е. Фромм). Способом встановлення цінності є оцінка, що передбачає порівняння, зіставлення об'єктів та їх властивостей, здатних задовольнити суб'єктивні потреби.

Геніальний філософ Г. Сковорода писав: «Людина народжується двічі: фізично й духовно. Біля духовної колиски стоять духовні наставники – спочатку родина, а потім вчитель, який стає дитині другим батьком, матір'ю, бо прищеплює її душі високі моральні якості віри, надії, любові, глибокої поваги до рідної землі, свого роду, народу, держави».

Під духовністю ми розуміємо звернення людини до вищих цінностей, самовдосконалення, наближення до ідеалу. Характерними рисами духовно-моральної людини є урівноваженість, цілісність, щирість, гармонія з самим собою і світом. Вона здатна визначати життєві пріоритети і цінності, підпорядковуючи їм свої вчинки та поведінку. У людини з'являється бажання любити і віддавати іншим добро, знання, творчість і тому людина реалізує себе у різних жанрах мистецтва, яке має величезні можливості формування духовного світу людини, її моральності, світогляду, релігійності, ідейності, політичних переконань, соціальних умінь.

Сьогодні Україна як ніколи має дефіцит культури, духовності, які впливають на формування громадянських цінностей у людини. При цьому виявляються глибокі суперечності між культурою та асоціальними відносинами, коли простежується помітне відчуження населення від культурних, мистецьких цінностей суспільства. Зважаючи на те, що мистецтво вбирає в себе і передає людству соціально значущі цінності, засоби мистецтва дозволяють йому виконувати багатоаспектну систему функцій у суспільстві – соціокультурну, пізнавальну, виховну, катарсичну, компенсаторну, комунікативну, естетичну тощо.

Кременчуцький медичний фаховий коледж імені В.І. Литвиненка має широкі можливості впливу на формування громадянських цінностей, на громадянську активність студентів шляхом організації клубної роботи. Ця сфера освітньо-виховної діяльності торкається не лише питань дозвілля, відпочинку студентської молоді, але й набуття молоддю потрібного практичного досвіду, пов'язаного з морально-правовим, культурно-освітнім життям українського суспільства. Займаючись у гуртках художньої самодіяльності студент проявляє себе через творчість не як споживач, а як творець культурних цінностей, тим самим розуміючи свою «значущість», знаходячи «особистісний смисл», та «потреби» у реалізації свого творчого потенціалу. Це потребує високої самодисципліни і вимогливості до самого себе. Формуючи громадянські, загальнолюдські цінності у учасників студентського клубу «Веселка» такі, як: любов до ближнього, доброту, співпереживання та ін., ми беремо активну участь у міських концертах до благодійних акцій: «Серце до серця», «Святий Миколай-дітям», у Кременчуцькому обласному дитячому психоневрологічному санаторії «Славутич»; у приміщенні Кременчуцької міської лікарні відновного лікування для пацієнтів спеціалізованого терапевтичного відділення з реабілітації учасників ліквідації аварії на ЧАЕС; на міській станції переливання крові, а також для слухачів Кременчуцького університету «Третього віку». На формування активної життєвої позиції у учасників художньої самодіяльності важливу роль відіграє співпраця з представниками громадських організацій: Молодіжним Парламентом міста Кременчука, Кременчуцьким міським комітетом молодіжних організацій, управлінням у справах сім'ї, дітей та молоді, виконавчим комітетом Кременчуцької міської ради, Кременчуцьким міським центром соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді щодо реалізації різних проектів.

Виховання активного громадянина має бути спрямоване на розвиток патріотизму – любові до свого народу, до України, формування у студентів національної свідомості та людської гідності.

Формами патріотичного виховання студентів в коледжі є проведення урочистих заходів патріотичного спрямування: « Народ мій є! Народ мій завжди буде! Ніхто не перекареслить мій народ!», « О, мово моя, душа голосна України», історико- літературна композиція до 180-річчя від дня народження І.С.Нечуя-Левицького, літературно-музична композиція до 205-річчя від дня народження Т.Г.Шевченка «Живе слово Кобзаря», творчий вечір патріотичної пісні до Дня примирення та перемоги, Дня захисника Вітчизни, Дня Збройних сил України, Дня українського козацтва.

Головна мета діяльності керівників гуртків художньої самодіяльності у формуванні громадянських цінностей – допомогти творчій молоді розкрити в собі таланти та здібності, та реалізувати своє «Я». У коледжі працюють такі гуртки художньої самодіяльності – Зразковий хоровий колектив, ансамбль сучасного естрадного танцю «Арт-денс», вокальні ансамблі: «Посмішка», «Дивосвіт», «Дівчата», чоловічий вокальний ансамбль, агітбригада, духовий оркестр «Медікус». До студентського клубу художньої самодіяльності «Веселка» залучаються всі бажаючі, відповідно до їх інтересів.

У студентів, які відвідують колективи художньої самодіяльності розвивається почуття відповідальності. Студент прагне якісно виконувати завдання, не підводити інших учасників і керівників колективу. Добровільне, без будь-якого примусу, відвідування занять і участь у концертах сприяє піднесенню рівня самодисципліни. Розглядаючи практичну роботу з колективами художньої самодіяльності, хочеться зазначити, що важливим чинником є добір репертуару, який впливає на формування громадянських, загальнолюдських цінностей: доброти, правди, любові, милосердя, гідності, краси, справедливості, сміливості, та

повинен виховувати художньо-естетичний смак, сприяти підвищенню виконавської майстерності.

У репертуарні плани включаємо кращі твори українського та зарубіжного мистецтва.

Згідно з планом у коледжі відбуваються масові та групові заходи. Вони наглядно демонструють наявність і якість гурткової роботи художньої самодіяльності. Прикладом цього стали численні тематичні заходи: Посвята першокурсників у студенти Кременчуцького медичного фахового коледжу імені В.І. Литвиненка, свята до Дня міста, Дня працівників освіти, Дня медичного працівника, новорічні свята, Дня захисника Вітчизни, Дня Збройних сил України, Дня українського козацтва, випускні бали, різноманітні конкурси та інші.

Колективи художньої самодіяльності беруть активну участь у загальноміських заходах: виступають з святковими програмами у Кременчуцькому міському палаці культури, будинку культури «Кредмаш», на базах лікувально-профілактичних закладів міста, у військовій частині 1546. Беручи до уваги те, що студент який відвідує творчий гурток, займається активною мистецькою діяльністю – постійно виступає у складі колективу перед широкою аудиторією, у нього формуються такі моральні риси, як толерантність, співчуття, співпереживання, підтримка, повага до інших і вони позбавляються негативних рис характеру: байдужість та егоїзм. А це дуже важливо для майбутнього медичного працівника. Тому у творчому колективі студент проходить своєрідну школу життя.

На сучасному етапі розвитку українського суспільства Студентський клуб «Веселка» визначив найважливіші напрямки громадянського виховання студентської молоді: збагачення духовної, національної, мовної культури особистості; широке залучення молоді до громадянських цінностей та їх пізнання в процесі професійної освіти; розвиток у студентів свідомого та відповідального ставлення до питань розбудови українського

суспільства; реалізація власного духовного і творчого потенціалу; зміцнення зв'язку між особистими та суспільними інтересами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бутенко В.Г. Використання мистецтва в системі громадянського виховання молоді / В.Г. Бутенко // Зміст громадянської освіти і виховання: історія, реалії, перспективи. – Херсон: РІПО, 2006. – С. 15-17.

2.Кремень В.Г. Якісна освіта і нові вимоги часу / В.Г. Кремень // Педагогічна і психологічна науки в Україні – К.: Педагогічна думка, 2007. – Т.І. – С. 11-24.

3.Сухомлинська О.В./ Духовно-моральне виховання дітей та молоді в координатах педагогічної науки і практики / О.В. Сухомлинська Шлях освіти. – 2006. – №1. – С. 2-7.ISSN 2075-146X. Витоки педагогічної майстерності. 2012. Випуск 926.

4. Хомич Л.О. / Взаємозв'язок процесів соціалізації і виховання особистості / Л.О. Хомич // Педагогічна і психологічна науки в Україні. – К.: Педагогічна думка, 2007. – Т. 5. – С. 350-356.

ДІАГНОСТИКА РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАЙБУТНІХ МЕДИЧНИХ СЕСТЕР У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ

Дубасенюк Олександра Антонівна,

доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки,
професійної освіти та управління освітніми закладами
Житомирського державного університету імені Івана Франка

Ковальчук Тетяна Юрївна,

викладач, голова циклової комісії терапевтичних дисциплін і сертинської справи
Житомирський медичний інститут
Житомирської Обласної ради
м. Житомир

Актуальність теми.

Під впливом суспільно-політичних трансформацій кінця ХХ - початку ХХІ ст. відбулися значні зміни в медичній освіті, постали нові вимоги до якості та змісту професійної підготовки майбутніх медичних сестер. Модернізація професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти зумовила інтенсивний пошук шляхів оптимізації процесу розвитку духовно-творчого потенціалу майбутніх фахівців; змінилися ціннісні орієнтири, виникла потреба в лікарях нового часу – у фахівцях із високим рівнем сформованого професійно значущих рис і духовно-творчого потенціалу, які здатні якісно й сумлінно виконувати свої професійні функції та соціальну роль. Духовно-творчий потенціал є невід'ємним складником професійної та загальної культури медичних сестер, одним із основних показників моральної і громадянської зрілості особистості професіонала із сукупністю взаємопов'язаних суспільно цінних рис, більшість із яких формуються у процесі професійної підготовки.

У статті 4 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» (1993 р., зі змінами згідно з Законами: № 121-VI від 12.02.2008 р., № 76-VIII від 28.12.2014 р., № 326-VIII від 09.04.2015 р., № 928-VIII від 25.12.2015 р. тощо) основними принципами охорони здоров'я визначено: гуманістичну спрямованість, забезпечення пріоритету загальнолюдських цінностей над класовими, національними, груповими, індивідуальними інтересами, підвищений медико-соціальний захист найуразливіших верств населення. У «Концепції розвитку вищої медичної освіти» (2008 р.) підкреслюється, що розвиток національної системи охорони здоров'я потребує нового покоління висококваліфікованих медичних працівників. Це зумовлює

необхідність пошуку нових шляхів формування професіоналізму майбутніх медичних сестер у процесі фахової підготовки, що є особливо актуальним у контексті реформування медичної галузі України.

Особливості професійної підготовки медичного персоналу досліджували українські та зарубіжні вчені, зокрема концептуальні позиції теоретико-методичних засад професійної освіти (О. Антонова, А. Маркова, Н. Ничкало, С. Сисоєва, Л. Сущенко, Т. Сущенко та ін.); особливості вищої медичної освіти (В. Аверін, М. Банчук, О. Волосовець, Л. Дудікова, С. Тихолаз, І. Фещенко, Я. Цехмістер та ін.); різні аспекти фахової підготовки майбутніх медичних працівників, зокрема медичних сестер (В. Аверін, А. Агаркова, В. Бабаліч, І. Борискова, О. Ісаєва, Ю. Колісник-Гуменюк, Н. Кудрява, О. Кузьміна, О. Солодовник, З. Шарлович, М. Шегедин та ін.). Проте недостатньо дослідженою залишається проблема розвитку творчого потенціалу майбутніх медичних сестер у процесі фахової підготовки.

Розвиток національної системи охорони здоров'я потребує нового покоління висококваліфікованих медичних працівників, що зумовлює необхідність пошуку нових шляхів формування професіоналізму майбутніх медичних сестер у процесі фахової підготовки.

Творча складова у професійній діяльності медичних сестер є невід'ємною складовою їх професійної майстерності та досконалості. Психологічний комфорт пацієнта, його націленість на видужання та успіх лікування певною мірою залежить від творчого підходу медичної сестри до виконання своєї операційної діяльності.

Підготовка майбутніх конкурентоспроможних медичних сестер має бути спрямована на формування у них не лише основ професіоналізму, а й розвиток творчого потенціалу. Актуальність проблеми посилюється як суспільними очікуваннями на професійно компетентних, гуманних, толерантних, високодуховних медичних сестер і необхідністю теоретичного обґрунтування процесу формування духовно-творчого потенціалу майбутнього фахівця в процесі професійної підготовки, так і потребою самої особистості у використанні внутрішніх потенційних ресурсів для професійного зростання й самореалізації.

Встановлено, що наразі в Україні діють Галузеві стандарти, зокрема освітньо-кваліфікаційні характеристики (ОКХ) для трьох рівнів (молодший спеціаліст, бакалавр, магістр), підготовки фахівців галузі знань 22 «Охорона здоров'я» спеціальності 223 «Медсестринство», де зазначено, що медична сестра-молодший спеціаліст – це освітньо-кваліфікаційний рівень фахівця, який на основі базової або повної загальної середньої освіти здобув загальнокультурну підготовку, спеціальні знання та вміння, має

певний досвід застосування їх для розв'язання типових професійних завдань, передбачених для відповідних посад у галузі охорони здоров'я. В ОКХ відображено соціальне замовлення на підготовку медичних сестер з урахуванням сучасних вимог держави до змісту медичної освіти та очікувань суспільства. Проте в зазначених галузевих стандартах недостатньо уваги приділяється розвитку творчого потенціалу майбутніх медичних сестер у процесі професійної підготовки.

Мета дослідження: виявити особливості розвитку творчого потенціалу майбутніх медичних сестер у процесі фахової підготовки.

У роботі обгрунтовано теоретичні засади окресленої теми, визначено базове поняття «творчий потенціал майбутніх медичних сестер», під яким розуміють інтегративну якість особистості фахівця, що вміщує систему професійних знань і вмінь, психологічних характеристик особистості та сприяє розвитку творчої професійної діяльності та самовдосконалення.

На констатувальному етапі експерименту брали участь 183 здобувачі освіти – майбутні медичні сестри КВНЗ «Житомирський медичний інститут» Житомирської обласної ради. З них: по 60 чол. – здобувачі освіти 2-го та 3-го курсу навчання, 63 чол. – 4-го. За результатами діагностування мотиваційного компонента творчого потенціалу майбутніх медичних сестер виявлено альтруїстичні мотиви вибору професії медичної сестри, характерні лише для 23 % опитаних здобувачів освіти. 27,8 % майбутніх медичних сестер мають репродуктивний рівень мотивів обрання майбутньої професії. Показник діагностування спрямованості на творчу професійну діяльність, складає 26,2 % .

Наступний етап діагностування спрямований на визначення рівня розвитку когнітивного компонента творчого потенціалу майбутніх медичних сестер. Аналіз даних, представлених у таблиці показує, що позитивні показники у рівні засвоєння знань про основні теорії формування особистості, закономірності та принципи побудови творчого освітнього процесу та творчого освітнього середовища у закладах освіти, психологічні особливості людей різного віку спостерігаються у менш, ніж у п'ятій частині майбутніх медичних сестер (від 16,4 до 19,7 %), репродуктивний рівень знань у 29,5 % -36,1 % опитаних. Щодо когнітивних процесів, пов'язаних із характеристиками мисленнєвих операцій, уявою, то достатній для здійснення творчої діяльності рівень їхнього розвитку характерний для 82% здобувачів освіти.

За результати діагностування творчого потенціалу в оцінюванні креативної складової творчого потенціалу особистості тестування виявило відносно високі показники розвитку якостей особистості, що становлять психологічну основу творчого

потенціалу, зокрема: креативність (21,9% здобувачів освіти мають високий рівень розвитку, 50,8 % – середній, 27,3 % – низький), схильність до пошуку нових алгоритмів у професійній діяльності (22,4 % з творчим рівнем, 51,9 % – з конструктивним і 25,7 % – з репродуктивним) та пізнавальна активність (21,3 % майбутніх медичних сестер – творчий рівень, 50,8 % – конструктивний, 27,9% – репродуктивний).

При діагностуванні операційного компонента 51,4 % опитаних із вираженим рівнем володіння прийомами, методами, технологіями творчої професійної діяльності, 17,5% опитаних характерний творчий рівень ефективності у застосуванні набутого досвіду в нових професійних умовах. 48,6% – конструктивний рівень, 33,9 % – репродуктивний.

Отже у результаті проведеного дослідження встановлено, що 30,6% майбутнім медичним сестрам притаманний репродуктивний (початковий) рівень розвитку творчого потенціалу; 49,7% мають конструктивний (достатній) рівень. При цьому недостатньо сформованими виявилися когнітивний, операційний та рефлексивний компоненти розвитку творчого потенціалу майбутніх медичних сестер. Це свідчить про відсутність усвідомленого прагнення опанувати способами та технологіями творчої діяльності у контексті професійного становлення особистості майбутніх медичних сестер та значною мірою пов'язано із незнанням або відсутністю розуміння важливості саморозвитку в царині професії та внутрішніх альтруїстичних пізнавальних мотивів.

Обґрунтована необхідність модернізації освітнього середовища підготовки майбутніх конкурентоспроможних медичних сестер, що передбачає створення інноваційних систем професійного становлення з урахуванням передбачених змін і наслідків їхнього впливу на професійну діяльність. Забезпечити цю умову може спецкурс «Майстерність та професійне натхнення медичної сестри».

Програма спецкурсу включає чотири змістових модулі:

«Професіоналізм медичної сестри» (теми – «Сутність і складники професіоналізму медичної сестри», «Деонтологічний та комунікативний складники професіоналізму фахівців сестринської справи», «Професіоналізм сучасної медичної сестри як феномен її наближення до професійної майстерності» тощо).

«Медсестринська професійна майстерність» (теми – «Саморозвиток майбутньої медичної сестри у процесі фахової підготовки в медичному коледжі», «Самотивація професійного зростання та шляхи до медсестринської майстерності» тощо).

«Майстерність у медсестринстві: проекція на професійну конкурентоспроможність» (теми – «Поняття «медсестринська професійна

майстерність»: сутність і компоненти», «Медсестринська практика у лікувальному закладі як один зі шляхів збагачення досвіду професійної майстерності майбутніх медичних сестер», «Медсестринська майстерність у контексті професійного самоводосконалення медичної сестри впродовж усього життя», «Професійні функції та соціальна роль медичної сестри крізь призму медсестринської майстерності»).

«Професійне натхнення – запорука ефективної фахової діяльності медичної сестри» (теми – «Внутрішні чинники натхнення для ефективної професійної діяльності: професійне призначення, прагнення до безперервного саморозвитку», «Професійна самосвідомість і відповідальність та натхненна робота медичної сестри: рівні перетину», «Профілактика професійного вигорання медичної сестри» тощо).

Доведено, що одним із ефективних напрямів розвитку творчого потенціалу майбутніх медичних сестер є оновлення підготовки майбутніх медичних сестер через упровадження інноваційних освітніх технологій та інтерактивних методів навчання (моделювання клінічних ситуацій, складання портфоліо, творчих звітів та ін.).

Застосування методу проєктів дало змогу підвищити у майбутніх медичних сестер соціальну значущість їхньої професії, підкреслити відчуття практичного значення медичної освіти, сприяти формуванню у студентів-медиків умінь і навичок застосування та вдосконалення професійних знань, а також їхньому творчому самовираженню і професійній самореалізації як представників найгуманнішої професії.

Педагогічна діяльність автора засвідчує, що в процесі професійної підготовки майбутніх медичних сестер доцільно використовувати такі види проєктів: дослідницькі (написання наукових розвідок на визначені медсестринські теми), інформаційні (збір і аналіз інформації про певний об'єкт у контексті медсестринства), творчі (написання клінічних сценаріїв, створення портфоліо, презентації). Участь майбутніх медичних сестер у студентських проєктах дала змогу наблизити їхнє навчання до професійної діяльності.

Застосування *методу бесіди* активізувало розумову діяльність майбутніх медичних сестер, оскільки ґрунтуючись на основі запитань-відповідей викладача та студентів, бесіда передбачала включення майбутніх медичних сестер у професійну діяльність, спрямовувала їхню активність на застосування та відтворення здобутих професійних знань.

Застосування *методу аналізу клінічних ситуацій* сприяло підвищенню пізнавального інтересу майбутніх медичних сестер до навчальних дисциплін, розвиває творчі здібності студентів. Сутність такого методу полягала в розробці моделі певної

ситуації з майбутньої професійної діяльності й лікарняної практики, вирішення якої вимагає професійних знань і практичних навичок.

Ефективним було й застосування *методу «на основі клінічних випадків»*, який означає використання клінічних випадків у навчальному процесі й передбачає наявність так званого «банку» нетипових клінічних випадків щодо різного перебігу однієї і тієї ж хвороби, різних аспектів її вивчення і дослідження. До «банку» клінічних випадків майбутніми медичними сестрами заносилися наукові статті медичного спрямування про методи лікування та клінічний стан, витяги з історії хвороби пацієнтів, результати діагностичних обстежень (лабораторних, рентгенологічних, ультразвукових), відеозаписи обстежень пацієнта тощо. Використання методу на основі клінічних випадків допомагало студентам розширити свій лікарський кругозір, збагатити знання інформацією про специфічні чи нестандартні клінічні ситуації, зумовлені особливостями пацієнта (віковими, генетичними, психологічними тощо).

Результативністю позначилося й застосування *методу клінічних сценаріїв*, що полягає в написанні типових клінічних сценаріїв самими студентами-медиками на основі роботи з медичною навчальною літературою, науковими джерелами і прикладами з практики, пошуку додаткової інформації (статті зі спеціалізованих медичних журналів інтернет, ЗМІ, державні нормативні документи, статистичні звіти управлінь охорони здоров'я окремих областей, районів тощо). Це зумовлювало розвиток клінічного мислення студентів у контексті активної творчо-самостійної пізнавальної діяльності майбутніх медичних сестер, формування навичок описування стану пацієнта. До змісту таких сценаріїв також включалися, крім суто клінічних питань, і деонтологічні проблеми, юридичні й культурологічні теми, питання охорони здоров'я та здорового способу життя.

Загалом, проектно-технологічна діяльність допомогла майбутнім медичним сестрам оволодіти алгоритмом майбутньої професійної діяльності, аналізувати інформацію, інтегрувати й застосовувати раніше набуті знання і вміння, сприяла розвитку їх творчого потенціалу.

Таким чином, у результаті проведеного дослідження встановлено, що у більшості майбутніх медичних сестер спрямованість на творчу професійну діяльність проявляється ситуативно й має нестійкий характер, поєднується із загальним незнанням механізмів та принципів творчого процесу та зовнішньою привабливістю поняття творчості без усвідомлення його глибинного змісту. Виявлено, що при загальному позитивному ставленні майбутніх медичних сестер до професійної творчості існує проблема дезорієнтації в засобах, методах, технологіях творчої та інноваційної

діяльності. Доведено, що одним із ефективних напрямів розвитку творчого потенціалу майбутніх медичних сестер є оновлення підготовки майбутніх медичних сестер через впровадження інноваційних освітніх технологій та інтерактивних методів навчання (моделювання клінічних ситуацій, складання портфоліо, творчі звіти та ін.).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Антонова О. Є., Шарлович З. П. Професійно-педагогічна компетентність медичних сестер сімейної медицини: сутність, структура, технологія формування: монографія. – Житомир: Вид-во Полісся, 2016. 258с.

2. Бармина А. VII Международный медицинский форум: передовые технологии и модернизация отечественной медицины / А. Бармина // Український медичний часопис. – К.: ТОВ «Моріон», 2016. №2 (112). С. 29-30.

3. Бойправ М. Д. Деякі соціально-психологічні особливості студентів та їх урахування та їх урахування в навчальному процесі // Проблеми формування сучасного вчителя у вищій педагогічній школі. Шляхи підвищення пізнавальної активності студентів педагогічного навчального закладу. Науково-методичний збірник. / Упоряд. і заг. ред. Астаф'євої М. М. Ніжин: НДПУ, 1999. 174с

4. Маркович О. В. Формування професійних умінь майбутніх медичних сестер хірургічного профілю засобами алгоритмізації: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Маркович Олександр Володимирович. Київ, 2008. 284 с

5. Куренкова К.М. Формування професійних цінностей майбутніх медичних сестер у процесі фахової підготовки: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Куренкова Катерина Михайлівна. Харків, 2009. 251 с

6. Шарлович З. П. Впровадження моделі формування професійно-педагогічна компетентність медсестер в процесі фахової підготовки / З. П. Шарлович // Нові технології навчання: наук.-метод. зб. / Інститут інноваційних технологій змісту освіти МОН України. К., 2016. Вип. 87. С. 84-87. Електронний ресурс: режим доступу: https://scholar.google.ru/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=I9qfVvQAAAAJ&citation_for_view=I9qfVvQAAAAJ:IjCSPb-OGe4C

7. Шарлович З. П. Пошук шляхів розвитку професійної майстерності молодших медичних спеціалістів у післядипломній освіті. / З. П. Шарлович // Вісник Житомирського державного університету ім. І.Франка. Вип. 3 (85). Житомир, 2016. С.157-161. Електронний ресурс: режим доступу: http://visnyk.zu.edu.ua/pdf/visnyk85_pedagog.pdf

ГІДНІСТЬ ЛЮДИНИ ЯК ОСНОВА ВИХОВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ У СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Жук Ніна Іванівна,

заступник завідувача з навчально-виховної роботи;

Овчиник Тетяна Анатоліївна, викладач

Лозівської філії Харківського державного
автомобільно-дорожнього коледжу

м.Лозова

Проблема виховання гідності молодого покоління набуває сьогодні великого значення у зв'язку з тим, що сучасні громадяни бажають будувати свої відносини на основі поваги гідності людини. Наразі підтримка держави пріоритету гідності, як найвищої цінності, забезпечується на законодавчому рівні, зокрема Конституції України, Законах України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Фахову передвищу освіту», «Концепції гуманістичного виховання дітей та учнівської молоді» тощо.

Багато науковців, як вітчизняних так і закордонних, досліджували проблеми виховання культури гідності серед яких Л. Хоружа, Н. Чиренко, В. Рибалко, В. Сухомлинський, Г. Сковорода, І. Бех та ін.

У сучасному словнику з етики зазначено, що гідність – це поняття моральної свідомості, яке виражає уявлення про цінність всякої людини, як моральної особистості, а також категорія етики, що означає особливе моральне ставлення людини до самої себе і ставлення до неї з боку суспільства, в якому визнається цінність особистості [5, с. 94].

Гісем О.О. зазначає, що важливою запорукою охорони людської гідності є визнання як державою, так і всім її населенням того принципу, що всі люди є рівними у своїх правах, що жодна людина не є кращою за

іншу або має більше право на блага, що належить всім. Так само важливим є не лише виховання почуття власної гідності, але й вміння поважати гідність інших людей [3, с. 22].

Гідність нерозривно пов'язана з такими поняттями моралі, як справедливість, повага до свого життя й до життя інших людей, доброзичливість, порядність. Саме гідність дає змогу людині відчувати самоповагу, усвідомлювати власну суспільну цінність. В академічному тлумачному словнику української мови так визначається поняття «гідність»:

- сукупність рис, що характеризують позитивні моральні якості;
- усвідомлення людиною своєї громадської ваги, громадського обов'язку [1, с. 35].

Людська гідність розглядається як така базова цінність, крізь призму якої повинні сприйматись інші загальнолюдські й правові цінності, такі як свобода, справедливість і рівність. Тому людська гідність є тим чинником, що формує гармонію в межах норм права. Щодо позитивного (державного) права, то воно може бути ефективним регулятором суспільних відносин лише в тому разі, коли ґрунтується на засадах природного права. Таким чином, людська гідність – основа природного права та вихідна ідея формування позитивного права у правовій державі [2, с. 37].

На основі вищевикладеного, ми вважаємо, що у навчально-виховному процесі необхідно акцентувати увагу на вихованні культури гідності людини, що у свою чергу сприятиме розвитку громадянського виховання.

З цією метою в Лозівській філії Харківського державного автомобільно-дорожнього коледжу проводяться заходи з даного напрямку виховання, в особливості до Дня Гідності. Так, у 2019-2020 навчальному році за сприянням ГО «EdCamp Ukraine» проведено тематичний позааудиторний захід «Всесвітній день Гідності та Свободи в Україні». Мета заходу – навчити студентів керуватися почуттям власної гідності у

своїх повсякденних діях і вчинках.

Усесвітній День Гідності (Global Dignity Day) – це незалежний, соціальний, політично й релігійно нейтральний проект, мета якого – спонукати молодь, учнівство й студентство керуватися почуттям власної гідності у своїх повсякденних діях. Ця унікальна ініціатива була запропонована у 2006 році членами спільноти Молодих глобальних лідерів (Young Global Leaders), Усесвітнього економічного форуму (World Economic Forum), спадковим принцем Хоконом (Норвегія), професором Пеккою Хіманеном (Фінляндія) і засновником неурядової організації «Оперейшн Хоуп» Джоном Хоупом Браєнтом (США). Навчальний курс почав проводитися уже через два роки після створення даного проекту (2008). 21 листопада 2017 року відбувався одночасно у 60-ти країнах світу, а Україна вже втретє долучається до цього глобального руху. Також Указом Президента України від 13 листопада 2014 року, з метою утвердження в Україні ідеалів свободи і демократії, збереження та донесення до сучасного та майбутніх поколінь об'єктивної інформації про доленосні події в Україні, установити в Україні День Гідності та Свободи, який відзначати щорічно 21 листопада [6, с. 11].

Сценарій проведеного заходу був розподілений на зупинки (тематичні розділи): перша – «Коли я шаную гідність, то я...», друга – «Як ми можемо зупинити корупцію», третя – «Глобальні цілі та струни взаємозалежності», четверта – «Безпека в Інтернеті», п'ята – «Мій лист у майбутнє».

Кожна зупинка містить теоретичний матеріал, який допоміг краще розкрити тематику розділу для студентів, це інформаційні повідомлення, питання для обговорення, вправи та тестові завдання. Також, для більшого розуміння молоддю що таке гідність, у сценарій заходу включені відеоматеріали: звернення крон-принца Норвегії Хокона, Міністра освіти і науки України, Уповноваженого Президента України з прав дитини,

відомої телеведучої каналу «1+1» Наталії Мосейчук, відеоролики «Академічна доброчесність» та «Насильство над дітьми в Інтернет».

Захід по-новому розкрив студентству поняття гідності, про що свідчить опитування студентів щодо їх очікувань та залишкових знань до заходу та після. Під час заходу студенти проявляли активність, обговорювали проблемні питання, пропонували шляхи їх вирішення. Особливо молоді сподобалась підсумкова вправа «Мій лист у майбутнє», де вони повинні були написати собі листа у майбутнє з ідеями про те, як протягом наступного року вони можуть ставати більш гідними людьми. Найбільш цікаве, що за рік у День Гідності необхідно відкрити ці листи й проаналізувати, як вони змінилися. У листопаді 2020 року ми плануємо знову приєднатися до команди ГО «EdCamp Ukraine» щодо проведення Дня Гідності.

Таким чином, одним із методів розв'язання проблеми виховання культури гідності у сучасної молоді є проведення різноманітних виховних, позааудиторних заходів, де студенти можуть глибше ознайомитися із законодавчою базою захисту гідності, взяти участь в обговоренні актуальних питань, вчитися на прикладі авторитетних дорослих та аналізувати свій власний життєвий досвід тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бакка Т.В. «Громадянська освіта» (інтегрований курс, рівень стандарту): підруч. для 10 кл. закладів загальної середньої освіти / Бакка Т.В., Марголіна Л.В., Мелещенко Т.В. – К.: УОВЦ «Оріон», 2018. – 240 с.
2. Васильків І.Д. Громадянська освіта. Інтегрований курс, рівень стандарту: підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти. // І.Д.Васильків, В.М, Кравчук, О.А.Сливка, І.З. Танчин, Ю.В.Тимошенко, Л.М.Хлипавка. – Тернопіль: Астон, 2018. – 256 с.

3. Гісем О.О. Громадянська освіта (інтегрований курс, рівень стандарту): підруч. для 10 кл. закл. загал. серед. освіти / О.О. Гісем, О.О. Мартинюк. – Харків: Вид-во «Ранок», 2018. – 192 с.

4. Путівник Усесвітнім Днем Гідності 2019. Спеціальний «робочий зшиток» для учасниць і учасників. Проект Агентства США з міжнародного розвитку (USAID), МОНУ, ГО «EdCamp Ukraine», Global Dignity Day: Ukraine, 2019. – 37с. URL: <http://bit.ly/bookgdignityukraine2019>

5. Тофтул М. Г. Сучасний словник з етики. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. – 416 с.

6. Усесвітній День Гідності в Україні. Посібник з волонтерської курації. Проект Агентства США з міжнародного розвитку (USAID), МОНУ, ГО «EdCamp Ukraine», Global Dignity Day: Ukraine, 2019. – 26 с.

ІННОВАЦІЙНИЙ ПОШУК ВИКЛАДАЧІВ МЕДИЧНИХ КОЛЕДЖІВ ТА УЧИЛИЩ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Загорулько Галина Андріївна,
базовий методист, голова обласного
методичного об'єднання викладачів дисциплін природничого циклу
Полтавського базового медичного фахового коледжу
м. Полтава

Система освіти в Україні спонукає викладачів до змін у підходах до професійної підготовки студентів, враховуючи пріоритетні завдання щодо формування життєвих перспектив особистості, конкурентноспроможної на ринку праці. Інноваційний пошук викладачів зорієнтований на формування освіченої, гармонійно розвиненої особистості випускника, здатного до постійного оновлення знань, професійної мобільності та швидкої адаптації до змін у сучасних економічних умовах. Ми дбаємо про плекання фахівця, який створюватиме навколо себе мікроклімат культури й духовності, матиме широкий кругозір і високий рівень свідомості, володітиме якостями організатора і вихователя, буде неординарною особистістю.

Отже, при плануванні й організації методичної роботи викладачі керуються сучасними вимогами до рівня якості у сфері медичної освіти. Методичні служби наших закладів освіти постійно перебуває у пошуках ефективних форм, методик, технологій підвищення фахової кваліфікації, розвитку педагогічної компетентності.

Реалізуючи методичну проблему «Формування конкурентноспроможності майбутнього фахівця шляхом упровадження вітагенних технологій та підвищення професійної компетентності викладачів», викладачі медичних коледжів та училищ Полтавської області

цілеспрямовано здійснюють впровадження новітніх педагогічних технологій, розробляють нові, активні форми й методи навчання, навчальні комп'ютерні програми. Звертається увага на дотримання основ особистісно зорієнтовного мотивованого навчання, що забезпечує якість професійної й рівень освітньо-кваліфікаційної підготовки студентів.

Важливі проблеми навчально-виховної та методичної роботи обговорені та вирішені на обласних науково-методичних конференціях: «Якість освіти – складові успіху», «Роль і місце медичної сестри (фельдшера) в удосконаленні системи підготовки кадрів і покращенні якості медичної допомоги», «Покращення організації проведення практики в лікувально-профілактичних закладах». Досвід кращих педагогів продемонстрований на практичних тренінгах з актуальних проблем медсестринства, майстер-класах «Особливості педагогічного спілкування викладачів із сучасними студентами», «Використання STEM-технологій для формування ключових та предметних компетенцій на заняттях», «Сучасному заняттю – наукову організацію, високу якість», навчальному тренінгу «Basic Life Support (BLS), груповому тренінгу «Профілактика та подолання синдрому професійного вигорання», семінарі «Педагогічна творчість: проблеми розвитку і досвід», у творчій лабораторії викладачів «Методична скринька: виставка – огляд напрацювань викладачів».

Налагоджений випуск інформаційно-методичних вісників, бюлетенів на основі матеріалів роботи циклових комісій, регіональних конференцій, методичних об'єднань, засідань Школи педагогічної майстерності. Організуються творчі майданчики: «Майстерність педагога в активізації пізнавальної діяльності студентів на заняттях фундаментальних і професійно зорієнтованих дисциплін (терапевтичного, хірургічного, стоматологічного, фармацевтичного профілів)»; проводяться майстер класи викладачів - методистів, старших викладачів.

Матеріали регіональних конференцій та семінарів подані до друку в інформаційно- методичних вісників базовим методичним кабінетом.

У наших навчальних закладах працює багато креативних та досвідчених викладачів, які завжди долучаються до творчості, їх здобутки та інноваційні пошуки є результатом їх науково-пошукової діяльності. Викладачі медичних коледжів та училищ Полтавської області в рамках «Калейдоскопу педагогічних ідей» пропагують свої інноваційні досягнення, спрямовані на розв'язання завдань сучасного етапу розвитку освіти, матеріали обласних «Калейдоскопів» 2019-2020 н. р. вміщені в інформаційно – методичні вісники:

№ 168. Матеріали науково-методичної конференції медичних коледжів та училищ Полтавської області «Якість освіти – складові успіху»;

№ 169. «Формування та корекція постави»;

№ 170. «Формування здорового способу життя»;

№ 171. «Спорт як шлях до здоров'я»;

№ 172. «Складові педагогічної майстерності викладача»;

№ 173. «Розвиток творчого потенціалу студентів на заняттях з педіатрії»;

№ 174. «Студентська наукова конференція «Я – майбутній фахівець»;

№ 175. «Всесвітня історія: актуальні питання вивчення»;

№ 176. «Актуальні проблеми фізичної культури»;

№ 177. «Оптимізація навчання при вивченні основ медсестринства»;

№ 178. «Формування клінічного мислення при вивченні дисциплін професійно-практичної підготовки».

Головною метою методичної роботи у наших навчальних закладах є надання реальної допомоги викладачам у розвитку їхньої педагогічної майстерності та необхідних для сучасного педагога особистих якостей. Саме такий підхід до роботи дає можливість постійно підвищувати ефективність навчально-виховного процесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Горох Н. В., Гладушка О. Ф. Організація методичної роботи у навчальному закладі / Н.В. Горох, О.Ф. Гладушка // Організація навчально

- виховного процесу (з досвіду роботи вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації): інформаційний вісник. - 2008. - №13. - С. 68-82.

2. Зязюн І. А. Інтелектуально творчий розвиток особистості в умовах неперервної освіти / І. А.Зязюн // Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи: монографія / за ред. І. А. Зязюна. - К.: ВІПОЛ, 2000. - С. 11-58.

3. Сисоєва С. О. Творчий розвиток особистості в процесі неперервної професійної освіти / С.О.Сисоєва // Неперервна професійна освіта: теорія і практика: зб. наук, праць / за ред. І. А. Зязюна, Н.Г. Ничкало. - К., 2001. - Ч 1. С.391

**ФОРМУВАННЯ У СТУДЕНТІВ МОТИВАЦІЇ
ДО ВЕДЕННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ**

Івах Світлана Сергіївна,

викладач, спеціаліст першої кваліфікаційної категорії

Бондаренко Світлана Миколаївна

викладач, вищої кваліфікаційної категорії

Харківського державного автомобільно-дорожнього коледжу

м. Харків

*Турбота про людське здоров'я ... – це не просто комплекс
санітарно-гігієнічних норм і правил...*

*Це, насамперед, турбота про гармонію повноти
всіх фізичних і духовних сил.*

Сухомлинський В.О.

Здоров'я – це безцінний дар не тільки кожної людини, але й усього суспільства. Формування і збереження здоров'я на всіх етапах розвитку людини є стратегічним завданням кожної держави. Відомо, що стан здоров'я населення визначається комплексом різних факторів: рівнем добробуту, умовами праці та побуту, екологією, способом життя, доступністю та якістю медичної допомоги тощо.

За останні роки інтерес учених – філософів, соціологів, психологів, педагогів та медиків – до проблем здоров'я людини значно зростає. Загальні теоретичні питання здорового способу життя розглянуто в роботах Г. Апанасенка, С. Бондаревського, О. Дубогай, В. Новосельського, В. Платонова та ін.; психологічні особливості особистості, її фізичний розвиток та формування у процесі фізичного виховання розкривається у працях М. Линця, Г. Малахова, В. Моляко та ін.; питанням особистості як

системи відносин індивіда з навколишнім соціальним середовищем присвячені роботи Р. Баєвського, В. Сорокіна та ін.; фізична культура як вид соціальної діяльності, спрямованої на зміцнення здоров'я і розвиток фізичних здібностей розглядається в роботах П. Коробейнікова, Б. Шияна; фізичну культуру як засіб підготовки до праці й захисту Батьківщини висвітлює у своїх працях В. Качашкін; змістовий бік проблеми виховання навичок здорового способу життя докладно розкривається В. Артемоновим, В. Моченовим, Р. Баєвським, В. Войтенко [1, с.329].

У сучасних умовах, коли зниження духовного потенціалу та здоров'я молоді, особливо підлітків, стає відчутною реальністю, необхідність орієнтованості на формування духовних потреб, здорових звичок, фізичного загартування, в цілому здорового способу життя є одним із пріоритетних напрямів у розробці концепції виховання дітей і молоді. Студентська молодь відноситься до групи населення з підвищеним ризиком захворювань у зв'язку з великим психоемоційним і розумовим навантаженням, необхідністю адаптації до нових умов проживання та навчання, формуванням особливих міжособистісних відносин поза сім'єю. Численні дослідження і соціальна практика показують, що значна частина сучасної молоді обирає стиль життя, який не відповідає завданням збереження і зміцнення здоров'я, що знижує ефективність навчання і надалі обмежує професійну успішність фахівців. У зв'язку з цим, найважливішим завданням у коледжі є формування у студентів готовності до реалізації здорового способу життя.

Молоді необхідно розповідати про пагубність їх наслідків для організму, наводити конкретні приклади з життя, здійснювати роботу по перетворенню установок, суджень, системи власного ставлення підлітка, розвитку навичок позитивного мислення відносно самого себе.

Перше вживання алкоголю, наркотиків, токсичних речовин частіше всього відбувається саме в підлітковому віці, що ставить викладачів перед необхідністю вести систематичну і скоординовану з медичними

працівниками та правоохоронними органами роботу з антиалкогольного, антинаркотичного виховання, виявленню випадків первинної наркоманії та токсикоманії, а також побутового пияцтва серед молоді.

Саме тому, в Харківському державному автомобільно-дорожньому коледжі одним із напрямків виховної роботи є фізичне виховання та формування здорового способу життя. Завданнями цього напрямку є забезпечення повноцінного фізичного розвитку студентів; формування потреби в безпечній поведінці, протидія та запобігання негативним звичкам, профілактика захворювань; виховання відповідального ставлення до власного здоров'я, здорового способу життя; формування знань і навичок фізичної культури в житті людини.

З метою формування позитивної мотивації студентської молоді до здорового способу життя у коледжі діють спортивні секції і для хлопців, і для дівчат. На початку кожного навчального року до коледжу запрошують лекторів громадських організацій, які проводять лекції про згубний вплив шкідливих звичок «Здоровий спосіб життя – профілактика шкідливих звичок». У вересні та травні відбуваються урочисті відкриття та закриття Спартакіади, на яких нагороджують кращих спортсменів коледжу. Керівники фізичного виховання готують команди до участі в міській Спартакіаді вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації. особлива увага приділяється студентам, які мешкають в гуртожитку. Для них проводяться студентські конференції та лекції з показом фільмів, презентації. Класні керівники разом з заступником директора з виховної роботи проводять бесіди з батьками. За планом виховної роботи проводяться тематичні виховні години «Здорова молодь – здорова нація», «Спорт упорядковує думки та дисциплінує тіло» та ін. Згідно плану виховної роботи, проводять конкурси стінгазет «Доки СНІД не зупинив нас», плакатів «Алкоголь і злочин», «Ні – наркотикам!».

В умовах адаптивного карантину керівництво коледжу приділяє значну увагу протиепідемічним заходам в навчальних корпусах та

гуртожитку, дотримується всіх рекомендацій МОЗ та проводить інформаційно-роз'яснювальну роботу стосовно заходів захисту від захворювання коронавірусом 2019-NCOV.

Залучення студентів до таких виховних заходів дозволяє швидше адаптуватися до нових умов навчання та проживання, переосмислити своє ставлення до здорового способу життя. Ми вважаємо, що прищеплення сучасних поглядів на роль фізичної культури і спорту ще з першого курсу сприяє формуванню стійкої мотивації до ведення здорового способу життя. Тому дуже важливо направити студента до усвідомлення відповідальності за власне здоров'я.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Ратинська О.М. Вплив соціальних інститутів суспільства на формування здорового способу життя підлітків / Оксана Миколаївна Ратинська // Збірник матеріалів ІХ Міжнародної конференції “Стратегія качества в промышленности и образовании”. — м. Варна, Болгарія, 31 травня — 07 червня 2013р. — Том 2. — С. 329-332.

2. Психологічне забезпечення психічного і фізичного здоров'я : навч. посіб. / М.С. Корольчук, В.М. Крайнюк, А.Ф. Косенко, Т.І. Кочергіна. – К. : Інкос, 2002. – 272 с.

3. Ковальчук Г. П. Проблема фізичного виховання та зміцнення здоров'я школярів у творчій спадщині В. О. Сухомлинського // Педагогічний дискурс. – 2011. – №10, С.236-241.

4. Вакуленко О.В. Здоровий спосіб життя як соціально-педагогічна умова становлення особистості у підлітковому віці: Дис. канд. пед. наук: 13.00.05. — К., 2001. — 260 с.

ПРОБЛЕМА ДІАГНОСТИКИ ТА ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ У СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Ївженко Юрій Васильович,

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник
Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти»

м. Київ

За сучасних умов входження України до європейського співтовариства вітчизняна освіта повинна забезпечити виховання особистості з високим рівнем моральної культури, зорієнтованої на загальнолюдські цінності та сучасні соціокультурні стандарти. Провідними серед цінностей є сім'я та допомога іншим людям.

Процес формування ціннісних орієнтацій у студентській молоді на цьому етапі розвитку суспільства викликає занепокоєння. Аналіз показує, що у студентів, зокрема закладів передвищої фахової освіти, змінюються усталені духовні цінності, збільшуються прояви агресії, що призводить до виникнення негативних соціальних проблем. У частини студентів виникають проблеми в розумінні сутності соціальних процесів у суспільстві, що породжують конфлікти, стресові ситуації, асоціальну поведінку. Наслідком цього процесу стає поширення серед студентів залежності від віртуального середовища, психо-активних речовин та інших негативних впливів.

Студенти є досить широкою соціально-демографічною групою, яка впливає на побудову ефективного суспільства. Важливо зрозуміти ціннісні орієнтації студентів та рівень соціальної активності в сучасних умовах демократичного студентського середовища. Проведення досліджень з цих питань є актуальним для управління виховним процесом у закладах освіти.

Розвиток ціннісних орієнтацій, що пов'язаний з рівнем соціальної активності студентів, потребує постійного вивчення. Слід зазначити, що для проведення діагностики ціннісних орієнтацій молоді використовується досить багато методик, наприклад: тест М. Рокича в модифікації Д. А. Леонтьєва досліджує структуру ціннісних орієнтацій молоді та досліджує термінальні (тобто життєво-необхідні) та інструментальні (стратегії досягнення життєвих задач) цінності.

За допомогою тесту сенс-життєвих орієнтацій (СЖО) Д. А. Леонтьєва визначається показник усвідомленості життя. Цей тест складається з п'яти субшкал, які відображають основні орієнтири (мету, процес та результативність життя) та аспекти локусу контролю.

Методика дослідження справжніх ціннісних орієнтацій особистості, розроблена С. С. Бубновою, використовує концепцію ціннісних орієнтацій на основі визначення системоутворюючого фактора особистості.

Тест Л. Я. Гозмана (САТ) досліджує ступінь відповідності цінності респондентів ціннісним орієнтаціям самоактуалізованої особистості.

Опитувальник С. Р. Панталеєва і В. В. Століна (ТСО) вивчає особливості самооцінки і Я-концепції. Методика Ш. Шварца розроблена на основі типології цінностей М. Рокича та охоплює більш широке коло цінностей [1].

Ми обрали найбільш доступну методику «Діагностика справжньої структури ціннісних орієнтацій особистості» (С. С. Бубнової). Ця методика призначена для вивчення основних ціннісних орієнтирів студентів в реальних соціальних умовах. Основною перевагою обраної методики є зручність й економічність її проведення, а також технологічна обробка результатів.

У процесі дослідження, ми діагностували ціннісні орієнтації 250 студентів у коледжах Києва та Вінниці за допомогою Google форми, яка дозволяє проводити опитування та анкетування анонімно, а також збирати необхідну додаткову інформацію для планувати цікавих студентських

заходів. Заповненні форми підключається до електронної таблиці Google, завдяки чому відповіді можна автоматично зберігати та опрацьовувати.

Відповідно до результатів дослідження на перших місцях у студентів виявилися такі цінності: на першому місці - «Щаслива сім'я», на другому – «Здоров'я», на третьому – «Розвиток своїх здібностей, самоосвіта». Високе значення також мають цінності: «Особиста свобода, незалежність у судженнях» – четверте місце; «Допомога іншим людям» – п'яте місце; «Спокійне життя, відсутність хвилювань» – шосте місце; «Мати друзів» – сьоме місце.

У структурі ціннісних орієнтацій особистості останні місця посіли: «Досягнення високого положення в суспільстві» – 14-те; «Мати владу» – 15-те; «Життя згідно з релігійними заповідями» – 16-те.

Для вивчення результатів нашого дослідження ми здійснили факторний аналіз цінностей студентів. Як зазначається у науковій літературі, метою факторного аналізу є концентрація вихідної інформації, поданої у вигляді масиву даних, і виявлення якомога більшої кількості ознак за якомога меншою кількістю характеристик. Загалом, головними цілями такого аналізу є: оптимізація числа змінних та визначення взаємозв'язків між знайденими змінними. Розрахунки виконані за допомогою програми Microsoft Excel [2, 137].

Нами використано метод визначення головних компонент і подальшою нормалізацією Кайзера. За результатами перевірки на адекватність застосування факторного аналізу до вибраних даних у нашому випадку міра вибіркової адекватності Кайзера-Мейєра-Олкіна становить 0,72, при рівні значущості 0,0001, що можна вважати достатнім рівнем для висновку про значущість результатів [2, с.139 – 143].

У результаті проведеної факторизації було виділено чотири основні фактори з відсотком загальної дисперсії (74,1%), а саме: багатство та влада; сім'я та допомога людям; розвиток здібностей; розваги. До досліджуваного масиву увійшли тільки відповіді досліджуваних, що дали

оцінку відповідних цінностей, а відповіді «Важко відповісти» ми виключили з розрахунку.

Висновки.

Таким чином, відповідно до результатів ціннісних орієнтацій студентської молоді на перших місцях знаходяться цінності «Щаслива сім'я», «Здоров'я», «Розвиток своїх здібностей, самоосвіта». «Щаслива сім'я» є найбільш пов'язаною з моральними цінностями. На останніх місцях опинились цінності «Досягнення високого положення в суспільстві», «Мати владу», «Життя згідно з релігійними заповідями». На наш погляд, це свідчить про процеси переоцінки духовних цінностей.

Визначено чотири основні фактори, які впливають на формування ціннісних орієнтацій студентів: багатство та влада – об'єднує матеріальні пріоритети, сім'я та допомога людям – вказує на постматеріальні цінності; розвиток здібностей – свідчить про цінності самореалізації; розваги – вказує переважно на гедоністичні цінності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Методика діагностики дослідження по виявленню личностных и социальных качеств младших школьников: сборник/ сост. Тумакова И. С. Якутск: Упр. образования Окруж. админ. г. Якутска, 2016. 44 с.

2. Методи аналізу даних: навчальний посібник для студентів / В.Є. Бахрушин. – Запоріжжя : КПУ, 2011. – 268 с.

3. Работа з Google формами;
<https://sites.google.com/site/yfhjkmcrfz/skola-aktivnogo-navcanna/1-robota-z-google-formami>

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ЗАВДАННЯ ФІЗИЧНОГО
ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ
ТА СПОСОБИ ЇХ ВИРІШЕННЯ**

Кашуба Михайло Михайлович,

викладач фізичного виховання;

Галонза Олексій Миколайович

викладач фізичного виховання

Відокремленого структурного підрозділу «Технологічно - промисловий
фаховий коледж Вінницького національного аграрного університету»

м. Вінниця

Одним із пріоритетних завдань реформування системи освіти стає сьогодні збереження та зміцнення здоров'я студентів, формування у них цінності здоров'я, здорового способу життя, оскільки лише здорові молоді люди в змозі належним чином засвоювати отримані знання і в майбутньому реалізовувати завдання щодо профілактики соціально-негативних явищ у молодіжному середовищі.

Соціально-економічні перетворення в Україні останнього десятиліття призвели до переосмислення ролі функцій фізичної культури студентів, як здоров'язбережувальної системи, яка сприяє формуванню людського потенціалу студентської молоді. Її соціально-культурна структура самоорганізовується в рамках цілого, що утворюється суспільством і середовищем функціонування, розвиток якої залежить від ряду умов життєдіяльності. Ці умови, як показує практика, можуть бути не тільки стабілізуючими та розвиваючими, а ще й руйнують основи фізкультурно-спортивної діяльності студентів. На жаль, вища школа виявилася неготовою до усвідомлення значення фізичної культури для

формування здоров'я нації, виховання гармонійно розвиненої особистості студентів. Тривалі десятиліттями суперечливі реформи, змінивши соціальний статус фізичної культури, посилили тим самим протиріччя між суспільною потребою в підготовці гармонійно розвинених фахівців і рівнем методологічної культури, нерозробленістю правових основ, анархізації управління в цій сфері. Спроби реструктуризувати сферу фізичного виховання студентів призвели до зниження темпу розвитку фізичної культури та якості навчального процесу. У кризових умовах ВНЗ змушені були діяти спонтанно, в режимі оперативної рефлексії на виникаючі проблеми забезпечення навчального процесу, у меншій мірі займаючись обґрунтуванням стратегії розвитку фізичної культури. І як показує практика останніх років, в силу зазначених причин, практика фізичної культури студентів сьогодні не забезпечує належного рівня їх фізичної, інтелектуальної підготовки, якої вимагають сучасні технології, на що вказують численні публікації в наукових виданнях [1]. Розрив, що визначився між вимогами до змісту, організаційних форм і видів фізичної культури, які пред'являє еволюційний розвиток культурної сфери, економіки і суспільства, дозволяє говорити про типові ознаки пережитої в цій сфері системної кризи.

Гострота проблеми вимагає проведення різноманітних за масштабами та складністю соціально-економічних, правових та організаційних реформ, впровадження ефективних програм і проектів її розвитку, переосмислення її функцій на базі сучасних концепцій теорії та методики фізичного виховання в багатofункціональну систему процесів, пов'язаних зі зміцненням здоров'я в цілому.

У законі України «Про фізичну культуру і спорт» фізичне виховання розглядається як педагогічний процес, спрямований на формування здорового, фізично і духовно досконалого, морально стійкого підростаючого покоління, зміцнення здоров'я, підвищення працездатності, творчого довголіття і подовження життя людини. Цей закон дає право

освітнім установам самостійно, з урахуванням своїх статутів, місцевих умов та інтересів студентів, визначати форми занять фізичною культурою, засоби фізичного виховання, види спорту і рухової активності, методи і тривалість навчальних занять на основі державних освітніх стандартів і нормативів фізичної підготовленості. Очевидно, що пропонуваній Державним освітнім стандартом обсяг рухової діяльності студентів, явно недостатній для здобуття високих фізичних кондицій, оскільки визначає тільки нижній компенсаційний поріг сил, що витрачаються студентами на навчально-трудова діяльність.

Останнім часом Україна поступово перетворюється на країну соціального лиха. Існує проста форма визначення соціального стану нації – який стан її здоров'я, такий і образ у світі. А він зараз такий, що на Україну дивляться в Європі як на зникаючу націю. По тривалості життя Україна займає 74 місце у світі та 37 у Європі. Аналіз статистичних даних за останнє десятиріччя свідчить про те, що Україна перебуває в стані демографічної кризи, яка характеризується депопуляцією, старінням населення та скороченням середньої тривалості життя. Це негативно впливає на розвиток економічної ситуації, рівень добробуту населення та знижує роль України в міжнародному співтоваристві. За прогнозами спеціалістів до 2050 року кількість мешканців в Україні зменшиться на 15 млн чоловік. Сучасна Україна має невтішні показники захворювання молоді, яка навчається: близько 90% юнаків та дівчат мають відхилення в стані здоров'я, понад 50% – незадовільну фізичну підготовленість.

Тільки 11% студентів не мають хронічних соматичних захворювань. 75% дітей страждає на одне чи декілька захворювань, абсолютно здоровими народжуються лише 6% малюків. Якщо на початку 90-х років Україна за показниками здоров'я займала 40 місце у світі, то на сьогодні вона змістилася далеко назад і займає позицію у другій сотні. Це наслідок багатьох чинників. В першу чергу це ігнорування правил здорового способу життя, від якого на 50% залежить тривалість життя людини.

Низка авторів [2; 3; 4] вказують на погіршення стану здоров'я під час навчання у вищому навчальному закладі. Ситуація яка склалась у вищих навчальних закладах України характеризується розумовим перевантаженням студентів, відсутністю повноцінного відпочинку, недостатнім забезпеченням побуту, розбалансованим і неповноцінним харчуванням, зростанням нервово- психічної напруги протягом всього навчального процесу, зниженням інтересу до фізичного виховання і самостійних занять фізичними вправами, низькою загальною фізичною активністю. Перехід до студентського життя пов'язаний зі зміною способу життя, побуту, часто місцем проживання. Впровадження нових технологій, інтенсифікація навчання потребують нервово-емоційного і фізичного навантаження студентів, що призводить до суттєвої перебудови психічних і фізіологічних станів. Кожен третій студент і кожна п'ята студентка переживає психологічний стрес. Кожен десятий студент може дозволити собі більш-менш повноцінне харчування. У багатьох відсутня мотивація до праці бажання займатися спортом. 30% студентів не мають потреби в заняттях фізичною культурою, 9 з 10 студентів мають відхилення в стані здоров'я. Більше 60% випускників вузів, по заявам роботодавців не готові фізично працювати з тією інтенсивністю і віддачею, якої потребують ринкові відносини, що об'єктивно стримує науково-технічний прогрес в нашій державі. Всі ці негаразди при несформованій потребі студентів до здорового способу життя, негативно впливають на стан їхнього здоров'я.

Аналіз наукової літератури, присвячений проблемі здоров'я студентської молоді, показує, що за останні роки вона стала ще більш актуальною. У роботах [2; 4] відзначається, що кількість студентів спеціальної медичної групи збільшилася з 10 до 20–25%, у деяких вузах досягає 40% від загальної кількості студентів. За час навчання у вузі здоров'я студентів не поліпшується, більше того відзначається його погіршення, надмірне збільшення ваги відзначається у 53% чоловіків і 64% жінок. До другого курсу кількість випадків захворювань збільшується на

23%, а до четвертого – на 43%. Четверть студентів переходить у більш низьку медичну групу. Лише 5% студентів показують високий рівень здоров'я, 6% вище середнього, 18% середній, 27% нижче середнього та 44% низький рівень. Визначення стану здоров'я та способу життя студентів вищих навчальних закладів, враховуючи вищевикладене, є досить актуальною проблемою, яка має важливе значення для створення системи управління здоров'ям населення.

Розгляд фізичної культури як окремої галузі обумовлений фундаментальними перетвореннями в системі освіти, що визначають специфіку формування її інфраструктури.

Вдосконалення правової бази, пов'язане з упорядкуванням галузевих нормативних актів, є основою соціально-економічного механізму, що забезпечує ефективний розвиток галузі, модернізацію її інфраструктури та змісту навчально-виховного процесу. Найбільш перспективним стратегічним механізмом розвитку фізичної культури на макрорівні є політика з реконструкції її з витратної галузі в рівноправного партнера реального сектора економіки [5].

Розміщення державного замовлення, відповідне фінансування фізичної культури на територіальному та галузевому рівнях, в єдності з ринковими механізмами розвитку забезпечать реалізацію не тільки її традиційних професійно-прикладних і виховних функцій, але й регульованих правовими нормами функцій, характерних для молодіжної субкультури:

1) адаптивну, що забезпечує оперативність пристосування фізичної культури до динамічно мінливих умов, пов'язану з підвищенням взаємозв'язку з соціально-економічними процесами;

2) ціннісно-орієнтовану, що визначає особистісний сенс фізкультурно-спортивної діяльності;

3) програмовану, що забезпечує культурну спадковість вищої школи в реалізації фізкультурних традицій;

4) диференційовану, що визначає цільовий відбір педагогічних засобів, методів і організаційних форм фізичної культури;

5) консолідуючу, що об'єднує студентів при реалізації виховних цілей [6].

Для забезпечення реального процесу фізичного виховання (функціонування системи) як в ВНЗ, так і загалом в суспільстві необхідні певні умови.

Першою, головною умовою є бажання студентів реалізувати свої права на фізичний і духовний розвиток. Сьогодні, на жаль, лише близько 6% населення України використовують це право. Тому, щоб викликати це бажання, в системі фізичного виховання мусить здійснюватись клопітка систематична просвітницька робота, а при організації занять необхідно забезпечити сприятливий морально-психологічний клімат.

Другою такою умовою є належна матеріально-технічна база та фінансове забезпечення галузі. Сучасна база повинна складатися з відповідних приміщень та інвентарю, який повинен відповідати фізичним, естетичним та гігієнічним потребам людини, а також надавати умови для рекреації і відпочинку окремих громадян різного віку, їх груп та сімей.

Третьою, умовою є пропагування серед студентської молоді здорового способу життя.

Четвертою визначальною умовою є забезпечення галузі висококваліфікованими фахівцями-професіоналами. Фахівці об'єктивно існують у системі і є носіями всіх її цінностей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Теория и методика физического воспитания. Под ред. Шияна Б.М. – Москва., 1988. – 284 с.

2. Віленський М. Я. Здоровый образ жизни студенток : сущность, строение, формирование: Москва: Советский спорт, 2006. – С. 14–21.

3. Демографічна криза в Україні : її причини і наслідки .[за ред. С. И. Пирожкова.:Київ: 2003. – 231 с.
4. Кириченко Т. Г. Формування здорового способу життя студентів педагогічного вузу в процесі фізичного виховання : дис.канд. пед. наук : 13.00: Київ, 1998. – 188 с.
5. Теория и методика физического воспитания. Под ред. Ашмарина Б.А. – Москва, 1990. – 325 с.
6. Т. Ю. Круцевич . Теорія і методика фізичного виховання :Київ: 2008. – Т. 1. – 424 с.

**ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ
ПІДЛІТКА СТАРШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ
ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ
ПЕРЕДВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ**

Князькіна Дар'я В'ячеславівна

соціальний педагог

Кременчуцького медичного фахового коледжу імені В.І. Литвиненка

м. Кременчук

Нова соціальна реальність вносить принципові зміни в систему людської взаємодії, пріоритети життєвих цінностей, культуру спілкування, систему традиційного навчання та методика роботи з підлітками.

Аналіз літератури [1; 4; 5] показує, що особливостям підліткового віку в цілому, а також вивченню особливостей їх соціалізації, зокрема в умовах освітнього процесу, присвячено велику кількість наукових досліджень зарубіжних і вітчизняних учених, таких як: Л.Божович, А.Мудрик, І.Кон, А. Капська. Взагалі, поняття «соціалізація» є категорією універсальною, за допомогою якої обґрунтовується процес становлення та розвитку особистості. Соціалізація визначається як процес становлення людини через формування в неї конкретних, історично зумовлених соціальних якостей у результаті предметно-діяльного освоєння нею певної системи загальних форм культури конкретного суспільства, за допомогою яких людина входить в це суспільство через свою діяльність.

Період навчання у закладі фахової перед вищої освіти для сучасного підлітка являється одним з найважливіших періодів його життєдіяльності, особистісного зростання та становлення як фахівця. Актуальність проблеми особливостей соціалізації особистості підлітка старшого шкільного віку полягає в тому, що від успішності цього процесу багато в

чому залежить подальший особистісний розвиток та професійна кар'єра сьогодні студента, а завтра – фахівця. Основний вид діяльності студента – професійне навчання – стає складнішим за формами та змістом, що в свою чергу підвищує вимоги до особистості. Соціальне становлення сучасних підлітків та молоді в Україні відбувається в час непростой соціальної, політичної, економічної, екологічної ситуації, яка ускладнює процеси ціннісного самовизначення, що зумовлює такі явища, як «вакуум віри», невпевненість майбутньому, соціальний песимізм тощо.

«Справді, динаміка ХХІ століття потребує від людей постійної гнучкості та готовності до миттєвого виконання нових, раніше не апробованих завдань. Хто швидше включається в такий режим – опиняється в стані виграшу. І зовнішні обставини перетворюються на оболонку, під якою триває активне життя в новому форматі» [3]. У непередбачуваному та мінливому соціумі для підлітка важливо вміти адекватно і швидко реагувати на зміни ситуації, створювати власну позитивну стратегію свого життя, досягати успіху і зберігати психологічне благополуччя в умовах складної дійсності. Центральними соціально-психологічними новоутвореннями підліткового віку є особистісне самоствердження, дорослість, потреба в спілкуванні, інтенсифікація контактів, переосмислення попередніх переконань та уявлень, формування нового світогляду, засвоєння цінностей і норм соціального середовища, розуміння свого місця і призначення в житті. Традиційно, відповідно до соціально-психологічного підходу, старший підлітковий і ранній юнацький вік (13-18 років) належить до єдиного маргінального (перехідного) періоду соціалізації (Л.Е. Орбан-Лембрик). Цей період розглядається психологами як критичний у житті людини, адже відбувається корінна перебудова організму, формуються світогляд і нова система зв'язків з оточуючим світом. Потрапляння у кров гормонів, що виробляються органами внутрішньої секреції, викликають у підлітків то загострене, то послаблене сприймання оточуючого світу, підйом чи спад працездатності та енергії,

що супроводжується змінами настрою, надмірними переживаннями. Внутрішній світ підлітка, постійно ускладнюючись, вимагає інтимності та відмежування від будь-яких, іноді навіть доброзичливих, зовнішніх впливів. Переживання наодинці своїх проблем може сприяти як зміцненню самостійності підлітка, так і виникненню певної відчуженості. В цей період виникають статеві потяги і пов'язані з ними нові переживання. До того ж змінюється стан деяких нервових центрів, що робить для підлітка вагомую інформацію сексуального характеру. Це спонукає до розвитку потреби у визнанні себе представниками протилежної статі, у групі з'являються закохані пари, культивуються дружні стосунки.

Слід зазначити, що аналізуючи внутрішні конфлікти підліткового віку, Д. Б. Ельконін відзначає, що труднощі цього віку не пояснюються однозначно залежністю від статевого дозрівання. Труднощі пояснюються індивідуальними особливостями особистості, що склалися до початку підліткового періоду та конкретною ситуацією розвитку кожної дитини [6].

Потрібно взяти до уваги той факт, що підлітки прагнуть до особистого вибору та власної незалежності [1]. Ті з них, кому надається повна свобода, відчують тривогу, оскільки не знають, як нею користуватися. Така позиція, стверджує Божович, є потенційно конфліктною й знаходить своє відображення в особливостях поведінки підлітка. У цьому віці вимоги соціального середовища (батьків, викладачів, однолітків) можуть виявитися взаємосуперечливими. Зміна ролей, необхідність прийняття важливих рішень щодо ціннісних орієнтацій можуть викликати рольовий конфлікт та статусну невизначеність, що також накладає явний відбиток на «Я»-концепцію та процес соціалізації.

Варто зазначити, що у підлітковому віці стосунки з батьками, викладачами втрачають свою актуальність. Процес соціалізації підлітка опосередковується активністю самореалізації індивіда в суспільстві однолітків. Взаємодіючи з іншими людьми, підліток не стільки прагне вивчити ту або іншу норму, скільки дієво, на практиці, втілити цю норму в

своїх вчинках в якості повноцінного соціального суб'єкта, реалізуючи роль дорослого. Для підлітка освоєння соціальних норм здійснюється не заради освоєння їх як таких, а для того, щоб підліток зміг заявити про себе як про особистість, почувати себе повноправним членом суспільства, тобто реалізувати потребу бути особистістю. Обмеження, які підліток зустрічає на шляху втілення своєї індивідуальності, пов'язані з тим, що все життя людини опосередковане присутністю в його індивідуальному житті інших людей, що вже створили власні системи для організації свого життя.

У старшому підлітковому віці продовжує розвиватися особливий вид діяльності – спілкування, основним партнером в якому є ровесник або значущий друг. У контексті соціалізації спілкування постає як засвоєння студентом соціокультурних цінностей під час навчання і як його самореалізація у процесі соціальної взаємодії з викладачами, одногрупниками та іншими людьми. Старший підлітковий вік особливо загострює проблему спілкування, і саме в цей час помітною є тенденція до задоволення потреби у спілкуванні на всіх рівнях, інтенсивність якої може бути настільки високою, що стає центром життєвих прагнень юнацтва. Спілкування реалізується в побудові взаємин з ровесниками на основі певних етичних норм, що визначають вчинки підлітків; у формуванні загальних поглядів на життя, стосунків між людьми, тобто особистісних смислів; в оформленні самосвідомості; у створенні передумов для виникнення нових завдань і мотивів подальшої власної діяльності тощо.

Навчальна діяльність займає велику частину часу підлітка та має переважно індивідуальний характер. Вона не завжди узгоджується з посиленою потребою в спілкуванні з однолітками. Із цього випливає багато проблем соціального плану, зокрема можливе утворення неформальних колективів, формування в підлітка девіантної й делінквентної поведінки [2].

У зв'язку з цим, досвід спілкування в групі з однолітками є дуже важливим для розвитку та вираження незалежності підлітка, що, в свою

чергу, сприяє розвитку більш зрілих стосунків із батьками, викладачами. Крім того, групи однолітків забезпечують середовище, де підлітки можуть випробувувати навички прийняття рішень. Група найбільше сприяє встановленню комунікативних відносин між індивідами, створює для них можливість особистісного росту й ефективної спільної діяльності, є засобом розширення соціальних контактів студентів та їх успішної соціалізації.

Так як соціалізація підлітка відбувається під безпосереднім впливом його найближчого оточення, цей процес залежить від того, наскільки сформованими в ньому виступають умови, необхідні для успішного самовираження та самоствердження дитини.

Мета закладу освіти – забезпечити умови для різнобічного розвитку особистості: інтелектуального, фізичного, соціального, морального. Розвиток студента відбувається завдяки цілеспрямованому, систематичному й безперервному процесу удосконалення розумової, психічної, фізичної і професійної діяльності за допомогою відповідного навчального матеріалу, педагогічного впливу та грамотної організації освітнього процесу, а використання знань на практиці сприяє більш цілісному уявленню про світ та його взаємозв'язки.

Робота психологічної служби коледжу спрямована на ефективну соціалізацію особистості підлітка з першого дня перебування студента в закладі освіти. Для кураторів академічних груп розроблено соціальний паспорт студентської групи, у якому представляються дані про соціальне середовище розвитку студентів, зазначаються студенти пільгових категорій, а також студенти, які потребують підвищеної педагогічної уваги.

За результатами даних соціальних паспортів складається соціальний паспорт закладу, формуються списки студентів-сиріт та позбавлених батьківського піклування, студентів з інвалідністю, студентів, які мають дітей, студентів, батьки яких є учасниками бойових дій, внутрішньо

переміщених студентів, студентів з малозабезпечених сімей, студентів з багатодітних сімей, студентів, які потребують підвищеної педагогічної уваги.

Проводиться діагностика студентських груп, яка дає змогу сформувати соціально-психологічний портрет груп та особистісних характеристик студентів, та забезпечити ефективну роботу психолого-педагогічного консилиуму.

Саме консилиум дозволяє об'єднати інформацію психолога, соціального педагога, викладачів-предметників, кураторів групи, медичного працівника про складові статусу студента і на основі цілісного бачення розробити та реалізувати загальну лінію подальшого навчання й професіонального становлення студента.

Провідне місце займає групова робота зі студентами, яка сприяє згуртуванню студентського колективу, розвитку життєвих навичок, розвитку комунікативних навичок, критичного та творчого мислення, формування позитивного ставлення до себе та до інших, усвідомлення себе.

Практичним психологом та соціальним педагогом проводиться ряд заходів, спрямованих на успішну соціалізацію підлітка — години спілкування, бесіди з тем: «Адаптація до нових умов проживання в гуртожитку», «Норми поведінки в колективі. Способи конструктивного вирішення конфліктних ситуацій», «Причини правопорушень серед підлітків та їх попередження», «Бути у злагоді із собою і тими, хто поруч», «Життя людини — найвища цінність», «Протидія кібербулінгу в молодіжному середовищі», «Способи подолання стресових ситуацій», «Здоров'я та здоровий спосіб життя», «Наркоманія – довга смерть короткого життя», «Відповідальність підлітків за порушення закону», «Конфлікти та шляхи їх ефективного вирішення».

У рамках Всеукраїнського тижня з протидії булінгу (з 16 по 20 вересня 2020) соціальним педагогом у співпраці з начальником відділу

просвітництва та надання правової допомоги Кременчуцького місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги Терещенко С.О. проведені правопросвітницькі виховні заходи, спрямовані на інформування учасників освітнього процесу про запровадження адміністративної відповідальності за вчинення булінгу (цькування) та формування в суспільстві небайдужості до проблеми булінгу.

Протягом навчального року практичним психологом проводиться робота за проектом «Здоров'язберігаюче освітнє середовище» щодо роботи зі студентами, котрі хворіють на цукровий діабет. Тісна співпраця соціального педагога зі службами у справах дітей, Кременчуцьким центром соціальних служб для сім'ї дітей та молоді, Кременчуцьким відділом поліції з питань соціального захисту дітей, запобігання дитячій бездоглядності та безпритульності, профілактики правопорушень серед підлітків та молоді, попередження насильства в сім'ї, попередження вживання алкоголю та наркотиків підлітками та молоддю, безпеки дітей в Інтернеті.

Одним із пріоритетних напрямків роботи психологічної служби є забезпечення психологічного супроводу та соціально-педагогічного патронажу студентів, які мешкають у гуртожитку, а саме створення позитивного морально-психологічного мікроклімату, сприяння формуванню в студентів здорового способу життя, здійснення профілактичної роботи з мешканцями на основі комплексного підходу, що є органічною складовою єдиного освітнього процесу коледжу та успішної соціалізації студентів.

Успішна соціалізація студентів у коледжі без успішної соціалізації в сім'ї неможлива. Тісна взаємодія цих інститутів у процесі соціалізації завжди дає позитивний ефект. Труднощі соціалізації підлітків у сім'ї виникають через те, що в міру дозрівання їх погляди і розуміння суспільних подій змінюються, часто не збігаючись із батьківськими. Найчастіше проблеми соціалізації виникають у неповних

сім'ях. Зумовлені вони тим, що підліток у процесі особистісного самовизначення може розкритикувати батьківський авторитет. Слід враховувати і те, що реакція підлітка на ровесників зумовлюється звичаями і традиціями культури, тісно пов'язаними з економічним статусом, професією, етнічною та релігійною належністю їх батьків тощо. Підлітки, котрі перебувають на стадії особистісного самовизначення, схильні або різко розмежовувати світи ровесників і батьків, або наслідувати групу однолітків своєю поведінкою, манерою вдягатися, говорити тощо.

Для того, щоб успішно вирішити такі ситуації психологічною службою проводяться індивідуальні та групові консультації зі студентами та батьками.

Отже, старший підлітковий вік – це якісно новий етап у формуванні та розвитку особистості. Психічний та фізичний розвиток підлітка впливає як на формування його індивідуальних особливостей, так і на успішність його соціалізації. Процес соціалізації є інтеграцією впливів різноманітних факторів зовнішнього та внутрішнього середовища та базується на багатьох механізмах: пристосування, відтворення, самоусвідомлення, ототожнення, наслідування. Істотний вплив на її перебіг мають такі чинники, як індивідуально-фізіологічні особливості, система ціннісних орієнтацій, система соціальних інститутів і організацій, які забезпечують виробництво і відтворення цінностей. У процесі соціалізації формуються особисті переконання та ідеали, складаються певні внутрішні позиції, які проявляються в характері відносин, самооцінці, способах творчого самовираження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Божович Л. И. Этапы формирования личности в онтогенезе / Л. И. Божович // Вопросы психологии. – 1978. – № 4. – С. 15–18.

2. Єгонська Н. Криза підліткового періоду / Єгонська Н. – К : [б. в.], 2002 – № 34 (148). – С. 14–15.
3. Зелюк В. «Криза: крах чи новий старт?». Режим доступу з екрану 07.04.2020: URL: <http://poippo.pl.ua/>
4. Капська А. Й. Соціальна робота : навч. посіб. / Капська А. Й. – К. : Центр навч. л-ри, 2005. – С. 11–17.
5. Кон И. С. Психология старшеклассника : пособие для учителей / Кон И. С. – М. : Просвещение, 1980. – 192 с.

ПЕДАГОГІЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ
ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ УЧНЯ В УМОВАХ РОЗБУДОВИ
НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Копосов Павло Германович,

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник

ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»

м. Київ

Вже кілька років відбувається чергова спроба на теоретичному, нормативному і практичному рівнях реформувати українську освіту, зокрема середню, з метою повернути її в русло дитиноцентризму, особистісного орієнтування, компетентнісного спрямування. Реформі передувало розроблення, оприлюднення і затвердження КМУ України Концепції нової української школи. У ній зокрема зазначається, що світогляд особистості закладається в сім'ї та школі. У школі формується особистість, її громадянська позиція та моральні якості. Тут вирішується, чи людина захоче і чи зможе навчатися впродовж життя.

Тож варто запитати себе, чому прогресивна педагогіка надає перевагу термінам «формування, розвиток, виховання особистості», а не просто учня, дитини, вихованця, юнаків і дівчат, людини, громадянина. Давайте проаналізуємо деякі критерії, якими науковці характеризували це поняття.

Процес самоактуалізації особистості досліджували такі науковці як Г. О. Балл, К. Гольдштейн, Д. О. Леонт'єв, А. Маслоу, Р. Мей, В. П. Москалець, Т. М. Титаренко, Р. Трач, К. Роджерс, В. Франкл, А. Ленгле, С. Д. Максименко та ін.

В підручнику з педагогіки І. В. Зайченко зазначається, що поняття «особистість», на відміну від поняття «людина» формується в соціальній системі шляхом цілеспрямованого й продуманого виховання. Особистість

визначається мірою засвоєння суспільного досвіду, з одного боку, і мірою віддачі суспільству, посилюючого внеску в скарбницю матеріальних і духовних цінностей – з іншого. Щоб стати особистістю, людина повинна в діяльності виявити свої внутрішні властивості, закладені природою і сформовані життям та вихованням [8].

Постійно дбаючи про уточнення формулювання поняття «особистість», Г. О. Балл пропонує визначати особистість як системну якість людського індивіда, яка забезпечує його здатність бути відносно автономним суб'єктом культури. Учений підкреслює, що особистісна орієнтація освітнього процесу має передбачати сприяння гармонійному особистісному розвитку, становленню гармонійної культури особистості [3].

Варто зазначити, що активне засвоєння здобутків культури особистістю є важливим чинником у її розвитку, але в той же час необхідно звернути увагу на те, що складові культури не є категорією незмінною і абсолютно позитивною. Культурні цінності у своїй сумі, у комплексі, у всій різноманітності не є результатом творчості самої особистості, вони є результатом суспільної діяльності багатьох поколінь. Досить часто культурні цінності можуть виявитися фальшивими, тобто псевдо цінностями, що вносять деструктив у ставленні особистості до світу і до себе. Тому особистість має бути озброєна таким інструментарієм аналізу багатоаспектних впливів на неї як критичне мислення, наявність певних ідеальних або універсальних критеріїв такого аналізу, оцінки фактів, подій, постатей.

Виникає питання, чому особистість іноді «пручається», чому її важко переконати, що оце є добре, користуйся ним, а це є погано – уникай його. На нашу думку, це відбувається тому, що і батьки, і вчителі, і суспільство, в першу чергу, хочуть через цю особистість досягти власних, а не її цілей. Їм часто не вдається переконати вихованця в тому, що зростання

культурного рівня, загальний розвиток це – її переваги, які будуть працювати на її соціальне, моральне і психологічне благополуччя.

Допомогти особистості уникнути негативних впливів оточуючого середовища повинно сприяти включення до педагогічного арсеналу вихователів такого поняття як «духовність». Як зазначає К. Юнг, «академічній психології варто б уже напряду звернутися до дійсності, спробувати почути, що відбувається в реальній людській душі, а не ґрунтуватися тільки на відомостях, одержаних в ході лабораторних експериментів» [11, 179].

І. Д. Бех вважає, що духовність – це осмислення особистістю гуманістичного сенсу цілей власного життя, людської життєдіяльності загалом [4, 304].

В. О. Сухомлинський переконує у тому, що духовні цінності можливо передавати лише шляхом духовних взаємин між педагогом і вихованцем. Духовне спілкування між учителем і учнем, на думку В. О. Сухомлинського, – це втілення педагогічних ідей, поглядів, переконань у людські взаємини, вчинки, поведінку, передавання інтелектуальних, моральних, естетичних багатств людства від особистості вчителя до особистості учня. Основою їхніх взаємин має бути людяність, чуйність, душевність, вимогливість [10].

На думку С. Д. Максименка існує протиріччя: з одного боку, розуміння розвитку особистості як розгортання внутрішнього плану (програми), який у певному вигляді є в людині зараз. З другого – бачення розвитку як набуття психічних новоутворень в активній розподіленій діяльності. Ці дві позиції можуть бути діалектично поєднані: розвиток особистості являє собою набуття індивідом психічних новоутворень у власній діяльній активності. Виникнення цих новоутворень і означає розгортання, ускладнення особистості в цілому [6, 4].

Протягом усього життя у кожного з нас складається найважливіший фактор розвитку особистості – образ світу. Він стає активним фоном

нашого буття, простором самореалізації людини. Людина стає багато в чому такою, якою бачить, сприймає, розуміє і по тих чи інших критеріях оцінює навколишній світ, бо він виступає не пасивним об'єктом його впливів, але активним суб'єктом їх оцінки і доступного вибору того, що представляється значимим для власного життя [9, 19].

О. Г. Асмолов аналізує, яким чином відбувається цей розвиток. Він зазначає, що будь якій системі властива еволюція, яка є природною формою розвитку системи. Належачи до системи, особистість є особливим її «елементом», який за певних обставин може вмістити в себе систему і привести до її зміни. В процесі розвитку особистості відбувається як би згортання простору соціальних відносин в просторі особистості, своєрідна упаковка зі зміною розмірності великого світу в малому світі. Саме діяльність являє собою динамічну, що саморозвивається, ієрархічну систему взаємодії суб'єкта зі світом, в процесі якого відбувається породження психічного образу, здійснення, перетворення і втілення опосередкованих психічним чином відносин суб'єкта в предметній дійсності [2].

А. М. Алексюк та інші вважають, що навчальна діяльність має забезпечити відповідним чином організовану взаємодію особистості з оточуючим світом. Саме особистісно-орієнтована технологія має розглядатися як важливий психолого-педагогічний принцип, як методологічний інструментарій, основу якого становить сукупність вихідних концептуальних уявлень, цільових установок, методика психодіагностичних та психолого-технологічних засобів, які забезпечують більш глибоке цілісне розуміння, пізнання особистості учня і на цій основі – її гармонійний розвиток в умовах існуючої системи освіти. На їхню думку, існує тільки один спосіб реалізувати особистісний підхід у навчанні – зробити навчання сферою самоствердження особистості [1].

Це означає, що метою особистісно-орієнтованого підходу є гармонійне формування і всебічний розвиток особистості учня в

навчальному процесі, повне розкриття його творчих сил, набуття власного «Я», неповторної індивідуальності, становлення суб'єктом життєдіяльності, а не оволодіння учнями певної сукупності знань, умінь і навичок. І головним завданням педагога є допомога учневі знайти самого себе, підтримати і розвинути особистість в людині, закласти в ньому механізми адаптації, самовизначення, саморозвитку, самореалізації, самовдосконалення, які сприятимуть становленню творчої особистості [5].

Проте особистісно-орієнтований підхід до організації освітнього процесу не завжди забезпечує формування цілісної особистості, адже він реалізується на окремих уроках з певного навчального предмету. Проте сукупність виучуваних предметів у школі не забезпечує процесу формування цілісної особистості. Адже при формуванні предметного змісту в голову кута ставиться оволодіння основами наук. Особистісно орієнтоване навчання підвищує інтерес, формує особисте ставлення до виучуваного, активізує навчальну діяльність учнів, але в сумі знання з розрізнених навчальних предметів не забезпечують формування гармонійно розвиненої, позитивно налаштованої до оточуючого середовища і до себе цілісної особистості. Це відбувається тому, що, по перше, зміст ставиться попереду цілей освіти, а має бути навпаки, по друге, традиційного домінування теоретично-книжного підходу до організації освітнього процесу, оцінки, контролю і корекції його результатів. Але ж результатом має бути засвоєння не лише окремих знань, умінь чи компетентностей, а також певних, якостей особистості, які розглядаються в певній системі. І такі цілі мають бути зрозумілі і сприйняті педагогами, батьками й учнями. Тому з цією метою ми розробили певні образи, асоціації, які дають учневі уявлення про структуру особистості, та власне й про зміст освітнього процесу, взаємодію особистості школяра з навколишнім середовищем і трансформацію результатів цієї взаємодії у компоненти власного цілеспрямованого, системного і систематичного розвитку.

Варто зазначити, що ні сім'я ні дошкільний заклад, ні школа не в змозі остаточно сформувати гармонійно розвинену, культурно сформовану, духовно збагачену особистість, адже цей процес має відбуватися з людиною протягом життя. Власне й освіта розбудовується як безперервна. До свого апогею розвитку особистість має пройти кілька етапів, які не змінюють один одного а лише доповнюють: фізіологічна, психічна, соціальна, культурна, духовна, рівень мудрості. Дуже мало людей досягають у своєму розвитку найвищої сходинки. На превеликий жаль, значна кількість людей не досягають навіть культурного рівня, а духовного ще менше. Одним із факторів, який впливає на цей процес є незнання особистістю цих етапів, їх змісту, способів досягнення і доцільності цього. Ми ілюструємо цей процес через зображення гори й альпініста, що намагається дістатися вершини через певні проміжні етапи.

Нам вже давно прийшла на думку ідея унаочнити для педагога зміст і способи формування особистості у формі дерева. І як з'ясувалося пізніше, ця ідея дуже давня з точки зору часу і географії. Наші далекі предки (шумери, єгиптяни, слов'яни, іудеї, мусульмани, індуїсти, християни) уявляли будову світу і своє місце у ньому у вигляді дерева – так зване «світове дерево», «дерево життя». Корінням нашого дерева-схеми є навчання, розвиток виховання, гілки – це напрямки культурно-освітньої діяльності: компетентнісно спрямоване засвоєння основ наук (переважно гуманітарної спрямованості: психологія, філософія, соціологія тощо), морально-етичне, естетичне, громадянське, фізичне виховання. Плодами освітнього процесу пострадянської школи є знання, уміння й навички. Ми ж показуємо, що освітній зміст, який пропонуємо ми, передбачає оволодіння компетентностями, інтересами, смаками, почуттями, переконаннями, формування потреби здійснення відповідних дій та вчинків.

Для учнів початкової школи розроблено проект 7 я. В поетично-ігровій формі перед учнями розкривається зміст і структура особистості,

власного «Я». Передбачено знайомство із семи такими «Я»: «Я і мої інтереси», «Я і мій характер», «Я і оточуючі люди», «Я і мої почуття», «Я і краса навколо», «Я і моє здоров'я», «Я і мої права та обов'язки». Кожен першокласник отримує книжечку із семи сторінками. На кожній з них розміщено по одному зображенню стилізованої букви «Я», які ілюструють зміст кожного «Я». Мотивацією є самоспостереження кожного учня за процесом збагачення індивідуального «Я».

Висновок. Важливою умовою реалізації ідей особистісно орієнтованої освіти є досягнення рівноваги між навчанням, вихованням і розвитком, щоб знання з математики, географії, хімії тощо не заважали, а гармоніювали із привласненням особистістю інформації, видів діяльності, оцінних суджень, почуттів, інтересів, потреб, які формують учня як цілісну особистість здатну до реальної діяльності та прийняття відповідних рішень у життєвих ситуаціях як у реальному часі так і у майбутньому. Але найголовнішою умовою успішності цього процесу є реальна відповідна віку вмотивованість особистості до власного гармонійного розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексюк А. М. Педагогічні технології у неперервній професійній освіті / За ред. С. О. Сисоєвої. – К.: ВПОЛ, 2001. – 502 с.
2. *Асмолов А. Г. Психология личности: Принципы общепсихологического анализа / А. Г. Асмолов. – М.: Смысл, 2001. – 416 с.*
3. Балл Г. О. Орієнтири сучасного гуманізму (в суспільній, освітній, психологічній сферах) / Г. О. Балл. – Рівне: Видавець Олег Зень, 2007. – 172 с.
4. Бех І. Д. Виховання особистості : [підручник] / І. Д. Бех. – К. : Либідь, 2008. – 848 с.
5. Бондаренко В. В. Современные педагогические технологи / В. В. Бондаренко, М. В. Ланских, Ю. В. Бондаренко. – Харьков: ХНАДУ, 2011. – 146 с.

6. Максименко С. Д. Розвиток особистості – розгортання чи новоутворення / С. Д. Максименко // Проблеми сучасної психології. – 2011. – Випуск 14. – С. 3-10.

7. Педагогічні технології у неперервній професійній освіті / За ред. С.О. Сисоевої. – К.: ВПОЛ, 2001. – 502 с.

8. *Педагогіка*: підручник / І. В. Зайченко. – 3-тє видання, перероблене та доповнене – К.: Видавництво Ліра-К, 2016. – 608 с.

9. Психология и педагогика : учебник для бакалавров / под ред. П. И. Пидкасистого. – 3-е изд., перераб. и доп. – М. : Издательство Юрайт, 2015. – 724 с.

10. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям / В. О. Сухомлинський // Вибрані твори : в 5 т. – Київ : Рад. шк., 1977. – Т. 3. – С. 7–279.

11. Юнг К. Г. Сознание и бессознательное / К. Г. Юнг: Сборник; Пер. с англ. – СПб: Университетская книга, 1997. – 544 с.

ВИВЧЕННЯ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ ЯК ЗАПОРУКА ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ МОЛОДІ

Корнієнко Валентина Володимирівна,

викладач історії спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії

Київського технікуму електронних приладів

м. Київ

Високий рівень національної свідомості пов'язаний не просто з теоретичним усвідомленням процесів національного відродження, а й з практичною готовністю людини до участі в розбудові незалежної держави. У дітей з розвиненою національною самосвідомістю формуються стійкі мотиви користі народу, нації; підвищується громадська відповідальність за свої вчинки. У цьому процесі формується і справжня любов до інших народів, культур.

За сучасних умов, коли український народ увійшов у нову еру свого історичного розвитку, національне виховання найбільш відповідає потребам відродження України. Без належного виховання побудова міцних підвалин української держави неможлива. «Концепція національного виховання»

визначила головною метою школи передачу молодому поколінню «соціального досвіду, багатства духовної культури народу, його національної ментальності, своєрідності світогляду і на цій основі формування особистісних рис громадянина України», серед яких найважливішими є національна самосвідомість і розвинена духовність.

Громадянське виховання – це є процес формування свідомого громадянина, патріота, людини, світогляд і мислення якої, спрямовані на розвиток демократичного громадянського суспільства в Україні.

Змістом громадянського виховання молоді є:

- формування національної свідомості, гідності громадянина, виховання поваги й любові до рідної землі та традицій;
- підготовка свідомої інтелігенції України, збереження інтелектуального генофонду нації;
- вироблення чіткої громадянської позиції, прищеплення молоді віри у верховенство права; що є гарантією свободи;
- створення необхідних умов для ефективного розвитку студентського самоврядування, виявлення його лідерів та організаторів;
- забезпечення високого рівня професійності, сприяння розвитку індивідуальних здібностей, таланту та самореалізації.

Складовою частиною процесу громадянського виховання є патріотичне виховання, яке має сприяти зміцненню соціально-економічних, культурних, духовних основ суспільства. Найбільш ефективні можливості для реалізації завдань громадянського виховання мають історичні дисципліни. В ґрунтовному вивченні національної історії полягає запорука формування національної свідомості громадянина незалежної України.

Курс «Історії України» направлений на розуміння й усвідомлення того, що український народ сформувався історично, пройшов складний і героїчний шлях боротьби за свою державність. Особливого значення набуває ознайомлення з історією ХХ –ХХІ століть, зокрема, це героїчна історія ОУН –УПА, дисидентський рух, Революція Гідності. Програма з історії України передбачає виховання у студентів особистісних рис громадянина України, сприйняття ідей гуманізму та демократизму, взаєморозуміння між народами на основі особистісного усвідомлення історичного досвіду. Програма дає широкі можливості для формування громадянської та національної свідомості молоді. Використання різних форм і методів громадянського виховання сприяють формуванню критичного мислення, ініціативи й творчості. До таких методів належать: ситуаційно-рольові ігри, метод відкритої трибуни, «мозкові атаки». Варто

долучати традиційні методи: бесіди, диспути, лекції, семінари. Застосування різних форм та методів громадянського виховання покликане формувати когнітивні, нормативні, поведінкові норми, які включають в себе вироблення умінь міркувати, аналізувати, ставити питання, шукати власні відповіді, критично розглядати проблеми з різних боків; робити власні висновки, брати участь у громадському житті, набувати умінь і навичок адаптації до нових суспільних відносин, захищати свої інтереси, поважати інтереси інших, само реалізуватись.

Отже, до найважливіших завдань формування громадянської свідомості молоді належать:

- глибоке і свідоме засвоєння знань, які дають історичні дисципліни;
- опанування національних і загальнолюдських цінностей;
- формування позитивної самооцінки студентів;
- досягнення національної самоідентифікації кожним, усвідомлення приналежності до українського народу;
- формування готовності до повсякденної роботи задля процвітання країни, готовності до її захисту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Михальченко М. Національна ідея як регулятивна сила в загальнонаціональному та регіональному масштабах/Регіональні версії української національної ідеї: спільне та відмінне:зб.статей.-К.,2005.-С.9-35
2. Фіцула М. М. Правове виховання учнів: Методичний посібник.-К.ІЗМН,2012
3. Вишневецький О. І. Теоретичні основи сучасної української педагогіки. Посібник для студентів вищих навчальних закладів.-Дрогобич:Коло,2003
4. Методичні рекомендації «Роль педагога в посиленні патріотичного виховання в навчальних закладах»[Електронний ресурс]//-Режим доступу: <http://osvita-mk.org.ua/>.

ІННОВАЦІЙНІ ОСВІТНІ ПРАКТИКИ ТА ЇХ ВИКОРИСТАННЯ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Косенко Микола Анатолійович,

викладач дисципліни «Військово-медична підготовка
та медицина надзвичайних ситуацій».

Кременчуцького медичного фахового коледжу імені В.І. Литвиненка
м. Кременчук

Анотація. Наведений аналіз застосування інноваційних освітніх технологій у процесі навчального процесу в закладах освіти.

Актуальність дослідження. Останнім часом навчальні програми створюються таким чином, що на перший план виходить компетентнісний підхід. Така тенденція має за мету досягнення високих рівнів освіти в цілому. Також за мету взято безперервність навчання на протязі всього активного етапу життя людини. Що в свою чергу продиктовано вимогами сучасного ринку праці. Для реалізації цієї тенденції на сьогоднішній день ми маємо велику кількість вже розроблених сучасних педагогічних технологій. Але постає проблема, що пов'язана не тільки з матеріально-технічним забезпеченням навчального процесу, а також з визначенням певного порядку застосування даних технологій, для забезпечення комплексності та більшої ефективності навчання.

Мета дослідження. Проаналізувати ситуацію застосування інноваційних освітніх технологій. Визначити основний принцип систематизації та комплексності компетентнісного навчання.

Аналіз та матеріали дослідження. Під час розгляду педагогічної технології, як сукупності методів навчання, перше на що треба звернути увагу так це на систематизацію та класифікацію методів навчання. В основі педагогічної технології лежать механізми координування

навчальним процесом, що наближає учасників процесу до запланованих результатів. Педагогічна технологія повинна задовольняти деяким основним методологічним вимогам, критеріям технологічності:

- концептуальність (опора на певну концепцію, що містить філософські, психологічні, дидактичні і соціально-педагогічні обґрунтування освітніх цілей);

- системність (педагогічна технологія повинна мати всі ознаки системи);

- логічність процесу, взаємозв'язок усіх його частин, цілісність;

- керованість (можливість ціле-планування, проектування процесу навчання, поетапної діагностики, варіювання засобами і методами з метою корекції результатів);

- ефективність (оптимальність витрат, гарантованість досягнення запланованого результату – певного стандарту навчання);

- відтворюваність (можливість застосування в інших однотипних умовах, іншими суб'єктами);

- єдність змістової і процесуальної частини, їх взаємообумовленість.

Будь-яка сучасна педагогічна технологія являє собою синтез досягнень педагогічної науки і практики, поєднання традиційних елементів минулого досвіду і того, що породжено суспільним і технічним прогресом, і перш за все, гуманізацією, демократизацією суспільства і технологічною революцією.

Джерелами і складовими частинами нових педагогічних технологій є: соціальні перетворення і нове педагогічне мислення; суспільні, педагогічні, психологічні науки; сучасний передовий педагогічний досвід; історичний вітчизняний і зарубіжний досвід (надбання попередніх поколінь); народна педагогіка.

Кожна педагогічна технологія має свої процесуальні характеристики (мотиваційна, управлінська, категорія учнів), а також має програмно-методичне забезпечення (навчальні плани, програми, методичні посібники,

дидактичні матеріали, наочні технічні засоби навчання, діагностичний інтерпретацій).

До основних понять інноваційних технологій відносять :

- нестандартні уроки;
- індивідуальна робота;
- контроль і оцінка навчальних досягнень учнів (через контрольні роботи, тести, завдання, робочі зошити);
- кабінетне, групове і додаткове навчання;
- факультативи за вибором учнів;
- проблемне і модульне навчання;
- науковий експеримент при вивченні нового матеріалу;
- застосування досягнень техніки («Інтернет-системи», мультимедійні технології тощо).

На сьогодні можна виділити такі сучасні напрями в навчанні:

- особистісно-орієнтованого навчання;
- життє-творчого навчання ;
- психологічного управління;
- адаптивного управління;
- інтеграційна освіта.

Ці та інші освітні інновації, як правило, представляються своїми технологіями, тобто сукупністю форм, методів і засобів навчання, виховання та управління, об'єднаних єдиною метою і визнані освітньою громадськістю. До інноваційних технологій прийнято відносити таку сукупність операційних дій педагога з учнем, в результаті якої суттєво покращується ставлення учнів до навчального процесу. Серед них значне місце посідають такі технології:

- особистісно-орієнтовані;
- інтеграційні;
- колективної дії;
- інформаційні;

- дистанційні;
- розвивальні;
- модульно-розвивальні тощо.

Технологічний підхід в освіті повинен передбачати: постановку цілей, проектування, організацію навчального процесу, діагностичну і підсумкову перевірку ефективності.

Якщо ж говорити про сучасні тенденції проведення занять, то педагог зобов'язаний на уроці дотримуватись цілого ряду вимог. Треба відзначити, що вимог до сучасного уроку так багато, що вони підрозділяються на кілька груп:

- вимоги до структури уроку;
- вимоги до підготовки та організації уроку;
- вимоги до змісту уроку та процесу навчання;
- вимоги до техніки проведення уроку.

Проаналізуємо основні вимоги кожної групи. Вимоги до структури уроку включають:

- 1) чітко визначені цілі та завдання уроку;
- 2) визначення типу уроку, органічний зв'язок всіх частин уроку;
- 3) зв'язок уроку з попереднім уроком і закласти перспективу на наступний урок;
- 4) вибір оптимальних, виходячи із цілей і завдань уроку, методів вивчення і закріплення нового матеріалу;
- 5) оптимальність домашнього завдання (форма, обсяг, облік індивідуальних особливостей і т. д.).

Вимоги до підготовки та організації уроку припускають:

- 1) підготовку та використання демонстраційного і роздавального матеріалу;
- 2) можливість для учнів одержувати частину знань самостійно під керівництвом педагога;

3) використовувати контроль і самоконтроль учнів у процесі виконання навчальних завдань; перевірку і самоперевірку після виконання ними завдання;

4) при підготовці виділити складні моменти нової теми, продумати методику їхнього пояснення.

Вимоги до змісту уроку і процесу навчання включають:

1) урок повинен сприяти розвитку пізнавальних процесів в учнів(сприйняттю, пам'яті, уваги, мислення, мовлення);

2) формувати якості особистості учнів (дисциплінованість, акуратність, ініціативність і т. д.);

3) урок повинен сприяти мотиву позитивного відношення учнів до навчання.

Вимоги до техніки проведення уроку припускають:

1) певний ритм і темп уроку оптимальний для учнів класу;

2) сприятливий психологічний клімат на уроці (взаємна доброзичливість, готовність учителя прийти на допомогу учневі і т. д.);

3) взаємне співробітництво вчителя й учнів, педагогічний такт;

4) використання різних видів діяльності учнів, підтримувати інтерес до уроку.

Безумовно, кожний учитель виводить свої критерії, за якими визначає причини, що пояснюють невдачу уроку. Але крім всього іншого до невдалого уроку може призвести ось такий ряд причин:

1. Погане самопочуття вчителя.

2. Невміння педагога втілити задумане в практичних діях.

3. Недостатня продуманість моментів уроку (або уроку в цілому).

4. Перевантаження учнів інформацією, яку вони не в змозі обробити.

5. Відсутність системи роботи вчителя на уроці й в уроках.

6. Непідготовленість до уроку учнів.

7. Дратівливість учителя, викликана попередніми уроками.

8. Нелюбов до певної теми уроку.

9. Невдоволення якогось учня класу, який зривається на інших учнів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій/ Автор-укладач Н. П. Наволокова. — Х.: Вид. група «Основа», 2009. — 176 с.
2. Ковальчук В.І. Впровадження інноваційних технологій навчання у процесі професійної підготовки студентів закладів вищої освіти / В.І. Ковальчук, А.В. Щербак // Молодий вчений. — 2018. — № 3. — С. 543-547.
3. Ковальчук В.І. Інноваційні підходи до організації навчального процесу / Василь Іванович Ковальчук. — 2-е вид. доп. і перероб. — К.: Шк. світ, 2011. — 128 с.

ФОРМУВАННЯ ІКТ-КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗА ДОПОМОГОЮ ТЕХНОЛОГІЇ WEB- КВЕСТ

Костюкович Вікторія Володимирівна, методист
Бердянського економіко-гуманітарного коледжу
Бердянського державного педагогічного університету
м.Бердянськ

У сучасному світі все більшої цінності набуває інформація, яка стає вагомим ресурсом в усіх сферах діяльності людини. У зв'язку з цим актуальним стає коректне і ефективно використання інформації. Для вільної орієнтації в інформаційних потоках сучасний фахівець будь-якого профілю повинен уміти використовувати інформацію за допомогою комп'ютерів, телекомунікацій та інших засобів зв'язку. Важливою умовою успішної професійної діяльності є високий рівень ІКТ-компетентності, під якою вчені сьогодні розуміють інтеграцію трьох складових:

- 1) операційне мислення (здатність перенесення алгоритмів поведінки і принципів роботи в процесі вирішення нових завдань);
- 2) інформаційна культура (здатність ефективно працювати з інформацією у всіх її формах);
- 3) комп'ютерна грамотність (вміння і навички роботи з сучасними комп'ютерними засобами та програмним забезпеченням).

Одне з можливих рішень формування всіх складових пов'язано з використанням структурного, інтеграційного підходу, який дає здобувачам освіти можливість працювати більш продуктивно, поєднуючи і комбінуючи різні інформаційні ресурси новими способами, мова йде про технологію «web-квест». Головна особливість технології полягає в тому, що замість того, щоб змушувати здобувачів нескінченно блукати по Інтернету в пошуках необхідної інформації, викладач дає їм список web-

сайтів. Іншою важливою рисою web-квестів є те, що вони побудовані з певного набору блоків, кожен з яких дозволяє вирішувати в комплексі завдання формування ІКТ-компетентності (див. табл. 1).

Таблиця 1

Блоки web-квесту

Блоки web-квесту	Навички операційного мислення	Елементи інформаційної культури	Основи комп'ютерної грамотності
1. Вступ	Здобувач освіти	У процесі виконання завдання	Технологія цілеспрямовано і системно
2. Завдання (опис кінцевого продукту діяльності)	напрацьовує алгоритми діяльності в мережі	здобувач освоює способи діяльності по здійсненню основних інформаційних процесів, створює новий інформаційний продукт на основі прийомів аналітико-синтетичної діяльності	дозволяє освоювати елементи і принципи роботи в глобальній комп'ютерній мережі
3. Процес (покроковий опис виконання завдання)	Інтернет, удосконалює алгоритмічне та критичне мислення в процесі виконання завдання		Інтернет
4. Оцінка			

Види завдань, які визначені для web-квестів, також успішно вирішують вищепоставлену задачу (див. табл. 2).

Таблиця 2

Види завдань для web-квестів

Вид завдання	Складова ІКТ-компетентності, що формується
<i>Переказ</i> – демонстрація розуміння теми на основі подання матеріалів з різних джерел в новому форматі: створення презентації, плаката, розповіді	Інформаційна культура
<i>Планування і проектування</i> – розробка плану або проекту на основі заданих умов	Операційне мислення
<i>Компіляція</i> – трансформація формату інформації, отриманої з різних джерел: створення книги кулінарних рецептів, віртуальної виставки, капсули часу, капсули культури	Комп'ютерна грамотність

<i>Творче завдання</i> – творча робота у визначеному жанрі (створення п'єси, вірша, пісні, відеоролика)	Інформаційна культура + комп'ютерна грамотність
<i>Аналітична задача</i> – пошук і систематизація інформації	Операційне мислення + інформаційна культура
<i>Оцінка</i> – обґрунтування певної точки зору	Інформаційна культура
<i>Наукові дослідження</i> – вивчення різних явищ, відкриттів, фактів на основі онлайн-джерел	Інформаційна культура + комп'ютерна грамотність

Перевагою технології web-квест є її універсальність, яка виражається у відсутності обмежень використання технології на різних дисциплінах. Web-квест може використовуватися на заняттях з будь-якої дисципліни, таким чином, він дозволяє вирішити задачу формування компетенцій, які є основним результатом освітнього процесу. Досвід, отриманий здобувачами освіти в режимі роботи web-квест, дозволить:

- грамотно використовувати засоби ІКТ для вирішення професійних завдань (пошуку необхідної інформації, оформлення результатів роботи у вигляді комп'ютерних презентацій, веб-сайтів, флеш-роликів, баз даних і т. д.);
- сформувати і закріпити навички самонавчання і самоорганізації;
- удосконалювати вміння роботи в команді (планування, розподіл функцій, взаємодопомога, взаємоконтроль);
- визначати найбільш раціональний варіант вирішення проблемної ситуації, розвивати вміння знаходити кілька способів розв'язання, обґрунтовувати свій вибір;
- оволодіти навиком публічних виступів як в режимі реального виступу, так і в режимі розміщення результатів роботи в мережі Інтернет (з можливістю обговорення на форумі).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Кадемія М.Ю. Інформаційно-комунікаційні технології в навчальному процесі: навч. посібник / кадемія М.Ю., Шахіна І.Ю. / – Вінниця, ТОВ «Планер». – 2011. – 220 с.

2. Сокол І. М. Підготовка вчителів до використання квест-технології в системі післядипломної освіти : дис. канд. пед. наук : 13.00.04 / Сокол Ірина Миколаївна – Запоріжжя, 2016. – 284 с.

3. Томаш В. В., Давидович В. О. Особливості впровадження Веб-квест технології в навчально-виховний процес. URL: http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/19633/1/Tomash_Davydovych.pdf (Дата звернення: 06.10.2020)

ПРОСТІ ПРАВИЛА БЕЗПЕКИ ДИТИНИ – КОРИСТУВАЧА ІНТЕРНЕТУ

Кравчук Олег Миколайович,
заступник директора з виховної роботи
ВСП «Рівненський автотранспортний
фаховий коледж Національного університету
водного господарства та природокористування»
м.Рівне

Ми живемо у час, коли стрімкий розвиток інформаційних технологій створює не лише додаткові можливості ефективного розвитку сучасного суспільства, що пов'язані з розширенням можливостей людини для творчої самореалізації, спілкування, освіти, праці чи відпочинку, але й породжує нові загрозливі виклики. Звісно, ми вже не зможемо відмовитися від сучасних комунікаційних засобів та інтернету, зважаючи на їхнє важливе значення та роль у загальному соціальному поступі людства. Проте, ризики і загрози, які існують у використанні інформаційних технологій, все частіше змушують замислюватися над питанням забезпечення інформаційної, психологічної, фізіологічної безпеки та здоров'я найуразливішої категорії – дітей та підлітків.

Дані різноманітних соціологічних опитувань свідчать про наявність тривоги в батьків щодо безпеки їхніх дітей в інтернет-просторі, а також про їх власну низьку обізнаність в цьому питанні: «За даними «Центру цифрових технологій майбутнього», 25% дорослих стурбовані тим, що їхні діти проводять в інтернеті забагато часу, 53% вважають кіберзлочинність реальною загрозою, а 63% висловлюють схвильованість через спілкування їхніх дітей у віртуальних співтовариствах; 76% батьків навіть не знають, які сайти відвідують їхні діти. До того ж більшість вчителів і батьків

недостатньо розбираються в інноваційних технологіях і не знають про велику кількість можливостей та небезпек Мережі. Тому не завжди можуть передбачити ті загрози та ризики, з якими може зіткнутися дитина в онлайні» [1,с.2-3]. А небезпідставність такої тривоги та побоювань підтверджується, зокрема сумними даними статистики кібер-злочинності в Україні та світі.

Дуже часто, єдиним способом захисту дітей від можливих негативних наслідків «всесвітньої павутини» інтернету, батьки вбачають лише обмеженні часу проведення в Мережі, або й зовсім категорично забороняють користуватися нею. Подібна заборона свідчить лише про нерозуміння того факту, що сьогодні інтернет є невід'ємною складовою інтелектуального та соціального життя молодого покоління. Давно відомо, що «заборонений плід» лише посилює бажання його спробувати, і можна не сумніватися, що діти знайдуть способи обійти батьківські заборони. А наслідком таких тотальних заборон може бути лише зростання недовіри та дистанціювання у стосунках між сімейними поколіннями. Головним завданням батьків та педагогів має стати формування у молоді культури користування комунікаційними засобами та інтернетом, подібно як ми вчимо правилам дорожнього руху, навичкам особистої гігієни чи нормам етикету. Для того, щоб зуміти ефективно виконати це завдання, найперше дорослим необхідно підвищувати власну обізнаність в питанні розвитку сучасних інформаційних технологій. Це необхідно хоча б для того, щоб діти не сприймали нас як ретроградів, котрі безнадійно відстали від життя та напучують нащадків нотаціями щодо тих питань, в котрих нічого не розуміють. Слід також правильно розуміти причини захоплення дітей та підлітків можливостями інтернету – розширення кола спілкування, доступ до необмеженого інформаційного контенту мережі, розширення можливостей для самовираження, анонімність і віртуальна свобода, відчуття єдності зі спільнотою інтернет користувачів тощо. Позитивними наслідками раннього залучення молодого покоління до оволодіння

інформаційними технологіями є зростання ерудованості, формування навичок спілкування, відкритість до сприйняття нового. Все це може бути як засобом позитивного особистісного розвитку молоді та її успішної соціалізації, так і джерелом низки проблем, коли віртуальна реальність повністю заміняє повноцінне спілкування між людьми. До того ж відсутність життєвого досвіду підвищує ризик зіткнутися з низкою небезпек.

Отож, які найбільш поширені загрози та ризики віртуального світу підстерігають дітей та підлітків?

Найперше, особливо актуальною стає проблема комп'ютерної залежності та інтернет (віртуальної) залежності як її складової, що притаманна дітям, котрі проводять за комп'ютером чи з гаджетом в руках значну частину свого вільного часу. Для них характерним є нав'язливе бажання якнайшвидше увійти в інтернет, а якщо немає можливості це зробити, впадають у стан пригніченості й депресії. До того ж, надання переваги віртуальному світу перед реальним спричиняє негативний вплив на психіку і здоров'я дитини. Погіршення зору, постави, порушення сну, головний біль, поява тривожності, дратівливості та агресивної поведінки, соціальна неадаптованість – наслідки цієї хворобливої залежності. Найпоширенішими причинами появи віртуальної залежності є такі: спроба уникнути нудьги та буденності в повсякденному житті, сховатися від проблем зовнішнього світу; наслідування поведінки старших членів сім'ї, які виявляють подібну модель поведінки; бажання компенсувати невдачі в реальному житті через самореалізацію у комп'ютерній грі чи віртуальному спілкуванні; намагання зняти психологічну напругу через сімейні негаразди та конфлікти. Серед різновидів форм інтернет-залежності найчастіше називають надмірну зацікавленість онлайн-іграми, азартними мережевими іграми, віртуальними казино, кіберноманію (неконтрольовані покупки в інтернет-магазинах), кіберкомунікативну

залежність (надмірне спілкування у чатах) та інші, які можуть бути притаманними як дорослим користувачам інтернету, так і підліткам.

Психологи радять батькам дотримуватися комплексу профілактичних заходів із запобігання комп'ютерній залежності: привчати дитину ставитися до комп'ютера як до технічного пристрою, за допомогою якого можливо отримати знання і навички, а не як до засобу отримання емоцій; не дозволяти дитині у віці 3-5 років грати у комп'ютерні ігри; прийняти з дитиною правила роботи за комп'ютером: 20 хв. комп'ютерної гри, 30 хв. заняття іншими видами діяльності; не дозволяти дитині їсти і пити біля комп'ютера, грати в комп'ютерні ігри перед сном; домовлятися з дитиною виконувати ці правила та обговорювати вид покарання у разі, якщо буде порушено домовленість; не використовувати комп'ютер як засіб для заохочення дитини за хорошу поведінку тощо. Якщо ж через недогляд старших комп'ютерна залежність в дитини все ж виникла, на допомогу повинні прийти психіатри для оцінки стадії і занедбаності захворювання, проведення психотерапевтичних заходів, що включають в себе опрацювання сімейних відносин, корекцію психологічних установок і проблем, лікування страхів. Також можлива медикаментозна терапія, що включає в себе лікування симптомів захворювання: ліквідацію дратівливості, зайвої тривожності і безсоння.

Відсутність комп'ютерної залежності у дітей ще не є підставою для самозаспокоєння, адже на них очікують інтернет-загрози – це інформація агресивного чи соціально небезпечного змісту, або ж кібер-злочинність.

До небажаного та соціально небезпечного інтернет-контенту традиційно відносять порнографію, матеріали що пропагують наркотики, психотропні речовини й алкоголь, тероризм і екстремізм, ксенофобію, сектантство, соціальну нетерпимість, асоціальну поведінку, насилля, агресію, суїцид, азартні ігри, матеріали, що містять образи та наклепи, неналежну рекламу тощо. Окремою темою для розслідувань правоохоронців та досліджень фахівців-психологів у сфері інтернет-

безпеки є кібер-злочинність. Найпоширенішими видами такого роду злочинності називають: інтернет-шахрайство (генерування кодів для карток оплати мобільного зв'язку, налаштування безкоштовного використання послуг мобільного оператора, «читай чужі SMS», продаж продукту, що не існує, «передзвони мені», вішинг, фармінг та ін.), секстинг, сексторшен, кібербулінг, кібергрумінг тощо. Також поряд з цим доволі поширеними стали різні форми мобільного шахрайства.

Такий вражаючий перелік небезпек та інтернет-загроз повинен спонукати батьків і педагогів до серйозного сприйняття проблеми кібербезпеки. Завдяки зусиллям фахівців у сфері комп'ютерно-комунікаційних технологій, правоохоронцям, законодавцям та урядовцям Міністерства освіти і науки України підготовлено ґрунтовну інформаційно-методичну базу в питанні забезпечення безпеки дітей та молоді в інтернеті. Спробуємо узагальнити та виділити базові рекомендації батькам в цьому питанні. Окрім вже вище згаданих рекомендацій в аспекті профілактики комп'ютерної залежності, у спілкуванні з дітьми слід дотримуватися наступного:

1. Налагодьте довірливі стосунки з дітьми та користуйтеся інтернетом разом з ними, спонукаючи їх ділитися своїми відкриттями і досягненнями в освоєнні Мережі;
2. Пропонуйте допомогу у вирішенні проблем дитини, зокрема і у віртуальному світі;
3. Навчайте дітей комп'ютерній грамотності й правилам безпеки користування інтернетом та мобільним зв'язком;
4. Спонукайте дітей дотримуватися норм етикету в онлайн-спілкуванні;
5. Обговоріть та встановіть спільні для усієї родини правила користування комп'ютерами та гаджетами;

6. Шукайте та пропонуйте дітям цікаві пізнавальні ресурси, які сприятимуть їх особистісному розвитку та відволікатимуть від небажаного інтернет-контенту;

7. Враховуйте вікові особливості дітей та дотримуйтеся відповідних обмежень у користуванні інтернетом, рекомендованих фахівцями в галузі психології та фізіології;

8. Використовуйте спеціальні програми батьківського контролю;

9. Регулярно оновлюйте антивірусне програмне забезпечення, перевіряйте та аналізуйте історію інтернет переглядів ваших дітей;

10. Постійно підвищуйте свою компетентність, вивчаючи рекомендації українських та закордонних сайтів для батьків з онлайн-безпеки;

Пам'ятаймо, що безпека, психологічне та фізіологічне здоров'я дітей та молоді піддаються щораз більшим випробуванням, а тому згуртування зусиль нашого суспільства у справі їхнього захисту – це питання національної безпеки та майбуття українського народу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Діти в інтернеті: як навчити безпеці у віртуальному світі – І.В.Литовченко, С.В.Максименко, С.І.Болтівець та ін. – К.: Видавництво: ТОВ «Видавничий Будинок “Аванпост-Прим”», 2010.

2. К. Ф. Чуб, А. О. Борисенко. До проблеми навчання школярів основам безпечної роботи в інтернеті. Збірник наукових праць «Педагогіка та психологія». – Харків, 2016. – вип. 55

3. «Covid-19. Поради з безпеки онлайн для батьків та опікунів» - онлайн-посібник, Міністерство цифрової трансформації України, 2020.

4. Інтернет-джерела:

<https://rescentre.org.ua/bezpeka-ditei-v-interneti>

<https://mon.gov.ua/ua/osvita/pozashkilna-osvita/vihovna-robotata-zahistprav-ditini/bezpeka-ditej-v-interneti>

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄВИХ І ФАХОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ

Крамаренко Марина Анатоліївна

викладач української мови (за професійним спрямуванням)

Кременчуцького медичного фахового коледжу імені В.І. Литвиненка

м. Кременчук

Сучасна освіта у фаховому коледжі приваблива професійно практичною спрямованістю, бо з метою формування життєвих і фахових компетентностей, удосконалення системи розвитку практичних навичок студентів викладачі навчають їх здобувати знання самостійно, виконувати індивідуальні творчі завдання, співпрацювати в проектах, брати участь у фокус-групах та тренінгах. Завдання викладача – виявити потенціал студента, розвинути до максимуму всі його здатності і навчити реалізовувати їх на практиці. Тому між викладачем та студентом завжди відбувається особистісний контакт, який може підтримуватися і за межами аудиторії (за допомогою електронної пошти, мобільних додатків WhatsApp і Viber).

Освіта за своїм змістом, формами і методами є змінною, оскільки вона має реагувати на нові цивілізаційні виклики, суспільні реалії, враховуючи тенденції, перспективи розвитку людства, національного буття народу. Однак оновлення навчально-виховної практики нерідко відстає від темпів цивілізаційного розвитку, соціальних вимог до неї. Помітно актуалізувалася ця проблема в другій половині ХХ ст., що було зумовлено значним проривом у науково-технічному розвитку, радикальною зміною традиційних уявлень про світ, життя, його цінності, майбутнє цивілізації [1, с. 8].

Вочевидь, що проблеми навчання і виховання, розвитку молоді можуть бути успішно вирішені тільки при постійному вдосконаленні системи освіти, на основі наукових принципів, досягнень педагогічної науки і практики, високого рівня професіоналізму педагогів, підвищення їх кваліфікації, модифікації сучасних підходів до організації педагогічного процесу

Специфічними особливостями інноваційного навчання є його відкритість майбутньому, здатність до передбачення на основі постійної переоцінки цінностей, налаштованість на конструктивні дії в оновлюваних ситуаціях. Розвиток системи і змісту навчання в сучасному світі відбувається в контексті глобальних освітніх тенденцій, серед яких науковці [1, 2, 3, 4, 5] виділяють: масовий характер освіти та її неперервність як нова якість; значущість освіти для індивіда і суспільства; орієнтація на активне освоєння людиною способів пізнавальної діяльності; адаптація освітнього процесу до запитів і потреб особистості; орієнтація навчання на особистість, забезпечення можливостей її саморозкриття.

Виявлені тенденції свідчать, що головною функцією освіти є розвиток людини. Освіта має забезпечити кожному, хто навчається, широкі можливості для здобуття таких умов розвитку та підготовки до життя: знань про людину, природу і суспільство, що сприяють формуванню наукової картини світу як основи світогляду та орієнтації у виборі сфери майбутньої практичної діяльності; досвіду комунікативної, розумової, емоційної, фізичної, трудової діяльності, що передбачає формування основних інтелектуальних, трудових, організаційних і гігієнічних умінь та навичок, необхідних у повсякденному житті для участі у суспільному виробництві, продовженні освіти та самоосвіти; досвіду творчої діяльності, що відкриває простір для розвитку індивідуальних здібностей особистості і забезпечує її підготовку до життя в умовах соціально-економічного та науково-технічного прогресу; досвіду суспільних і

особистісних відносин, які готують молодь до активної участі в житті країни, створення сім'ї, планування особистого життя на основі ідеалів, моральних та естетичних цінностей сучасного суспільства.

Як забезпечити вирішення зазначених проблем? Що необхідно, щоб молодь набула вміння навчатися все життя? Чого має навчити освіта?

Чи готові діти, студенти, учителі, батьки, викладачі, професори, керівники освіти до змін у системі?

По-перше, звернімося до першооснов педагогічної майстерності: методології, методики. По-друге, які саме *освітні тренди* є актуальними сьогодні.

Зміна ролі викладача (помічник) та студента (ініціативний дослідник)

Викладач – не джерело знань, а посередник між інформацією та студентом. Студент – не виконавець завдань, а ініціатор самостійного навчання.

Персоналізація, адаптивне навчання

Урахування індивідуальних потреб і можливостей студента (вік, інтереси, стиль навчання, готовність, IQ, фізичні можливості, таланти, наявні ресурси). В онлайн-навчанні – автоматичне підлаштування складності завдань і теоретичних матеріалів під рівень студента.

Гейміфікація

Включення студента в навчання за допомогою ігрових елементів (взаємодія, заохочення, змагання, емоційність).

Формуюче оцінювання

Оцінювання як інструмент навчання й розвитку, відбувається до початку, впродовж і в кінці навчання. Студенти оцінюють самі себе та одне одного.

M-learning, BYOD

Якщо в закладі є Wi-Fi, студенти можуть навчатися з власними гаджетами як на заняттях, так і вдома, індивідуально або спільно з іншими.

STREAM, мейкерство (загальноосвітні предмети)

STREAM: Science, Technology, Reading+WRiting Engineering, Arts, and Mathematics (інтеграція: природничі науки, технологія, читання + письмо, інжиніринг, мистецтво, математика. Мейкерство – майстрування, винаходи.

Педагогічний дизайн приміщень, СОУП

Приміщення має налаштувати на навчання, кожний куток має бути «живим» і дієвим. СОУП – створення відкритого простору для самостійного навчання, відпочинку, спілкування (як коворкінг).

Медіа-грамотність, критичне мислення

Уміння шукати, сприймати та адекватно оцінювати інформацію, визначати власну позицію, аргументувати її.

Віддалена колаборація

Підготовка студентів до вимог ринку праці. Розвиток умінь працювати в команді віддалено, опанування відповідними інструментами.

Змішане навчання (Blended learning)

Персоналізоване усвідомлене навчання не тільки в аудиторії, а й у будь-якому місці, у будь-який час у будь-яких форматах відповідно до потреб студента.

Використання інтелектуальних карт як інструменту візуалізації, інтеграції: планування, конспектування, самоосвіти.

Отже, інформація та вміння її отримати, застосувати — потреба часу! З 01 вересня 2020 року молоді педагоги запустили українськомовний освітній проєкт **Enjoy The Science**. Це YouTube-канал, на якому вчителі-новатори в 5-хвилинних відео розкривають наукові теми яскраво, актуально та доступно. Канал орієнтований на дітей, підлітків, студентів та дорослих, котрі прагнуть постійного розвитку. Державна установа «**Центр розвитку медсестринства Міністерства охорони здоров'я України**»

разом з Vox Check, на основі рекомендацій ВООЗ, CDC, нормативних актів Міністерства охорони здоров'я України (наказ МОЗ України від 28.03.2020 № 722 «Організація надання медичної допомоги хворим на коронавірусну хворобу (COVID-19)», підготувала навчальні відео із використання засобів індивідуального захисту для перегляду медичними сестрами і братами, медичними працівниками, студентами та інтернами закладів вищої та фахової передвищої освіти. Для оперативності реагування в умовах дистанційної роботи створено Telegram-канал @nursingUA, з актуальною інформацією, активними посиланнями. Таким чином, навчаючи студентську молодь, готуючи до життя та праці, зростаємо професійно й самі!

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: підручник. 2-ге вид., допов. Київ, Академвидав. – 2012. – 352 с.
2. В.И. Загвязинский, Инновационные процессы в образовании и педагогическая наука / В.И. Загвязинский // Инновационные процессы в образовании : сб. науч. тр. – Тюмень, 1990. – С. 5-14.
3. Ильина Н.Ф. Особенности методического обеспечения инновационной педагогической деятельности // Инновации в образовании. – 2011. – № 10. – С. 49-57.
4. Кремень В.Г. Філософсько-освітня діяльність: інноваційні аспекти // Становлення і розвиток науково-педагогічних шкіл: проблеми, досвід, перспективи: зб. наук. праць./за ред. Василя Кременя та Тадеуша Левовицького. – Житомир, Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012. – С.10-26
5. Кларин М.В. Инновации в мировой педагогике: обучение на основе исследования / Кларин М.В. – Рига: Эксперимент, 1995. – 176 с.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧА ЗАСОБАМИ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Луценко Богдан Олексійович,

канд. мед. наук, викладач пат морфології та патфізіології

Кременчуцького медичного фахового коледжу імені В.І. Литвиненка

м. Кременчук

Згідно із Законом України «Про вищу освіту», компетентність – це «динамічна комбінація знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти».

У процесі набуття викладачем професійної компетентності велику роль відіграє професійне знання яке має формуватися водночас на всіх рівнях: методологічному, теоретичному, методичному, технологічному. Цьому сприяє розвинене професійне мислення, здатність добирати, проведення аналізу і синтезу здобутих знань при досягненні мети, уявляти вцілому технологію їх застосування. Основні складові компоненти професійної компетентності, запропоновані О. Біляковською, формують професіонала, котрий уособлює запити та потреби суспільства, а також відображає вимоги до сучасного викладача.

За сучасними вимогами у сфері освіти, рекомендовано при проведенні атестації викладачам рекомендовано представити портфоліо, одним із розділів якого може бути науково-дослідницька діяльність викладача. До їх складу відносять серед інших наступні матеріали:

- проведення наукових досліджень;

- організація навчально-дослідницької роботи зі студентами та керування нею;
- написання рукописів кандидатської або докторської дисертації, підготовка творчого звіту, доповідей, статей.

За визначенням: науково-дослідницька діяльність – це один з видів діяльності педагога, спрямований на пізнання й перетворення педагогічної реальності на основі досягнень педагогічної науки та застосування наукових методів; результатом цієї діяльності є отримання нового педагогічного знання та досвіду й розвиток методологічної культури педагога як дослідника.

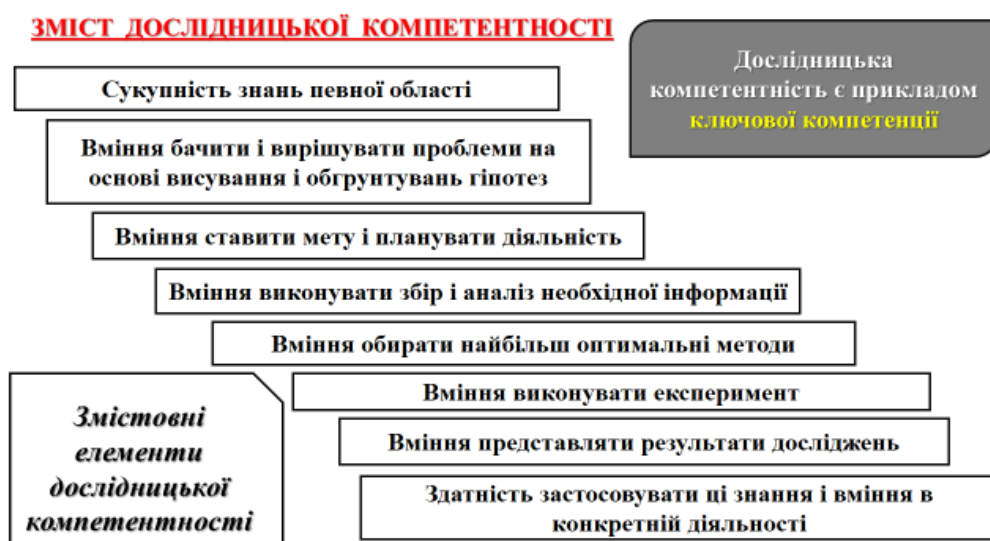
Науково-дослідницьку роботу викладачів коледжу можна називати науково-методичною роботою у зв'язку з особливістю предмету її дослідження, а саме: методики викладання різних дисциплін.

Головна мета науково-методичної роботи викладача має двоїстий характер, а саме: передбачає підвищення професійної кваліфікації та науково-методичного рівня педагогічних кадрів, а також забезпечує навчально-виховний процес науково обґрунтованими засобами навчання (програмами, планами, підручниками та навчальними посібниками, засобами наочності, комп'ютерними програмами і т. ін.). Обидві сторони основної мети тісно взаємопов'язані і взаємозумовлені. Йдеться передусім про розвиток викладача як творчої особистості, про перемикання його з споживчого типу на самостійний пошук методичних рішень, про перетворення викладача в розробника і автора інноваційних методик та засобів навчання, які дозволяють їх реалізувати. Відмінність науково-методичної роботи викладачів від традиційної навчально-методичної роботи полягає не в оволодінні уже існуючими в науці знаннями і не у привласненні чужого досвіду викладання, а в самостійному знаходженні, видобутку нового знання. Таким чином, науково-методична робота викладача представляє собою наукове дослідження, метою якого є отримання своїх власних, тобто авторських висновків і результатів

теоретичного і практичного характеру в галузі викладання конкретної дисципліни і в рамках обраної теми. Сутністю дослідницької діяльності педагога є постановка і проведення педагогічного експерименту.

Сучасний освітній заклад надає широкі можливості для вибору викладачем форми проведення власного дослідження. У цьому ряду можуть бути названі: робота над індивідуальною методичною темою, участь у дослідно-експериментальній роботі різного рівня (індивідуального, локального, регіонального), виконання дисертаційного дослідження. Вершиною професійного та особистісного росту є спроможність викладача здійснювати індивідуальну науково-дослідницьку діяльність, яка може бути представлена роботою над методичною темою та виконанням дисертаційного дослідження на матеріалі та базі освітнього закладу. Засобами зростання дослідницької компетентності викладача є різні організаційні форми педагогічних спільнот, наприклад у коледжі практикуємо роботу педагогів за освітніми проектами, підготовку студентських навчально-дослідних або науково-пошукових робіт до громадського захисту.

У системі післявузівської освіти склалися як індивідуальні, так і групові форми підготовки педагогів до ведення науково-методичної роботи.

Формами, що можуть бути реалізовані на базі освітнього закладу, є педагогічні семінари; «круглий стіл»; конференції; майстерня або майстер-клас; малі педагогічні ради; психолого-педагогічні консилиуми; педагогічний клуб, який є однією з відкритих форм науково-методичної роботи, передбачає добровільні збори учасників на основі інтересу до проблем освіти; творчі групи – мобільні об'єднання педагогів навчального закладу, які створюються на обмежений часовий період для вирішення конкретної педагогічної проблеми, наприклад, на час підготовки педагогічної ради, науково-практичної конференції, творчі лабораторії – добровільні об'єднання педагогів, створені для вирішення однієї або декількох найбільш актуальних проблем життєдіяльності установи. Стимулювання інтересу до інноваційних процесів здійснюється через використання активних методів і форм проведення занять: дискусій, ділових ігор, конференцій, презентацій творчих робіт, «круглих столів».

В процесі викладацької діяльності необхідно створити такі умови, які сприятимуть розкриттю і розвитку потенційних можливостей особистості педагога, а також розвитку його професійної компетентності та майстерності, потягу до досконалості. Готовність до пізнання інновацій, сучасних можливостей протягом усієї педагогічної діяльності окреслює важливу складову професійного удосконалення викладача. Формування творчих здобутків відповідно до вимог сучасного суспільства, розкриття та розвиток творчого потенціалу, підвищення інтелектуального і загальнокультурного рівня складають головну мету формування професійної компетентності викладача.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Давыдов В. П. Методология и методика психолого-педагогического исследования [Текст] / В. П. Давыдов, П. И. Образцов, А. И. Уман. – М.: Логос, 2006. – С. 94 – 97.

2. Карпова Л. Г. Формування професійної компетентності вчителя загальноосвітньої школи: Автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.04 / Харківський держ. пед. ун-т ім. Г.С. Сковороди. – Харків, 2004. – 20 с.

3. Козырева О. А. Компетентность современного учителя: современная проблема определения понятия [Текст] / О. А. Козырева // Стандарты и мониторинг в образовании: науч.- информ. журн. – 2004. – №2. – С. 48-51.

4. Т.О. Семакова, О.П. Сіліщенко Науково-дослідницька робота як шлях формування професійної компетентності викладача [Текст] / Т.О. Семакова // Інформаційні технології в освіті, науці та виробництві: науч.-информ. журн. – 2012. – №1(1). – С. 124-127.

5. Білявська О. О. Професійна компетентність учителя як складова ефективної педагогічної діяльності / О. О. Білявська. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [<http://lib.mdpu.org.ua/nvs/>]

6. Смагіна Т.М. Теоретичні та практичні основи конструювання компетентнісного уроку. // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – Житомир 2012. – № 61. – С. 128 – 131.

7. Закон України «Про освіту» №1060-ХІІ [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.osvita.org.ua/pravo/law_00/

8. Молнар Т. Формування особистості вчителя: компетентнісний вимір / Т. Молнар [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://library.udpu.org.ua/library_files/psuh_pedagog_prob1_silsk_shkolu/

ТЕХНОЛОГІЇ ТА ІНСТРУМЕНТАРІЙ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Малик Світлана Станіславівна,

директор, спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії,

педагогічне звання «викладач-методист»;

Петряшев Ігор Олександрович, викладач,

спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії,

педагогічне звання «викладач-методист»;

голова циклової комісії професійно-практичної підготовки

Кременчуцького медичного фахового коледжу імені В.І.Литвиненка

м. Кременчук

Анотація. Узагальнення результатів упровадження інтерактивних технологій навчання та використання освітніх платформ при викладанні професійно зорієнтованих дисциплін за моделями вітагенного навчання та педагогічної взаємодії.

Ключові слова. Технологічність, *принципи сучасної інтерактивної підготовки, освітні платформи та сервіси*, методи ігор «brainring» або «brainstorm», метод CASE STUDIES (кейс-метод навчання), інтелект-карти (mindmap).

Професійно зорієнтовані дисципліни є базою для формування фундаментальних знань зі спеціальності. Вони забезпечують отримання певної суми знань, умінь і навичок, наявність яких у майбутньому дасть змогу спеціалістові грамотно, якісно та виконувати ті чи інші функціональні обов'язки. Рівень обізнаності саме з цих дисциплін зазвичай свідчить про якісний рівень підготовки майбутнього спеціаліста. Отже, забезпечення високоякісного та науково-методично продуманого викладання таких дисциплін є першочерговим кроком на шляху підготовки конкурентоспроможних фахівців високої якості. Тепер перейдемо до тих

аспектів, що безпосередньо впливають на якість викладання матеріалу, а також швидкість і міцність його засвоєння.

Людина – унікальність. Ні для кого не секрет, що кожна людина має вроджені схильності до тих чи інших видів діяльності, а також власні вподобання, інтереси, уміння та навички. Але в нашій – застарілій моделі освіти, ці аспекти аж ніяк не корелюють, а освіта йде окремо від життя. Особливості викладання матеріалу не змінювалися протягом багатьох років, і кожен отримує стільки, скільки й інші, на тому ж самому рівні, і в такий же самий спосіб. Що насправді зовсім не забезпечує однакового рівня підготовки всіх, хто навчається. Кожна людина, у силу різних факторів, має різну здатність до сприйняття, можливості опрацювання та запам'ятовування інформації, з чого можна зробити висновок: того, що буде достатньо одному, буде зовсім недостатньо іншому, а третьому буде занадто. Виникає питання, що робити в такій ситуації. Як варіант – згрупування тих, хто навчається, на основі:

- уподобань та інтересів;
- особливостей розумових здібностей (тип пам'яті, здатність до пізнання);
- за рівнем підготовленості (вхідний «зріз» знань).

Що це дасть?

1. Полегшення процесу викладання матеріалу для викладача, адже коли заздалегідь відомо, що цікаво його підопічним, легше підбирати приклади, будувати модель спілкування, налагоджувати взаємозв'язок. До того ж, це призведе до підвищення рівня комунікабельності студентів у групі і дасть змогу одному її членові, пояснити складний момент іншому, якщо виникне необхідність

2. Визначеність у швидкості, моделі та тонкощах подачі нового матеріалу. Так, як у групах з подібними інтересами та розумовими здібностями, навряд чи виникне ситуація, коли хтось демонструє рівень, який сильно контрастує з середнім рівнем всієї групи.

Якість – краще кількості. Тут усе досить просто, у сучасних групах, кількість учасників близьиться до 20, а деколи і перевищує цей показник. Річ у тім, що в такому разі, простежити за успіхами кожного окремого її учасника, майже не можливо, або ж це буде виконано на недостатньому рівні, що призведе до пробілів у знаннях різних учнів, на різних моментах і в подальшому, буде вимагати більше часу на їх усунення. Тому доцільніше, створювати групи, кількістю до 9-ти осіб. Що полегшить викладачу як процес викладання матеріалу, так і контроль якості його засвоєння кожним окремим учасником групи.

Технологічність. Час не стоїть на місці, як і рівень технологічного розвитку. Технології несуть можливості, використання яких, не тільки полегшить процес подачі матеріалу, а й зробить його доступнішим. Висока технологічність дає змогу швидкого, простого, зручного доступу до великої кількості джерел інформації, що в свою чергу дає змогу зробити процес навчання швидшим, простішим та якіснішим одночасно, цікавішим, різностороннім та, у якомусь сенсі, більш економічним. Мережа Інтернет, смартфони, комп'ютери, 3D-принтери та проектори вже давно стали невід'ємною частиною сучасного закладу освіти. Слід постійно поновлювати як саму технологічну базу, так і навички роботи з нею викладача, адже це відкриє нові можливості у навчанні.

Викладач – лише помічник. Педагог не має бути ретранслятором, який передає одну й ту саму інформацію з покоління в покоління, пояснює складні моменти та перевіряє засвоєння знань. Сьогодні викладач виконує лише функцію помічника, який спостерігає та, в разі необхідності, лише спрямовує студента на шлях пошуку вирішення поставленої задачі, що забезпечує самостійний пошук студентами інформації та взаємодії з іншими учасниками групи. Головними ж задачами саме викладача є правильна постановка освітнього процесу, налагодження колегіальної та дружньої атмосфери в колективі, моніторинг процесу виконання задачі кожним зі студентів, врахування особливостей кожного учасника,

загострення уваги там, де це необхідно, пояснення складних моментів, передача досвіду, раціональна перевірка знань тощо.

Взаємодія. Взаємодія у студентських групах є одним з найважливіших аспектів, що впливає на успіхи в процесі навчання. Сюди можна віднести як взаємодію одне з одним, взаємодію з джерелами інформації і викладачем. Саме тому в сучасних закладах освіти більшість процесу навчання зводиться до колективного вирішення поставленої задачі. Навчання проводиться за методами ігор типу «brainring» або «brainstorm», що вимагають участі всіх членів колективу, пошук якомога більше варіантів вирішення, а в результаті обрати лише один – найбільш ефективний. Такий підхід дає можливість опрацювати велику кількість інформації, взаємодіючи як з її джерелами, так і один з одним у процесі її пошуку та подальшому обговоренні. Урахування всіх цих аспектів дасть змогу підвищити рівень якості освіти та забезпечити підготовку кваліфікованих, конкурентоздатних фахівців.

Основні принципи сучасної інтерактивної підготовки: безпосередня участь кожного студента в процесі заняття, що зобов'язує викладача зробити кожного з них активним шукачем шляхів і засобів розв'язання тієї чи іншої проблеми;

– взаємне інформаційне та духовне збагачення: навчальний процес необхідно організовувати таким чином, щоб його учасники мали змогу обмінятися життєвим досвідом та отриманою інформацією;

– особисто зорієнтоване навчання.

Найбільш ефективні результати здатні забезпечити освітні платформи:

1. Безкоштовна інтерактивна платформа Google Classroom.

Викладач організовує роботу з декількома курсами, дає завдання, в тому числі індивідуальні, перевіряє і ставить оцінки. **Можливості сервісу:**

– створення свого класу / курсу;

- організація запису студентів на дисципліну, курс;
- ділитися зі студентами необхідним навчальним матеріалом;
- запропонувати завдання, у т.ч. індивідуальні та творчо-розвивальні;
- оцінка за виконані завдання, мотивація за прогрес знань, умінь і навичок;
- організація спілкування студентів.

2. CASE STUDY. Загальна характеристика методу CASE STUDY.

Кейс-метод навчання – це метод активного навчання на основі реальних ситуацій. Перевагою кейсів є можливість оптимально поєднувати теорію і практику, що представляється досить важливим при підготовці фахівця медичної галузі. Метод CASE STUDIES передбачає:

- підготовлений у письмовому вигляді приклад кейса з практики;
- самостійне вивчення й обговорення кейса студентами;
- спільне обговорення кейса в аудиторії під керівництвом викладача;
- дотримання принципу *«процес обговорення важливіше самого рішення»*.

Основна функція CASE методу — навчити студентів вирішувати складні неструктуровані проблеми, які неможливо вирішити аналітичним шляхом.

3. Інтелект-карти (mindmap). Інтелект-карти (mindmap) — це схематичне зображення ключових думок, основних пунктів виступу або вашого найважливішого плану дій. З їх допомогою зручно наводити порядок в інформаційному хаосі. Інтелект-карти мають багато назв — ментальна карта, майндмеппінг, карта думок, діаграма зв'язків, Mind-карта.

Інтелект-карти корисні в роботі:

- Планувати робочі проекти. У багатьох програмах можливий спільний доступ всіх членів команди. В карту вносяться зміни, ставиться пріоритетність завдань, контролюється процес виконання.

- Готуватися і проводити наради чи засідання. За допомогою карт ви складете схему виступу, виділите ключові моменти, встановите

логіку розповіді. У програмах є можливість створення презентації (*платні програми*) - це допоможе вам наочно уявити матеріал.

У навчанні:

- Записувати ключові думки семінару, лекції. Такий конспект допоможе згадати хід думок викладача та студента.
- Упорядковувати інформацію. У вас завжди є вільний простір, щоб дописати важливу думку.
- Провести мозковий штурм. У деяких програмах навіть є спеціальний режим.

У повсякденному житті:

- Пишіть конспекти прочитаних книг. Одна головна гілка — одна глава. Короткі думки, тези, основні пункти прекрасно вписуються у формат карт. Крім того, у деяких програмах є можливість робити приховані замітки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Луцик І. Г. Використання інтерактивних методів як засіб створення інтенсивного освітнього середовища / І. Г. Луцик // Нові технології навчання. – 2007. – № 46. – С. 59–63.
2. Павленко О. О. Елементи використання методу CaseStudies в навчальному процесі вузу / О. О. Павленко // Творча особистість вчителя: проблеми теорії і практики : зб. наук. праць. Вип. 3. – К. : НПУ, 1999. – 271–279 с.
3. Пометун О. І. Енциклопедія інтерактивного навчання / О. І. Пометун. – К.: СПД Кулінічев Б. М., 2007. – 144 с.
4. Гаранин А.А., Гаранина Р.М. Классификация медицинских кейсов // Педагогика. 2015. № 5. С. 106–111.

**ДІАГНОСТИКА ГОТОВНОСТІ ВИКЛАДАЧА
ДО РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОЇ МЕДИЧНОЇ СЕСТРИ**

Манаєнкова Ольга Дмитрівна,

викладач неврології та психіатрії

Кременчуцького медичного фахового коледжу імені В. І. Литвиненка
м. Кременчук

Актуальність. Основна задача професійної освіти – підготовка висококваліфікованого, компетентного фахівця, який позитивно взаємодіє і співпрацює з колегами, готовий до постійного професійного зростання, здатний до самоосвіти та самовдосконалення.

На сучасному етапі перетворень в освіті України, спрямування її до європейських стандартів загострюється проблема підвищення якості змісту підготовки фахівців медичної галузі. Глибокі соціальні зміни в суспільстві, науково-технічний поступ у сфері медицини, використання комп'ютерної техніки та іншого високотехнологічного обладнання передбачає високоінтелектуальну працю і вимагає від медичного працівника широкого загальноосвітнього, науково-технічного, професійного й культурного світогляду.

Сучасне суспільство є інформаційним і висуває принципово нові вимоги до системи професійної освіти. У діяльності навчальних закладів має постійно враховуватися, з одного боку, необхідність досконалого володіння фахівцями сучасними інформаційними технологіями, а з іншого – систематичне вдосконалення фахових компетентностей, враховуючи швидке старіння наукових знань, різноманітної навчальної та службової інформації, інформаційних технологій тощо.

Мета професійної освіти – формування ключових компетенцій. Показником кваліфікації медичної сестри виступає професійна компетентність – якість дій працівника, що забезпечує адекватне й ефективне вирішення професійно важливих предметних завдань, що мають проблемний характер, а також готовність нести відповідальність за свої дії. Однією з найважливіших складових професійної компетентності медичної сестри є інформаційно-аналітична компетентність. Про ступінь розвитку інформаційно-аналітичної компетентності майбутніх медичних сестер (ІАК ММС) як здатності та права самостійно мислити й приймати рішення в межах своєї компетенції, а не тільки як здатності до механічної обробки готової інформації доводиться говорити як про процес набуття медичною сестрою самостійності, а в деяких аспектах й незалежності своєї діяльності від прямих вказівок лікаря.

Метою розвитку ІАК ММС є формування творчої інтелектуальної особистості з клінічним мисленням, організатора сестринської справи; підготовка медичної сестри, здатної до ефективної інформаційно-аналітичної діяльності під час здійснення сестринського процесу.

Структура інформаційно-аналітичної компетентності майбутньої медичної сестри:

1. Ціннісно-мотиваційний компонент (особистісно-ціннісний).

Професійне та особистісне ставлення до інформації та смислу її застосування у професійній діяльності, спрямованість і мотивація особистості на виконання інформаційно-аналітичної діяльності; особистісні якості фахівця (ініціативність, самостійність, відповідальність, організованість тощо).

2. Когнітивний компонент.

Наявність системи інформаційно-аналітичних знань (понять, фактів, законів, закономірностей тощо), сформованість системи практичних знань про застосування інформації у своїй діяльності.

3. Організаційно-діяльнісний компонент.

Здатність до аналізу отриманої інформації, порівняння, узагальнення, синтезу з наявними даними, розроблення варіантів використання інформації; до прогнозування результатів реалізації проблемної ситуації, відповідного оформлення результатів аналізу і їх передачі; загальна культура роботи з інформацією, інформаційна і комп'ютерна грамотність; здатність до практичного використання інформації в медсестринській діяльності.

4. Комунікативний компонент.

Здатність дотримуватися принципів і правил поведінки та спільної діяльності в інформаційному середовищі і комунікативних системах, здатність використовувати інформацію у міжсуб'єктній взаємодії та професійній діяльності.

5. Суб'єктний компонент.

Самоаналіз, саморефлексія та самооцінка власної професійної діяльності та її результатів, уточнення шляхів її організації, визначення на підставі знань і власного досвіду оптимальних методів роботи з інформацією.

Рівні застосування ІАК у медсестринській діяльності:

1. ІАК інструментально-виконавського рівня (дипломована медична сестра), що передбачає мінімальну свободу і самостійність фахівця у виборі засобів, методів здійснення інформаційно-аналітичної діяльності.

2. ІАК управлінського рівня (магістри та бакалаври медсестринства), що передбачає свободу в прийнятті рішень, розстановку акцентів при постановці проблеми, визначення термінів та вибір методів аналізу.

Реалізація розвитку ІАК ММС передбачає виконання комплексу умов, у тому числі й педагогічних, зокрема відбір змісту навчання, його зв'язок із розв'язанням значущих проблем професійної діяльності; створення методичних систем навчання, зорієнтованих на інтелектуалізацію потенціалу особистості, актуалізацію її суб'єктної позиції; відтворення в освітньому процесі реальних потреб пацієнта,

організація практик у закладах охорони здоров'я різної форми власності; єдність концептуальних підходів в освітній і практичній діяльності; формування позитивної мотивації до розвитку ІАК; створення системи міждисциплінарних зв'язків; забезпечення поетапності та наступності розвитку ІАК студентів.

Об'єктом застосування ІАК ММС є не тільки масив професійної інформації, а й сам пацієнт. Медична сестра працює в системі «людина–людина», що потребує зорієнтованості на етичний аспект роботи з пацієнтом та розуміння його культурно специфічних реакцій.

Застосування викладачами активних методів забезпечує високу ефективність навчання і розвиток студента. Основна увага на заняттях зосереджується на проблемному навчанні з використанням різних форм самостійної роботи. Акцентується увага на основних наказах та інструктивних листах МОЗ України, сучасному стані захворюваності в регіоні та Україні, необхідності забезпечення інфекційної безпеки медперсоналу. Підготовки майбутніх медпрацівників передбачає: забезпечення професійної спрямованості дисципліни і спрямованості навчально-виховного процесу на розвиток мотивів особистості, інтересу, ціннісних орієнтацій, пізнавальних здібностей студентів; застосування різних форм і видів діяльності, що активізують самостійність, ініціативу, винахідливість і забезпечують активно-творче засвоєння студентами знань. Викладачі медичних навчальних закладів у своїй професійно-педагогічній діяльності мають вчасно, а то й з випередженням, реагувати на інформатизацію суспільства й системи освіти, вчасно вносити необхідні зміни в цілі, зміст, технології, методики, засоби професійної підготовки майбутніх фахівців та адекватно оцінювати її результати. У зв'язку з цим основними напрямками роботи викладача є: постійний моніторинг навчально-виховного процесу в навчальному закладі взагалі та навчальної успішності в опануванні майбутнім фахом кожним студентом; моніторинг навчальної дисципліни, яку викладає педагогічний працівник; моніторинг

виробництва, для якого здійснюється професійна підготовка майбутніх медичних сестер.

Педагогічні технології та методи розвитку ІАК ММС: безпосереднє спілкування з пацієнтом та вирішення завдань медсестринської діяльності під час виробничої і переддипломної практик; навчальна практика в лікувально-профілактичних закладах (ЛПЗ) із різним рівнем інформаційного забезпечення, запровадження електронної звітності з практики; рольові та ділові ігри, проблемне навчання; виконання завдань із застосуванням комп'ютера та програмного забезпечення, робота з електронним підручником, у віртуальній клініці, операційній, лабораторії; самостійна робота, розвиток критичного мислення; навчальний діалог, евристична бесіда, дискусія; робота в малих групах та інші інтерактивні методи навчання; проектна та пошуково-дослідна діяльність; проблемні лекції з мультимедійною презентацією; вирішення проблемних ситуаційних задач (кейс-метод); організація майстер-класів, коучингові технології; організація бінарних занять з максимальною міждисциплінарною інтеграцією, у тому числі й медичної інформатики з іншими дисциплінами; наступність у засвоєнні навичок складання графіків, діаграм, схем, таблиць, презентацій на дисциплінах професійно-орієнтованого і практичного циклів; особистий вплив викладача, який демонструє здатність мислити.

Серед форм освітнього процесу одне з головних місць займають практичні заняття, на яких викладачем мають бути застосовані такі методи активізації пізнавальної діяльності студентів: метод «мікрофону», «незакінченого речення», «мозковий штурм», аналіз конкретних проблемних ситуацій, рольові ігри, технологія дебрифінгу, метод проектів тощо. «Мозковий штурм» — це метод розв'язування невідкладних завдань за дуже обмежений час. Різновидами його є застосування прийомів «Фішбоун», «Ромашка Блума», «Кубування», технологія «шести капелюхів» Едварда де Боно. Прикладом «мозкового штурму» може бути

вікторина у формі брейн-рингу «Кращий у неврології». Студенти змагаються у вирішенні нестандартних клінічних задач, демонстрації практичних навичок. У представленні команд звучать терміни з неврологічної патології, команди демонструють навички та вміння з надання невідкладної допомоги неврологічним пацієнтам в умовах лікувальних закладів та на вулиці.

Метод аналізу конкретних ситуацій полягає в тому, що увазі студентів пропонується опис конкретної ситуації. Студенти мають визначити проблему та правильно її розв'язати. Прикладом цього методу є рішення клінічних ситуаційних задач, опис випадків в лікувальних закладах, опис із життя відомих людей або персонажів художніх творів. Рольові ігри дозволяють виявити індивідуальні та колективні здібності студентів та рівень їхньої підготовленості до професійних обов'язків; підвищити їх професійний інтерес до навчального процесу; студенти набувають навичок розв'язання проблем в умовах, максимально наближених до реальної ситуації. Так при вивченні теми «Основні принципи обстеження, лікування неврологічних хворих і догляд за ними» студенти активно відпрацьовують в парах навички та вміння бесіди з пацієнтом, збирання анамнезу, неврологічного обстеження. При вивченні інших тем курсу, таких як «Хвороби периферичної нервової системи», «Інфекційні захворювання нервової системи», «Порушення мозкового кровообігу» студентам пропонуються різні види рольових ігор, у яких вони виконують ролі медичної сестри, фельдшера, пацієнта, родичів, перехожих.

Використання технології дебрифінгу при роботі з малими групами дозволяє встановити зворотній зв'язок для аналізу підсумків спільної діяльності, визначення якості навчання, дозволяє студентам вчитися на своїх помилках. Велика увага приділяється міждисциплінарній інтеграції, створенню у студентів системи уявлень і знань про взаємозв'язок дисциплін і, таким чином, підвищення рівня знань. Прикладом такої

інтеграції може бути бінарне заняття з теми «Особливості перебігу нервово-психічних захворювань в похилому та старечому віці». У рамках розширених засідань Громадського університету «Вчись бути здоровим» проводяться «круглі столи», на які запрошуюються провідні спеціалісти медичної галузі міста, науковці, керівники практичної охорони здоров'я. Глибоко та досконало вивчити проблему, проявити креативний творчий підхід дає можливість студенту проектування та виготовлення наочних посібників. А це, наразі, стимулює процес мислення, внутрішнє прагнення до самоосвіти. Реалізація принципу самонавчання у вищій школі потребує формування у студентів умінь самостійно оволодівати знаннями, користуючись різними джерелами, осмислювати і закріплювати їх; шукати інформацію, аналізувати, узагальнювати її, відбирати необхідну.

Критеріями розвитку ІАК ММС є здатність приймати аргументовані професійні рішення в межах своєї компетенції та обирати найоптимальніше з них у процесі професійної діяльності; здатність ММС продукувати в процесі мислення інформаційно-інтелектуальний продукт, що здатний впливати на свідомість людей; здатність перетворювати розрізнені дані на «Сестринську історію хвороби»; здатність конструювати і програмувати розв'язання практичних проблем; здатність застосовувати оптимальні методи пошуку, відбору, аналізу, управління інформаційними потоками та включення їх в професійну діяльність.

Рівні розвитку інформаційно-аналітичної компетентності:

- Низький рівень: навички роботи медичної сестри із медичною інформацією знаходяться на низькому рівні. Вона має загальні уявлення про способи збору, обробки та аналізу інформації, однак, їй бракує низки умінь, що дозволяють ефективно використовувати інформаційні ресурси. Їй слід приділяти більше уваги розвитку аналітичних навичок роботи з інформаційними потоками.

- Достатній рівень: знання медичної сестри в галузі аналізу інформації переважають над навичками. Вона успішно виконує більшість

робіт, пов'язаних з аналітичною діяльністю, але для того, щоб підвищити рівень ІАК, їй варто приділяти більше уваги розвитку прикладних умінь роботи з інформацією.

– Високий рівень: при роботі з інформаційними потоками медична сестра

не відчуває серйозних труднощів. Її вміння працювати з інформацією дає значні конкурентні переваги і можливість оперативно приймати правильні рішення серед альтернатив.

Відповідно, студент зі сформованою компетентністю активний у самовдосконаленні та , творчо мислить.

Сформованість інформаційно-аналітичної компетентності дає змогу медичній сестрі успішно вирішувати свої посадові обов'язки, серед яких важливе місце посідають такі: пошук, збір і аналіз інформації, у тому числі документів; опрацювання інформації з різних джерел; моніторинг нормативно-правової, фахової та іншої інформації щодо професійної діяльності; експертна оцінку отриманої інформації; підготовку матеріалів для публічної комунікації та міжособистісної взаємодії з різними суб'єктами: пацієнтами та їх родичами, колегами, вищестоящими інстанціями.

Отже, розвиток ІАК ММС є якісно новою проблемою медсестринської освіти, яка не може бути вирішена на основі традиційних підходів і методів. Під час реалізації моделі розвитку цієї компетентності має зберігатись баланс між розвитком технічних навичок і комп'ютерної грамотності, з одного боку, та розвитком аналітичних здібностей і професійного мислення, з іншого. У зв'язку з цим, основною вимогою до викладачів є реалізація нових форм і методів, що забезпечують якісну фахову підготовку майбутніх медичних сестер.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Варава О. Б. Модель розвитку інформаційно-аналітичної компетентності майбутніх медичних сестер // Медсестринство. 2018. № 3, с. 38-41.

2. Махновська І. Р. Професійна підготовка магістрів сестринської справи в умовах ступеневої освіти : дис. канд. пед. наук : 13.00.04 / Житомир, 2015. 312 с.

3. Назаренко Л. В. Зміст та структура професійної компетентності майбутніх медичних сестер // Медсестринство. 2014. № 4, с. 40–43.

4. Розвиток інформаційно-аналітичної компетентності педагогічних працівників ПТНЗ: теорія і практика. Монографія / В.В. Ягупов, Н.О. Величко, І.В. Гириловська, А.Г. Гуралюк, Д.О. Закатнов, Л.А. Майборода, В.В. Паржницький, за. наук. ред. В.В. Ягупова: ТОВ «НВП Поліграфсервіс», 2014. 176 с.

НАЦІОНАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ НА УРОКАХ СЛОВЕСНОСТІ

Менделюк Тетяна Михайлівна,

викладач української мови та літератури
ВСП «Любешівський ТФК Луцького НТУ»
смт Любешів

Концепцією національно-патріотичного виховання дітей і молоді визначено, що на сучасному етапі розвитку України виникає нагальна необхідність здійснення системних заходів, спрямованих на виховання свідомої особистості патріота-українця, гуманіста й демократа, готового до виконання громадянських і конституційних обов'язків, до успадкування духовних і культурних надбань українського народу, досягнення високої культури взаємин.

У Концепції зазначено, що «рідна мова є найважливішим засобом патріотичного виховання. Вона була і є важливою сферою впливу на національну свідомість молоді, ідентифікаційним кодом нації. Тож, основна мета навчання української мови та літератури полягає у формуванні національно свідомої, духовно багатого мовної особистості» (2; 4).

До виховання молодого покоління рідним словом звертався український педагог, письменник, публіцист В.О. Сухомлинський, який зазначав, що в руках педагога слово є могутнім виховним засобом, яке здатне піднести, звеличити людину в її власних очах, утвердити її патріотичну свідомість і громадянську гідність, на все життя відкрити в її серці невичерпні й вічні джерела любові до своїх предків.

А український вчений-мовознавець, педагог, митрополит УАПЦ, політичний і громадський діяч І. І. Огієнко наголошував на тому, що «вчити українських дітей рідною їм мовою є справою чистого сумління та

патріотичного обов'язку кожного педагога-просвітянина, учителя національної школи... Кожний свідомий громадянин мусить практично знати свою соборну літературну мову й вимову та свій соборний правопис, а також знати й виконувати рідномовні обов'язки» (15;1).

Для досягнення системності у формуванні національно-патріотичних почуттів молоді потрібно застосовувати різні форми, методи та технології:

- інтерактивні методи й форми навчання (робота в парах, групова робота, аналіз життєвих ситуацій, проблемні запитання, дискусії, дебати тощо);
- технології розвитку критичного мислення;
- проектні технології;
- позакласні виховні заходи та конкурси з предмета (5; 2).

Урок української мови є одним із найважливіших засобів національно-патріотичного виховання. Це важлива сфера впливу на національну свідомість молоді. Саме на уроках української мови та літератури формується духовно багата мовна особистість.

Національному вихованню, в першу чергу, сприяють слова ввічливості, з якими викладач розпочинає урок та протягом усього часу спілкування звертається до вихованців. Дібрані звертання (імена та загальні слова-звернення) мають стояти у відповідній типовій для української мови кличній формі відповідно до числа: *Артеме, Костянтинне, Семене, Дар'є, друже* тощо.

Не останню роль у національному вихованні відіграють ретельно дібрані до уроку епіграфи, які слугують певним лейтмотивом усього заняття:

«Нації вмирають не від інфаркту. Спочатку їм відбирає мову» (Ліна Костенко).

«Мова – це наша національна ознака, в мові - наша культура, сутність нашої свідомості» (Іван Огієнко).

Саме на одному, але влучному епіграфі, можна побудувати виховну мету уроку, яка буде пробуджувати патріотичну свідомість студентів.

Дуже важливо постійно поповнювати лексичний запас студентів. Цьому сприяють різні форми роботи, серед яких чільне місце займають словникові та класичні диктанти. Ця форма роботи сприяє не тільки вивченню орфограм, а й збагаченню мови й духовного багатства студентів, адже паралельно проводиться й лексична робота, де пояснюється значення всіх слів. Тут актуальна народознавча основа текстів, тому важливо добирати тексти з праць відомих народознавців, використовувати легенди, перекази, казки – зразки високохудожнього слова.

Для розширення лексику студента, а також краси та невимушеності його мовлення можна впровадити низку скоромовок: *летіла лелека, заклекотіла до лелеченят; коваль кулю кував, кував та й перековував; пиляв Пилип поліна з лип, притупив пилку Пилип; дзижчить над житом жвавий жук, бо жовтий він вдягнув козух.*

Пріоритетним завданням словесника також має бути руйнування стереотипу неповноцінності української мови, який упродовж попередніх поколінь з різних ідеологічних причин насаджувався в свідомості українців: *«У всіх країнах мови як мови, інструмент спілкування, у нас це фактор відчуження. Глуха ворожість оточує нашу мову, навіть тепер, у нашій власній державі. Ми вже як нацменшина.... Я ж не можу кроку ступити, скрізь привертаю увагу, іноді навіть позитивну, але від цього не легше. Бо в самій природі цієї уваги є щось протиприродне, принизливе. Людина розмовляє рідною мовою, а на неї озираються»* (Л. Костенко «Записки українського самашедшого»).

Саме тому важливо кожного уроку наголошувати на спілкуванні рідною мовою, як на чомусь звичайному, нормальному та такому, що не викликає подиву чи косих поглядів.

Аби студенти сприймали українську мову як сучасну, варто застосовувати нові, зовсім невідомі для них слова суто українського

походження, на кшталт: *кецик, вайло, лайдак, проциндрити, лилик, okazia, галяретка, бамбетель* тощо. Практика показує, що такого роду слова привертають увагу вихованців, зацікавлюють їх до вивчення нової української лексики.

Так, наприклад, цікавим є завдання добору синонімічного ряду до поданих слів: іти, їсти, лунати, сердитися. У змаганні на найкращого знавця синонімів часто перемагає той студент, що утворив ряд з 7-9 слів. У той час, як «Практичний словник синонімів української мови» за редакцією Миколи Зубкова (Харків: Весна, 2008 рік) наводить до кожного з поданих біля сорока близьких за значенням слів. Наприклад: іти – простувати, прямувати, мандрувати, топати, тупцяти, тупцювати, тупати, крокувати, ступати, шпацірувати, марширувати, цибати, дефілювати, юрмитися, валити, пливсти, плинути, віятися, чимчикувати, полинати, теліпатися, телющитися, дріботіти, пертися, тарабанитися, вибиратися, виметуватися, вислизати, віддалятися, пробиватися, прослизати, прокрадатися, пірнати, пхатися, прибувати, приволікатися, прителіпатися, прибиватися, нагодитися. (180; 3)

Цікавим є метод «Абетковий словограй». Студент повинен скласти текст, слова в якому починаються на одну літеру.

Наприклад:

Ой, Ользі Олегівні остогидло озвучувати огидні оцінки!

Ольга Олегівна осмілилась оприлюднити омріяне: ошасливила одинадцятикласників одмінними оцінками.

– Ольго Олегівно, – одгукнулись одмінники, – одначе оддячимо, отримавши отакі оцінки! Обиратимемо одну освіту! О! Освічені особистості – опора, основа Отчизни!

– Обрадували, одухотворили, окрилили!

Отак обдаровані особистості ошасливили Ольгу Олегівну.

Цікавою є робота з дослідження історії ненормативної лексики.

За свідченням турецького мандрівника Евлія Челебі, що відвідав Україну 1657 року, українська мова - всеосяжніша ніж перська, китайська чи монгольська. «У цій мові йому вдалося знайти лише чотири лайливі слова «чорт», «дідько», «свиня» і «собака» (3; 6).

Захоплення у студентів викликають і колоритні українські фразеологізми: *баглаї напали* (стало ліньки), *бити байдики* (нічого не робити, лінуватися), *жижки трусяться* (стало страшно), *завертай голоблі* (відмовляти у чомусь), *замилювати очі* (брехати), *лупити очі* (дуже здивуватися), *скочити в гречку* (зрадити чоловіка чи дружину) та багато інших.

Також треба широко й систематично демонструвати повнокровність і спроможність нашої мови в усіх сферах життя, тобто показати її практичну значущість. Для реалізації цього завдання слід добирати дидактичний матеріал різних тематичних груп: *мистецтво, дозвілля, техніка, Інтернет, салон краси, одяг, здоров'я, спорт, наука, кулінарія, офіс, транспорт* тощо. Використання сучасних текстів на уроках дає розуміння студентам, що українська мова – не мова наших предків, а наше сучасне та майбутнє.

Тут у нагоді стане україномовне телебачення та радіомовлення, ЗМІ та суто українські сайти в мережі Інтернет. Варто наголошувати на красі мовлення телеведучих, обговорювати зі студентами мовні огріхи, що трапляються під час телетрансляції та аналізувати їх у групі. На пошукові помилок у мові дикторів, ведучих чи описки у рекламних заголовках можна будувати цікаві лінгвомарафони.

Для розвитку комунікативних умінь на своїх уроках пропоную учням складання публічного діалогу відповідно до запропонованої ситуації: «*Які з демократичних цінностей ви вважаєте найважливішими?*», «*Чи тотожні поняття людина і громадянин?*» тощо.

З метою розвитку творчих здібностей студентів I-II курсів пропоную складання власних висловлювань на суспільно-політичні теми: «*Чим я можу бути корисним моїй Україні?*», «*Що потрібно відроджувати*

українцям?», «Яким я бачу майбутнє своєї Вітчизни?», «Що для мене означає патріотизм?» тощо.

Оволодіння повноцінною українською мовою має стати «етичним імперативом кожного громадянина Української держави». Тому найголовнішим завданням на сьогодні є «відродження й подальший розвиток української мови на всьому терені України, формування мовної особистості як гаранта збереження й подальшого розвитку національної культури та державності» (70; 5).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Абрамчук О. Патріотичне виховання студентів вищих технічних навчальних закладів [Текст]: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня 41 канд. пед. наук : спец. 13.00.07 «Теорія і методика виховання» / Абрамчук Оксана Володимирівна; Тернопільський нац. пед. ун-т ім. В.Гнатюка. – Тернопіль, 2006. – 20 с.

2. Жаровська О. П. Патріотичне виховання студентів в освітньо-виховному середовищі педагогічного університету [Текст]: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.07 «Теорія і методика виховання» / Жаровська Олена Петрівна. – Вінниця, 2015. – 20 с.

3. Зубков М. Практичний словник синонімів української мови». – Харків, 2008. – 320 с.

4. Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/content/Новини/2015/06/16/konczepczyia.doc>. – Назва з титул. екрана.

5. Г. Р. Корицька Використання веб-квест технології у навчанні учнів української мови на засадах діяльнісного підходу / Г. Р. Корицька // [Інформаційні технології і засоби навчання](#). - 2018. - Т. 65, № 3. - С. 66-75.

6. Петронговський Р. Р. Патріотизм старшокласників: новітні технології виховання [Текст] / Р. Р. Петронговський // Історія в середніх і вищих навчальних закладах України. – 2006. – № 11 – 12. – С. 2 – 4.

ВИХОВНІ ЗАХОДИ ЯК МЕТОД ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКИХ ПОЧУТТІВ У СТУДЕНТІВ ГУРТОЖИТКУ

Михайличенко Ніна Григорівна,

вихователь гуртожитку

Кременчуцького медичного фахового коледжу імені В. І. Литвиненка

м. Кременчук

Анотація. У статті досліджено виховні заходи як метод формування громадянських почуттів у студентів гуртожитку. Доведено, що тематичні вечори, години спілкування, бесіди, дискусії, волонтерська діяльність є дієвими способами громадянського виховання студентської молоді. Проаналізовано роль вихователя гуртожитку у формуванні громадянських почуттів студентів. На основі конкретних заходів показано значущість громадянсько-патріотичного виховання студентської молоді.

Ключові слова. Громадянин, громадянські почуття, патріотизм, громадянсько-патріотичне виховання, виховні заходи, студентська молодь, гуртожиток.

Постановка проблеми. Проблема організації виховного процесу у гуртожитку закладу освіти є однією з найактуальніших у педагогічній теорії та практиці і спонукає освітян до пошуку нових шляхів якісного вдосконалення виховання студентської молоді. Заклади освіти за своїм статусом зобов'язані не лише професійно готувати дипломованих спеціалістів, а й виховувати гармонійно, всебічно розвинених громадян, підготовлених до соціальної діяльності у сучасному суспільстві, здатних примножувати його цінності. Формування громадянських почуттів у студентів є важливим складником виховного процесу.

Опитування, яке проведене серед студентів-мешканців гуртожитку Кременчуцького медичного фахового коледжу імені В.І. Литвиненка,

показало, що на запитання «Чи відчуваєте ви громадянсько-патріотичне виховання у гуртожитку коледжу?» – 89% студентів відповіли позитивно, а 11% опитаних дали негативну відповідь. На думку респондентів, громадянсько-патріотичне виховання мешканців гуртожитку полягає в масових позанавчальних молодіжних заходах, що покликані ознайомити студентів з українською культурою та традиціями (43%); популяризації національної культури, національної ідеї при вивченні суспільних дисциплін (37%); організації поїздок визначними місцями України (14%); проведенні культурно-масових заходів, де звучать українські народні пісні, танці (3%); організація зустрічей із видатними діячами Кременчука під час яких відбувається популяризація національної культури (3%).

Посилаючись на дані опитування, перспективними методами формування громадянських почуттів у студентів є проведення виховних заходів, індивідуальних бесід, годин спілкування, диспутів, відвідування тематичних свят, вечорів, виставок, а також волонтерська діяльність.

Аналіз наукових досліджень. Педагогічні й соціально-педагогічні особливості громадянсько-патріотичного виховання в навчальних закладах розглядаються в працях І. Беха, М. Боришевського, М. Євтуха, І. Зязюна, О. Савченко, К. Чорної, Л. Чупрій, В. Тернопільської, І. Дудки, О. Олексюк, В. Білецького, К. Ушинського, С. Русової, В. Сухомлинського.

На думку В. Тернопільської, у сучасних студентів часто спостерігається тенденція спрямованості на себе, тяжіння до егоцентризму, прагматичне ставлення як до інших людей, так і до країни, в якій вони народилися [5, с. 25-28]. Вирішенням цієї проблеми дослідниця називає організацію та проведення спеціальної роботи з метою формування у студентів позитивної мотивації до участі у заходах громадянсько-патріотичного спрямування, виявлення ними патріотизму в повсякденній діяльності [5, с. 25-28].

Методом виховання громадянських почуттів у студентів І. Бех вважає реальну соціально-культурну життєву ситуацію, у якій вони

формуються і функціонують. Основними проявами свідомої громадянської позиції студентів є гуманне ставлення до своїх рідних та оточуючих людей; бережливе ставлення до навколишнього середовища; відповідальність у всіх видах предметно-перетворювальної діяльності, до якої залучається підрастаюча особистість; глибокий інтерес до минулого рідного краю та країни в цілому; прагнення до опанування народних традицій, рідної мови; готовність жити у сфері високої національної культури і прагнення до її збагачення [1, с. 41-45].

Про метод громадянського виховання, який базується на історичних традиціях українського народу, дискутують К. Ушинський, С. Русова та В. Сухомлинський. Ушинський підкреслює, що виховання «у кожного народу відбиває його характер і відображає позитивні й негативні якості цього характеру» [6, с. 89]. С. Русова акцентувала увагу, що виховання має «відповідати національному духовному складові українського народу», «характеру і світоглядного народу», «духовним традиціям Вітчизни». Водночас Софія Федорівна застерігала: любов до рідного краю не повинна переходити в ізольований національний егоїзм. Любячи свій народ, необхідно з пошаною ставитись до інших народів [3, с. 24].

В. Сухомлинський вказував на труднощі у вихованні патріотизму, пояснюючи це тим, що у повсякденному житті ми не зустрічаємось з мірою, якою можна виміряти це поняття. Педагог застерігав від того, щоб «високі слова про Батьківщину та її ідеали не перетворювались у свідомості вихованців на голосні, але пусті вислови, щоб вони не знецінились і не стерлись від частого промовляння» [4, с. 65].

Дослідження проблем громадянсько-патріотичного виховання свідчать про їх багатоаспектність і охоплюють конкретні реалії суспільного життя в Україні.

Виклад основного матеріалу. Одне з головних завдань виховної діяльності в гуртожитку – створення умов для активної життєвої позиції студентів, громадянського самовираження і самореалізації, максимального

задоволення потреб студентів у інтелектуальному, культурному і моральному розвитку.

В основу виховної роботи у студентському гуртожитку покладено Концепцію виховання молоді у національній системі освіти, комплексні заходи щодо реалізації молодіжної політики в Україні та інші нормативно-правові документи. Організаційно-виховна робота має системний характер: проводиться згідно з річним і місячним планами роботи вихователя. Важливим складником виховної роботи вихователів гуртожитку є заходи, спрямовані на громадянсько-патріотичне виховання.

Громадянське, національно-патріотичне виховання – це діяльність, спрямована на формування національної свідомості особистості, яка проявляється в емоційно-ціннісному ставленні до історичного минулого власного народу, національній ідентифікації й прагненні до етнічного самозбереження. Така діяльність передбачає також формування у студентів поваги та любові до Батьківщини, відданості, готовності її захищати, збагачувати особистою працею, максимально сприяти вивченню та досконалому оволодінню державною мовою.

У процесі громадянсько-патріотичного виховання студентів Кременчуцького медичного фахового коледжу імені В.І. Литвиненка, які проживають у гуртожитку, були організовані та проведені такі тематичні вечори: «Андріївські вечорниці», «Новорічні дива», «Ой радуйся, земле»; години спілкування: «Поряд із сучасним – минуле», «Шануй працю оточуючих тебе людей», «Смак хліба – смак життя»; бесіди: «Земля – наше багатство», «Твори добро», «Символіка нашої країни», «Рідна мова – мова солов'їна» та інші. Також організовані із працівниками бібліотеки філії №6 для дорослих години спілкування з тем: «Славетні імена нашого краю», «Кременчук від А до Я», проведені екскурсії до Кременчуцького краєзнавчого музею.

Вагому роль у громадянсько-патріотичному вихованні студентів відіграють дискусії. Предметом дискусії можуть бути не тільки змістовні

проблеми, але й моральні, а також міжособистісні відносини самих учасників групи. Дискутують мешканці гуртожитку КМФК імені В. Литвиненка і на національно-патріотичні теми: «Яким повинно бути військово-патріотичне виховання в демократичній державі», «Проблема патріотизму в сучасному осмисленні», «Як я розумію незалежність», «Роль народних традицій у сьогоденні».

Важливим компонентом громадського виховання молоді є волонтерська діяльність. Студенти систематично відвідують Кременчуцький обласний спеціалізований будинок дитини, допомагають вихователям з організацією дозвілля малюків. Традиційно в КМФК імені В. Литвиненка проводяться благодійні акції «Від серця до серця» і «Святий Миколай – дітям», метою яких є збір іграшок, солодоців та подарунків для дітей, що потребують особливої уваги та підтримки.

Пріоритетним завданням вихователя гуртожитку, в рамках виховного процесу, є індивідуальна робота зі студентами. Вихователь має поважати почуття власної гідності кожного студента, його індивідуальну життєву мету, запити, нахили, інтереси, характер, а також створити сприятливі умови для його самовизначення та розвитку. Під час особистих розмов вихователі звертають увагу на компетенції та інтереси студентів, а потім залучають їх до участі в масових заходах в залежності від характеру та вподобань.

Масові чи групові виховні заходи, присвячені традиційним народним святкам, вимагають більших затрат часу як студентів, так і вихователів, проте згуртовують молодь, об'єднують в одну дружню сім'ю, виховують почуття відповідальності та єдності.

У фольклорному новорічному святі «Андріївські вечорниці» було залучено понад сорока учасників – студенти, вихователі, бібліотекарі. Глядачі мали змогу побачити різні народні звичаї та обряди, наглядно дізнатися про дозвілля молоді раніше, почути обрядові пісні, скуштувати традиційні українські страви.

Година спілкування «Поряд із сучасним – минуле» була присвячена питанням вандалізму та виховання шанобливого ставлення в молоді до історичних та сучасних пам'ятників. Студенти кожного поверху підготували інформацію про окремі пам'ятники, яка лягла в основу спільної презентації. У підготовці та проведенні заходу взяли участь понад тридцять студентів. У рамках проведення години спілкування працівники бібліотеки філії №6 для дорослих презентували проект «Кременчук від А до Я».

У процесі нашого дослідження ми довели, що важливе місце у формуванні громадянсько-патріотичних почуттів юнаків та дівчат належить тематичним вечорам, годинам спілкування, бесідам, дискусіям, присвяченим історичним і пам'ятним датам у житті українського народу, традиціям, звичаям, обрядам, святам. Особлива цінність таких форм виховання полягає в тому, що студенти, готуючись до них, виявляють ініціативу, творчість, самостійність у виборі теми, запрошенні гостей, оформленні приміщень, підготовці виставок.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бех І.Д. Вчинок у морально духовному розвитку особистості / І.Д. Бех // Початкова школа. – Київ, 2006. – С. 41-45.
2. Дудка І.А. Патріотичне виховання студентської молоді як складова громадської діяльності вищого навчального закладу / І.А. Дудка // Витоки педагогічної майстерності. – Полтава, 2015. – Вип. 16. – С. 56-63.
3. Русова С.Ф. Вибрані педагогічні твори: у 2 кн./С.Ф. Русова. – К.: Либідь, 1997. – Кн. 1. – 272 с.
4. Сухомлинський В.О. Серце віддаю дітям / В.О. Сухомлинський. – К.: Радянська школа, 1973. – 288 с.
5. Тернопільська В.І. Особливості виховання патріотизму у студентської молоді / В.І. Тернопільська // Вісник Національної академії

Державної прикордонної служби України. – Хмельницький, 2012. – Вип. 3.
– С.25 -28.

6. Ушинський К.Д. Про народність у громадському вихованні / К.Д. Ушинський // Вибрані педагогічні твори: у 2-х т. – К.: Радянська школа, 1983. – Т. 1. – С. 89.

ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЗАНЯТТЯХ З БІОЛОГІЇ

Мізяківська Леся Миколаївна,

викладач біології;

Журавель Інна Вікторівна,

викладач біології

Відокремленого структурного підрозділу «Технологічно - промисловий
фаховий коледж Вінницького національного аграрного університету»

м. Вінниця

Одним із важливих напрямків розвитку інформатизації освіти і є нові комп'ютерні технології. Видатний психолог ХХ століття Л.С.Виготський наочно охарактеризував ситуацію різних способів навчання, запитавши: «Що важливіше – нагодувати з ложки дитину чи навчити її їсти?». Щоб навчити дитину мислити, треба навчити її діяти, причому діяти з навчальним матеріалом свідомо. Дослідження останніх десятиріч переконливо свідчать, що діалогічна форма спілкування викладача з студентами між собою в умовах колективної пошукової діяльності дає можливість розвивати не тільки мислення дитини, а й навчити її спілкуватися, оволодіти способами співпраці в процесі розв'язання навчальних завдань.

Потреби життя, практика у навчальному закладі дають нове розуміння навчання. Згідно із Законом України «Про освіту», Державною національною доктриною розвитку освіти України в ХХІ столітті, Концепцією загальної середньої освіти ми маємо здійснити кардинальний перехід від традиційного інформаційно-пояснювального навчання, зорієнтованого на передачу готових знань, до особистісно-розвиваючого, спрямованого не тільки на засвоєння знань, а й на способи навчальної

діяльності, розвиток творчої особистості учнів. Реформування освіти в Україні в найближчі роки передбачає її перебудову з метою впровадження в освітню практику таких технологій, які б створили максимально сприятливі умови для розвитку і саморозвитку особистості учня, виявлення та активного використання його індивідуальних особливостей у навчальній діяльності [2].

Реформування біологічної освіти має на меті зробити її більш якісною шляхом забезпечення широких можливостей для розвитку, навчання та виховання творчої особистості, в результаті яких вона буде підготовлена до активного, самостійного життя в суспільстві. Таке складне завдання можна вирішити шляхом використання інноваційних технологій навчання, серед яких чільне місце займають мультимедійні технології. Вони відкривають нові, ще недостатньо досліджені можливості вдосконалення навчальної діяльності.

Сучасний розвиток науки, в тому числі і біологічної, неможливий без інформаційної культури особистості. Саме інформаційна культура виступає як предмет, приладдя та результат соціальної активності кожної людини. Вона відображає характер і рівень інформаційної взаємодії в суспільстві, тобто рівень розвитку інформаційних технологій, що пов'язаний із перетворенням інформації. Для студентів інформаційна культура сьогодні – це вміння працювати із прикладним програмним забезпеченням, це глибоке проникнення в суть процесів опрацювання інформації, це основа формування ІКТ-компетентності [1].

Для реалізації поставленої мети потрібно працювати над завданнями:

- застосування ІКТ для розвитку пізнавальної активності студентів, формування логічного і системного мислення;
- створення умов для формування вмінь і навичок дослідницької і пошукової роботи в сучасних інформаційних ресурсах;
- оптимальний розвиток навичок роботи з інформацією;

- поєднання біологічних знань з життєвим досвідом та майбутньою професійною діяльністю[2].

Одним із важливих напрямків розвитку інформатизації освіти і є нові комп'ютерні технології. Інтерактивність, інтенсифікація процесу навчання, зворотний зв'язок-помітні переваги цих технологій, котрі зумовили необхідність їх застосування у різних галузях людської діяльності, насамперед у тих, які пов'язані з освітою. Нині помітно зросла кількість досліджень, предметом яких стало використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі. Цій темі в Україні присвячені дослідження таких науковців, як В.Ю. Биков, Я.В. Булахова, О.М. Бондаренко, В.Ф. Заболотний, Г.О. Козлакова, О.А. Міщенко, О.П. Пінчук, О.В. Шестопап та інші[7].

Біологія – це наука про життя у всіх його проявах, а саме: рослини, гриби, віруси, тварини. Тому біологія є одним з тих навчальних предметів, що дає насичений та багатий матеріал для відпрацювання різноманітних методів і прийомів роботи з інформацією. А саме застосування інформаційно- комунікативних технологій дозволяє швидко опрацювати інформацію у вигляді таблиць, схем, діаграм, визначити залежність між об'єктами та явищами, будовою та функціями.

Ці технології сприяють розвитку самостійності і творчих здібностей учнів, спеціальної або загальної обдарованості, здійснення диференціації й індивідуалізації навчання, посилює міжпредметні зв'язки, дозволяє змінити саму технологію надання освітніх послуг, зробити заняття більш наочним і цікавим. А це дозволяє краще зрозуміти поняття, сформувані практичні вміння та навички. Використання інформаційних технологій може відбуватися різними способами, відповідно до потреб конкретного заняття

Зрозуміло, що заняття з використанням комунікативних технологій потребують великої підготовки. Викладач повинен уміти користуватися різноманітними програмами графічними, flash-анімації, веб - редактором, програмами для створення презентацій, ребусів, кросвордів, програмами

для роботи з аудіо та відео. Усе залежить від того, в якому вигляді я вирішила подати інформацію.

Актуальність використання інноваційних комп'ютерних технологій обумовлена тим, що в них закладені великі можливості для навчання на якісно новому рівні. Проте, звичайно, комп'ютер не може повністю замінити викладача.

- по-перше, саме викладач має можливість зацікавити студентів, викликати допитливість, завоювати їх довіру;
- по-друге, він може спрямувати їх увагу на ті або інші важливі аспекти предмета, який вивчається;
- по-третє, відзначити їх старанність та знайти шляхи спонукання до навчання.

Комп'ютерні технології використовуються при проведенні різних типів занять: комбінованому, вивченні нового матеріалу, закріплення знань, на заняттях контролю і оцінки знань. Вони використовуються на всіх етапах сучасного заняття: при контролі знань, при оформленні творчих робіт, при поясненні нового матеріалу, при виконанні дослідницьких робіт. Заняття з використанням ІКТ захоплюють своєю новизною, доступністю, масштабом і просто приносять задоволення як викладачеві, так і студентам [9].

При плануванні заняття велика увага приділяється організації роботи студентів на занятті, передбачається зміна діяльності студентів, чітко розподіляється час на кожен вид діяльності. Використання ІКТ не повинно, однак, бути самоціллю, це лише засіб, що допомагає заняття зробити найбільш продуктивним.

Кожне заняття або етап навчання вимагає свого типу програмних засобів. При побудові занять з біології необхідно пам'ятати, що:

- на заняттях освоєння нового матеріалу потрібна демонстраційна програма, яка дозволить в доступній, яскравій, наочній формі довести до студентів теоретичний матеріал. Наприклад, використання відеороликів,

заздалегідь підготовлених, відеосюжетів про найбільш яскравих біологічних явища; даний матеріал необхідно заздалегідь обробити і скомпонувати.

- на заняттях закріплення нового матеріалу доцільно використовувати контролюючі програми, де студенти закріплюють отримані знання і необхідні навички даної теми. Наприклад, можна використовувати готові тести створених мультимедіа підручників з біології.

- на уроках-практикумах можна використовувати готові практичні роботи мультимедіа підручників, попередньо перевіривши їх.

Основне завдання в даний момент – активізувати студентів для створення власних комп'ютерних робіт, міні-проектів, рефератів, пошуково-дослідницьких робіт. Новому поколінню подобається освоювати нові технічні винаходи [8].

Нові технології в першу чергу дозволяють розкритись особистості та таланту викладача. Власний ноутбук і інтерактивна дошка- чудовий засіб перевірки домашнього завдання, швидкого інтерактивного опитування, тестування, заліку. Ілюстрації не просто демонструються, а творчо освоюються, досліджуються в деталях, анімуються, рухаються і практично живуть в освітньому процесі. Окрім того, скорочується час підготовки викладача до заняття, який звільнений тепер від постійного оформлення дошки та фіксування необхідних зображень, таблиць.

На сьогодні застосування інформаційно-комунікаційних технологій у навчальних закладах України створює нові можливості у вивченні біології. Вони дозволять суттєво перебудувати і вдосконалити біологічну освіту. Застосування комп'ютерних технологій сприяє вирішенню проблеми змісту навчання біології, нових її форм і методів, що значно підвищує рівень мотивації в навчанні, розширюються можливості самостійної діяльності студентів у процесі вивчення біології.[4].

З появою засобів навчання на базі комп'ютерних технологій навчальний процес з біології стає більш різноманітним і багатомірним. Він набуває таких організаційних форм, коли виявляються нові методичні

можливості, стає можливим створення принципово нових типів навчального середовища. Тобто технічні можливості комп'ютера оптимізують діяльність викладання та навчання.

Усе це дозволяє вивести сучасне заняття з біології на якісно новий рівень; підвищувати статус викладача; впроваджувати в навчальний процес комп'ютерні та інформаційні технології; розширювати можливості ілюстративного супроводу заняття; використовувати різні форми навчання та види діяльності в межах одного заняття; ефективно організовувати контроль знань, вмінь та навичок студентів; полегшувати та вдосконалювати розробку творчих робіт, проектів, рефератів. [5]

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Биков В.Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти : монографія / В.Ю. Биков. – К. : Атіка, 2009. – 684 с.
2. Гончаренко С.У. Український педагогічний енциклопедичний словник. Видання друге, доповнене і виправлене – Рівне: Волинські обереги, 2011. - 522 с.
3. Заболотний В.Ф. Дидактичні засади застосування мультимедіа у формуванні методичної компетентності майбутніх учителів фізики : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. пед. наук : спец. 13.00.02 “Теорія та методика навчання (фізика)”/В.Ф. Заболотний . – Київ. – 2010. – 38 с.
4. Коваль Т.І. Підготовка викладачів вищої школи: інформаційні технології у педагогічній діяльності : навч.-метод. посіб. / Т.І. Коваль. – К.: Вид.центр НЛУ, 2009. – 380 с.
5. Козлакова Г.О. Теоретичні і методичні основи застосування інформаційних технологій у вищій технічній освіті: Монографія. – К. : ІЗМН, ВПОЛ, 1997. – 180 с.

6. Козяр М.М. Віртуальний університет : навч.-метод. посіб. / [М.М. Козяр, О.Б. Зачко, Т.Є. Рак]. – Львів: Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, 2009. – 168 с.
7. Міронець Л. Створення та використання комп'ютерних презентацій під час викладання біології.//Рідна школа.-2008.- №1,2.-с.40-42.
8. Дорошенко Ю.О. Біологія та екологія з комп'ютером / Ю.Дорошенко, Н.Семенюк, Л.Семко. – К.: Вид. дім «Шк. світ»: Вид. Л.Галіцина, 2005. – 128 с.
9. Козленко О.Г. Мультимедійні програми з біології: порівняння можливостей // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2004. – №2 – С. 24-25.
10. Сліпчук І. Дидактичні можливості інформаційних технологій у навчанні біології//Біологія і хімія в школі. – 2006. – №5 – С. 32-34.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ГРОМАДЯНСЬКОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ КОЛЕДЖУ

Морозов Сергій Миколайович,

канд. пед. наук, доктор філософії, доцент, викладач-методист
Хмельницького торговельно-економічного фахового коледжу
Київського національного торговельно-економічного університету
м. Хмельницький

Постановка проблеми у загальному вигляді. Визначальним чинником і передумовою демократичних перетворень у сучасному українському суспільстві є зміна способу мислення людей, їхніх ціннісних орієнтацій, щоб демократія стала реальністю життя, потрібна зацікавленість людей у досягненні суспільно важливих цілей, їхня соціальна відповідальність, сприяння зближенню інтересів особи та держави, подолання або хоча б послаблення суперечностей між ними [1].

Проблеми громадянського виховання, формування громадянської позиції особистості є одними із найважливіших у педагогіці, психології, оскільки сьогодні немає жодної виховної проблеми, котра не була б пов'язана із громадянськістю. Особливо актуалізує проблему громадянського, патріотичного, національного виховання молоді ситуація, що склалася сьогодні в Україні, зокрема – у Криму, Донецькій і Луганській областях.

Аналіз актуальних досліджень. Різні аспекти громадянського виховання молоді в закладах освіти досліджували як вітчизняні, так і зарубіжні науковці: педагогічні засади формування громадянської позиції студентської молоді вивчали О. Кафарська, О. Кирилович та ін.; питаннями громадянської освіти цікавилися І. Галактіонова, Т. Ладиченко, О. Мальцева та ін.; педагогічні умови громадянського виховання

особистості досліджували В. Астахова, Є. Берднікова, І. Бех, В. Білоусова, М. Боришевський, І. Єрмаков, П. Ігнатенко, І. Мартинюк, О. Сухомлинська, В. Сухомлинський, К. Чорна та ін.; особливості національного виховання – М. Боришевський, Г. Ващенко, П. Ігнатенко, І. Мартинюк, Г. Пустовіт, Ю. Руденко, М. Стельмахович та інші; теоретичні засади управління громадянсько-патріотичного виховання студентської молоді – В. Бондар, Б. Кобзар, О. Козлова, В. Маслов, Н. Островецька та ін.

Результати аналізу наукових джерел із проблеми дослідження дали змогу з'ясувати, що в сучасний період недостатньо розроблено дієві психолого-педагогічної умови громадянського виховання студентів коледжів.

Метою статті є висвітлення найважливіших психолого-педагогічних особливостей громадянського виховання студентів в умовах освітнього простору фахового закладу вищої освіти.

Методи дослідження: аналіз наукових джерел, узагальнення існуючих наукових підходів щодо психолого-педагогічних особливостей громадянського виховання студентів.

Виклад основного матеріалу дослідження.

У сучасних фахових закладах вищої освіти виховання свідомих громадян України здійснюється недостатньо цілеспрямовано й активно. Не сприяють формуванню громадянської свідомості студентів такі моменти як відсутність яскраво виражених громадянських властивостей у педагогів, їхнє байдуже ставлення до суспільної, громадської діяльності тощо.

Масштаб і динаміка соціально-економічних та політичних перетворень в Україні висувають нові вимоги до розвитку духовності громадян, виховання їх на засадах патріотизму, до виявлення особистістю таких рис, як готовність свідомо й активно сприяти соціальному прогресу в країні, виявляти громадянський обов'язок, відповідальність і мужність,

готовність працювати на благо Батьківщини, захищати її, зміцнювати її міжнародний авторитет тощо.

Основу громадянського виховання в Україні мають складати демократичні цінності, що будуть сприяти об'єднанню держави, побудові досконалого громадянського суспільства. Ці процеси потребують в першу чергу формування загальнонаціональної, у тому числі громадянської культури. Громадянська культура як полісемантичне поняття складається з багатьох компонентів, основним із яких, на нашу думку, є вільне володіння державною – саме українською мовою і, що є не менш важливим, – обов'язкове використання цієї мови на практиці – в усіх видах спілкування, особливо в освітньому процесі.

Актуальність громадянського виховання, особливо дітей та молоді, зумовлюється процесом консолідації та розвитку українського суспільства, сучасними викликами, що стоять перед Україною і вимагають постійного вдосконалення системи національно-патріотичного виховання, оптимізації державної політики у зазначеній сфері.

Національно-патріотичне виховання має набути характеру системної і цілеспрямованої діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, навчальних закладів, інститутів громадянського суспільства, громадян з формування у людини і громадянина високої національно-патріотичної свідомості, почуття відданості своїй державі.

Основу системи національно-патріотичного виховання мають скласти ідеї зміцнення української державності як консолідуючого чинника розвитку суспільства, формування патріотизму у дітей та молоді. Основними складниками національно-патріотичного виховання мають стати громадянсько-патріотичне, військово-патріотичне, духовно-моральне виховання. Важливим складником національно-патріотичного виховання має стати поширення інформації про досягнення наших співвітчизників та їх внесок у скарбницю світової цивілізації, зокрема у сферах освіти, науки, культури, мистецтва, спорту [2]. Активне, впливове і розвинене

громадянське суспільство є важливим елементом будь-якої демократичної держави та відіграє одну з ключових ролей у впровадженні нагальних суспільних змін і належного врядування, в управлінні державними справами і вирішенні питань місцевого значення, розробці і реалізації ефективної державної політики у різних сферах, утвердженні відповідальної перед людиною правової держави, розв'язанні політичних, соціально-економічних та гуманітарних проблем [3].

На думку видатного психолога і педагога І. Беха, рання юність – період громадянського становлення людини, її соціального самовизначення, активного включення в громадянське життя, формування духовних якостей особистості [4]. Саме в цей період у старшокласників (як і у студентів коледжів – прим. автора статті) відбувається зростання самосвідомості, своїх якостей і можливостей, ... усвідомлення себе як особистості. З цим пов'язаний великий інтерес до моральних проблем – щастя і обов'язку, особистих і громадських стосунків між людьми, любові і дружби.

Ми поділяємо думку учених, які стверджують, що особистісно зорієнтоване виховання повинно спрямовуватися на громадянське виховання учнів старших класів, студентів коледжів, на формування духовно збагаченої особистості, здатної зробити свідомий життєвий вибір[4].

Обґрунтування й формування дефініції того чи іншого поняття, явища або процесу – одна з найскладніших процедур наукового дослідження. Існує думка про те, що правильне тлумачення понять вирішує майже половину наукового завдання [5]. Тому для більш якісного висвітлення психолого-педагогічних особливостей громадянського виховання студентів коледжів стисло подаємо узагальнені тлумачення ключових понять відповідно до тематики нашого дослідження.

Громадянське виховання – формування громадянськості як інтегрованої якості особистості, що дає людині можливість відчувати себе

морально, соціально, політично, юридично дієздатною та захищеною. Воно покликане виховувати особистість чутливою до свого оточення, залучати її до суспільного життя, в якому права людини є визначальними [6].

Громадянське виховання зумовлено завданням державотворення на засадах гуманізму, демократії, соціальної справедливості. Одним із його критеріїв і результатів є *громадянськість особистості*, яку складають моральна, політична та правова культура, почуття власної гідності, внутрішньої свободи і водночас вболівання за суспільні ідеали, за пріоритети держави, благо свого народу і його дружні взаємини у світовому співтоваристві [7].

Громадянське виховання школярів – формування в дітей системи цінностей, заснованої на розумінні єдності й взаємозалежності світу, однакової значущості для всіх народів захисту навколишнього світу і роззброювання, проблем екології, захисту і збереження загальнолюдської культури, економічного, наукового співробітництва, а також суспільної активності у справі вирішення різного роду суперечностей [8].

Зміст громадянського виховання: розвиток патріотизму; розвиток національної самосвідомості громадян; культура міжетнічних відносин; розвиток планетарної самосвідомості; розвиток правосвідомості; розвиток політичної культури; дбайливе ставлення до природи; формування моральності особистості; формування культури поведінки особистості; розвиток мотивації до праці [9].

Громадянська свідомість (самосвідомість) – один із найважливіших складників психологічної структури особистості, в якій віддзеркалюються індивідуальні суб'єктивні ставлення людини до суспільних явищ, до системи наявних суспільних цінностей, що виступають для конкретного індивіда як об'єктивна реальність, котра може за певних умов трансформуватися у власні, суб'єктивно значущі ціннісні орієнтації особистості. Важливу роль у становленні громадянської свідомості та

самосвідомості особистості відіграє усвідомлення нею своєї належності до певного етносу, нації [10].

Громадянські цінності (ґрунтуються на визнанні гідності людей і характерні для демократичних суспільств) це, зокрема, права і свободи людини, обов'язки перед іншими людьми, ідеї соціальної гармонії, поваги до закону тощо. Ця категорія є важливою для формування громадянської свідомості, чіткого розуміння та прийняття правил поведінки в громадянському суспільстві [11].

У результаті аналізу наукових джерел за темою нашого дослідження було з'ясовано, що людина, яка знаходиться на високому рівні свого особистісного і, зокрема, громадянського розвитку, неодмінно визначається сформованістю громадянських цінностей, серед яких особливе місце посідають ті, що є визначальними у структурі громадянської свідомості та самосвідомості.

Громадянська культура особистості – інтегральна системна властивість, що характеризується мірою сформованості суспільно значущих інтегративних громадянських якостей, генетично заданих і соціально набутих у результаті дії механізму внутрішньої ціннісно-нормативної регуляції поведінки та зовнішніх громадянських відносин особистості у процесі її життєдіяльності та самореалізації [12].

Висновки. Громадянське виховання студентської молоді має стати одним із пріоритетних напрямів освітньої діяльності коледжу, адже це забезпечує розвиток кожного студента/студентки як громадянина, а саме – як високоморальної особистості, яка плекає українські традиції, духовні цінності, володіє відповідними фаховими й особистісними компетентностями, здатна реалізувати свій потенціал в умовах сучасного суспільства, поєднує національні та загальнолюдські цінності, сповідує найкращі європейські та світові цінності, готова до виконання обов'язку із захисту України, її незалежності та територіальної цілісності.

Ефективність громадянського виховання студентів залежить не лише від рівня свідомості їх особистості, але й, у першу чергу, – свідомості педагогів, що базується на національному ґрунті – у відповідності із історичними, географічними, економічними, етнографічними, психологічними особливостями українського народу, його виховними традиціями, що склалися протягом усього історичного періоду розвитку.

Перспективою подальших розвідок у цьому напрямку є розробка основних психолого-педагогічних умов формування готовності науково-педагогічного складу коледжу до громадянського виховання студентів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Боришевський М.Й. Актуальні проблеми виховання в контексті гуманізації педагогічного процесу / Культурологічні та психолого-педагогічні аспекти гуманізації освіти: науково-методичний збірник / За ред. Г.О. Балла. Київ : Наукова думка, 1998.

2. Указ Президента України від 13 жовтня 2015 року № 580/2015 «Про Стратегію національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016-2020 роки» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/580/2015>.

3. Указ Президента України від 26 лютого 2016 року № 68/2016 «Про Національну стратегію сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016-2020 роки» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/682016-19805>.

4. Бех І.Д. Особистісно-орієнтована модель виховання як науковий конструкт [Електронний ресурс] / І.Д. Бех // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи : електронний науковий журнал 2002. Вип. 3 : www.library.udpu.org.ua/library_files/psuh.../vupysk_21.pdf

5. Радиш Я. Категорійно-понятійний апарат / Я. Радиш // Вісник УАДУ. 2001. № 1. С. 195-202.

6. Словник педагогічних термінів [Електронний ресурс] – Режим

доступу: http://teacher.at.ua/publ/gromadjanske_vikhovannja/19-1-0-4760.

7. Громадянська освіта : Книга для вчителя / Арцишевський Р. А. та ін. Львів : ТЕКА, 2002. 158 с.

8. Словник базових понять з курсу «Педагогіка»: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів: вид. 2-ге, доп. і перероб. // Укладач О. Є. Антонова. Житомир : Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2014. 100 с.

9. Зміст громадянського виховання учнів [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://nenc.gov.ua/wp-content/uploads/2016/07/gv1.pdf>

10. Боришевський М. Й. Національна самосвідомість у громадянському становленні особистості : [наук.-метод. посіб.] / М. Й. Боришевський. Київ, 2000. 64 с.

11. Система моральних цінностей людини [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.educationua.net/silovs-1297-2.html>.

12. Громадянська освіта: методичний посібник для вчителя. Київ : Видавництво «Етна», 2012. 176 с.

ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК З БЕЗПЕЧНОГО КОРИСТУВАННЯ ІНТЕРНЕТОМ, ЦИФРОВИМИ МОБІЛЬНИМИ ГАДЖЕТАМИ

Муштенко Надія Петрівна,

викладач акушерства, спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії,

педагогічне мзвання «викладач-методист»

Кременчуцького медичного фахового коледжу імені В.І. Литвиненка

м.Кременчук

Анотація. Досвід візуалізації навчального матеріалу у формах дидактичних матеріалів, структурованих методичних рекомендацій, придатних до використання за допомогою технічних засобів, дистанційних навчальних технологій на базі програмних продуктів, що містять цільовий, методичний, навчальний, що консультує, і контролювальний блоки.

Ключові слова: **комплекс світлотехнічних і звукових навчальних посібників, апаратура**, інформаційні комп'ютерні технології, цифрові мобільні гаджети, форми організації самостійної роботи, методики виконання складних медичних маніпуляцій з діагностичною та лікувальною ціллю

Актуальність. У сучасному світі якість освітньо-професійної підготовки сестер медичних, акушерок важлива, як ніколи, бо актуалізується завданнями щодо надання кваліфікованої долікарської допомоги, виконання складних медичних маніпуляцій з діагностичною та лікувальною метою та з догляду за хворими. Тому викладач фахового коледжу має навчити студентів основам ведення сестринського обстеження та догляду, сформувати вміння з визначення об'єктивного стану пацієнтів, зокрема, вагітної, роділлі, а також перинатального здоров'я, навички маніпуляційної медичної техніки. Отже, нова якість фахової освіти, зорієнтована на формування та розвиток інтелектуальної,

творчої, компетентної особистості, здатної до інноваційної діяльності й інноваційного сприймання сучасного світу, визначається не тільки сумою отриманих знань, уміннями й навичками, а й здатністю до їх творчого використання, самостійної діяльності, навчання і самовдосконалення впродовж життя [3, с.35]. Медична освіта за всіма ознаками належить до вищої професійної, яка завершується отриманням певної професійної кваліфікації відповідно до напрямку підготовки й освітньо-кваліфікаційного рівня напрямку підготовки й освітньо-кваліфікаційного рівня чи **освітнього ступеня фахового молодшого бакалавра**. Відповідно функціонування та розвиток системи охорони здоров'я не можна розглядати відокремлено від національного контексту [2]. Увага – інтерактивному практичному навчанню та методично керованій самостійній поза аудиторній роботі студентів. Основними формами організації самостійної роботи студентів є навчальна сестринська (акушерська) історія хвороби, робочий зошит і тестові завдання для контролю отриманих теоретичних знань, алгоритми практичних навичок, що передбачає, враховуючи реалії ситуації, застосування технічних засобів навчання та дистанційних (або:змішаних) навчальних технологій на базі програмних продуктів, що містять цільовий, методичний, навчальний, який консультує, і контролювальний блоки. Технічні засоби навчання можна *класифікувати* за різними ознаками, зокрема: за призначенням – широкого (використовуються незалежно від віку, в різних галузях знань, на всіх видах занять, не лише з метою подання певних відомостей, а й для контролю за їх засвоєнням) і *спеціального* (пристрої, які подають відомості про динамічну суть процесів, будову механізмів і взаємодію їхніх елементів, наприклад, **віртуальні практикуми чи тренінги**); виконуваними функціями (засоби подання даних і засоби контролю знань); способом впливу (візуальні - вплив лише на органи зору, аудитивні - вплив лише на слухові органи та аудіовізуальні - одночасний вплив на органи зору і слуху). Технічні засоби навчання дають позитивні результати лише

тоді, коли вони вміло й розумно використовуються в системі різноманітних методів і прийомів та в поєднанні з іншими засобами навчання. При визначенні доцільності використання ТЗН на заняттях, слід враховувати численні фактори: педагогічну і наукову якість електронних посібників, інтерес і вік, зміст матеріалу, методичну зрілість педагога тощо. Для того, щоб використання технічних засобів навчання сприяло розвиткові й формуванню стійких пізнавальних інтересів студентів, викладач повинен володіти відповідними педагогічними вміннями.

Так, Інтернет може бути прекрасним і корисним засобом для навчання, відпочинку і спілкування. Але, як і реальний світ, він теж може бути небезпечним! А оскільки *Інтернет поступово стає чимось культовим, особливо для молодого покоління, назвати його просто переплетенням кабелів означало б відібрати в Інтернету містичну чарівність чогось, що об'єднує незалежно від будь-яких розділень. Отже, треба не «проводити час» в Інтернеті, а бути активними користувачами його можливостей, для чого потрібні вміння та навички безпечного користувача.*

Педагогічні вміння роботи з технічними засобами навчання, з цифровими мобільними гаджетами – це здатність викладача на основі власних психолого-педагогічних, методичних, спеціальних (предметних) і технічних знань успішно реалізувати освітньовиховну мету навчання. Проблема застосування ТЗН у процесі подання навчального матеріалу є однією із важливих у методиці викладання дисциплін. Серед сучасних технічних засобів навчання виокремлюють технічні засоби на базі *інформаційних комп'ютерних технологій.*

Комп'ютерна технологія навчання - це використання комп'ютерів під час усіх видів навчальних занять та контролю знань, для індивідуального навчання, розвитку інтелектуальних і творчих можливостей студентів.

Комп'ютер у навчальному процесі - це не тільки об'єкт вивчення, його використовують для підтримки навчально-пізнавальної діяльності. На екрані монітора можна читати будь-який матеріал як зі сторінок

підручника. В пам'яті комп'ютера можна помістити значно більше добре ілюстрованого матеріалу, ніж у книзі. Контрольну роботу також можна виконати на комп'ютері, який при допомозі певного програмного забезпечення відобразить на екрані монітора оцінку, проаналізує помилки і обере пункти з порадами про те, як їх виправити.

Навчальні теми можна реалізувати у вигляді комп'ютерних ігор та навчальних проєктів. Якщо під час занять котрись із тем було не засвоєно, її можна опрацювати після занять індивідуально. Важливе значення для навчання мають *імітаційні програми*, які дають змогу моделювати не тільки нерухомий світ, але й середовище, в якому рухаються об'єкти вивчення.

За допомогою комп'ютера можна створювати і редагувати тексти, складати навчальні програми, прикладні програми розв'язування практичних задач, формувати бази даних і поновлювати інформацію в уже створених базах тощо. У коледжі використовуємо як засіб доступу до електронних довідників, користуючись глобальною мережею Інтернет.

Мобільні технології — це широкий спектр цифрових і повністю портативних мобільних гаджетів (пристроїв), що дозволяють здійснювати операції з отримання, обробки та поширення інформації.

Технологія мобільного навчання передбачає використання деяких можливостей мобільних пристроїв школярів для організації роботи на уроці і свідоме включення мобільних пристроїв учнів в освітній процес.

Для мобільного навчання використовуються наступні мобільні засоби зв'язку:

телефони, смартфон та айфон; кишеньковий комп'ютер, планшет;
різні портативні мобільні пристрої: MP3/4 плеєри, GPS навігатори і т.д.

З досвіду роботи переконалися, що застосування мобільного навчання дозволяє по-новому поглянути на освітній процес з методичної точки зору. Зазначена технологія дозволяє виокремити ряд важливих тенденцій, що

значно підвищують ефективність викладання і водночас вимагають перегляду традиційних підходів до навчання:

- Можливість застосування технології в якості додаткового засобу навчання.
- Персоналізація навчання.
- Миттєвий зворотній зв'язок.
- Ефективне використання навчального часу на уроках.
- Неперервність навчального процесу.
- Принципово нові форми і методи навчання.
- Якісно новий рівень управління навчальним процесом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: практикум: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] /І.М. Дичківська; Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України. – К.: Слово, 2013. – 447 с.

3. Поляченко Ю.В. Медична освіта у світі та в Україні / Ю.В. Поляченко [та ін.]. – К.: Книга плюс, 2005.

5. Сисоєва С. О. Інтерактивні технології навчання дорослих: навчально - методичний посібник / Сисоєва С. О.; НАПН України, Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих. - К.: ВД «ЕКМО», 2011. - 320 с.

ЖИТТЄВІ ПЕРСПЕКТИВИ ОСОБИСТОСТІ У ФОКУСІ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Нікітенко Юрій Дмитрович,

кандидат технічних наук, викладач

Лозівської філії Харківського автомобільно-дорожнього коледжу

м. Лозова

Навички і звички поведінки формуються у процесі цілеспрямованої, систематичної діяльності студентів, у якій вони набувають досвіду поведінки. Формування навичок і звичок поведінки потребує поступовості й систематичності вправління, посильності та доцільності поставлених вимог, відповідності їх рівневі розвитку студентів. Успішність його залежить від дотримання педагогами і батьками єдиних вимог до студентів, а також у фокусі наукових досліджень.

Усі зростаючі вимоги до конкурентоспроможності вітчизняних машин і агрегатів свідчать про необхідність підвищення їх надійності. Головний вплив на надійність машини в цілому здійснюють основні (базові) елементи, які є ресурсовизначними, оскільки вони випробовують значні динамічні навантаження, які приводять до відмов. Використання існуючих методів розрахунку не дозволяє з достатньою точністю оцінити довговічність елементів машини при проектуванні. Тому підвищення працездатності машин та агрегатів, а також створення перспективних моделей з високими ресурсними показниками можливо лише на основі науково обґрунтованих рекомендацій, які вимагають глибокого вивчення процесів зношування й нагромадження втомних ушкоджень елементів [1].

Виконання представлених завдань дає можливість перевірити та оцінити фактичний рівень засвоєння студентами знань з таких базових

дисциплін, які є «Технологія конструкційних матеріалів» «Технічна механіка» та «Деталі машин» для майбутніх наукових досліджень.

Наукові дослідження, які виконує студент, дають можливість виявлення його здібностей до самостійної роботи та узагальнень через вміння оперувати конкретними засвоєними знаннями, що базуються на фундаментальних наукових принципах та основоположних ідеях дисципліни.

Наукова робота студентів дозволяє успішно виконувати курсові роботи і на їх основі дипломні проекти. В науковій роботі студенти застосовують такі інструменти інженерного аналізу як MathCAD 14 [2], DELPHI 2 [3]. Основні наукові роботи проводяться в «Студентському науковому гуртку «Механіка і сьогодення».

Структурою наукової роботи студентів є:

- об'єкт дослідження;
- предмет дослідження;
- методи дослідження;
- формування наукової новизни отриманих результатів[1].

Об'єкт досліджень - процес підвищення надійності елементів машин і агрегатів та його зв'язок з технічними параметрами елементів.

Предмет дослідження - підвищення надійності машин і агрегатів шляхом наукового обґрунтування технічних параметрів.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети й рішення поставлених завдань застосовані аналітичні й чисельні методи досліджень.

Наукова новизна отриманих результатів. Формуються досягнені результати, що мають новизну.

Резюме

Наукові дослідження студентів, які виконуються в студентському науковому гуртку, дозволяють оцінити можливе зношування й міцність машин та агрегатів. Така оцінка важлива для раціонального призначення

конструктивних параметрів досліджуваних об'єктів при виконанні курсових та дипломних проектів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Никитенко Ю.Д. Исследование нагруженности и усталостной прочности фланцевого окончания корпуса моста трактора Т-150К.// “Динамика и прочность машин”: Сб. научн. тр.12’2003, т.1/НТУ “ХПИ” – Харьков, 2003. с. 90-98.
2. Очков В.. Mathcad 14 для студентов, инженеров и конструкторов. СПб.: БХВ - Петербург, 2007. – 368 с.
3. Флеонов М. Е.. Библия Delphi 2, - 3-е изд. перераб и доп. СПб.: БХВ - Петербург, 2011. – 688 с.

СТУДЕНТСЬКЕ САМОВРЯДУВАННЯ – ШЛЯХ ДО ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ У МОЛОДІ

Онуфрійчук Світлана Володимирівна,

заступник директора з виховної роботи;

Кірієнко Надія Юріївна,

викладач Вінницького транспортного коледжу

м. Вінниця

Сучасна вища освіта в період пандемії, як і суспільство в цілому, переживає складний період, коли важливим є інноваційний поворот до особистості студента, його зайнятості, його життєвої мети, потреб та інтересів, створення умов для його самовизначення, самореалізації і розвитку. Соціально-економічні зміни, що відбуваються в країні, потребують термінового перегляду звичних поглядів, форм і методів співпраці із студентською молоддю. Тому діяльність органів студентського самоврядування є важливою ланкою життя навчального закладу та шляхом до формування громадянських цінностей у молоді.

Студентське самоврядування – це право і можливість студентів вирішувати питання навчання і побуту, захисту прав та інтересів студентів, також брати участь в управлінні вищим навчальним закладом [2, с.56].

Як зазначає Дмитров М.Ф. самоврядування – це рушійна сила виховного процесу, яка сприяє розвитку та становленню особистості [1 с., 67].

Органи студентського самоврядування у своїй діяльності керуються виключно нормами законодавства, зокрема Законом України «Про вищу освіту», «Положенням про студентське самоврядування».

Урегулювання організаційних питань діяльності органів студентського самоврядування, зокрема пов'язаних із проведенням виборів

до них, належить до виключної компетенції студентського самоврядування та здійснюється на засадах невтручання адміністрації у цей процес [2, с.22].

Відповідно до частини шостої статті 40 Закону України «Про вищу освіту» за погодженням з органами студентського самоврядування приймаються рішення про: поселення та виселення з гуртожитків студентів, питання профілактики правопорушень, прийняття актів що регламентують організацію та діяльність студентського самоврядування, проведення організаційних, наукових, культурно-масових, спортивних, оздоровчих й інших заходів.

За погодженням з органом студентського самоврядування приймається рішення про: відрахування осіб, які навчаються в фаховому закладі освіти, та їх поновлення на навчання, переведення осіб, які навчаються у фаховому закладі освіти за державним замовленням, на навчання за контрактом за рахунок коштів фізичних і юридичних осіб, переведення осіб, які навчаються у фаховому закладі освіти за контрактом за рахунок коштів фізичних і юридичних осіб, на навчання за державним замовленням, поселення осіб, які навчаються у фаховому закладі освіти, поселення в гуртожиток і виселення з нього [3, с.42].

Члени студентської Ради коледжу є активними учасниками педагогічних та адміністративних рад, методичного об'єднання кураторів груп, членами Студентської Ради Вінниччини.

За ініціативи студентського самоврядування закладу було проведено ряд заходів: флеш-моб «Голуб миру», караоке на подвір'ї, День коледжу, Студентський бал, День здоров'я, презентація книги «Воїни світла». Волонтерська діяльність: допомога вихованцям Стрижавського будинку-інтернату для дітей з вадами розумового розвитку, благодійний ярмарок для збору коштів воїнам АТО, Великодній кошик - привітання військових які перебувають на лікуванні у військовому шпиталі. Активна участь у міських заходах: День міста, День Європи, Студентська ліга, «Хто? Кого?».

«Smile fest», ерудит-квартет, правові дебати, КВН. В період карантину: онлайн-звернення, презентації, онлайн-екскурсії, дистанційна підтримка дітей соціально-незахищених категорій, людей похилого віку.

Студенти Вінницького транспортного коледжу завжди були ініціаторами найкращих вчинків, тому в період карантину та боротьби з коронавірусом COVID 19, вони здійснюють дистанційну волонтерську допомогу рідним, людям похилого віку, хворим – тим, хто цього потребує: в онлайн режимі поповнюють мобільний, замовляють продукти, ліки, вислуховують про наболіле. За ініціативи студентської Ради коледжу в онлайн-режимі було зроблено вітання з Днем залізничника для членів колективу коледжу, проведено квест «Спритний залізничник», проводяться дистанційні засідання членів студентської Ради, де обговорюються нагальні питання.

Пугач Юлія – студентка групи 3-БЛ-55/60 не гає час дарма і шие маски під час карантину та дарує їх всім хто потребує. Також Юлія є переможницею багатожанрового міжнародного онлайн фестивалю «Жемчужинка-2020».

Студентське самоврядування має вагомe значення для становлення та розвитку особистості, формування громадянських цінностей у молоді, самореалізації у суспільстві.

Самоврядування не можна створити за вказівкою зверху, воно з'являється як потреба колективу. А оскільки всі колективи різняться між собою, не схожі один на одного, не може бути однаковим і їх самоврядування.

Одним з основних наших завдань, завдань педагога – виховання особистості, яка володіє не лише певною сумою знань, умінь і навичок, а й здатна стати активним учасником демократичних процесів, що відбуваються у нашій країні. [4, с.70].

В період карантину, особливо проявляються громадянські риси особистості, уміння підтримати та зрозуміти.

Школою формування навичок самоврядування, соціальної активності та відповідальності, громадянського виховання, формування ініціативної, здатної приймати не стандартні рішення особистості є студентське самоврядування. Сьогодні кожен навчальний заклад співпрацює з органами самоврядування головне, щоб вони були дієвими, гнучкими, рухливими і при цьому не зводились до єдиної схеми.

«Нова доба нового прагне слова» - ці вічно живі слова М. Рильського у повній мірі визначають суть нашого сьогодення, яке охоплює усі сфери людської діяльності та буття.

Ми живимо в швидкоплинному світі, де у кожного із нас своя доля, яка складає долю суспільства. І лише те, що ми всі різні – створює мозаїку нашого життя.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Дмитров М.Ф. Самореалізація студентської молоді // Вища освіта України, 2018. №4. – Київ, с.101-109.
2. "Закон України "Про студентське самоврядування в Україні"- http://donntu.io.ua/s8177/zakon_ukraeni_pro_studentske_samovryaduvannya_v_ukraeni.
3. "Закон України"Про вищу освіту" -<http://zakon4.rada.gov.ua/>
4. Студентське самоврядування, як невід'ємна складова демократизації вищої школи. – Київ.: «Освіта України», 2019. С.11

**ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ВИЩУ ОСВІТУ»:
ПІДСУМКИ ДОСЛІДЖЕННЯ**

Погребняк Віталій,

кандидат технічних наук, професор, старший науковий співробітник;

Дашковська Олена

кандидат хімічних наук, доцент, науковий співробітник

Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти»

м. Київ

Протягом 2015-2020 років співробітниками Інституту модернізації змісту освіти в процесі виконання прикладної науково-дослідної роботи (НДР) досліджувалась імплементація положень Закону України «Про вищу освіту» (далі – Закон), направлених на модернізацію вітчизняної системи вищої освіти (далі – Система). Вивчалися процес і стан реалізації основних положень Закону в частині модернізації Системи через здійснення практичних заходів з оновлення структури і змісту вищої освіти, впровадження сучасних стандартів і освітніх програм, розбудови в українській вищій школі ефективної системи забезпечення якості вищої освіти (далі – Система якості).

Основними завданнями були:

- аналіз розвитку базових складових потенціалу Системи в Україні (мережі закладів вищої освіти і контингентів учасників освітнього процесу), установлення стійких тенденцій їх змін і формулювання прогностичних оцінок на перспективу;
- дослідження процесу модернізації структури вищої освіти через упровадження і удосконалення Національної рамки кваліфікацій, приведення рівнів та ступенів освіти у відповідність з кваліфікаційними

рівнями НРК, введення нових, інтегрованих галузей знань і спеціальностей;

- аналіз нормативно-правового забезпечення, організаційної та практичної діяльності сектору вищої освіти НМР МОН, науково-методичних комісій, інших структур, відповідальних за розроблення і впровадження ефективних механізмів і процедур модернізації окремих складових і Системи в цілому;

- вивчення стану розроблення та впровадження стандарту вищої освіти (далі – СВО) як нормативного документу, що визначає вимоги до компетентностей майбутнього фахівця і нормативного змісту освітньої програми та стандарту освітньої діяльності (далі – СОД) як сукупності мінімальних вимог до кадрового, навчально-методичного, матеріально-технічного та інформаційного забезпечення освітнього процесу;

- вивчення принципів та механізмів побудови Система якості, її складових;

- оцінка ролі новоствореного органу управління- Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти (далі НАЗЯВО), уповноваженого на реалізацію державної політики в сфері забезпечення якості вищої освіти, у створенні завершеної Системи якості;

- забезпечення інформаційного супроводу нормативно-правової і організаційно-практичної діяльності МОН, закладів вищої освіти (далі – ЗВО), інших стейкхолдерів, направленої на модернізацію Системи, підвищення її конкурентності щодо інтеграції вітчизняної вищої школи в європейський простір вищої освіти.

Уперше комплексно досліджено формування Системи, здійснено ретроспективний аналіз динаміки змін базових компонентів, стану створення та впровадження її складових, орієнтованих на модернізацію освітнього процесу та підвищення якості вищої освіти. Виявлені суттєві і прогнозовані зміни та установлені стійкі тенденції зниження кількісних і

якісних показників потенціалу ЗВО, сформульовані прогностичні оцінки розвитку вищої школи у найближчій перспективі.

Результати проведених досліджень засвідчують, що в процесі імплементації Закону модернізуються і удосконалюються складові Системи, вибудовується цілісна Система якості, що робить вітчизняну вищу школу більш конкурентною, наближуючи її до європейських критеріїв якості та вимог міжнародного ринку освітніх послуг:

- мережа закладів вищої освіти (далі – ЗВО) і склад учасників освітнього процесу приводиться у відповідність з потребами вітчизняного ринку праці, вимогами сучасного соціально-економічного розвитку держави та міжнародними тенденціями розвитку вищої освіти. У 2019 році кількість ЗВО в Україні налічувала 281 заклад з контингентом понад 1,3 мільйона студентів при середній наповненості освітнього закладу 4,6 тисяч осіб. В освітньому процесі університетів, академій, інститутів брали участь біля 110 тисяч викладачів [1];

- створена і постійно удосконалювалась багаторівнева правова і нормативно-методична база з питань імплементації Закону. Це понад 100 нормативно-правових і організаційно-методичних документів, з них 5 законів, 15 постанов КМУ, 80 наказів і листів МОН [2];

- сформовані і оновлені організаційні структури, відповідальні за імплементацію Закону: Науково-методична рада МОН, Сектор вищої освіти НМР, науково-методичні комісії. З кінця 2019 року розпочало діяльність НАЗЯВО [3,4];

- на законодавчому рівні впроваджена (2014 рік) Національна рамка кваліфікацій (далі НРК), здійснено її оновлення (2017 рік), кваліфікаційні рівні НРК приведені у відповідність до циклів Рамки кваліфікацій Європейського освітнього простору (2020 рік). Нині НРК має 8 рівнів, 4 з них це рівні вищої освіти [5];

- запроваджено новий перелік галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти. Замість 48 галузей

знань, 144 напрямів та понад 500 спеціальностей введено 29 галузей знань, 122 спеціальності, що зробило структуру вищої освіти наближеною до європейської і більш зрозумілою для здобувачів. У той же час, не реалізована вимога пункту 5 розділу ХУ Прикінцеві положення Закону щодо забезпечення затвердження МОН «єдиного переліку галузей знань, який повинен об'єднати чинні переліки галузей знань та науки»[6];

- завершується впровадження стандартів вищої освіти (далі СВО) бакалавра і магістра, продовжується розроблення проектів стандартів доктора філософії/доктора мистецтва. Станом на 21.10.2020 року затверджено і введено в дію 100 бакалаврських, 50 магістерських СВО, біля 20 проектів стандартів доктора філософії розміщено на сайті МОН для громадського обговорення. Слід зазначити, що планувалось завершити цю роботу в 2017-2018 роках. Суттєве відставання темпів розроблення і затвердження СВО було спричинене недосконалістю методики, не контрольованістю роботи експертів, неврегульованістю співпраці МОН з НАЗЯВО, організаціями роботодавців. Слід також враховувати, що статус і структура СВО можуть змінитися після того, як Національним агентством кваліфікацій (далі НАК) буде створено Реєстр кваліфікацій, розроблені та впроваджені професійні кваліфікації фахівців з вищою освітою. Необхідно буде уточнювати професійні компетентності, крім академічних вводити в СВО професійні кваліфікації тощо[7];

- не виконане положення статті 9 Закону про створення СОД як сукупність мінімальних вимог до кадрового, навчально-методичного, матеріально-технічного та інформаційного забезпечення організації освітнього процесу, які дають право на отримання ЗВО ліцензії на провадження освітньої діяльності. Неувага до цього стандарту на думку дослідників пояснюється існуванням затверджених КМУ в кінці 2015 року Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності, які за змістом і призначенням дублюють СОД, і на підставі яких МОН самостійно здійснювало ліцензування. З початком роботи НАЗЯВО проблема СОД

може бути вирішена. У цьому контексті прийнятною є пропозиція НАЗЯВО щодо відмови від процедури ліцензування у сфері вищої освіти, розглядаючи її як початковий етап акредитаційної експертизи[8];

– в законодавчому полі здійснюється акредитація освітніх програм, які розробляються закладами вищої освіти згідно з вимогами СВО. Проблемою було те, що університети довгий час змушені були це робити при відсутності затверджених стандартів і Положення про акредитацію. У цій ситуації Законом України «Про освіту» були внесені зміни до чинного Закону, які дозволили МОН акредитувати освітні програми в порядку, передбаченому для акредитації напрямів і спеціальностей, користуючись застарілими нормативними документами 2002-2012 років. Лише з 2020 року процес акредитації освітніх програм був унормований згідно з положеннями Закону і в 2020 році НАЗЯВО розглянуло понад 1200 освітніх програм, акредитувавши біля 700[9];

– з початком діяльності НАЗЯВО у вищій школі України в цілому запрацювала Система якості і всі її складові: внутрішнє, зовнішнє забезпечення якості освітнього процесу та якості вищої освіти, забезпечення якісної діяльності НАЗЯВО. Агентство стало асоційованим членом ENQA, повним членом Міжнародної мережі агентств із забезпечення якості вищої освіти (INQAANE), Центрально-Європейської мережі агентств з якості (CEENQA) та Міжнародного центру з академічної доброчесності (ICAI). Створення і ефективне функціонування Системи якості, прогрес українських університетів у міжнародних рейтингах є суттєвими кроками на шляху конкурентного входження вітчизняної вищої школи в європейський простір вищої освіти[10].

Висновки:

Результати проведених досліджень свідчать, що в процесі імплементації Закону вибудовується цілісна система вищої освіти та система забезпечення якості вищої освіти, що наближає вітчизняну вищу

освіту до європейських критеріїв та вимог міжнародного ринку освітніх послуг.

Вперше комплексно досліджено процеси створення нормативно-правової бази, побудови і функціонування організаційних структур, впровадження нових процедур і механізмів, які складають єдину Систему, орієнтовану на покращення діяльності вітчизняної вищої школи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Статистичний щорічник України.
URL:https://ukrstat.org/uk/druk/publicat/kat_u/publ1_u.htm.

2. Погребняк В.П., Дашковська О.В., Солоденко А.К. Нормативно-правові акти з реформування вищої освіти// Довідник ІМЗО. 2017. URL/<https://imzo.gov.ua/osvita/vyscha-osvita/normatyvna-baza/normatyvno-pravovi-akty-z-reformuvannya-vyschoji-osvity/>.

3. Наказ МОН від 06.03.2019 №313 «Про затвердження персонального складу сектору вищої освіти Науково методичної ради МОН України». URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-personalnogo-skladu-sektoru-vishoyi-osviti-naukovo-metodichnoyi-radi-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini>

4. Наказ МОН від 25.04.2019 № 582 «Про затвердження персонального складу Науково-методичних комісій (підкомісій) сектору вищої освіти Науково методичної ради МОН України». URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-personalnij-sklad-naukovo-metodichnih-komisij-pidkomisij-sektoru-vishoyi-osviti-naukovo-metodichnoyi-radi-mon>

5. Постанова КМУ від 23 листопада 2011 р. № 1341 «Про затвердження Національної рамкваліфікацій».
URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-p#Text>

6. Постанова КМУ від 29.04.2015 р. № 266 «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти». URL: <http://tntu.edu.ua/nv/files/266.pdf>.

7. Затверджені стандарти вищої освіти. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini/zatverdzeni-standarti-vishoyi-osviti>.

8. Погребняк В.П., Дашковська О.В., Солоденко А.К. «Закон України «Про вищу освіту»-п'ять років імплементації». К.: ІМЗО, «Проблеми освіти», вип.93, 2019, с. 5-19.

9. Протоколи НАЗЯВО. URL: <http://naqa.gov.ua-протоколи>.

10. Звернення з приводу намагань ліквідувати здобутки в реформуванні вищої освіти й відмовитися від європейської інтеграції України. URL: <http://naqa.gov.ua>

**ПРІОРИТЕТНІ ЗАВДАННЯ
ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ РОБОТИ ЯК НЕВІД'ЄМНОЇ
СКЛАДОВОЇ ФАХОВОЇ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ**

Подтикан Ірина Володимирівна,

практичний психолог-методист

Кременчуцького медичного фахового коледжу імені В. І. Литвиненка

м. Кременчук

Загальновідомо, що найбільш успішними в освітній роботі, у навчанні є студенти, котрі навчаються за покликанням, для кого майбутня фахова діяльність – пріоритет. З часів Григорія Сковороди ідея «сродної праці» спрацьовує стовідсотково!

Отже, ми сформували механізм взаємодії Кременчуцького медичного фахового коледжу імені В.І. Литвиненка та закладів освіти міста, а саме: роботу з категорією школярів 8-11 класів з метою проведення профорієнтаційної роботи засобами вітагенних технологій та подальшої співпраці. Демонстрація практичної діяльності студентів – майбутніх медичних працівників – дає можливість старшокласникам зрозуміти суть професії медичного працівника та професійно самовизначитися, враховуючи особистісні мотиви, якості, життєві мотивації, що необхідні в здобутті даної професії.

Профорієнтація – це науково-обґрунтована система соціально-економічних, психолого-педагогічних, медико-біологічних і виробничо-технічних заходів щодо надання молоді особистісно орієнтованої допомоги у виявленні розвитку здібностей і схильностей, професійних і пізнавальних інтересів у виборі професії [2, с. 62]. Слід зазначити, що поперше, у юнацькому віці деякі професійно-важливі якості перебувають у прихованому стані, тому що немає умов для їх прояву; другим чинником є

недостатній рівень самосвідомості підлітка, нестійкість емоційного стану, неадекватна самооцінка; третій чинник – недолік життєвого досвіду (недостатні знання про світ професій та можливості проявити себе конкурентноздібною особистістю у майбутньому професійному становленні) [3, с. 11].

Враховуючи спектр чинників, які необхідно взяти до уваги при підборі контингенту майбутніх студентів, проводимо систему заходів, спрямованих на формування фахової мотивації потенційних абітурієнтів. Отже, проводимо дні відкритих дверей з екскурсією у навчальні клінічні лабораторії на базі медичного коледжу, круглі столи з батьками абітурієнтів, беремо участь у загальноміських виставках «Освіта і кар'єра». Однією з найбільш дієвих форм профорієнтаційної діяльності вважаємо проведення лекційних занять з елементами тренінгу на базі міських шкіл для учнів 8-11 класів за проектами «Репродуктивне здоров'я молоді» та «Здоров'язберігаюче та безпечне освітнє середовище (психолого-педагогічний супровід учасників навчально-виховного процесу, які хворіють на цукровий діабет)». Це дає можливість забезпечити широкий діапазон введення у професію медичного працівника за рахунок проведення комплексних нетрадиційних форм і методів роботи та виробити гнучку систему співпраці зі старшокласниками.

Упроваджуємо роботу за проектами за напрямком вітагенного навчання, заснованого на актуалізації життєвого досвіду особистості. Матеріали проекту для школярів висвітлюють студенти-волонтери – члени психологічного клубу «Віч-на-віч». Проект передбачає реалізацію комплексної програми, яка включає систему лекційно-теоретичних занять з елементами тренінгу з тем: «Культура статевого виховання», «Хвороби, що передаються статевим шляхом та їх наслідки», «Небажана вагітність та шкідливість абортів». Дані теми сприяють формуванню навичок статевої культури у підлітків, попередження і профілактику ранніх абортів, що дає можливість школярам сприймати інформацію від своїх однолітків

(студентів, які навчаються на відділеннях за спеціальностями/спеціалізаціями «Лікувальна справа» та «Сестринська справа» на 2-му курсі після 9 класів) та усвідомлювати максимально чіткий і конкретний образ майбутнього медичного спеціаліста, що допоможе в майбутньому зробити усвідомлений і осмислений вибір професійного самовизначення.

Як відомо, професійне самовизначення підлітків відбувається, як правило, у кілька етапів. Перший етап – дитяча гра, під час якої дитина перебирає на себе різні професійні ролі й «програє» окремі елементи поведінки, пов'язані з ними. Другий – підліткова фантазія, коли підліток бачить себе в мріях представників тієї або іншої професії. Третій етап, що охоплює весь підлітковий період, попередній вибір професії [2, с. 64]. На цьому етапі дуже важливо включити підлітка засобами елементів тренінгового заняття у вирішення проблемних ситуацій та сформувати потребу в обґрунтованому виборі професії – це активність, яку самостійно проявляє школяр з одержанням необхідної інформації та бажання випробувати свої сили у вирішенні конкретного завдання у сфері діяльності медика. Це дає можливість усвідомити старшокласникам ступінь самопізнання, виявлення своїх професійно важливих якостей, від чого значною мірою буде залежати обґрунтованість його вибору. При цьому слід враховувати, що лише студент замотивований на майбутню професію, доводячи життєво важливу інформацію, спрямовану на збереження репродуктивного здоров'я підлітків, володіючи медичною термінологією, особливостями знань з анатомії людини та теоретичним матеріалом з клінічних дисциплін, може продемонструвати школярам досить повну адекватну інформацію про професійно важливі якості, якими повинен володіти майбутній медичний працівник.

Також у своїй інформаційно-просвітницькій діяльності з метою профорієнтації використовуємо матеріали проекту «Здоров'язберігаюче та безпечне освітнє середовище (психолого-педагогічний супровід учасників

навчально-виховного процесу, які хворіють на цукровий діабет)», прорецензованого К.М. Мулікою – завідувачем центру практичної психології і соціальної роботи ПОППО ім.. М.Остроградського; Т.Б. Поясок – доктором педагогічних наук, професором, академіком Української академії акмеології; Т.М. Цемох – міським лікарем-ендокринологом м. Кременчука. Для вибору цільової аудиторії старшокласників шкіл міста та їхніх батьків був підготовлений лист-погодження директору департаменту освіти м. Кременчука. Матеріали проекту спрямовані на тактику просвітницької роботи з теоретичних питань щодо причин захворювання, клінічних ознак, застосування прийомів невідкладної допомоги, дієтотерапії, корисності заняття фізичними вправами.

Адже в учасників навчально-виховного процесу, котрі хворіють на цукровий діабет, відмічається порушення соціальної адаптації, що виявляються у складних міжособистісних стосунках і свідчить про значення як фрустрації, так й емоційної рухової, у меншій мірі, сенсорній та інтелектуальній депривації. Діабет нерідко супроводжується астеничною симптоматикою у вигляді підвищеної втомлюваності, зниженням працездатності, порушенням сну, головним болем, емоційною лабільністю [1, с. 3]. Тому актуальні питання, висвітлені доступно, сприймаються з інтересом; дуже цікаво проходили лекційні заняття за участю членів психологічного клубу «Віч-на-віч» для цільової аудиторії. Це дало змогу не тільки учням, а й їхнім батькам задати конкретні питання, наприклад:

1. Моя бабуся захворіла на цукровий діабет. і я б хотіла знати, як їй харчуватися?

2. Мій дідусь хворіє на цукровий діабет. Сімейний лікар з квітня безкоштовно став виписувати деякі ліки. Із засобів масової інформації ми знаємо про існування державної програми «Доступні ліки». Хотілося б отримати інформацію з даного питання.

3. Які методи роботи можна застосовувати, щоб вмотивувати пацієнта з цукровим діабетом на успішну самореалізацію.

Відповіді на запитання, які давали студенти в ході обговорення, красномовно продемонстрували їх обізнаність – як основу входження в професію, володіння інформаційними ресурсами та картою проектів МОЗ України, за діючими програмами. Це спонукало учасників заходу краще зрозуміти суть професії медпрацівника, зумовило батьків здійснювати спостереження за схильностями їхніх дітей, проектувати варіанти їх профільного і професійного самовизначення. Ці заходи допомагають якнайкраще профорієнтувати батьків та школярів, так як ґрунтуються на врахуванні мотивів старшокласників, їх інтересів, здібностей, особистісних проблем та особливостей світогляду.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Безбах В., Щербак С., Распутняк С. Стаття «Психо-социальные аспекты сахарного диабета» // 2-й міжнародний медичний конгрес студентів та молодих вчених. 6-8 травня 1998 р. – Тернопіль, 1998. – с. 244.
2. Муранова Н. Вітчизняний освітній досвід і сучасна допрофесійна підготовка старшокласників // Рідна школа. - 2004. - № 11. - С. 62-65.
3. Яскал Л. Профорієнтація та професійна підготовка дітей // Україна: аспекти праці. - 2003. - № 8. - С. 9-13

**ОКРЕМІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ У
ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ФІЛОСОФСЬКИХ
ДИСЦИПЛІН**

Прокопенко Вікторія Вікторівна,

канд. філософських наук, викладач

Фахового медико-фармацевтичного коледжу

Української медичної стоматологічної академії

м. Полтава

Сучасний розвиток суспільства, що ставить перед людиною все нові й нові виклики, потребує гармонійно розвиненої, здатної до критичного мислення цілісну особистість, яка може швидко адаптуватися до нових умов, здатна системно мислити та комплексно вирішувати поставлені перед нею завдання. Зважаючи на це, актуальною постає проблема формування у здобувачів освіти навичок критичного мислення в умовах постійного перебування у руслі інформаційного потоку і численними спробами інформаційного маніпулювання їх свідомістю.

Метою даної статті є аналіз окремих аспектів теоретичних засад формування критичного мислення у здобувачів освіти під час вивчення філософських дисциплін.

До питання теоретико-методологічних засад формування критичного мислення зверталися такі зарубіжні вчені, як Д.Браус, С.Волтер, Д.Вуд, Д.Дьюї, А.Кроуфорд, М.Ліпман, Д. Макінстер, С.Метьюз, В.Саул, В.Сміт, Д.Стіл, Д.Халперн. Серед праць вітчизняних дослідників, які займалися даною проблемою, варто зазначити роботи О.Пометун, О.Тягло, С.Терно та інших.

Формування критичного мислення як одного із провідних інструментів якісної освіти, яка має відповідати вимогам часу, мало свої передумови.

Критичне мислення прийшло на зміну простому запам'ятовуванню інформації, яке виявило свою нежиттєднатність в умовах постійно зростаючого потоку інформації. Сучасні вимоги до освітніх послуг давно пережили трансформацію від трансляції знань та їх відтворення до необхідності орієнтуватися у швидкому темпі життя та давати адекватну відповідь на виклики сьогодення. Тому провідним завданням критичного мислення є розвиток самостійного свідомого мислення здобувачів освіти.

Для формування критичного мислення важливими аспектами є чітко організована системна робота із медійної грамотності, що дозволяє здобувачу освіти розрізняти інформацію-факт та інформацію-думку, виявляти недостовірну інформацію, і в разі необхідності знайти ту інформацію, яка потрібна. Саме відсутність системної роботи у закладах середньої освіти у цьому напрямку є головною причиною недостатньої обізнаності здобувачів освіти із означених аспектів. Навчання ж у закладі вищої освіти повинно стати умовою для формування та розвитку їх критичного мислення за умови використання викладачем доцільних та ефективних технологій під час опанування різних наук. Філософські дисципліни мають значний потенціал для цього. Технології критичного мислення дають змогу залучити здобувача освіти до творчого процесу пізнання, вивчення і розв'язання проблем, формування власної думки та самореалізації.

Логіка дії критичного мислення здійснюється на основі трьох стадій організації освітнього процесу. До даної тріади належать: стадія виклику, осмислення, міркування.

Стадія виклику кінцевим результатом має формування особистого інтересу здобувача освіти до вивчення філософських дисциплін. Цей етап пов'язується із залученням уже наявних знань про досліджуваний предмет або явище. Виникнення цієї стадії забезпечується викладачем, який має визначити та актуалізувати наявні у студента знання шляхом уміло поставлених запитань. Здобувач освіти своєю чергою робить припущення,

систематизує інформацію до її вивчення, ставить запитання, а також визначає власні напрямки для вивчення проблеми.

До методів, які допомагають формуванню критичного мислення на даному етапі можна віднести: складання списку «відомої інформації», розповідь, припущення за ключовими словами, систематизація матеріалу.

Друга стадія критичного мислення передбачає осмислення інформації, або реалізації її змісту. На цьому етапі здобувачі освіти працюють з інформацією вже безпосередньо. Відбувається її систематизація, формуються запитання, співвідносяться уже наявні та нові знання про явище чи предмет, який вивчається. При цьому відбувається формування власної позиції із певної філософської проблеми. Особливу увагу на цьому етапі необхідно звертати на здатність здобувача освіти самостійно відслідковувати процес розуміння матеріалу, вміння його класифікувати і коректувати, визначені на першій стадії, напрями вивчення проблеми.

Останньою стадією вивчення певної філософської проблеми є стадія міркування або рефлексії. Рефлексія особливо важлива для опанування філософських дисциплін. Ця стадія характеризується тим, що студенти закріплюють нові знання з філософських дисциплін та активно перебудовують власні первинні уявлення для того, щоб додати до них нові поняття. Таким чином, відбувається формування на основі нового знання особистого аргументованого уявлення про досліджуваний об'єкт. Аналіз власних мисленнєвих операцій становить основу цього етапу. У процесі заняття інформацію опановують різними способами, фактичного проходить її інтеграція, розвиваються вміння формулювати власну думку на ґрунті осмислення досвіду, філософських ідей та уявлень, формуються умовиводи й логічні ланцюги доказів, формуються власні думки, розвиваються вміння правильно та зрозуміло їх висловлювати з урахуванням філософської специфіки [1, с. 19].

Студенти використовують власні записи лекційного матеріалу та власної підготовки до семінарського заняття, висловлюють припущення з

даної проблеми, вносять в них зміни, формулюють творчі, дослідницькі чи практичні завдання на основі вивченої чи почутої інформації тощо.

Серед методів, які впливають на формування критичного мислення у здобувачів освіти на стадії рефлексії, варто виокремити: установлення причинно-наслідкових зв'язків між окремими блоками інформації, організація філософських «круглих» столів, різноманітних видів філософських дискусій, написання творчих робіт (есе), дослідження з окремих питань теми.

Отож логіка формування критичного мислення ґрунтується на ключовому аспекті – інформації, яка спочатку вводиться, далі – критично переосмислюється, і на цій основі приймається рішення. Тому інформація, яка пройшла усі три стадії стає знанням. Нове знання продукує появу мотивації для отримання все нових і нових знань.

Однак важливо зауважити, що навчальна інформація має містити фрагменти, які стимулюють здобувачів освіти до їх осмислення з різних кутів зору, містити аспекти, що змушують не приймати їх на віру, а критично осмислювати, і таким чином адаптувати студентів до різноманітності думок, філософських поглядів та ідей [2, с. 194].

Із усього вищезазначеного можна зробити наступні висновки: по-перше, основними засобами розвитку критичного мислення у студентів під час вивчення філософських дисциплін є інтерактивні засоби навчання та сучасні педагогічні та інформаційні комп'ютерні технології. По-друге, технологія критичного мислення включає в себе три стадії організації освітнього процесу: стадія виклику, стадія осмислення, або реалізації змісту, стадія міркування або рефлексії. По третє, існує перелік вимог, яким має відповідати навчальна інформація, що критичного сприймається студентами. В першу чергу вона має стимулювати студентів до дискусії та розгляду певного філософського питання чи проблеми з різних точок зору. Тим самим застосування таких методів і технологій критичного мислення

здатні підтримувати необхідний рівень уваги та зацікавленості студентів під час вивчення ними філософських дисциплін.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Василенко (Колесова) О.П., Сікорська В.Ю. Особливості розвитку критичного мислення у студентів спеціальності «Журналістика» під час вивчення української мови за професійним спрямуванням. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.:Філологія. 2018. №32. том 3. С. 18-21.

2. Ягіднікова В.В. Застосування технології розвитку критичного мислення у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців. Вісник післядипломної освіти: зб. наук. праць / голов. ред. В. В. Олійник. К.: Геопринт. 2009. Ч. 1. Вип. 11. С. 194.

ЕКОНОМІЧНА КАЗКА ЯК ВИД ІННОВАЦІЙНОГО ЗАХОДУ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Рамус Лариса Вікторівна,

кандидат економічних наук, доцент,
викладач, спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії
Харківського державного
автомобільно-дорожнього коледжу (ХДАДК)

Сучасний етап економічного розвитку України потребує впровадження в навчальний процес інноваційних форм та методів навчання.

В освітньому процесі є доцільним використання економічних казок як ефективної форми організації навчання та виховання.

Казка дидактична – один з різновидів навчальних текстів, які доцільно використовувати в роботі зі школярами. Економічними ми називаємо казки, які можна аналізувати із соціально-економічного погляду. Для цього годиться більшість відомих фольклорних чи авторських творів. За потреби вчитель може самостійно підсилити сюжетну лінію, яка відповідає меті вивчення теми.

Казка - найпоширеніший жанр оповідальної народної творчості та вагомий засіб пізнання дітьми навколишнього світу. Призначені для дитячої аудиторії, казки враховують особливості психології школярів, сприяють уважному ставленню та переживанню казки як реальності. Свого часу І. Франко писав: *«Гола, повна правда життя - то тяжка страва. Старші можуть заживати її; вона для них смачна і здорова. Але дітям не можна давати її так, як старшим; треба приготувлювати її... в образках, в байках. І вони так приймають її»*.

Казка - чи не найпопулярніший епічний жанр, який розкриває безмежний світ людської уяви, гармонійно поєднує реальне й вигадане. Тут фантастика - «**чарівний елемент**» казки - має реалістичну основу, оскільки вона є віддзеркаленням у свідомості людини об'єктивного світу, відображенням мрій, сподівань і прагнень наших далеких предків. Цілісність цих епічних творів забезпечується реальністю життя, науковою точністю зображуваних характерів, учинків персонажів, вибором конкретних слів та інтонації для передачі змісту.

Тут знаходять свій вияв народні уявлення про правду і кривду, про долю і недолю, про розум і дурість тощо. У казці виявляються потреби людей у щасті, достатку, благополуччі, мрії про непереможність добра та правди.

Сила казки в тих знаннях, які породжені переживанням зображуваних подій. Ці описи починаються з особистих вражень і дають доступ до архетипового досвіду етносу. У казках відображаються особливості народної психології та господарських процесів, світогляд народу, його мудрість і оптимізм, морально-етичні й естетичні принципи і традиції, педагогічний геній, багатовіковий досвід виховання підростаючого покоління.

Казка формується на душевних проблемах кожного покоління, розвивається в часі і просторі та ніби має власне внутрішнє життя.

Для кожної казки характерними є **намір** - головна сюжетна лінія, розвиток дії, активність персонажів, їхні вчинки з відповідними наслідками й висновками. Дія твору може відбуватись як в умовному середовищі, так і у звичайному для сьогоденного читача (квартира, магазин, підприємство тощо).

Традиційно казковий епос поділяється на такі основні **різновиди**: казки про тварин, чарівні (героїко-фантастичні), соціально-побутові.

Найдавнішими вважаються казки про тварин. У них відобразилися довготривалі спостереження за життям тварин, їхньою поведінкою та

взаєминами. Образи, казкові характери, ситуації, у яких діють і розкривають свою сутність герої, мають не буквальне, а переносне (алегоричне) значення. Казки про тварин в алегоричній формі розкривають суспільні явища, побут людей. Наприклад, збірник казок про тварин - пам'ятник санскритської літератури (III-IV ст.) «Панчатантра» («П'ятикнижжя») - змальовує життя суспільства. Його було створено для навчання царських синів життєвої мудрості. Свого часу І. Франко писав: *«Діти люблять звірів, чують себе близькими до них, розмовляють з ними і розуміють їх: от тим-то й оповідання про звірів їм такі цікаві, особливо, коли ті звірі в байці ще починають говорити, думати і поводитися як люди...»*

У **чарівних (героїко-фантастичних)** казках головним мотивом є подолання численних труднощів на шляху самоствердження, свободи, щастя, добра, гармонійних стосунків. У таких творах перемогу здобуває той, хто уособлює народний ідеал. Героям, які самі володіють найрізноманітнішими якостями, допомагають також звірі, птахи, комахи, стихії природи.

Соціально-побутові казки мають реалістичну основу. У них відображено дійсні події, а вимисел, уява стосуються повсякденної діяльності людей. Сюжети цих казок надзвичайно різноманітні й охоплюють майже всі аспекти життя. Основними мотивами є розв'язання соціально-економічних протиріч, прагнення справедливості, гармонійних стосунків між окремими людьми, представниками різних поколінь, соціальних груп, виявлення найважливіших рис, які забезпечують досягнення мети, зіставлення позитивних і негативних учинків тощо.

Виховна функція казок має особливе значення в навчальному процесі. В образах казкових персонажів (тварин, чарівних істот чи людей) утілюються різні типи людей, відтворюються соціальні відносини, викриваються людські пороки. Роль людини як істоти розумної, благородної, вольової, показ переможної сили інтелекту сприяє

формуванню в учнів активних, сильних, наполегливих характерів. Ідеал героя, що розкривається в захопливих пригодах, є прикладом для наслідування. І навпаки, персоніфікація недоліків дає можливість подивитися на себе критично.

Обираючи казки, згадуючи оповідання з дитинства, ми віддаємо перевагу тим, де змальовуються близькі нам по духу ситуації. Ми приміряємо на себе відповідні ролі, прагнемо бути серед переможців, співчуваємо переможеним чи осуджуємо їх. Отже, цілеспрямовано підбираючи для читання епічні твори, ми впливаємо на формування світогляду дитини, аналізуємо ті умови й особистісні риси героїв, які забезпечили високі здобутки.

Численні дослідження автора серед студентів економічних вузів, економістів та підприємців показали, що в юності та дитинстві вони надавали перевагу оповіданням і фантастичним, історико-романтичним та героїко-романтичним казкам. Значно менший вплив на респондентів мали оповідки соціально-побутового характеру й казки про тварин. Тому вбачається доцільним такі епічні твори пропонувати дітям молодшого шкільного віку, у той час як підліткам близькі розповіді про подолання труднощів, досягнення високих результатів. Чим приваблюють читача казки про монархів та інших правителів? Чому герої казок прагнуть посісти трон, стати принцями (королями) чи принцесами? У психологічному розумінні король не лише той, хто володіє майном і має владу. Це також людина, яка має певну особистісну свободу, уміє приймати рішення, розпоряджається своїм життям.

Маючи епічний характер, змальовуючи побут, взаємини героїв, казка виводить повчання для читача у такий спосіб з епічного оповідання стає дидактичним засобом.

Казка з поганим кінцем також є засобом навчання й виховання. Вона показує дитині, як себе відповідно поводити, чого робити не можна, як уникнути невдалого вибору, щоб зменшити негативні наслідки вчинків.

Казка допомагає неухильно слідувати правилам, аналізувати, як діяти і в яких випадках. Роблячи в житті кроки подібні або протилежні діям героїв казок, школярі можуть навчитися триматися в певних ситуаціях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1.Кремень В.Г. Якісна освіта і нові вимоги часу / В.Г. Кремень // Педагогічна і психологічна науки в Україні – К.: Педагогічна думка, 2007. – Т.І. – С. 11-24.

2. Сисоєва С.О. Інтерактивні технології навчання дорослих: навчально-методичний посібник / Сисоєва С.О.; НАПН України, Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих. – К.: ВД «ЕКМО», 2011. – 324 с.

ІННОВАЦІЙНІ ОСВІТНІ ПРАКТИКИ ТА ЇХ ВИКОРИСТАННЯ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Репецький Михайло Тимофікайович,

викладач зуботехнічних дисциплін

Кременчуцького медичного фахового коледжу імені В.І. Литвиненка

м. Кременчук

Соціально- економічні і політичні зміни в Україні та входження її в світове співтовариство потребує реформи національної системи освіти, спрямованої на забезпечення конкурентоспроможності майбутніх фахівців.

Нині в Україні в умовах перебудови освітнього процесу велика увага приділяється новим сучасним освітнім технологіям та методам навчання.

У зв'язку з цим із основних завдань, які ставить перед собою сучасний викладач є:

- здійснення навчання в інтерактивному режимі;
- підвищення інтересу студентів до навчальної діяльності;
- наближення навчального процесу до практики;
- формування навичок комунікації, адаптація до зміни умов життя, соціалізація.

Вони спрямовані на активізацію навчальної та пізнавальної діяльності студентів, формування у них професійної компетентності для забезпечення їх подальшої конкурентоздатності на ринку праці.

Освіта повинна стати цікавим, захоплюючим процесом, що сприяє особистісному та професійному зростанню людини.

Реальні цілі нинішньої освіти значно відрізняються від цілей попередніх часів. За висловом фахівця у сфері інновацій і технологій Дж. Іто, «освіта - те, що люди роблять з вами. Пізнання – те, що ви робите для себе. Тобто під освітою розуміється обов'язкова навчальна програма,

пасивність, зовнішня мотивація до дії. Під пізнавальною самостійністю – активність, інтерес. Внутрішня мотивація до дії.

Модернізація навчального процесу з метою забезпечення висококваліфікованої підготовки медичних працівників передбачає масове впровадження в навчальний процес інноваційних технологій навчання.

Інтерактивні методи навчання сприяють:

- пробудженню інтересу у студентів до дисципліни та самоосвіти;
- формуванню у студентів власної думки та вміння відстоювати свої позиції;
- формування соціальних та професійних навичок;
- ефективне засвоювання учбового матеріалу;
- самостійне вирішення студентами поставлених завдань і обґрунтування прийнятого рішення;
- встановлення активної взаємодії з викладачем і іншими студентами тобто навчання роботи в команді;
- формування рівня усвідомленої компетентності студента.

Навчальний процес в учбових закладах освіти спрямований на досягненні основних очікуваних результатів і впливає на вибір способів діяльності. Державні освітні стандарти і навчальні програми орієнтують викладачів на доволі широкий і диференційований набір технологій: інформаційно-комунікаційного, диференційованого, проблемного, проектного, дослідницького навчання.

Усе це досягається при проведенні навчальних занять інноваційного типу: диспутів, тренінгів, ділових і рольових ігор, мозкових штурмів, організації аналізу конкретних ситуацій, ситуаційного аналізу, самостійного дослідження, майстер-класів, «круглих столів», тобто всього, що можна назвати інтерактивними методами.

Застосування сучасних інформаційних технологій у навчанні – одна з найбільш важливих і стійких тенденцій розвитку освітнього світового

прогресу. Викладачі часто цікавляться різноманітними новітніми тенденціями навчання, які використовуються в зарубіжних країнах.

Життя і сучасний розвиток виробництва вимагають від особистості її залучення до освітньої діяльності, спрямованої на неперервне вдосконалення, розширення і оновлення знань. Серед новацій у галузі освіти дедалі частіше розглядають BYOD – технологію, що полягає у використанні планшетів, ноутбуків, смартфонів. Перелічені гаджети дають можливість мати постійний доступ до освітніх ресурсів, забезпечують інтерактивне спілкування між викладачем і студентом, що впливає на підвищення мотивації до навчання. Такий процес навчання може відбуватись у будь-якому місці і в будь-який час.

Інформаційно-комунікаційні технології дають можливість поєднувати процеси вивчення, закріплення і контролю засвоєння навчального матеріалу, забезпечують можливість індивідуалізувати навчальний процес, сприяють підвищенню мотивації до навчання, дозволяють сформувати професійні вміння та навички.

Така методика має і низку проблем – відсутність матеріального і програмного забезпечення, критеріїв оцінювання унеможливають повсюдне впровадження даної технології на сучасному етапі.

Мотивуючу функцію пізнавальної самостійності студента виконує оцінювання його навчальної діяльності. Важливо вибрати механізм оцінювання рівня оволодіння студентом знаннями, вміннями, навичками, компетентнісними характеристиками і кваліфікаціями; перехід від оцінки до самооцінки, який сприяє розвитку самостійності, наполегливості та відповідальності. За кордоном широко використовують портфолійне оцінювання. Воно дає можливість представити інформацію про досягнення студентів, їх особистісне зростання. Головною метою порт фолію є підвищення відповідальності, самостійності та участі в оцінюванні якості результатів навчання. Оцінюванню підлягають не тільки досягнення але й пройдений шлях навчання. Студент готовий відповісти на всі питання, що

виникають, обговорити та захистити свої результати, розповісти про подальші цілі і способи їх досягнення. Метою записів у щоденнику (атестаті) є виявлення повної картини особистісних якостей, інтересів, навичок і академічних досягнень.

Портфолійне оцінювання ще не знаходить належного місця і вітчизняній освіті. В чинних нормативних документах зафіксовані вимоги до предметних компетентностей і відсутні вимоги до особистості. Її ціннісних орієнтацій, соціальних почуттів тощо. Викладач, здебільшого, орієнтується на критеріях оцінювання навчальних досягнень і, за потреби, на зміст навчальних програм і програм зовнішнього незалежного оцінювання з предметів.

Широке застосування мультимедійних технологій значно підвищує ефективність активних методів навчання, мультимедійна наочність сприяє кращому засвоєнню інформації.

Використання інтерактивної моделі навчання передбачає активну взаємодію викладача і студента, створення конкретних умов для засвоєння студентами знань, навичок і вмінь.

Мотивація до навчання виникає тоді, коли є в цьому потреба. Зміст навчальних програм повинен бути адаптованим до майбутніх потреб випускника. Ефективність технології в освітній практиці пов'язана з розвитком функціональної грамотності, когнітивних умінь та здібностей до самостійної пізнавальної діяльності – практичних дій у самоосвіті.

Перегляд мети і цінностей у навчальних закладах є актуальним для сьогодення. Неабиякий виховний і розвивальний потенціал належить подієвій освіті. Принцип подієвості в найближчий час справить найзначніший вплив на освіту в світі. Студенти навчаються і розвиваються краще за умови їх включення у співпрацю з іншими людьми. В такому співтоваристві кожен виступає рівноправним суб'єктом пізнання, залученим до навчального процесу. Окресленим вимогам подієвого

навчання відповідають виховні заходи, що сприяють всебічному розвитку особистості.

Інноваційні освітні проекти дозволяють покращити якість навчання, сприяють систематизації отриманих знань, і професійних вмінь майбутніх спеціалістів.

Реформування галузі охорони здоров'я в Україні, підвищення вимог до якості надання медичної допомоги населенню потребують від медичних працівників досконального володіння теоретичними знаннями і використання їх в практичній діяльності.

Навчаючись в медичних закладах студенти мають дефіцит практичної підготовки. Тому важливо у сучасній медичній освіті створити умови для якісної підготовки майбутніх медичних спеціалістів, відпрацювання практичних навичок і маніпуляцій. З цією метою в медичних навчальних закладах впроваджуються симуляційні методи навчання. Це використання різноманітних тренажерів для відпрацювання практичних навичок, комп'ютерне моделювання різних клінічних ситуацій.

Симуляційне навчання (від лат. *simulatio* - імітація) – метод навчання що імітує різні фізичні процеси за допомогою штучної системи (механічної або комп'ютерної).

В процесі впровадження професійної підготовки майбутніх медиків використовуються біологічні, механічні, електронні і віртуальні моделі.

За ступенем відповідності щодо реальності їх поділяють на наступні типи:

- 1) візуальний - схеми, ілюстрації, моделі анатомічної будови;
- 2) тактильний – відтворення пасивних реакцій фантома для відпрацювання скоординованих мануальних навичок;
- 3) реактивний – відтворення найпростіших рефлексій фантома на дії студента;

4) автоматизований – це реакції манекена на зовнішні впливи, що контролюються комп'ютерними технологіями;

5) апаратний – обладнання медичних кабінетів або операційних, що відтворюють віртуальну клінічну ситуацію;

6) інтерактивний – реалізація студентом над манекеном-симулятором певних маніпуляцій за допомогою медобладнання, що показує зміни в стані умовного пацієнта;

7) інтегрований – взаємодія симуляторів і медичної апаратури з демонстрацією необхідних показників. Використовується для відпрацювання психомоторики, сенсомоторики технічних і нетехнічних навичок.

Одним із сучасних ефективних методів навчання є кейс- метод. Це неігровий імітаційний метод активного проблемно-ситуаційного аналізу, побудований на вирішенні конкретних завдань –ситуацій(кейсів). Метод полягає в тому, що групи студентів спільно аналізують ситуацію-кейс, знаходять практичне вирішення враховуючи різні варіанти із вибором оптимального варіанту вирішення.

Метод включає опис і розгляд практичної ситуації і набір розроблених навчально-методичних матеріалів, які видаються студентам (друковані, відео і аудіо, електронні матеріали).

Навчання проводиться не залежно від наявності потрібних пацієнтів в клініці. Все навчання проводиться під контролем викладача.

Основними недоліками стимуляційного навчання є висока вартість тренажерів, а також відсутність «живого» пацієнта, його душевний стан найчастіше не враховується. Тому інноваційні процеси, якими сьогодні пронизана сучасна освітня система має і негативні моменти в структурі навчання й підготовки майбутніх фахівців.

Професіоналізм медичного спеціаліста, окрім високої кваліфікації, передбачає досить високий рівень соціальної поведінки. Тому для

підготовки майбутнього спеціаліста велике значення має не тільки професійна освіта і навички, а й виховання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Інноваційні технології та інтерактивні методи – засіб активізації навчального процесу // «Освіта – технікуми, коледжі», № 3 (32), 2012.

2. Проблеми та перспективи вищої медичної освіти у реалізації Національної стратегії реформування системи охорони здоров'я України / В.М. Мороз, Ю.Й. Гумінський, Л.В. Фоміна, Т.Л. Полесья // «Вища освіта», 4-5 (130), 2015.

**ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВИКЛАДАЧА
ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ
СИСТЕМИ ОСВІТИ**

Ровінський Костянтин Броніславович,

викладач фізичного виховання

Гончарук Григорій Олександрович,

викладач фізичного виховання

Відокремленого структурного підрозділу «Технологічно - промисловий
фаховий коледж Вінницького національного аграрного університету»

м. Вінниця

Реформування освіти в Україні є частиною процесів оновлення освітніх систем, пов'язаних з визнанням значимості знань як рушія суспільного добробуту та прогресу.

Сьогодні освітні заклади потребують висококваліфікованих спеціалістів в загальноосвітній, фаховій та вищій освіті, тих, хто володіє засадами розвитку професійної компетентності. Викладач, який керує процесом розвитку особистості студентів, повинен бути компетентним. Тому поняття професійної компетентності педагога виражає спільність його теоретичної та практичної готовності в цілісній структурі особистості і характеризує його професіоналізм.

Стає очевидним, що досягнення мети сучасної освіти пов'язане з особистісним потенціалом викладача, його загальною та професійною культурою, без яких неможливе вирішення наявних проблем навчання та виховання відповідно до нових освітніх парадигм. Сучасному викладачеві необхідні гнучкість і нестандартність мислення, вміння адаптуватися до швидких змін умов життя. А це можливо лише за умови високого рівня професійної компетентності, наявності розвинених професійних

здібностей. Саме тому на сучасному етапі модернізації системи освіти й виховання в Україні особливої гостроти й актуальності набувають питання підвищення й розвитку професійної компетентності педагогів. Професійна компетентність є результатом цілеспрямованого впливу педагогічної освіти, самоосвіти й розвитку педагогічного професіоналізму на рівні саморозвитку. Вона визначається рівнем, властивим професійній освіті, досвідом та індивідуальними здатностями людини, її прагненнями до неперервної самоосвіти й самовдосконалення, творчим ставленням до справи.

Необхідність формування фізичного здоров'я студентів, орієнтація їх на здоровий спосіб життя, збереження фізичного здоров'я нації, виховання національної свідомості та відтворення неповторної етнічної культури, виховання всебічнорозвинутої особистості з активною громадською позицією. Це є першочерговим завданням сучасного викладача фізичного виховання, головним чинником якого є підвищення й розвиток своєї професійної компетентності.

До основних елементів педагогічної компетентності, на думку Н.В. Кузьміної належать:

- спеціальна компетентність у галузі дисциплін, що викладаються;
- методична компетентність у галузі засобів формування знань, умінь і навичок в учнів;
- психолого-педагогічна компетентність у сфері навчання;
- диференційно-психологічна компетентність у галузі мотивів, здібностей, спрямованості студентів;
- рефлексія педагогічної діяльності або ауто психологічна компетентність.

Необхідність включення компетентнісного підходу, вважає О. Овчарук, «у систему освіти, її перетворення, що відбувається впродовж останнього десятиліття, визначаються зміною освітньої парадигми як сукупності переконань, цінностей, технічних засобів і ін., характерної для

членів даної спільноти» [2, с. 72]. Аналітичні дослідження освіти свідчать про те, що «в умовах глобалізації світової економіки зміщуються акценти з принципу адаптивності на принцип компетентності випускників освітніх закладів» [2]. А зміна принципу означає і зміну підходу.

О. Дубасенюк стверджує, що «компетентнісний підхід відображає інтегральний прояв професіоналізму, в якому поєднуються елементи професійної і загальної культури (рівень освіченості, достатній для самоосвіти і самостійного вирішення пізнавальних проблем), досвіду педагогічної діяльності та педагогічної творчості, що конкретизується у певній системі знань, умінь, готовності до професійної діяльності» [1, с. 11].

Аналізуючи літературні джерела можна зробити висновок: професійна компетентність викладача фізичної культури – це сукупність індивідуально-психологічних особливостей особистості і готовності його, як суб'єкта педагогічного впливу структурувати наукові і практичні знання з метою ефективної організації освітнього процесу для успішного вирішення поставлених завдань. Кожен викладач компетентний у тій мірі, в якій виконується ним робота відповідає вимогам, що пред'являються до кінцевого результату даної професійної діяльності; оцінка або вимірювання кінцевого результату – це єдиний науковий спосіб судити про компетентність.

Згідно нової освітньої парадигми фахівець повинен володіти фундаментальними знаннями, професійними вміннями та навичками діяльності свого профілю, досвідом творчої та дослідницької діяльності з вирішення нових проблем, соціально-оціночної діяльності. Безумовно, без якісної підготовки фахівців неможливі інновації, соціально-економічний та соціокультурний розвиток суспільства. У Законах України «Про освіту» і «Про вищу освіту», Державній національній програмі «Освіта» (Україна XXI ст.) окреслено основні принципи її розбудови: гуманітаризація та демократизація освіти; пріоритетність загальнолюдських цінностей;

створення умов для повної реалізації всебічного розвитку кожної людини та визначені найважливіші завдання і вимоги до рівня професійної підготовки майбутніх фахівців. Природно, що нові цілі вимагають пошуку нових можливостей їх вирішення. Це діалектичне протиріччя, що вимагає від вищої школи стабільності та мобільності одночасно, можливо вирішити шляхом розробки критеріїв та рівнів сформованості професійної компетентності фахівців, тобто якісними і кількісними показниками.

Питання визначення професіоналізму, оцінки професійної компетентності і діяльності викладача стали об'єктом вивчення психологів, фізіологів, спеціалістів практиків тощо. Національна освіта і наука прагнуть досягти подальшого поступу у світі сучасних знань з певної проблеми. Саме педагогічні працівники мають стати основною рушійною силою відродження та створення якісно нової національної освіти. А якість освіти, як відомо, багато в чому визначається компетентністю та рівнем професійності викладача. Погіршення стану здоров'я студентської молоді зумовило звернути увагу фахівців у галузі фізичної культури і спорту на цю проблему. Для її вирішення необхідно приділити увагу підвищенню ефективності фізкультурно-оздоровчих програм і нових підходів до викладання предмета, а це прямим чином залежить від професійної компетентності та професіоналізму викладачів фізичної культури, а також рівня їх підготовленості.

Поступові зміни, які відбуваються у освіті, покращують умови формування і розвитку професійної компетентності викладачів фізичної культури. Вже зроблено важливі кроки в наближенні навчання до світових зразків: підготовка спеціалістів через науково-освітні комплекси; створення умов для переходу до ступеневої системи освіти; гуманізація і гуманітаризація освіти; запровадження інтегрованих навчальних курсів, спецкурсів за вибором; інформатизація; застосування інноваційних навчальних технологій у навчальному процесі, впровадження заочної, дистанційної форм навчання.

Вимоги до професійного рівня фахівців у галузі фізичної культури і спорту постійно зростають. Це обумовлюється необхідністю кваліфіковано здійснювати теоретичну і практичну діяльність на підставі базових знань та вмінь, а також сформованістю професійно значущих особистісних якостей.

Як зазначено у програмі з предмета «Фізична культура», завдання полягає у формуванні знань щодо функціональної спрямованості фізичних вправ, їх ефективного використання для зміцнення здоров'я, проведення активного відпочинку та здорового способу життя; набуття елементарних знань з фізичної культури, гігієни, основ здоров'я; формування навичок самостійних занять фізичними вправами, розвитку фізичних якостей, корекції постави, профілактики травматизму та надання першої допомоги; удосконалення функціональних можливостей організму; виховання бережливого ставлення до свого здоров'я і здоров'я оточуючих як найвищої соціальної цінності особистості; виховання інтересу, потреби і звички до занять фізичними вправами; розвиток кондиційних якостей (сили, швидкості, витривалості, гнучкості й швидко-силових) та координаційних здібностей (швидкості перешикування, узгодження рухових дій, здатності до довільного розслаблення м'язів, вестибулярної стійкості тощо); профілактика асоціальної поведінки студентів засобами фізичної культури; формування адекватної самооцінки особистості, моральної самосвідомості, цілеспрямованості, упевненості у своїх силах, витримки; виховання індивідуальних морально-вольових і психологічних якостей особистості.

Неправомірно судити про компетентність не за результатом, а тим що вкладається в його досягнення. Ґрунтуючись на теоретичному аналізі, професійна компетентність викладача фізичної культури, може досліджуватись на таких рівнях:

- особистісному, як прояв індивідуально-особистісних якостей, обумовлених характером майбутньої діяльності. На даному рівні

критеріями професійної компетентності викладача фізичної культури можуть виступати:

- професійний інтерес до діяльності викладача;
- наявність педагогічних здібностей;
- професійно важливих якостей;
- вміння володіти собою і своїми емоціями;
- досконале володіння технікою і тактикою фізичних елементів;
- функціональному, що представляє її як тимчасову готовність і працездатність, передстартову активізацію психічних функцій, вміння мобілізувати необхідні фізичні і психічні ресурси для реалізації діяльності.

Тут критеріями професійної компетентності є:

- 1) володіння основами конкретного виду спорту, який передбачений навчальною програмою;
- 2) володіння засобами, формами і методами навчання вмінням;
- 3) система навчально-виховної роботи зі студентами;
- 4) система контролю за діяльністю вихованців, уміння визначати особливості функціонального стану їх організму та у зв'язку з цим дозувати навантаження на тренуваннях і змаганнях;
- 5) вміння виявляти особливості індивідуальної підготовки, здібностей і нахилів до конкретних видів діяльності;
- 6) високий рівень сформованості педагогічних умінь;
- 7) систематичний аналіз власної діяльності та витяг помилок і невдач з занять, тобто перебудова діяльності в напрямі вдосконалення.

Усе це може здійснювати тільки викладач з високою професійною компетентністю, розвиненими творчими здібностями, високим рівнем інтелігентності, ерудованості, здібностей до безперервної освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Дубасенюк О. А. Професійна педагогічна освіта: компетентнісний підхід : монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ імені І. Франка, 2011. –412 с.

2. Овчарук О. В. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи : Бібліотека з освітньої політики / під заг. ред. О. В. Овчарук. – Київ., 2004. –112 с.

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД У ПІДГОТОВЦІ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДІВ.

Ротай Тетяна Миколаївна,

аспірант Кременчуцького національного
університету імені М. Остроградського; викладач
Кременчуцького медичного фахового коледжу імені В.І.Литвиненка
м.Кременчук

Останнім часом спостерігається тенденція до пов'язування людьми свого професійного росту з вищою освітою. Вища освіта та її якість все частіше розглядається, як необхідна умова успішності та досягнення бажаного рівня життя як окремої особи, так і позитивного розвитку загалом [3].

Все більш конкретні вимоги постають до сьогоденних потенційних працівників на ринку праці. Ринок стає більш специфічним, змушує підкріпляти вищу освіту додатковою освітою, яка має спрямування на поглиблення або спеціалізацію знань та вмінь [5]. На сучасному етапі суспільного розвитку потрібні високодосвідчені, здатні до саморозвитку, прийняття відповідальних, нестандартних рішень, прогнозування їх наслідків фахівці, які мають на меті високі кінцеві результати. Розвиток відповідних якостей та навичок у молодих спеціалістів - це першочергова задача вищих навчальних закладів, оскільки в умовах зростаючої конкуренції питання конкурентоспроможності випускників на ринку праці набуває першочергового значення [4].

Від багатьох чинників залежить якість підготовки випускника медичного вузу: професіоналізму викладачів, мотивації навчання, мотивації педагогічної праці, методичного забезпечення учбового процесу, сучасних технологій навчання, системи контролю знань, індивідуальних

завдань і наукових проектів з елементами досліджень, участі у модернізації учбово-лабораторної бази медичного університету [2]. Першочерговим напрямком модернізації системи медичної освіти стає підвищення якості підготовки медичних кадрів, а також підвищення професійного рівня викладачів, розвитку їх професійної компетентності в умовах вищого навчального закладу відповідно до вимог, цілей і завдань національної освіти [4].

Зараз набув актуальності у сфері вищої освіти компетентнісний підхід, який спрямований на перехід від теоретичних знань до фахової компетентності [1]. Для впровадження даного підходу у навчальний процес вищої медичної школи важливими є обізнаність та вміння педагогічних працівників бути професійно та педагогічно компетентними. Одне з пріоритетних завдань вищої освіти є формування ключових компетенцій, які необхідні для будь-якої професійної діяльності.

Метою даної статті є розглянути основні компетенції в підготовці студентів-медиків вищих медичних навчальних закладів та факультетів у руслі запровадження нових стандартів вищої освіти основі компетентнісного підходу.

Поняття "компетентність" у словнику іншомовних слів [від лат. (*competentis*) - належний, відповідний] трактується, як проінформованість, обізнаність, авторитетність [3]. У словнику "Професійна освіта" - компетентність визначена, як сукупність знань й умінь, необхідних для ефективної професійної діяльності: вміння аналізувати, передбачати наслідки професійної діяльності, використовувати інформацію [5].

Компетенція (лат. *Competentia*, від *competente* - взаємопрагну, відповідаю, підходжу) - коло повноважень якої-небудь організації, установи, особи; коло питань, в яких дана особа має певні повноваження, знання та досвід [2].

Компетентним [від лат. *Competens (competentis)*] - відповідний, здібний] називають того, хто має ґрунтовні знання в певній галузі (тямущий), або того, хто має певні повноваження (повновладний) [1].

Компетенції поділяються на загальні та професійні (спеціальні) [6]. Загальні компетенції - універсальні компетенції, що не залежать від предметної області, але важливі для успішної подальшої професійної та соціальної діяльності здобувача вищої освіти. Загальні компетенції - компетенції, які необхідні для успішної діяльності як у професійній, так і позапрофесійній сферах, наприклад, вміння працювати з літературою, використовувати інформаційні джерела, володіти культурою спілкування, мати ораторські здібності.

Спеціальні або професійні компетенції - це ті, які необхідні для здійснення професійної діяльності і поділяються на діяльнісні компетенції (підготувати і провести практичне заняття із конкретної теми, зібрати скарги пацієнта, анамнез хвороби та анамнез життя пацієнта, надати йому невідкладну допомогу) та особистісні компетенції (особистісні якості, наприклад: милосердя, добротність, розрада пацієнта, толерантність, відповідальність до обраної професії, тощо) [4].

Наприклад, А. К. Маркова розглядає компетентність як володіння людиною здатністю й умінням виконувати певні трудові функції [3], і у своїх дослідженнях виділяє такі види професійної компетентності: спеціальна компетентність - володіння власне професійною діяльністю на достатньо високому рівні, здатність проектувати свій подальший професійний розвиток; соціальна компетентність - володіння спільною (груповою, кооперативною) професійною діяльністю, співпрацею, а також прийнятними в певній професії прийомами професійного спілкування; соціальна - відповідальність за результати своєї професійної діяльності; особиста компетентність - володіння прийомами особистісного самовираження й саморозвитку, засобами протистояння професійним деформаціям особистості; індивідуальна компетентність - володіння

прийомами саморегуляції розвитку індивідуальності в рамках професії, готовність до професійного зростання, здатність до індивідуального самозбереження, невідчужуваність професійному стиранню, вміння організувати раціонально свою працю [4].

Відома педагог С. Бухальська [4] визначає наступні складові професійної компетентності викладача та випускника вищого навчального закладу, які є інваріантними для будь якого фахівця:

1. Громадянська компетентність - це обізнаність у питаннях сучасного суспільно-політичного життя, власні погляди та позиція щодо політичних, економічних, соціальних проблем, дотримання громадянських обов'язків у межах державних інституцій, здатність до активного, відповідального та ефективного виконання громадянських прав та обов'язків задля розвитку демократичного суспільства, патріотизм.

2. Загальнокультурна компетентність - це здатність дотримуватись загально визначених життєвих цінностей, що визначається духовно-ціннісними орієнтирами особистості, її гуманістичним світоглядом, моральними та етичними принципами; вміння шанувати та оберігати найважливіші досягнення національної та світової культури; глибоке знання рідної та іноземних мов.

3. Функціональна (діяльнісна) компетентність - це вміння застосувати раніше набуті знання у навчанні, професійній діяльності та житті загалом. Здатність адаптовуватись до стрімких технологічних змін, зростаючих потоків інформації, розуміння необхідності професійної мобільності, використання джерел інформації, комп'ютерні навички та здібності інформаційного управління. Планування, контроль та самооцінка професійної діяльності.

4. Мотиваційна компетентність - це накреслення власних цілей, проектування, професійне навчання, вміння досягнути успіху в житті, самореалізація, самоствердження.

5. Педагогічна компетентність поєднує теоретичну і практичну готовність викладача до здійснення ним педагогічної діяльності та є проявом найвищої форми майстерності та особистим надбанням.

На думку Бухальської С. [3], компетентнісний підхід у професійній медичній освіті спрямований не тільки на професійну діяльність, але й на поведінку, спілкування, формування особистісних якостей спеціаліста, прагнення до самоосвіти.

Навчальні компетенції визначають необхідність освіти впродовж усього життя і лежать в основі безперервної професійної освіти, що особливо важливо для фахівців медичної сфери, покладені в основу кваліфікації випускника, відображені в освітньо-кваліфікаційній характеристиці (ОКХ), що визначає готовність до майбутньої професійної діяльності [6].

Орієнтовний перелік базових компетенцій, якими повинен володіти випускник вищого медичного закладу: комунікативність, адаптовність, мобільність, зібраність, колегіальність, самостійність, відповідальність, толерантність, самосвідомість, самооцінка, конкурентноспроможність.

У сучасній вищій медичній освіті ключовим є формування особистості майбутнього фахівця з новим світоглядом та мисленням, що дозволить йому гнучко, оперативно реагувати на запити суспільства та успішно конкурувати з іншими фахівцями на ринку праці.

В галузі знань "Охорони здоров'я" у нових стандартах вищої медичної освіти поряд із загальною характеристикою, обсягом кредитів ECTS, для здобуття відповідного ступеня вищої освіти зазначається перелік компетентностей фахівця, які мають бути сформовані в результаті здобуття відповідного освітньо-професійного рівня згідно національної рамки кваліфікації і відобразити погляд роботодавця на освітню і професійну підготовку працівника [2]. Стандарти містять вимоги, що регулюють професійну діяльність лікарів, перелік нормативних документів

підготовки майбутніх фахівців, форми їх атестації та вимоги до активної системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти.

Нині, пріоритетом сучасної медичної освіти, має стати особистість студента-медика, який перебуває у постійному професійному та особистісному становленні, одним із завдань є навчити його вчитися, працювати, жити [4].

Саме тому є необхідність осучаснення психологічно-педагогічної підготовки науково-педагогічних працівників вищих медичних навчальних закладів або факультетів. Основними рисами такої підготовки є вимоги суспільства, які обумовили підхід до альтернативної освіти, основними параметрами якої виступають: міждисциплінарний підхід до організації навчання, інноваційний характер змісту і методів навчання, формування у випускників здатності до клінічного і практичного мислення, здатності бачити проблему комплексно, багаторівнево, здатності взаємодіяти, управляти людьми та технологіями, формування власної точки зору для прийняття рішень.

Впровадження компетентнісного підходу, як засобу модернізації вищої медичної освіти зумовлює визначення конкретного переліку і змісту ключових компетенцій випускників вищих медичних навчальних закладів, які вказані в освітньо-кваліфікаційній характеристиці фахівця; висвітлення відповідності базових компетенцій із професійно орієнтованими дисциплінами; вибору змісту дисциплін, що забезпечують формування і розвиток компетентностей, розробки системи контролю за їх формуванням [5], теоретичний аналіз вищої медичної освіти.

З точки зору компетентнісного підходу, мета вищої медичної освіти полягає в наступному: навчити вчитися або навчити вирішувати проблеми в сфері навчальної діяльності, в тому числі визначати мету пізнавальної діяльності; вибирати необхідні джерела інформації; знаходити оптимальні способи досягати поставленої мети; оцінювати отримані результати; організовувати свою діяльність; співпрацювати з іншими студентами;

навчити орієнтуватися у світі духовних цінностей; навчити вирішувати проблеми, пов'язані з реалізацією певних соціальних ролей (громадянина, члена сім'ї, тощо); вирішувати аналітичні проблеми (екологічні, політичні, міжкультурні).

Освітньо-кваліфікаційна характеристика випускника вищого медичного навчального закладу узагальнює зміст освіти, відображає цілі освітньої та професійної підготовки, визначає місце фахівця в структурі системи охорони здоров'я і вимоги до його професійної компетентності [4].

Висновки

Перспективність компетентнісного підходу полягає в тому, що він дає можливість підготувати випускника до майбутньої професійної діяльності та потребує відповідну високу фахову, педагогічну компетентність викладача. При підготовці майбутніх фахівців медичної галузі необхідно вивчити потреби і запити роботодавців на фахівців в майбутній реформованій медицині.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Балуєва О. В. Формування стратегічних напрямів діяльності вищих медичних навчальних закладів, спрямованих на удосконалення підготовки медичних кадрів /О.В.Балуєва // Формування стратегічних напрямів діяльності вищих медичних закладів. - 2013. - № 12. - С .4.

2. Бібік Н.М. Компетентнісний підхід: рефлексивний аналіз застосування/ Бібік Н.М. // Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи. Бібліотека з освітньої політики; під заг. ред. О.В. Овчарук. - К.: К.І.С., 2004. - 112 с.

3. Бухальська С. Компетентнісний підхід. Теоретичний аналіз ключових дефініції вищої медичної освіти [Електронний ресурс] / С. Бухальська. - Режим доступу до ресурсу: <http://www.stattionline.org.ua/p e d a g o g / 1 0 6 / 1 9 4 5 6 - kompetentnisnij-pidxid-teoretichnija n a l i z - k l y u>

с h o v i x - d e f i n i c i j - v i s h h o % D 1 % 9 7 - m e d i c h n o % D 1 % 9 7 - o s v i t i . h t m l . % 9 7 - o s v i t i . h t m l

4. Зязюн І.А. Філософія поступу і прогнозу освітньої системи / Зязюн І.А. // Педагогічна майстерність: проблеми, пошуки, перспективи: монографія. - К.: Глухів: РВВ ГАПУ, 2005. - С. 10-18.

5. Киричок В. А. Компетентнісний підхід до організації самостійної роботи студентів вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів/ В.А. Киричок // Вісник післядипломної освіти. Серія : Педагогічні науки. - 2016. - Вип. 1. - С. 66-75.

6. Компетентнісний підхід у підготовці студентів-медиків. / Матеріали XIII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участі "Актуальні питання якості медичної освіти" /М.М.Рожко, Г.М.Ерстенюк, В.В. Капечук[та ін.] // Медична освіта. - 2016. - №2. - С. 102.

**СИЛАБУС – СУЧАСНИЙ ІНСТРУМЕНТ
НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ
У ПЕРІОД ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ**

Середа Тетяна Валеріївна,

аспірант Глухівського національного педагогічного

університету ім. О.Довженка;

викладач анатомії людини та фізіології;

Кременчуцький медичний фаховий коледж імені В.І. Литвиненка

Цвелих Наталя Вікторівна,

заступник директора з практичної роботи

Кременчуцького медичного фахового коледжу імені В.І. Литвиненка

м. Кременчук

Анотація. У статті розглядаються основні аспекти складання силабусу з навчальної дисципліни «Фізіологія», обґрунтована доцільність їх впровадження в навчальний процес у закладах медичної фахової освіти в період дистанційного навчання.

Ключові слова: *силабус, дистанційне навчання, медичний коледж, фізіологія людини.*

Науковці довели, що якість освіти визначає якість життя. Чим краще розвинута система освіти в країні, тим вищий рівень життя її людей. Перехід до єдиної європейської системи зарахування навчальних досягнень студентів, дозволяє забезпечити міжнародне визнання національних освітніх програм, підвищити якість освіти. У зв'язку з цим, навчально-методичне забезпечення освітнього процесу та його нормативна база потребують суттєвих змін.

21 січня 2004 року вийшов наказ МОН України, в якому було затверджено «Положення про дистанційне навчання», що стало офіційним початком впровадження в освітній процес сучасних інтернет-технологій.

До початку 2020 року в системі дистанційного навчання працювали лише окремі навчальні заклади країни, загальний відсоток яких був відносно невеликий. Сьогодні, в умовах пандемії коронавірусної інфекції COVID-19, онлайн-освіта стала невід'ємною складовою звичайного навчального процесу. В березні місяці поточного року вийшла постанова Кабінету Міністрів про кардинальну зміну форм здобування усіх видів освіти. Зокрема, в ній значиться, що для виконання освітніх програм закладам освіти необхідно забезпечити організацію освітнього процесу з використанням технологій дистанційного навчання, що не передбачає відвідування закладів освіти її здобувачами[1].

Дистанційне навчання – це насамперед технологія, опанування якою потребує від педагога наявності певних практичних навичок роботи з інформаційно-комунікаційними технологіями. Як будь-яке новітнє впровадження, вона має свої переваги та недоліки.

До основних недоліків дистанційного навчання можна віднести наступні: відсутність мотивації дистанційного навчання та низька самоорганізація з боку студентів, відсутність візуального контакту викладач-студент, що знижує контроль виконання роботи, недосконалість організованих онлайн-платформ віртуального класу для забезпечення якісного інтерактивного навчання, відсутність чіткої системи форми оцінювання виконаних онлайн-завдань.

Щоб мінімалізувати вищеперераховані недоліки в педагогічній роботі та якісно організувати процес дистанційного навчання, необхідно врахувати наступне: навчальний матеріал повинен бути чітко структурованим, міждисциплінарно інтегрованим, мати практичне (фахове) значення; для студентів повинні бути розроблені чіткі методичні рекомендації щодо форм виконання завдань; визначені строки здачі

виконаних робіт (дата, година); частково зменшені об'єм та кількість завдань для самостійного опрацювання, в той же час є доцільним зробити акцент на завданнях типу peer to peer review (оцінка рівного рівним, тобто оцінювання однокурсниками); для виконання інтерактивних завдань слід використовувати навчальні онлайн-платформи[4].

У глосарії Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти з'явився новий для України термін – *силабус*. «Силабус – це документ, в якому роз'яснюється взаємна відповідальність викладача і студента. В ньому представляються процедури (у т.ч. стосовно deadlines і принципів оцінювання), політики (включно з політикою академічної доброчесності) і зміст курсу, а також календар його виконання. В силабусі мають бути озвучені вимірювані цілі, які викладач ставить перед своєю дисципліною. Студент має зрозуміти, чого він/вона зможе навчитися, чим саме може бути корисним цей курс»[3].

З метою підвищення якості професійної підготовки (особливо в період дистанційного навчання), в навчальних закладах передвищої фахової освіти є доцільним складання силабусів з навчальних дисциплін. За своєю структурою силабус частково нагадує робочу навчальну програму, проте має певні відмінності. Модель силабусу, що базується на формуванні професійних компетентностей в процесі вивчення дисципліни, повинна включати в себе певні обов'язкові елементи, такі як: анотація курсу (в ній окреслено місце даної дисципліни в програмі навчання); мета курсу (компетентності, яких студент набуде в результаті навчання); організація навчання (перелік тем – загальні блоки, оцінювання рівня засвоєного матеріалу з дисципліни, бажано з прив'язкою до мети курсу: якщо студент має набути певних компетентностей, то логічно, що їх набуття повинно бути оцінено – або у вигляді підсумкової атестації (іспиту/диференційованого заліку), або у вигляді поточного оцінювання перевірки рівня засвоєних знань (включаючи самостійну позааудиторну та індивідуальну навчально-дослідницьку діяльність), тому кожен результат

навчання повинен оцінюватися окремо; політика курсу («правила гри»), в яких чітко окреслено вимоги про якість підготовки до занять з боку студента, а саме: пропущені заняття (лікарняні), запізнені завдання, академічна доброчесність, використання мобільних гаджетів під час проведення занять, зовнішній вигляд студента та його поведінка в аудиторії тощо.

СТРУКТУРНІ ЕЛЕМЕНТИ СИЛАБУСУ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ:

1. Титульна сторінка.
2. Загальна інформація.
3. Час і місце проведення навчальної дисципліни.
4. Анотація до курсу.
5. Мета, завдання та цілі курсу.
6. Призначення дисципліни.
7. Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни (міжпредметна інтеграція).
8. План вивчення дисципліни. Зміст.
9. Організація навчання курсу (форми і методи навчання, самостійна позааудиторна, індивідуально-дослідницька робота студентів).
10. Результати навчання (компетентності).
11. Система оцінювання курсу (форми контролю знань студентів, рейтинг контролю знань).
12. Політика курсу.
13. Рекомендована література.

При складанні силабусу з навчальної дисципліни «Фізіологія» для студентів Кременчуцького медичного фахового коледжу ім. В. І. Литвиненка, використовуються діючі стандарти вищої освіти.

Силабус розроблено відповідно до Закону України «Про освіту», Закону України «Про вищу освіту» № 1556-VII від 01.07.2014 року (зі змінами), про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період

до 2021 року; Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів від 23 листопада 2011 року №1392, у частині профільної середньої освіти, та з урахуванням наказу Міністерства освіти і науки України від 20 квітня 2018 року № 408 «Про затвердження типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти III ступеня» та на основі наказу Міністерства освіти і науки України від 01.06.2018 р. № 570 «Про затвердження типової освітньої програми профільної середньої освіти закладів освіти, що здійснюють підготовку молодших спеціалістів на основі базової загальної середньої освіти та сформовані на їх основі освітні програми навчального закладу: «Освітня програма профільної середньої освіти для підготовки молодших спеціалістів на основі базової загальної середньої освіти зі спеціальності 223 «Медсестринство», затвердженої Педагогічною радою Кременчуцького медичного коледжу ім. В.І. Литвиненка від 29.08.2019 р., та «Освітньо професійна програма «Сестринська справа», освітньо-кваліфікаційний рівень «Молодший спеціаліст», затвердженої Педагогічною радою Кременчуцького медичного коледжу ім. В.І. Литвиненка від 30.08.2018 р.

Силабус містить повну та доступну інформацію про навчальну дисципліну, її складові, методичні вказівки щодо розробки кожної його частини, систему оцінювання курсу, а також список нормативних документів і використаної літератури.

Нижче наведемо приклади окремих положень силабусу з дисципліни «Фізіологія» для студентів відділення «Сестринська справа».

МЕТА, ЗАВДАННЯ ТА ЦІЛІ КУРСУ

Наука фізіологія – це галузь біології, що вивчає закономірності та процеси життєдіяльності цілісного організму при взаємодії з навколишнім середовищем. Фізіологія вивчає не тільки самі функції, але й механізми їх регуляції, які змінюють активність функції залежно від потреб організму в конкретних умовах існування, закладає основи збереження здоров'я,

ведення здорового способу життя та профілактики порушення функцій у процесі життєдіяльності. Вона є однією з основних фундаментальних дисциплін, знання якої необхідні для медичного працівника будь-якої спеціалізації.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Фізіологія» є формування у студентів знань фізіологічних процесів, що відбуваються в органах, системах органів, організму в цілому, та механізмів їх регуляції, взаємодії організму з зовнішнім середовищем, осмислення динаміки життєвих процесів.

Завдання педагога — висвітлити основні та другорядні механізми функціонування органів і систем, їх вікові особливості; регуляцію та методи оцінювання їхньої діяльності, вплив на них факторів довкілля; розвинути вміння використовувати знання при догляді за хворими, при маніпуляційному втручанні, застосуванні методів функціональної діагностики, інтерпретації результатів досліджень тощо.

Значення фізіології у підготовці медика величезне. Фізіологія вивчає функції здорової людини. Більшість хвороб у першу чергу виявляються порушенням функцій. Тому без знання функції здорового організму неможливо встановити її порушення, а значить, правильно визначити шляхи лікування.

Програма курсу містить короткі сучасні дані про будову організму людини, викладені у професіональному та прикладному для медицини аспектах[8].

Особливістю навчального курсу є системний підхід до вивчення функцій організму людини, значну увагу приділено вивченню вегетативних реакцій організму людини та механізмів їх регуляції, описані вікові зміни не лише в процесі розвитку дитини, але й під час старіння. Розуміння цих процесів має професійне спрямування, адже майбутній медичній сестрі в своїй практичній діяльності часто доведеться спілкуватися з літніми людьми та пацієнтами похилого віку[9].

Основними завданнями вивчення дисципліни «Фізіологія» є формування методологічної основи для розуміння функціонування організму людини як єдиної системи; ознайомлення студентів з основними поняттями сучасної фізіології, термінологією і системою поглядів у даній області; навчання студентів використанню основних методів дослідження в сучасній фізіології, формуванню у них відповідних умінь та навичок, а також засвоєння майбутніми медичними сестрами знань з основ біологічної природи та механізмів регуляції функцій організму, необхідних для набуття теоретичної та практичної бази для подальшого вивчення дисциплін професійно-клінічного циклу.

Необхідною умовою формування професійних компетентностей є діяльнісна спрямованість навчання, яка передбачає постійне включення студентів до різних видів доцільної активної навчально-пізнавальної діяльності, а також професійно-практична спрямованість навчання.

ПРЕРЕКВІЗИТИ І ПОСТРЕКВІЗИТИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (МІЖДИСЦИПЛІНАРНА ІНТЕГРАЦІЯ)

Пререквізити навчальної дисципліни «Фізіологія»: органічна хімія; біохімія; загальна біологія; біологія з основами медичної біології та генетики людини; мікробіологія; анатомія людини; основи латинської мови та медичної термінології, основи біологічної фізики та медичної апаратури.

Зазначені базові дисципліни мають забезпечити досягнення рівня очікуваних результатів навчання студентів згідно з вимогами Державного стандарту, враховуючи профіль навчального закладу. Вони є підготовчими для формування системи знань, умінь і навичок із навчальної дисципліни «Фізіологія», зокрема її змістовних модулів: 1. Фізіологія збудливих тканин. 2. Нервово-гуморальна регуляція функцій. 3. Фізіологія аналізаторів. 4. Фізіологія крові. 5. Фізіологія серцево-судинної системи. 6. Фізіологія процесів дихання. 7. Фізіологія системи травлення. 8. Обмін

речовин та енергії, терморегуляція. 9. Фізіологія видільних систем. 10. Фізіологія вищої нервової діяльності.

Постреквізити навчальної дисципліни «Фізіологія»: патофізіологія, основи медсестринства, основи репродуктивного здоров'я та планування сім'ї, медсестринство у внутрішніх хворобах, медсестринство в педіатрії, медсестринство в офтальмології, основи гігієни та епідеміології, медсестринство в акушерстві та гінекології, медсестринство в хірургії, невідкладні стани.

Фізіологія закладає основи вивчення студентами патологічної фізіології та пропедевтики всіх клінічних дисциплін, що також передбачає інтеграцію викладання з цими дисциплінами та формування умінь на основі набутих знань із фізіології в процесі подальшого навчання та професійної діяльності.

8. ПЛАН ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ. ЗМІСТ.

№ п/п	Назва розділів, тем	Кількість годин				самост.	Дати
		лекції	практ.	семін.	лабор.		
I семестр							
1	Фізіологія як наука. Основні принципи регуляції фізіологічних функцій	2	2			3	
2	Фізіологія і властивості збудливих тканин. Фізіологія м'язів і нейронів.	2	10			5	
3	Фізіологія нервової системи	2	12			8	
4	Фізіологія центральних і периферичних ендокринних органів.	2	4			4	
5	Фізіологія сенсорних систем.	2	4			2	
	УСЬОГО за I семестр:	10	32			22	

II семестр							
1	Фізіологія крові	2	6			4	
2	Фізіологія серцево-судинної системи	2	4			5	
3	Фізіологія травлення, обміну речовин та енергії. Терморегуляція	2	10			5	
4	Фізіологія дихання	2	4			4	
5	Фізіологія виділення	2	2			2	
	УСЬОГО за II семестр:	10	26			20	
	Усього:	20	58			42	

9. ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ КУРСУ

При формуванні частини навчального плану за освітньо-професійною програмою враховано обсяги дисципліни «Фізіологія», які були інтегровані в загальноосвітню підготовку як аудиторні, у кредитах ЄКТС, із зазначенням самостійної роботи.

Обсяг курсу: 120 год.			
Вид заняття		Загальна кількість годин	
Лекції		20	
Практичні/лабораторні заняття		58	
Самостійна позааудиторна робота студентів (СПРС)		42	
Ознаки курсу			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний/вибірковий
III-IV	Медсестринство	II	Нормативний

Організація навчального процесу для студентів Кременчуцького медичного фахового коледжу ім. В.І. Литвиненка включає: 1) нормативно-правову базу організації навчального процесу; 2) графік навчального процесу; 3) академічний календар; 4) реєстрацію в електронній системі управління КМК (для отримання доступу до вкладки «розклад», положень медичного коледжу, навчальних матеріалів та завдань з дисциплін тощо) 5) теоретичну складову навчання; 6) практичну складову навчання.

Навчальний час студента складається з певної кількості академічних годин (одна академічна година — 45 хв.), навчальних днів, тижнів,

семестрів. Тривалість семестру визначається навчальним планом.

При вивченні теоретичної частини курсу фізіології особливу увагу треба приділяти розумінню механізмів нейрогуморальної регуляції функціонування органів і систем та вмінню аналізувати стан здоров'я людини за різних умов на підставі фізіологічних критеріїв.

На практичних заняттях студенти мають досліджувати функції органів і систем організму, а також їхні зміни за умов різноманітних зовнішніх впливів, вирішувати ситуаційні задачі, що мають клініко-фізіологічне спрямування. Основною метою практичних занять є закріплення теоретичних положень матеріалу курсу, а також розвиток у студента первинних навичок експериментування.

Доцільно, де це можливо, не лише показувати виникнення факту із практичної ситуації, а й по можливості створювати умови для самостійного виведення нового знання, перевірки його на практиці і встановлення причинно-наслідкових зв'язків шляхом створення проблемних ситуацій, організації спостережень, дослідів та інших видів діяльності. Формуванню ключових компетентностей сприяє встановлення та реалізація в освітньому процесі міждисциплінарних і внутрішньодисциплінарних зв'язків, а саме: змістово-інформаційних, операційно-діяльнісних і організаційно-методичних. Їх використання посилює пізнавальний інтерес студентів до навчання і підвищує рівень їхньої загальної культури, створює умови для систематизації навчального матеріалу і формування наукового світогляду. Студенти набувають досвіду застосування знань на практиці та перенесення їх в нові умови.

ПОЛІТИКА КУРСУ.

Протягом періоду вивчення курсу «Фізіологія» студент повинен: виконувати графік навчального процесу та вимоги навчального плану; в обов'язковому порядку відвідувати всі види навчальних занять, передбачені навчальним планом; глибоко та всебічно оволодіти знаннями та вміннями, котрі будуть необхідні майбутньому працівнику медичної

кваліфікації. У разі неможливості з поважних причин відвідувати заняття, він має обов'язково проінформувати викладача та адміністрацію коледжу; під час проведення практичних занять, в повному обсязі він виконує практичні завдання, завдання самостійної поза аудиторної роботи, завдання поточного та модульного контролю знань та інші види роботи, що визначені робочими навчальними планами. По завершенні вивчення курсу студент має скласти іспит з дисципліни «Фізіологія».

Вивчення цього курсу є невід'ємною складовою дисциплін науково-природничого циклу. Результати вивчення курсу «Фізіологія» повинні зробити внесок у формування ключових компетентностей здобувачів освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста. Ключові та загально предметні компетентності, окремі предмети та предметні цикли можуть інтегруватися, формуючи наскрізні лінії.

У своєму навчанні студент може керуватися Положенням про організацію освітнього процесу в Кременчуцькому медичному фаховому коледжі ім. В.І. Литвиненка[6, 7].

Висновки:

Головним надбанням дистанційного навчання є здобуття вміння вчитися по новому/в особливих умовах – як тим, хто здобуває освіту, так і тим, хто її надає.

Створення силабусу з навчальної дисципліни «Фізіологія» для студентів медичного коледжу дозволяє переформатувати навчальні методики перед вищої фахової медичної освіти в режимі дистанційного навчання, а саме: активізувати інтерес до дисципліни, підвищити мотивацію до навчання, полегшити співпрацю викладач-студент, стимулювати рейтингову активність з боку студентів, підвищити рівень самоосвіти та методики викладання дисципліни з боку викладача.

Силабус курсу – це документ, що допомагає викладачеві ефективно організувати і структурувати роботу протягом вивчення курсу, а студентам

– точно знати, чого очікувати, роз'яснює взаємну відповідальність викладача і студента.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року. URL: <https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/344/2013> . Дата звернення 16.10.20.

2. Про утворення Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти: постанова КМУ від 15 квітня 2015 р. № 244 // Урядовий кур'єр. – 2015. – № 108. – 18 червня.

3. Глосарій Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти URL: <http://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/quality/wp-content/uploads/sites/25/2019/09/Glosarij-NAZYAVO.pdf> . Дата звернення 16.10.20.

4. Положення про силабус. URL: <https://vsau.org/assets/images/content/dokPDF/polozhennya-pro-sylabus.pdf>
Дата звернення 16.10.20

5. Серета Т.В. Особливості здобування фахової медичної освіти в умовах дистанційного навчання. *Актуальні проблеми методології вищої медичної (фармацевтичної) освіти: сучасні виклики та нові можливості* // Матеріали Всеукр. наук.-метод. інтернет-конф. [Черкаси, 15 жовт. 2020 р.].

6. «Освітня програма профільної середньої освіти для підготовки молодших спеціалістів на основі базової загальної середньої освіти зі спеціальності 223 «Медсестринство», затвердженої Педагогічною радою Кременчуцького медичного коледжу ім. В.І. Литвиненка від 29.08.19.

7. «Освітньо професійна програма «Сестринська справа», освітньо-кваліфікаційний рівень «Молодший спеціаліст», затвердженої Педагогічною радою Кременчуцького медичного коледжу ім. В.І. Литвиненка від 30.08.18.

8. Федонюк Я.І. Анатомія та фізіологія людини з патологією.-- Тернопіль: Укрмедкнига, 2000.
9. Філімонов В.І. Фізіологія людини в запитаннях і відповідях. Навч. посібн. -- Вінниця: Нова книга, 2010

**ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ В ПЕРІОД КАРАНТИНУ:
НАУКОВИЙ ПІДХІД ДО КРИТЕРІЇВ ОЦІНЮВАННЯ
НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ**

Сінюгіна Валентина Олександрівна,
викладач, спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії,
педагогічне звання «викладач-методист»,
голова циклової комісії дисциплін терапевтичного циклу
Кременчуцького медичного фахового коледжу імені В.І. Литвиненка
м. Кременчук

Дистанційне навчання в період карантину не лише змусило викладачів за лічені дні перебудувати методикау реалізації завдань освітнього процесу, а й опанувати нові інструменти організації дистанційного навчання, навчитися вирішувати проблеми, які виникають в процесі роботи, але й дало привід замислитися над цілим рядом запитань – як ефективно налагодити зворотній зв'язок, як оцінити (і чи потрібно оцінювати) навчальні досягнення студентів та ряд інших. Отже, розглянемо ключові аспекти оцінювання студентів, які знаходяться на дистанційному навчанні.

Оцінювання таких робіт здійснюється відповідно до наказу МОН від 21.08.2013 № 1222 «Про затвердження орієнтовних вимог оцінювання навчальних досягнень студентів із базових дисциплін у системі загальної середньої освіти».

Оцінювання результатів навчальної діяльності може здійснюватись у синхронному або асинхронному режимі.

Синхронний режим дозволяє забезпечити більш об'єктивне оцінювання, проте вимагає відповідного технічного забезпечення у викладача та всіх студентів.

Залишається ризик технічних збоїв під час виконання окремими студентами завдання, тому слід застосовувати індивідуальний підхід та передбачити можливість повторного виконання тесту (контрольної, самостійної роботи тощо).

У синхронному режимі студенти можуть:

- виконувати тести на платформах Googleclassroom, Naurok, Moodle тощо за вибором викладача та з урахуванням можливостей студента;
- виконувати письмові роботи, із використанням відеоінструментів Skype, Zoom тощо;
- брати участь в усних формах контролю із використанням відеоінструментів Skype, Zoom індивідуально або в групах;
- брати участь в онлайн-семінарах та онлайн-форумах із використанням відеоінструментів Skype, Zoom або в чатах на платформах дистанційного навчання (наприклад, Moodle) у закритих групах Facebook та ін.;
- виконувати інші завдання, які пропонує викладач.

Асинхронний режим є більш гнучким у застосуванні, оскільки студенти можуть виконувати завдання у зручний час, проте менш об'єктивним. Для зменшення ризиків необ'єктивного оцінювання рекомендовано налаштувати опцію проходження тесту один раз та обмежити час на виконання завдання, встановити термін для здачі тесту (контрольної, практичної або самостійної роботи тощо), повідомляти результати (у разі неавтоматизованої перевірки робіт) індивідуально після здачі робіт всіма студентами. За необхідності викладач може провести додаткове усне опитування студентів за допомогою одного із засобів телефонного або відеозв'язку.

В асинхронному режимі студенти можуть:

- виконувати завдання на одній з платформ (Googleclassroom, Naurok, Moodle та ін. за вибором викладача);
- виконувати письмові роботи у текстових редакторах (Word та ін.) або у зошитах та надсилати викладачу файли з виконаними завданнями

електронною поштою, в один із месенджерів (Viber, WhatsApp, Facebook тощо) або іншими засобами поштового зв'язку (за відсутністю технічних засобів навчання або доступу до мережі Інтернет);

- знімати на відео демонстрацію відпрацювання практичних навичок та надсилати файли викладачу засобами електронного зв'язку;
- виконувати інші завдання, запропоновані викладачем.

Результати оцінювання навчальних досягнень рекомендовано повідомляти студентам у такі способи: фіксувати в електронному щоденнику (за наявності), надсилати в індивідуальному порядку шляхом використання одного із засобів зв'язку (електронної пошти, смс-повідомлення, повідомлення в одному з месенджерів, повідомлення по телефону тощо). Оприлюднення списку оцінок для всієї групи є неприпустимим.

Про способи оцінювання та канал зв'язку, який буде використовуватись викладачем і студентами однієї групи, необхідно повідомити студентів заздалегідь або оприлюднити цю інформацію на сайті закладу освіти. Важливо оптимізувати та мінімізувати кількість каналів зв'язку та платформ дистанційного навчання, які застосовуються викладачами для зв'язку зі студентами.

Для організованого завершення навчання та проведення оцінювання рекомендується:

- Скорегувати до завершення навчального року, зокрема в останні два тижні, кількість та обсяг завдань самостійних і контрольних робіт з урахуванням принципу здоров'язбереження, запобігаючи емоційному, ментальному та фізичному перевантаженню студентів.

- Забезпечити всім студентам доступ до навчальних матеріалів, завдань.

- Організувати дистанційні індивідуальні консультації для студентів, які хворіють або потребують допомоги у засвоєнні навчальної інформації. Рекомендується застосовувати методи змішаного навчання,

стимулювати студентів до самостійного опрацювання навчального матеріалу з організацією перевірки його засвоєння. У разі виявлення індивідуальних прогалин у вивченому матеріалі, своєчасно реагувати та надавати допомогу в його засвоєнні.

– Узгодити графік дистанційних робіт та усних опитувань, зокрема підсумкових контрольних робіт, з метою уникнення перевантаження студентів і раціонального використання часу.

1. Викладач має впроваджувати **формувальне оцінювання**, яке дозволяє оцінити і скоригувати процес навчання, а не результат. Таке оцінювання допомагає аналізувати індивідуальний прогрес студента і планувати індивідуальний темп навчання. Дистанційно впроваджувати формувальне оцінювання ще простіше, використовуючи, наприклад, такі інструменти, як GoFormative, Wordwall, Kahoot, LearningApps та ряд інших.

2. **Підсумкові оцінки мають бути обов'язково**, оскільки вони дозволяють оцінити результат навчальної діяльності студентів та роботу викладача. Важливим при виставленні підсумкових оцінок дистанційно є те, що студенти повинні бути знайомі з чіткими критеріями оцінювання, оцінки повинні бути розміщені на одному веб-ресурсі (наприклад, онлайн-електронна таблиця).

3. **Використання творчих завдань для оцінювання.** Використання тестових завдань на відтворення не дасть можливість оцінити досягнення студентів в повній мірі, до того ж в студентів з'явиться можливість списувати один в одного. Ідеальний варіант – використання форм Google для створення різнопланових завдань та Google Classroom, який допоможе контролювати студентів.

4. **Спілкування з батьками за допомогою месенджерів** (вайбер, телеграм тощо) допоможе налагодити зворотній зв'язок та з'ясувати можливі проблеми, які виникли у студента під час дистанційного навчання.

5. Зворотній зв'язок – обов'язкова умова успішного дистанційного навчання та оцінювання.

З різними можливостями отримання зворотного зв'язку можна ознайомитись на платформах дистанційного навчання.

Платформа Moodle – безкоштовна відкрита система управління дистанційним навчанням. Дозволяє використовувати широкий набір інструментів для освітньої взаємодії викладача, студентів та адміністрації закладу освіти. Зокрема, дає можливість:

- представляти навчальний матеріал у різних форматах (текст, презентація, відеоматеріал, вебсторінка; урок як сукупність вебсторінок із можливим проміжним виконанням тестових завдань);

- здійснювати тестування та опитування студентів із використанням запитань закритого (множинний вибір правильної відповіді та співставлення) і відкритого типу;

- виконувати завдання студентами з можливістю пересилати відповідні файли.

Крім того, система має широкий спектр інструментів моніторингу навчальної діяльності студентів. Наприклад, щодо загального часу роботи студента з конкретним навчальним курсом, відповідними темами або складовими елементами навчального матеріалу, загальної успішності студента або групи під час виконання тестових завдань тощо.

Хмарні сервіси (Office365, Google) для спільної роботи студентів та викладача.

Хмарний сервіс Google-диск надає можливості створювати багатофункціональне користувацьке середовище, продуктивне та зручне для студентів та викладачів, для обміну файлами, структурування і збереження їх в одному місці.

Google-форма. Можна збирати відповіді студентів і потім проводити автоматичне оцінювання результатів тестування.

Classtime. Є бібліотека ресурсів, але є і можливість створювати запитання.

Learningapps. Дозволяє створювати вправи різних типів на різні теми або користуватися готовими.

Анкетування. Для проведення поточного контролю під час дистанційного навчання зручно використовувати різноманітні анкети. Анкета – достатньо гнучкий інструмент, оскільки питання можна ставити безліччю різних способів. У дистанційній освіті після освоєння кожної теми можна використовувати анкети, в яких студент сам оцінює свої результати навчання за такими показниками:

- зрозумів / зрозуміла, можу вирішити самостійно;
- зрозумів / зрозуміла можу вирішити з підказкою;
- не зрозумів / не зрозуміла, не можу вирішити.

У разі неможливості застосовувати названі вище платформи, можна використовувати Viber або інші зручні месенджери.

Важливо: Потрібно не лише збирати зворотний зв'язок від студентів, а й надавати їм свій: що виконано добре, над чим варто попрацювати, де найближча зона розвитку студента. Намагатися надавати їм більше підтримки, ніж критики, вони й так страждають від соціальної ізоляції та вимушеного перебування вдома.

Портфоліо – це накопичувальна система оцінювання, що передбачає формування умінь студентів ставити цілі, планувати і організовувати власну навчальну діяльність; накопичення різних видів робіт, які засвідчують рух в індивідуальному розвитку; активну участь в інтеграції кількісних і якісних оцінок; підвищення ролі самооцінки.

Таке оцінювання передбачає визначення критеріїв для включення студентських напрацювань до портфоліо; форми подання матеріалу; спланованість процесу оцінювання; елементи самооцінки з боку студента.

Для створення портфоліо немає встановлених правил і вимог. Його суть у тому, щоб показати, на що здібні студенти. Способи оформлення

можуть бути різними: від відбору найкращих досягнень із будь-якої дисципліни (дисциплін) до накопичення всіх робіт, виконаних студентом.

6. Студентам потрібно **давати більше часу** як на опанування нового матеріалу, так і **на виконання перевірочних робіт**. Це пов'язане з тим, що вони не в повній мірі володіють інструментарієм проведення цих заходів, а ще у них можуть бути технічні проблеми, пов'язані зі зв'язком чи обладнанням.

7. Студентів, у яких немає технічного забезпечення для дистанційного навчання, **оцінювати потрібно по завершенню карантину**.

Оскільки на сьогодні не розроблена єдина система оцінювання за дистанційною формою навчання, можна користуватися тими засобами, які комфортні для всіх учасників освітнього процесу.

Положення про критерії оцінювання навчальних досягнень студентів Полтавського базового медичного коледжу подані для ознайомлення у відкритому доступі на сайті учбового закладу.

При визначенні навчальних досягнень студентів аналізу підлягають:

- характеристики відповіді студента: елементарна, фрагментарна, неповна, повна, логічна, доказова, обґрунтована, творча;
- якість знань: правильність, повнота, осмисленість, глибина, гнучкість, дієвість, системність, узагальненість, міцність;
- ступінь сформованості загальнонавчальних та предметних умінь і навичок;
- рівень оволодіння розумовими операціями: вміння аналізувати, синтезувати, порівнювати, абстрагувати, узагальнювати, робити висновки тощо;
- досвід творчої діяльності (вміння виявляти і розв'язувати проблеми, формулювати гіпотези);
- самостійність оцінних суджень.

На основі цих орієнтирів виокремлюють чотири рівні навчальних досягнень студентів, які характеризуються такими показниками:

I рівень – низький. Відповідь студента при відтворенні навчального матеріалу елементарна, фрагментарна, зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Теоретичні питання не розкриті. Студент нездатний виконувати практичне завдання.

II рівень – середній. Студент відтворює основний навчальний матеріал, здатний виконувати завдання за зразком, володіє елементарними вміннями навчальної діяльності. У разі виконання необхідного практичного завдання – навчальний матеріал засновано без достатнього розуміння, мають місце помилки.

III рівень – достатній. Студент знає істотні ознаки понять, явищ, закономірностей, зв'язків між ними, а також самостійно застосовує знання в стандартних ситуаціях, володіє розумовими операціями (аналізом, абстрагуванням, узагальненням тощо), вміє робити висновки, виправляти допущені помилки. Відповідь повна, правильна, логічна, обґрунтована, хоча їй бракує власних суджень. Студент здатний самостійно здійснювати основні види навчальної діяльності. У разі виконання необхідного практичного завдання – виконано взагалі правильно, але мають місце окремі неточності.

IV рівень – високий. Знання студента є глибокими, міцними, узагальненими, системними; вміє застосовувати знання творчо, його навчальна діяльність має дослідницький характер, позначена вмінням самостійно оцінювати різноманітні життєві ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особисту позицію. У разі виконання необхідного практичного завдання – застосовує системні знання навчального матеріалу, передбачені навчальною програмою.

Пам'ятаючи про автономію закладу освіти, для забезпечення контролю та оцінювання результатів навчання студентів слід зважати на можливість кожного учасника освітнього процесу. У кожному закладі

освіти бажано визначити власні підходи до контролю та оцінювання результатів навчання студентів.

Наводимо приклад критеріїв оцінювання, розроблених в Кременчуцькому медичному фаховому коледжі імені В.І. Литвиненка.

Критерії оцінювання

під час проведення тестового контролю

Під час проведення тестового контролю є можливість розробити шкалу оцінювання відповідно до наказу МОНмолодьспорту від 13.04. 2011 року №329 «Про затвердження Критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів (вихованців) у системі загальної середньої освіти», зареєстрованого у Міністерстві юстиції від 11.05. 2011 року № 566/19304. У такому випадку, спираючись на те, що для позитивної оцінки студент повинен виявити не менше 3/4 засвоєних знань, ми виходимо на нижній критерій оцінки «задовільно» – 75%.

У такому випадку:

оцінка «5» (відмінно) – 100-93%;

оцінка «4» (добре) – 92-84%;

оцінка «3» (задовільно) – 83-75%,

оцінка «2» (незадовільно) – 74% і нижче.

Критерії оцінювання знань, умінь, компетентностей студентів

з навчальної дисципліни

(використовуються для оцінювання завдань з дисциплін)

Бали	Критерії оцінювання
«Відмінно»	Оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких навчальний матеріал відтворюється в повному обсязі, відповідь правильна, обґрунтована, логічна, містить аналіз і систематизацію, зроблені аргументовані висновки. Студент активно працює протягом усього курсу і показує

	<p>при цьому глибоке оволодіння лекційним матеріалом, здатний висловити власне ставлення до альтернативних міркувань з конкретної проблеми, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал. Практичне завдання виконане правильно, як з використанням типового алгоритму, так і за самостійно розробленим алгоритмом.</p>
«Добре»	<p>Оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких відтворюється значна частина навчального матеріалу. Студент виявляє знання і розуміння основних положень з навчальної дисципліни, певною мірою може аналізувати матеріал, порівнювати та робити висновки. Студент активно працює протягом усього курсу, питання висвітлює повно, висвітлення їх завершене висновками, виявлене вміння аналізувати факти й події, а також виконувати навчальні завдання. У відповідях допущені несуттєві помилки, в усних відповідях – неточності, деякі незначні помилки, має місце недостатня аргументованість при викладенні матеріалу, нечітко виражене ставлення слухача до фактів.</p>
«Задовільно»	<p>Оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких відтворюються основні положення навчального матеріалу на рівні запам'ятовування без достатнього розуміння; студент у цілому оволодів суттю питань з даної теми, виявляє знання лекційного матеріалу, навчальної літератури, намагається аналізувати факти й події, робити висновки. Але на заняттях поводить себе пасивно, відповідає лише за викликом викладача, дає неповні відповіді на запитання, припускається грубих помилок при висвітленні теоретичного матеріалу. У практичних завданнях припущені несуттєві помилки.</p>
«Незадовільно»	<p>Оцінюється завдання, що не виконане, або містить відповіді на рівні елементарного відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, фрагментів навчального матеріалу. Студент виявив неспроможність висвітлити питання чи питання висвітлені неправильно, безсистемно, з грубими помилками, відсутні розуміння основної суті питань, висновки, узагальнення. У відповідях та практичному завданні припущені суттєві помилки.</p>

Оцінювання знань студентів при вирішенні ситуаційних задач

Критерії оцінювання знань студентів			
Високий (творчий) рівень	Достатній (конструктивно-варіативний) рівень	Середній (репродуктивний) рівень	Низький (рецептивно-продуктивний) рівень
Вирішення ситуаційних задач			
«Відмінно»	«Добре»	«Задовільно»	«Незадовільно»
Студент виявляє особливі творчі здібності при вирішенні ситуаційних задач, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, уміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді	Студент вільно володіє вивченим матеріалом, вільно розв'язує ситуаційні задачі, пов'язані зі стандартними ситуаціями, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна	Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал при вирішенні ситуаційних задач, виправляє помилки, серед яких є значна кількість суттєвих	Студент володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, припускає багато суттєвих помилок при вирішенні ситуаційних задач

Пам'ятайте! Не слід розглядати оцінювання як інструмент покарання студентів. Викладачу варто обирати підходи, які сприятимуть індивідуалізації освітнього процесу, підвищуватимуть навчальну самостійність у виконанні робіт і мотивуватимуть студентів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Гордійчук С. В. *Концептуальні підходи до забезпечення якості освітньої діяльності у закладі вищої медичної освіти* // Магістр медсестринства. – 2019. – № 2. – с. 42-51
2. Петренко Н. В. Навчання студентів : оцінка адаптаційно - пристосувальних механізмів // Медсестринство. – 2019. – № 2. – С. 44-45

НОВІ МЕТОДИ ДІДЖИТАЛІЗОВАНОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ КАРАНТИНУ: НЕДОЛІКИ ТА ПЕРЕВАГИ

Трактовенко Станіслав Анатолійович,

викладач іноземної мови

Лубенського фахового медичного коледжу

м. Лубни

Питання діджиталізації навчального процесу, тобто впровадження електронних носіїв інформації в процес навчання постало вже доволі давно як наслідок глобального стрімкого технічного прогресу. Однак, фактична реалізація цього плану на теренах нашої країни відтермінувалася з різних причин. Назвемо кілька з них:

матеріальне забезпечення закладів освіти особливо віддалених регіонів, яке проводилося в недостатній мірі[1];

- внутрішні політичні конфлікти, один з яких – це проведення антитерористичної операції на сході країни, в наслідок чого тимчасово була введена заборона на закупівлю нового технічного обладнання на користь підтримки сектора Збройних сил України;

- конфлікт старшого покоління педагогів із впровадженням цифрових засобів у навчальний процес, тобто часткова або повна неготовність персоналу навчальних закладів до комунікації із студентами та учнями через навчальні платформи типу Classroom або провадження відеоконференцій для забезпечення візуального контакту із аудиторією за допомогою таких програм, як Zoom або гуртування тої самої аудиторії у месенджерах Viber, Telegram тощо.

Проте, впровадження всеукраїнського карантину 12 березня 2020 року у зв'язку з пандемією коронавірусу змусило систему української освіти перейти на дистанційну форму навчання з впровадженням

цифрових технологій ведення уроків та занять і кардинально змінило тактику і стратегію у викладанні. [2]

Лояльність політики Міністерства освіти та науки нашої держави дало свободу вибору закладам, яку платформу вибирати для продовження навчального року. В результаті різні школи, коледжі та університети змогли скористуватися послугами таких онлайн конференц-програм, як Google Meet, Google Classroom, Zoom, а також низкою месенджерів, які до цього населення використовувало для особистого спілкування, а також у бізнес сферах, де онлайн технології вже давно зайняли звичну нішу у вирішенні стратегічних питань, тому що це є економічно обґрунтованим способом заощадження часу та коштів міжнародних компаній. [3]. Частина розробників програм-чатів (як то Messenger, Vip, WhatsApp) ввели додаткові опції для під'єднання більшої кількості користувачів в одну відео бесіду, оскільки не витримували конкуренції з більш розвинутим софтом.

В результаті ситуація, що склалася, примусово підвела як педагогів, так і вихованців до використання діджиталізації в нових освітніх умовах. Разом з тим адміністрації навчальних закладів так само почали проводити зв'язок через засоби відеоконференції та гуртувати колектив на платформах типу Viber, оскільки це також заощаджувало час та матеріальний ресурс, замінюючи звичайні педнаради на прочитання повідомлення від керівництва підлеглими, де б вони в цей час не знаходилися територіально та економлячи папір та тонер принтерів.

Із продовженням термінів карантину освітяни змогли оцінити дистанційну діджиталізовану роботу і ми як її частина можемо виокремити її позитивні та негативні сторони.

Одним із позитивних аспектів ми можемо назвати мобільність, тобто включення у навчальний процес фактично незалежно від місця перебування учня або студента. Навіть якщо він чи вона знаходяться на лікарняному в даний момент з певних причин, але і фізично, і

психологічно готовий сприймати інформацію і виконувати поставлені задачі, то завдяки онлайн платформі це можна робити навіть перебуваючи у палаті чи вдома. Негативний бік цього аспекту – це локальна відсутність хорошого покриття мобільного зв'язку або провайдерів стаціонарного інтернету. В такому випадку найбільше страждає сільська місцевість. Однак, останнім часом із підвищенням попиту на зв'язок через світову мережу постачальники інтернету розширюють території надання своїх послуг у віддалених регіонах нашої країни. Прикладом такого розвитку може слугувати група компаній Connect, яка охоплює все більше територій Полтавської області.

Ще одним позитивним моментом можна вважати частіше використання таких платформ-сайтів, як «На урок», де створивши свої завдання з можливістю їх проходження, наприклад, тільки один раз ми перевіримо компетентність учнів та студентів з певної теми, яку вже вивчали. В даному випадку навіть слабка швидкість інтернету не стане перешкодою у проходженні того чи іншого тесту, оскільки більший акцент робиться не на реактивність особи, яка навчається, а на те, наскільки правильно вона відповіла на питання.

Наступним позитивним аспектом ми можемо вважати взаємодію педагогічних колективів різних навчальних закладів, оскільки приймаючи участь у вебінарах ми частіше і тісніше почали спілкуватися з колегами із інших областей нашої держави, тоді коли до цього жили здебільшого в межах свого колективу та географічно сусідніми із нами. Тим самим ми обмінюємося досвідом та можемо оцінити роботу один одного.

Щодо негативних аспектів діджиталізації у зв'язку із введенням дистанційного навчання, то перш за все хочемо зауважити, що не будь-яка фахова освіта може здобуватися дистанційно. Якщо говорити про медицину, то оскільки крім оволодіння теоретичним матеріалом, майбутній медичний працівник обов'язково має пройти практику (маніпуляції під час обстеження пацієнта, навички з введення ін'єкцій,

постановки клізм тощо, а також надання першої невідкладної допомоги). Ми вважаємо неприпустимим, щоб дана галузь освіти велася виключно онлайн та на цифрових носіях.

Якщо говорити про загальноосвітній рівень, то тут ми можемо виділити також негативний аспект.

Керуючись навчальною програмою з конкретних предметів, ми маємо слідувати рекомендаціям щодо виконання домашніх завдань також і в підручниках. В такому випадку виникає проблема необ'єктивності оцінювання результату, оскільки учень чи студент може скористатися так званим ГДЗ (готовим домашнім завданням). Методи перевірки робіт очної та дистанційної форми навчання мають свої особливості і тому можна помилитися, хто виконував чесно, а хто її списав. Тут вже грає фактор фізичної присутності, справжнього візуального контакту, обміну емоціями та наявності таких же справжніх умов (будівля, аудиторія, інтер'єр приміщення тощо).

Ще одним суцільно суб'єктивним негативним аспектом можна вважати загальну культуру і вихованість самих учасників навчального процесу, а також членів їх родин. Проводивши онлайн заняття, частина викладачів стикалася із недотриманням умов на робочому місці студента: сторонні звуки (музика, радіо, телевізор), активне або пасивне втручання інших членів родини у процес тощо, що несприятливо впливало на засвоєння матеріалу. До активного втручання можна віднести бажання, наприклад, батьків допомогти своїй дитині у виконанні завдань, що є вкрай некоректним. До пасивного втручання можна віднести незадовільні побутові умови, коли всі члени родини знаходяться в одному приміщенні.

Загалом, як і будь-яка інновація особливо в надзвичайних умовах процес діджиталізації має як позитивні, так і негативні сторони.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Чому люди тікають з сіл і чи зарадить тут школа?
[Електронний ресурс] – Джерело
доступу:<https://decentralization.gov.ua/news/9421>

2. З 12 березня запроваджується карантин у закладах освіти
[Електронний ресурс] – <https://mon.gov.ua/ua/news/z-12-bereznia-zaprovadzhuetsya-tritizhnevij-karantin-u-vsikh-zakladah-osviti>

У зв'язку з продовженням карантину до 11 травня - всі заклади освіти працюватимуть з використанням технологій дистанційного навчання [Електронний ресурс] – <https://www.kmu.gov.ua/news/u-zvyazku-z-prodovzhenniam-karantinu-do-11-travnja-vsi-zakladi-osviti-prodovzhuyut-pracuvati-z-vikoristanniam-tehnologij-distancijnogo-navchannya>

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ФАХІВЦЯ У ПРОЦЕСІ ТРУДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Удалова Олена Юріївна,

кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач сектору відділу науково-методичного
забезпечення підвищення якості освіти
ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»

Соціально-економічні трансформації в Україні визначають нові вимоги до реформування системи професійної підготовки фахівців. Особливо актуальними постають проблеми розвитку професійної культури та самосвідомості творчої особистості, що значною мірою відображається на конкурентоспроможності фахівця, прискоренні темпів професійної адаптації і фахового становлення.

Деякі освітні технології не завжди відповідають сучасним вимогам і не можуть задовільнити потреби суспільства. Саме цим пояснюється актуальність вивчення проблем, пов'язаних із особливостями фахової підготовки, шляхами та способами проектування освіти у ЗВО. Саме тому в умовах трансформації економіки модернізація освіти має враховувати, окрім професійної, соціокультурну та моральну складові, соціальні потреби в спеціалістах нового типу, конкретні регіональні умови (економічні, організаційні, соціально-моральні, педагогічні тощо).

Необхідність і доцільність вивчення якості професійної підготовки фахівців зумовлюється наступним: за своїми моральними, психічними і фізичними якостями люди не однакові від народження, не рівні вони також у можливостях професійного розвитку в процесі навчання і виховання. Індивідуальні відмінності, в тому числі і в здібностях, передбачають успішність роботи у вибраній професії, які властиві всім людям і

відповідають вимогами, що забезпечують високі результати у певній конкретній галузі. У свою чергу, кожна професія і діяльність висувають свої об'єктивні і специфічні вимоги до індивідуальних особливостей спеціалістів. Професійне самовизначення особистості передбачає власну самооцінку, що включає стан її здоров'я, фізичний розвиток, рівень освітньої підготовки, професійних здібностей, індивідуально-психологічних можливостей.

Сьогодні вагомого значення набули професійні якості людини і її ціннісні орієнтири, а якість людського потенціалу потребує теоретичного обґрунтування в умовах трансформації суспільних відносин. Наразі людський потенціал економіки характеризується як накопичений людством запас фізичного, соціального, психічного здоров'я, загальнокультурної та професійної компетентності, творчої, підприємницької та громадянської активності, що реалізуються в різних сферах життєдіяльності людини та у структурі її особистих потреб, але не дає розуміння поняття якості. [2]

Загальнолюдські моральні цінності, принципи діють і у соціально-економічній сфері. Так звані «етика бізнесу», «господарська етика», «економічна етика», «професійна відповідальність», «корпоративна етика» є специфічним проявом єдиних фундаментальних і соціально-базисних моральних цінностей у сфері господарської діяльності.

Перед суспільством постає проблема співвідношення економіки і моральності, оскільки духовно-моральна складова необхідна для будь-якого фахівця не тільки заради досягнення фінансового успіху – це лише одна з функцій господарської та підприємницької етики, але і для забезпечення професійно відповідальної діяльності працівника.

Взаємозв'язок економічних та етичних питань професійної діяльності у сучасній зарубіжній та вітчизняній науці розглядається у працях Л. Овсянкиної, Ю. Пачковського, В. Радаєва, О. Яременко, та ін. Інтерес науковців посилений увагою до особистості фахівця, ролі суб'єкта

в економічному розвитку держави, усвідомленням фундаментальних цінностей у діяльності суб'єктів ринку. На сьогодні відкритим залишається питання щодо розгляду тенденції змін ціннісних орієнтирів в умовах економічних трансформацій та формування ціннісної системи особистості, яка визначає характерні особливості поведінки суб'єктів економічно-господарської діяльності.

Новим підходом до розкриття ролі людини в соціально-економічному процесі країни є поняття «людський капітал» та зростаюче значення інтелектуального потенціалу людини і нематеріальних здобутків для всього суспільства. Кожна окрема людина з її рівнем розвитку та професіоналізму є складовою людського капіталу в масштабі соціально-економічного розвитку держави, тому окремі вчені особливу увагу приділяють питанням щодо накопичення капіталу освіти, культури та здоров'я особистості.

Варто підкреслити, що людський капітал, на думку вчених, здійснює значний вплив на якість та ефективність праці, підвищує конкурентоспроможність підприємства протягом тривалого часу та є найважливішим інструментом системи стратегічного менеджменту. Тому для досягнення стратегічних цілей підприємства визначальним є ставлення до людини на виробництві та роль персоналу як найважливішого критерію оцінки ефективності виробництва.

Поняття «людський капітал» на сучасному етапі розвитку суспільства дає розуміння того, що особистим надбанням людини є її продуктивні здібності, які стають саме капіталом внаслідок використання цих здібностей лише у певних суспільно-виробничих умовах.

Серед відомих зарубіжних економістів, що досліджували професіоналізм людини як капітал, є такі науковці, як В. Петті, А. Сміт, Ж.-Б. Сей, Н. Сеніор, Ф. Ліст, Й. Тюнен, В. Багехот, Е. Енгельс, Г. Сіджвік, Л. Вальрас та І. Фішер та ін.

Визначення О. Грішної щодо людського капіталу найбільш точно відповідає нашому баченню. Дослідниця розглядає людський капітал як «економічну категорію, яка характеризує сукупність сформованих і розвинених за допомогою інвестицій продуктивних здібностей, особистих рис і мотивацій індивідів, які знаходяться в їх власності, використовуються в економічній діяльності, сприяють зростанню продуктивності праці й внаслідок цього впливають на збільшення доходу (заробітків) свого власника і національного доходу». [1] Таким чином, людський капітал – соціально-економічна форма вираження продуктивних якостей, властивостей, здібностей, сил, мотивації, функцій і ролей людини, включених у систему соціально орієнтованої економіки змішаного типу, що відповідає постіндустріальному стану суспільства. [6]

Беручи до уваги вищезазначене, можна стверджувати, що окремі особистісні якості людини, сформовані в процесі навчання та розвитку, впливають на професійну діяльність.

Окрім особистісного розвитку об'єктів трудових відносин важливими є принципи та настанови щодо корпоративної соціальної відповідальності у сфері господарювання, що закріплені у міжнародних документах і визначають принцип соціальної відповідальності, які зводяться до того, що при інвестуванні необхідно брати до уваги екологічні та соціальні наслідки, враховуючи їх в корпоративному управлінні; поважати міжнародні норми поведінки, дотримуватись демократичних прав людини, обов'язкової звітності, прозорості, етичної поведінки, враховувати інтереси акціонерів додержання законів; забезпечувати справедливу оплату працівників та безпечних умов праці; запобігати хабарництву з боку іноземних чиновників при здійсненні міжнародних ділових транзакцій.

Світова Рада Компаній зі Сталого Розвитку визначає корпоративну соціальну відповідальність як довгострокове зобов'язання компаній поводитися етично та сприяти економічному розвитку, одночасно

покращуючи якість життя працівників та їх родин, громади й суспільства загалом. [3]

Міжнародною спільнотою розроблені спеціальні етичні індекси, що використовуються для оцінки соціальної відповідальності корпорацій за основними критеріями: ефективність діяльності із захисту довкілля, взаємовідносини зі співробітниками та акціонерами й дотримання прав людини. Корпорації можуть залучати інвестиції SRI-фондів (sociallyresponsibleinvestments) за умови відповідності даним критеріям.

Через систему освітнього процесу ЗВО здійснюється вирішення цілого ряду важливих освітніх і соціальних завдань, що підтверджують численні психолого-педагогічні дослідження. Серед цих завдань існують не тільки професійні, а й загальні, тому що особистісні та професійні потреби людини здебільшого мають єдину мету. Це стосується таких моральних і професійних якостей, як обов'язок і професійний обов'язок, відповідальність і професійна відповідальність та ін. Зазначимо, що набуті за період навчання студентом знання, уміння, навички, особистісні прогресивні інтелектуальні та духовні зміни у його розвитку є результатом його різнопланової освітньої, творчої та навчально-пізнавальної діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Грیشнова О. А. Людський капітал : формування в системі освіти і професійної підготовки. — К.: Знання, КОО, 2001. —254 с.
2. Гузенко Г. М. Людський потенціал: сутність та пріоритетні напрямки розвитку в Україні. // Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Економіка. 2010. Вип. 10. С. 30–41.
3. Дикань В. Л., Компанієць В. В., Полякова О. М. Етичні основи бізнесу: Навч. посібник. — Харків: УкрДАЗТ, 2012. — 316 с.. URL: <https://studfile.net/preview/2914859/page:41/>

4. Жигайло Н. Соціально-педагогічний та еволюційно-історичний виміри духовного розвитку особистості /Н. Жигайло // Педагогіка і психологія професійної освіти // Науково-методичний журнал. 2009. № 3. 223 с.

5. Кочубей А. В. Інноваційні методи викладання гуманітарних дисциплін у вищих технічних навчальних закладах / А. В. Кочубей // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти. 2013. Вип. 7. С. 81-84. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ozfm_2013_7_27

6. Мельничук Д. П. Людський капітал: пріоритети модернізації суспільства у контексті поліпшення якості життя населення : монографія. — Житомир: Полісся, 2015. — 564 с.

ЯКІСТЬ НАДАННЯ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ В УМОВАХ КАРАНТИНУ

Харковина Людмила Михайлівна,

викладач-методист, заступник директора з навчально-методичної роботи;

Мосякіна Світлана Павлівна

викладач-методист, завідувач навчально-методичного кабінету

Гадяцького фахового коледжу культури і мистецтв ім. І.П. Котляревського
м. Гадяч

Заклади фахової передвищої освіти сьогодні поставлені перед викликом, як організувати дистанційне та змішане навчання в умовах карантину.

«Дистанційне навчання є перспективною сферою розвитку освіти в умовах її цифровізації. Водночас таке навчання у разі потреби дозволяє забезпечити індивідуальну освітню траєкторію здобувача освіти, а також неперервність освітнього процесу у випадках надзвичайних обставин, які об'єктивно унеможливають відвідування закладів освіти», – заявив т.в.о. міністра освіти і науки Сергій Шкарлет [1]. Та, водночас, у прямому ефірі «Сніданок з 1+1» від 12.10.2020, розповідаючи про рекомендації щодо організації дистанційного навчання, відмітив: «Я би хотів, щоб було очне навчання, принаймні, змішане навчання, тому що дистанційне навчання ніколи не замінить того очного спілкування, яке сьогодні так, конче, потрібно дітям» [2]. Зрозуміло, що викладачі нашого коледжу також мріють про очне навчання, але ситуація в державі потребує від нас кроків щодо організації дистанційного або змішаного навчання. За минулий навчальний рік педагогічний колектив накопичив певний досвід не тільки щодо організації навчання, але й щодо підвищення якості надання освітніх послуг. Перш за все, відповідно до наказу Міністерства освіти від 16.03.2020 року за №406 «Про організаційні заходи для запобігання

поширенню корона вірусу COVID-19» було розроблено Положення про організацію дистанційного навчання, яке і визначило основні засади організації та запровадження дистанційного навчання. Викладачі використовували різні форми організації навчання та спілкування зі студентами. Найменше проблем було з вивченням теоретичного матеріалу. Тут стали в нагоді розроблені у свій час навчально-методичні комплекси, що містять методичні пакети для студентів з тематикою занять, планами, питаннями для самоконтролю, опорними конспектами, рекомендованою літературою, посиланнями на освітні платформи, електронні підручники та навчальні посібники. Ці пакети студенти отримують в електронному вигляді на початку вивчення дисципліни. Також, значна їх частина знаходиться у відкритому доступі на веб-сайті коледжу в розділі «Інформація» [3].

Якість надання освітніх послуг забезпечується, перш за все, за рахунок здійснення ретельного контролю за діяльністю студентів, якістю їх знань. 10 років в коледжі застосовується комп'ютерний тестовий контроль в оцінюванні знань студентів. Використання програми тестового контролю It's quiz [4] доступне у режимі он-лайн (<https://itsquiz.com/>) за умови наявності електронного девайсу (комп'ютера, ноутбука або смартфона) з можливістю підключення до Internet-мережі. Програма має просту систему реєстрації за допомогою електронної поштової адреси або через соціальні мережі.

Функціональні можливості комп'ютерної програми тестування:

- забезпечує створення, редагування, видалення тестових завдань, компонування тестів із наявних вже завдань;
- створює необмежену кількість варіантів тесту за допомогою зміни послідовності завдань та варіантів відповідей;
- дозволяє проводити оцінювання у різних системах (5-бальній, 12-бальній, 100-бальній, ECTS) та забезпечує можливість диференціації

шкали оцінювання як окремого тестового завдання, так і виконання студентом тесту в цілому;

- забезпечує можливість активації тесту як для одного студента, так і для спеціально створеної викладачем групи студентів;

- забезпечує можливість використання у тесті звукових фрагментів (уривків музичних творів) та візуальних зображень (формули, діаграми, нотні приклади, твори мистецтва, відео фрагменти тощо).

Крім того, програма дозволяє здійснювати викладачеві аналіз рівня засвоєння студентами знань з окремих тем чи розділів дисципліни, запобігає можливості пошуку студентами відповідей з Internet під час виконання тесту. За необхідності, у спеціальному вікні викладач може розмістити окремі роз'яснення до виконання того чи іншого тестового завдання.

З метою кращого і більш оперативного засвоєння студентами складного навчального матеріалу програма дозволяє викладачеві активувати тест для багаторазового його виконання, а з метою здійснення самоконтролю студентами – з доступом до правильних відповідей.

Комп'ютерна програма тестування It's quiz дозволяє використовувати тестові завдання з одиничним та множинним вибором, з альтернативною відповіддю, на впорядкований вибір, на встановлення відповідності, а також з відкритою відповіддю.

Кожне тестове завдання складається з процедурної частини, в якій студенту пропонується виконати конкретні дії: вибрати правильний елемент із запропонованого набору, встановити відповідність або правильну послідовність, назвати дату, визначити назву і т.д., та елементів самого вибору. Завдання може мати також і констатуючу частину, яка описує ситуацію. Після неї розміщується процедурна частина, а далі – елементи вибору.

Наприклад:

Встановіть відповідність між мистецьким твором та прізвищем його автора:

A B B Г

Б >>> А Саврасов
А <<< М. Врубель
В <<< В. Перов
Г <<< В. Серов

Також програма забезпечує можливість перевірки рівня сформованості практичних вмінь студентів з окремих фахових дисциплін. Оцінювання виконання таких завдань викладач здійснює самостійно.

Наприклад:

	Анкетний Розкрити методичку виконання адресної бібліографічної довідки.
	Анкетний Скласти план проведення літературно-мистецького вечора.

Під час атестації випускників, програма дозволила студентам виконати значну частину практичних завдань.

Організація мікрогрупової роботи з використанням сервісів Viber, Skype, Google Meet, Zoom, Google Classroom дозволила провести семінарські заняття та практичні заняття. Проблема, що виникала при цьому, – неякісний інтернет зв'язок або відсутність такого зв'язку взагалі. Тому працювати у синхронному режимі часом було доволі складно або і неможливо. Ще одна проблема: викладачі використовували різні сервіси, які для них були зручнішими. Тому студенти вимушені були «бігати» від одного сервісу до іншого, що не завжди стимулює навчальну діяльність. Тому погоджуємося з авторами онлайн-курсу «Про дистанційний та

змішаний формати навчання» [5] на платформі EdEra, що доречніше обрати один сервіс, принаймні, викладачам однієї циклової комісії.

Особливість нашого закладу – індивідуальні заняття з музичного інструмента, вокалу, диригування, практичні заняття з хореографічних дисциплін, з декоративно-прикладного мистецтва. Заняття з мистецьких дисциплін найбільше потребують синхронної форми дистанційного навчання. Викладачі індивідуальних занять, в основному, працювали в чаті, використовуючи мобільний додаток Viber. Єдина проблема в організації і проведенні занять – відсутність у деяких студентів, особливо в сільській місцевості, постійного та надійного доступу до Інтернету. Зрозуміло, недобросовісних студентів не беремо до уваги. Як стверджує латинське прислів'я: «Qui quaerit reperit» («Хто шукає, той знаходить»). Деякі студенти в умовах заборони транспортного зв'язку ходили за 10 км, щоб отримати мобільний зв'язок і продемонструвати результати своєї роботи. Багато практичних та індивідуальних завдань студенти виконували в асинхронному режимі, надсилаючи викладачу відеозвіт його виконання.

Минулого навчального року екзаменаційна сесія та атестація випускників відбулися також в дистанційному режимі з дотриманням вимоги щодо ідентифікації студента. Згідно затвердженого розкладу екзаменів студенти отримували доступ до білетів та/або тесту. Практичні завдання з фахових дисциплін виконувалися у відведений час, після чого викладачі отримували протягом півгодини відеозапис виконання мистецького твору. Захист матеріалів випускної роботи відбувався у онлайн режимі.

Разом з тим, аналізуючи результати роботи коледжу в умовах оголошеного загальнодержавного карантину, вважаємо, що завдяки мобілізації зусиль усього педагогічного колективу, використанню в освітньому процесі комп'ютерних технологій, розроблених презентацій, опорних конспектів, методичних пакетів для студентів та інших навчально-методичних матеріалів все ж вдалося уникнути значного

зниження якості знань і вмінь студентів, не дивлячись на об'єктивні та суб'єктивні труднощі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. МОН: набувають чинності оновлені умови дистанційного навчання у школах [Електронний ресурс] / Новини. Суспільство. – Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-mon-dystantsiyna-osvita/30897283.html>. – Назва з екрану. – Дата публікації 16.10.2020. – Дата перегляду: 17.10.2020.

2. Очільник МОН Сергій Шкарлет про рекомендації щодо канікул та організації дистанційного навчання [Електронний ресурс] / YouTube^{UA}. – Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=XKddxmMbX-Y&feature=emb_title. – Назва з екрану. – Дата публікації 12.10.2020. – Дата перегляду: 17.10.2020.

3. Інформація. Методичні матеріали : сайт «Гадяцький коледж культури і мистецтв ім. І.П.Котляревського». – Режим доступу: <https://guc.org.ua/oholoshennia/navchal-no-metodychni-materialy-2/>. – Назва з екрану. – Дата публікації 12.10.2020. – Дата перегляду: 17.10.2020.

4. It's quiz. Лучшая платформа для тестирования знаний [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://itsquiz.com>. – Название з титул. екрана. – Дата пересмотра: 17.10.2020.

5. Про дистанційний та змішаний формати навчання : для закладів професійно-технічної освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://courses.ed-era.com/courses/course-v1:MON-DECIDE+2+2020/courseware/8c5b3821b26c4f3fbf5dfc806cac3dce/e3a916e8913a4cbabc98448c8e4256aa/>. – Назва з екрану. – Дата перегляду: 17.10.2020.

ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНОСТІ ШЛЯХОМ РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ МЕДИЧНИХ ФАХІВЦІВ

Хоріщенко Юлія Петрівна,

викладач мікробіології, спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії,

педагогічне звання «старший викладач»

Кременчуцького медичного фахового коледжу імені В.І. Литвиненка

м. Кременчук

Постановка проблеми. У кожному суспільстві, у тому числі й в Україні, завжди існував запит на виховання творчої особистості, здатної на креативне самостійне мислення, генерацію оригінальних ідей, уміння організувати навколо себе групу людей для втілення проекту.

Актуальність. Сьогодні ми спостерігаємо трансформації в усіх сферах нашого життя. Соціально-економічні та політичні реформи, конкуренція на ринку праці, грандіозний потік інформації, розвиток науки і техніки визначають нові пріоритети та цінності людей. Суспільні перетворення накладають відбиток і на систему вищої освіти, висуваючи нові вимоги до організації та якості підготовки фахівців.

Медична реформа торкнеться як кожного пересічного громадянина, тисяч медичних працівників, так і кожного студента та викладача закладу освіти медичної галузі. Завдяки своїм психологічним особливостям молодь здатна швидше, ніж інші соціальні групи, оволодівати новими знаннями, професіями, інтегруватися в процеси реформ, тому важливим завданням освітньо-професійної підготовки медичних фахівців є розвиток творчого потенціалу студентів. Результатом творчої співпраці викладачів і студентів є нові педагогічні ідеї.

Аналіз досліджень. Актуальність теми дослідження відображена в працях вітчизняних і зарубіжних авторів (А. Вербицького, В. Давидова, З.

Гіптерс, В. Рахманіна, Г. Щукіної та ін.), які досліджували сутність поняття «творча активність», її форми, типи, характеристики, а також взаємозв'язок складових елементів творчої моделі навчання.

Метою пропонованих тез є аналіз розвитку творчого потенціалу студентів медичного коледжу під час викладання курсу «Мікробіологія з основами імунології».

Виклад основного матеріалу. Суспільству потрібні креативні фахівці з високим творчим потенціалом. З власного досвіду роботи зупинимося на окремих прикладах формування творчих складових у наших студентів.

1. Акцент на творчо-репродуктивний рівень викладання, який передбачає, що студент отримує достатньо сформовану систему знань, умінь та навичок. Знання дають змогу в основному успішно виконувати вимоги програмного матеріалу, створюють базову основу для вивчення наступних клінічних дисциплін. Так при виконанні самостійної роботи студенти можуть у довільній формі надати опрацьовані матеріали за певним питанням. За вибором самих студентів матеріал викладається письмово, з додаванням схем, фото або готується презентація, яка використовується на науково-практичних тематичних конференціях. Усі творчі наробки є частиною майбутнього професійного портфоліо кожного студента.

2. Забезпечувати оптимальні передумови для самореалізації особистості студента, розкриття всіх закладених у ній природних задатків, її здатності до свободи, відповідальності та творчості. Знання індивідуально-психологічних особливостей кожного студента дають можливість педагогу допомогти в спрямуванні розкриття їх творчого потенціалу. При цьому слід дотримуватися таких дидактичних принципів, як: науковість, зв'язок теорії з практикою, систематичність і наступність, наочність навчання, прагнення до міцності знань і навичок.

Студенти добре володіють сучасними інформаційними засобами, з задоволенням знімають навчальні відеофільми (наприклад, «Техніка безпеки на практичних заняттях з мікробіології»), відеоролики з техніки посіву, культивування мікроорганізмів тощо.

3. Навчити студентів грамотно працювати з інформацією (уміти збирати необхідні для дослідження факти, аналізувати їх, висувати гіпотези щодо розв'язання проблем, робити необхідні узагальнення, зіставлення з аналогічними або альтернативними варіантами, встановлювати статистичні закономірності, формулювати аргументовані висновки і на їх основі виявляти та розв'язувати нові проблеми). На високому творчому рівні проходить підготовка до наукових конференцій з тем «Біотехнології в мікробіології», «Джерела сучасної онкології», «Історія вакцинації» тощо.

4. Творчий медичний працівник завжди має бути комунікабельним, контактним у різних соціальних групах, уміти працювати спільно в різних галузях, передбачати конфліктні ситуації або вміло регулювати їх усунення. Наші студенти успішно працюють у «малих групах» зі створення профілактичних санбюлетнів, займаються науково-пошуковою роботою та захищають свої дослідницькі проекти (наприклад, «Вплив промислового забруднення на гострі кишкові захворювання»), беруть участь у русі волонтерів.

5. Привчити студента самостійно працювати над розвитком власної моральності, інтелекту, культурного рівня.

Сучасна людина шляхом критичного мислення має відокремлювати всі негативні риси суспільства і прагнути культивувати в собі кращі якості моралі та гуманності. Це є складовою фахової майстерності кожного медичного працівника. Особистість педагога є взірцем для розвитку культури мовлення, мислення і передається студентам на ментальному рівні.

Висновки.

Розвиток творчого потенціалу студентів – це об'єктивні вимоги сучасності. Кожна дисципліна розглядається як засіб формування професійної творчої компетентності, що відповідає змісту навчального процесу з науковим методологічним обґрунтуванням. Кінцевий продукт творчої діяльності студентів — це їх визнання на ринку праці та в суспільстві як високопрофесійних спеціалістів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Лузік Е. Креативність як критерій якості в системі підготовки фахівців профільних ВНЗ України / Е. Лузік // Вища освіта України. – 2006. - № 1. – С. 77 - 82.
2. Лернер И. Проблемное обучение / И. Лернер. – М.: Педагогика, 1984. – 64 с.

ІНОВАЦІЙНІ ОСВІТНІ ПРАКТИКИ ТА ЇХ ВИКОРИСТАННЯ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Цвелих Наталя Вікторівна,
викладач, заступник директора з практичної роботи
Кременчуцького медичного фахового коледжу імені В.І.Литвиненка
м. Кременчук

Інноваційна діяльність – це гарно організована,
раціональна і систематична робота.

П.Друкер

Розум полягає не лише в знанні, але й у вмінні
застосовувати ці знання.

Аристотель

Учень, який напханий знанням, але не вмів їх
застосовувати, нагадує фаршировану рибу, яка
не вмів плавати.

О. Мінц

Анотація. Доповідь систематизує досвід зі створення умов для якісної підготовки висококваліфікованих спеціалістів медичної галузі, які є конкурентоспроможними, рівень компетентностей яких відповідає вимогам сучасного ринку праці.

Актуальність. Реформування та модернізація галузі охорони здоров'я, постійне підвищення вимог до якості надання медичної допомоги населенню потребують від лікарів та медичного персоналу в цілому досконального володіння не тільки теоретичною базою, але й мати певний практичний досвід. Проходячи навчання у фаховому медичному закладі освіти, студенти майже завжди відчувають дефіцит практичного аспекту

підготовки, що зумовлено рядом перешкод. Це і неможливість відтворення більшості практичних маніпуляцій, відсутність тематичних пацієнтів, етико-деонтологічні, морально-етичні та законодавчі обмеження у взаєминах між студентами та пацієнтами. Тому найважливішими завданнями сучасної середньої, вищої та післядипломної медичної освіти є створення умов для якісної підготовки висококваліфікованих спеціалістів у різних медичних галузях, відпрацювання та закріплення практичних навичок без ризику заподіяння шкоди пацієнту та розвиток здатності швидко приймати рішення і бездоганно виконувати більшість маніпуляцій та втручань.

Результати дослідження та обговорення. У зв'язку із цим, був вивчений досвід із впровадження симуляційного методу навчання як одного із базисних, широкий спектр тренажерів для відпрацювання практичних навичок із високим рівнем реалістичності, комп'ютерне та віртуальне моделювання різноманітних клінічних ситуацій – це нове спрямування в сучасній вітчизняній школі підготовки висококваліфікованих медичних кадрів.

Визначальними факторами подібних тенденцій є деякі зміни в наданні медичної допомоги. У всьому світі зосереджена увага на проблемі лікарських помилок і необхідності підвищення безпеки пацієнтів. Отримати згоду пацієнта на участь у наданні йому медичної допомоги студентами і стажерами, що сприяє формуванню професійних навичок, стає все складніше, особливо з урахуванням введення страхової медицини. Тому необхідно передбачити інші способи передачі медичного досвіду та навичок. Зрозуміло, що підготовка кваліфікованих фельдшера або медичної сестри не можлива без контакту й спілкування із реальними пацієнтами, але все частіше безпека хворого та його благополуччя становлять фундаментальну етичну проблему. При навчанні «біля ліжка хворого» пріоритетом все ж таки є лікування пацієнта, а не навчання студента.

Симуляційне навчання (від. лат. *simulatio* – імітація, удавання) – метод навчання, в основі якого полягає імітація будь-якого фізичного процесу за допомогою штучної (наприклад, механічної або комп'ютерної) системи. Навчання клінічних навичок завдяки використанню манекенів-симуляторів, тренажерів і стандартизованих пацієнтів є «золотим стандартом» медичної освіти в розвинутих країнах світу вже понад 10 років. Саме тому в Україні почали приділяти суттєве значення розвитку симуляційного навчання як одному зі шляхів створення і впровадження нових конкурентоспроможних технологій для підготовки фахівців інноваційного типу.

У процесі вдосконалення професійної підготовки студентів-медиків як симулятори зазвичай використовуються біологічні, механічні, електронні та віртуальні моделі. За ступенем відповідності щодо реальності дослідники розділяють їх на наступні типи:

- 1) візуальний – схеми, ілюстрації, моделі анатомічної будови людини;
- 2) тактильний – відтворення пасивних реакцій фантома для відпрацювання студентами скоординованих мануальних навичок;
- 3) реактивний – відтворення найпростіших рефлексій фантома на дії студента;
- 4) автоматизований – це реакції манекена на зовнішні впливи, що є контрольованою комп'ютерними технологіями;
- 5) апаратний – обладнання медичного кабінету або операційної, що відтворює віртуальну клінічну ситуацію;
- 6) інтерактивний – реалізація студентом над манекеном-симулятором певних маніпуляцій за допомогою медобладнання, під час (або після) виконання яких очікується адекватна реакція умовного «фельдшера» на зміну стану умовного «пацієнта»;
- 7) інтегрований – взаємодія симуляторів і медичної апаратури з демонстрацією необхідних показників. Використовується для

відпрацювання психомоторики, сенсомоторики технічних і нетехнічних навичок.

Переваги симуляційного тренінгу:

- клінічний досвід у віртуальному середовищі без ризику для пацієнта;
- об'єктивна оцінка досягнутого рівня майстерності;
- необмежена кількість повторів для відпрацювань навичок;
- відпрацювання дій при рідкісних та таких, що загрожують життю, патологіях;
- частину функцій викладача бере на себе віртуальний тренажер;
- знижений стрес під час перших самостійних маніпуляцій;
- тренінг відбувається незалежно від розкладу роботи клініки;
- розвиток як індивідуальних умінь і навичок, так і здатності командної взаємодії.

Підготовка висококваліфікованого фахівця, здатного самостійно приймати рішення в рамках професійної компетентності – головне завдання кожного викладача. Формування загальних і професійних компетенцій дозволяє студентам-медикам здобувати знання і вміння, максимально наближені до практичній охороні здоров'я. Така підготовка неможлива без сучасних ефективних методів навчання.

Одним із таких методів навчання, який широко застосовується викладачами на заняттях, є кейс-метод (case-study). Метод case-study – це неігровий імітаційний метод активного проблемно-ситуаційного аналізу, заснований на навчанні шляхом вирішення конкретних завдань – ситуацій (кейсів). Мета даного методу полягає в тому, щоб групи студентів спільними зусиллями проаналізували ситуацію -кейс, що виникає при конкретному збігу обставин, знайшли практичне рішення, оцінили всі запропоновані варіанти і вибрали з них найбільш оптимальний, та розібрали всі альтернативні варіанти.

Кейс-метод включає в себе:

1) опис і розгляд конкретної практичної ситуації з практики майбутньої діяльності студентів, тобто використання методики ситуативного навчання «case-study»;

2) набір спеціально розроблених навчально-методичних матеріалів на різних носіях (друкованих, аудіо-, відео- та електронні матеріали), які видаються студентам для самостійної роботи.

Case – приклад, узятий з реального життя, професійного середовища, являє собою не просто правдивий опис подій, а єдиний інформаційний комплекс, що дозволяє зрозуміти ситуацію. Водночас зрозуміло, що симуляційне навчання все ж не є панацеєю в жодному разі не зможе повністю замінити навчання «біля ліжка хворого» – обидві технології в сучасному освітньому процесі повинні органічно доповнювати одна одну.

Тренінг проводиться незалежно від наявності в клініці відповідних «тематичних» пацієнтів, за допомогою симуляторів можна змодельовати складний або рідкісний випадок, не очікуючи на подібний у медичній установі для демонстрації студентам або стажерам. Крім того, під час отримання першого досвіду виключається людський фактор: не виникає сором'язливості та збентеження ні з боку пацієнта, ні з боку стажиста; немає страху, що під час процедури або огляду пацієнт може поводити себе неадекватно або зовсім відмовиться від процедур та огляду. Час викладачів і студентів раціоналізується й економиться у зв'язку з тим, що немає необхідності погоджувати його з графіком роботи лікувального закладу.

Зрозуміло, що все навчання повинно проходити під чітким керівництвом і контролем викладачів, хоча деякі тренажери дозволяють самостійне вдосконалення навичок, що значно економить час педагогічному складу.

Основними недоліками симуляційного навчання є високотехнологічність окремих його зразків і, як слід, висока вартість.

В умовах швидкого темпу накопичення та поширення інформації актуальним аспектом сучасної освіти є впровадження комп'ютерних технологій для спрямування роботи студентів та опрацювання студентами навчальних матеріалів. З метою ефективної організації роботи студентів викладачем розробляється сілабус (навчальна програма для студентів з певної дисципліни). Викладач здійснює підготовку навчально-методичних матеріалів (електронні підручники, навчальні відеофільми, відеопрактикуми, анімаційні малюнки, презентації).

Відомий сучасний лікар, американський професор-кардіолог Бернард Лаун, який написав книгу-роздум про свою багаторічну лікарську працю, назвав її «Втрачене мистецтво лікування» (1998). Автора тривожать не нові медичні технології, розробником і користувачем яких був він сам, а підхід молодих колег до хворого й лікарського обстеження. Усе довіряється техніці! Технологізація спілкування з пацієнтами стає однією з характерних рис сучасного життя. Бернард Лаун відзначає, що з медичної практики зникло щось життєво важливе. І далі він пише, що медицина подібно до Фауста, уклала своєрідну угоду. Зв'язок «лікар–пацієнт», ґрунтується на взаємній прихильності й довірі, виплеканий протягом трьох тисячоліть, замінений зовсім на інший тип відносин. Зцілення підмінюється лікуванням, нагляд – безпристрасним виконанням обов'язків, а вміння слухати – технологічними процедурами.

При цьому душевний стан пацієнта найчастіше не враховується.

Широке впровадження технологічних методів призводить до втрати духовного компонента в процесі медичної діяльності. Отже, слід пам'ятати про виховання моральності, духовності студента, адже інноваційні процеси, якими сьогодні пронизана сучасна освітня система, мають не тільки позитивні сторони, але й створюють певні негативні моменти в структурі навчання й підготовки майбутніх молодих фахових бакалаврів. Це зумовлено тим, що освітні методики найчастіше мають технологічний

характер, пропонуючи можливі різні варіанти формування «корисного» знання.

Чим і якими параметрами визначається сьогодні «корисність» знання?

Це, насамперед, «практичні навички», які «корисні» і «можуть знадобитися в житті». Саме небезпечність полягає в тому, що ніхто до кінця не знає, які знання можуть знадобитися. Головною навичкою завжди було, є й буде вміння знайти відповідь на виниклу непередбачувану ситуацію. Теоретично будь-яка ситуація може бути спрогнозована, але на практиці все значно складніше, тому що життя вносить свої корективи, які далеко не завжди піддаються раціональному обґрунтуванню й запланованому прогнозу.

Як висновок, слід сказати ще про один аспект у навчанні. У деклараціях багатьох країн проголошується, що кожний пацієнт може очікувати від лікуючого персоналу таких якостей, як професіоналізм, вміння вислухати й комунікабельність. Тобто професіоналізм молодшого медичного спеціаліста, окрім високої кваліфікації, передбачає досить високий рівень соціальної поведінки. Тому для підготовки майбутнього спеціаліста велике значення має не тільки професійна освіта і навички, а й виховання. Адже ,як зазначив Е Севрус: «Відчуваючи співчуття до хворого, лікар краще лікує, а хворий, відчуваючи це співчуття, швидше одужує»

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Проблеми та перспективи вищої медичної освіти у реалізації Національної стратегії реформування системи охорони здоров'я України / В.М. Мороз, Ю.Й. Гумінський, Л.В. Фоміна, Т.Л. Полєся. – 2015. – 3 с.

2. Вільцанюк О.О. Реформа вищої медичної освіти) шлях до вдоскона)

лення ринку медичних послуг / О.О. Вільцанюк, О.В. Ткаченко. – 2016. – 44 с.

3. Гуменюк А.Ф. Формування клінічного мислення – пріоритетне завдання у вихованні майбутніх лікарів в Україні / А.Ф. Гуменюк, І.В. Баранова. – 2014. – 43 с.

4. Дідик Н.В. Перспективи вищої медичної школи на терені побудови нової системи охорони здоров'я в Україні / Н.В. Дідик. – 2015. – 49 с.

6. Мурин С. Использование симуляторов в обучении: переломный момент / С. Мурин, Н.С. Столленверк // Виртуальные технологии в медицине: науч.практ. журнал. – 2010. – № 1 (5). – С. 7–10.

10. Пахомова Ю.В. О роли виртуальных симуляторов в учебном процессе подготовки врачей / Ю.В. Пахомова // Медицинское образование и симуляционное обучение: конф. г. Майнц, Германия, 26–27 ноября 2011). – С. 114–116.

ЗАСТОСУВАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ДОПОВНЕНОЇ РЕАЛЬНОСТІ ПРИ ВИКЛАДАННІ ФІЗИКИ У ФАХОВИХ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Ченчева Ольга Олександрівна,

канд. техн. наук, старший викладач

Кременчуцького національного університету імені М. Остроградського;

викладач Кременчуцького медичного

фахового коледжу імені В.І. Литвиненка

м. Кременчук

У сучасному суспільстві поширення набуває використання молоддю комп'ютерів, мобільних пристроїв і глобальних мереж, що призводить до істотного зниження інтересу студентів до процесу навчання, яке, у свою чергу, неминуче веде до погіршення якості засвоєння знань, набуття вмінь і практичних навичок при здобутті фахової освіти. Для підвищення зацікавленості студентів у навчанні доцільним постає питання застосування сучасних мобільних інформаційно-комп'ютерних технологій.

Розвиток

сучасних пристроїв комп'ютерної обробки відео дозволяє оперувати зображенням навколишнього світу на екрані пристрою з камерою (планшет, ноутбук, мобільний телефон), взаємодіючи з існуючими об'єктами або додаючи нові віртуальні. Така технологія відома під назвою «Доповнена реальність» (від англ. Augmented reality, AR) і вже широко застосовується в комп'ютерних іграх і рекламній індустрії.

Доповнена реальність – технологія взаємодії студента і сучасного мобільного пристрою або комп'ютера, що дозволяє програмним чином візуально поєднати два спочатку незалежних простори: світ реальних об'єктів навколо нас і віртуальний світ, відтворений на комп'ютері. Нове доповнене середовище утворюється шляхом накладення створених

цифрових об'єктів поверх основного відеосигналу з камери, і стає інтерактивною сценою, шляхом розпізнавання спеціальних маркерів. В основі цієї технології лежать спеціальні математичні алгоритми, які пов'язують камеру, маркер і мобільний пристрій студента в єдину інтерактивну систему. Основним завданням системи є визначення тривимірного положення реальної мітки (маркера) по її знімку, отриманому за допомогою камери.

Така технологія дає можливість активного залучення студентів в освітній процес. За рахунок інтегрованої розробки педагогічних і технологічних рішень може бути забезпечений якісно новий рівень освітніх технологій. Крім того, можливість використання технології доповненої реальності в навчальному процесі дозволяє проводити експерименти в тих випадках, коли натурний експеримент не може бути проведено за об'єктивних (наприклад, практикуми з ядерної фізики) або суб'єктивних причин (відсутність в закладі освіти необхідного інвентарю), а також при дистанційному навчанні студентів, що є надзвичайно актуальним на сьогоднішній день.

Найбільший інтерес викликає саме можливість проведення теоретичних уроків та масових демонстрацій з використанням можливостей доповненої реальності для розкриття складних і важко пояснюваних тем з фізики та інших дисциплін, наприклад, таких як електромагнітна індукція, ядерні реакції, теплові та електричні явища.

Значні труднощі відчувають студенти при вивченні фізики, наприклад, при вирішенні завдань, пов'язаних з розумінням сил, діючих на тіла. Проведення експериментів є фундаментальною основою для розуміння сутності фізичних явищ і процесів та часто вимагає наявності дорогого або специфічного обладнання, що ускладнює організацію демонстраційного матеріалу на уроках фізики. Крім того, у фізиці вивчається багато невидимих оку процесів, наприклад, електромагнітне поле. За допомогою технології доповненої реальності з'являється

можливість демонстрації поширення таких полів, що сприяє збільшенню якості сприймання матеріалу. Доповнена реальність створює атмосферу занурення у вирішення проблеми і в середу експерименту. Відмінністю технології доповненої реальності від віртуальної реальності є те, що вона не ізолює студента від реального світу, а розширює його, доповнюючи корисним цифровим контентом.

Студенти демонструють кращі результати навчання, коли вони не тільки вивчають теоретичні концепції, але і здатні застосовувати їх на практиці – продемонструвати експеримент і пояснити його результати. Важливою перевагою AR при вивченні фізики є те, що студенти бачать віртуальні об'єкти і себе під час дослідів в реальному оточенні, що створює сприйняття реалістичності спостережуваних дослідів.

Застосування елементів доповненої реальності в поєднанні з класичними методиками викладання дисциплін дозволяє забезпечити проведення віртуальних лабораторних робіт з курсу фізики, який може бути використаний не лише в аудиторній роботі, а і в тому числі при дистанційному та змішаному навчанні, самостійній роботі студентів вдома.

Використання доповненої реальності формує у студентів розуміння матеріалу в розрізі досліджуваних тем, дозволяє забезпечити високий рівень наочності та візуалізації фізичних процесів і залучає здобувачів до навчального процесу за рахунок забезпечення модернізації і зацікавленості проведення експериментів, внаслідок використання сучасних інтерактивних технологій, з використанням мобільних пристроїв та, в перспективі, окулярів доповненої реальності.

Перевагами такої комбінації класичних методик викладання і проведення експериментів та сучасних технологій доповненої та віртуальної реальності є підвищена цікавість і захопливість для студентів, наочність проведених експериментів, можливість високої деталізації структури та властивостей досліджуваних об'єктів, глибоке занурення в середу проведених експериментів, інтерактивність, що забезпечується

безпосередньою взаємодією з віртуальними об'єктами, а також використання передових технологій і рішень.

Висновки. Використання інструментів нових освітніх технологій при викладанні фізики робить процес навчання більш інтерактивним і цікавим, дозволяє встановити зв'язок між отриманими знаннями і фізичними явищами навколишнього світу, що значно підвищує мотивацію і досягнення студентів з точних дисциплін.

Таким чином, доповнена реальність здатна занурити учня в середу взаємодії з геометричними фігурами і тілами або в середу реального фізичного експерименту і підвищити мотивацію і зацікавленість, але при цьому важливо розуміти, що технологія доповненої реальності спрямована на координацію спільних зусиль викладача і студента по засвоєнню складних абстракцій та фізичних явищ в ході проведення експериментів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Kaufmann H., Meyer B. Simulating Educational Physical Experiments in Augmented Reality // Proceedings of ACM SIGGRAPH ASIA 2008 Educators Program, ACM Press, New York. USA: NY, 2008. 8 p.

2. Набокова Л.С., Загидуллина Ф.Р. Перспективы внедрения технологий дополненной и виртуальной реальности в сферу образовательного процесса высшей школы // Профессиональное образование в современном мире. 2019. Т. 9. № 2. С. 2710–2719. DOI: 10.15372/PEMW20190208

3. Kuhn J., Nussbaumer A., Pirker J., Karatzas D., Paganì A., Conlan O., Memmel M., Christina M. Steiner, Gutl C., Albert D., Dengel A. Advancing Physics Learning Through Traversing a Multi-Modal Experimentation Space // Workshop Proceedings of the 11th International Conference on Intelligent Environments. 2015. P. 373–380. DOI: 10.3233/978-1-61499-530-2-373.

4. Є. О. Модло, Ю. В. Єчкало, С. О. Семеріков, В. В. Ткачук, Використання технології доповненої реальності у мобільно орієнтованому

середовищі навчання ВНЗ. [Електронний ресурс].–Режим доступу:
[https://phm.cuspu.edu.ua/ojs/index.php/NZPMFMTO/
article/viewFile/1115/1094](https://phm.cuspu.edu.ua/ojs/index.php/NZPMFMTO/article/viewFile/1115/1094). Дата звернення 04.07.2020 р.

5. О. Ю. Чубукова, І. В. Пономаренко, «Інноваційні технології доповненої реальності для викладання дисциплін у вищих навчальних закладах України». Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку. № 16. с. 20-27, 2018.

**ВИВЧЕННЯ ЛІТЕРАТУРИ ЯК ВАЖЛИВИЙ АСПЕКТ
ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ
МЕДИЧНОЇ ГАЛУЗІ**

Чорна Ганна Олександрівна,

викладач української літератури , спеціаліст

Кременчуцького медичного фахового коледжу імені В.І. Литвиненка

м. Кременчук

На сьогодні підготовка майбутніх медичних працівників – питання державного значення. Відповідно, мало не щодня зростають вимоги до рівня якості підготовки випускників медичних коледжів — молодших фахових бакалаврів, від професіоналізму яких залежить не лише здоров'я кожного громадянина, а й взагалі майбутнє української нації. Дослідники зауважують, що «необхідність та хід реформування системи медичної освіти України, її вдосконалення і підвищення рівня якості є однією із найважливіших соціокультурних проблем» [1, с. 11], бо, на жаль, середня тривалість життя українців, як і показники здоров'я в цілому, залишаються найгіршими в Європі.

Традиційно, медичні університети, академії та коледжі зосереджують свою увагу на практичній підготовці студентів. Та підготовка майбутніх фахівців медичної галузі – це значно ширший процес. Вивчення гуманітарних дисциплін, зокрема літератури, є не менш важливим у формуванні професіоналізму майбутніх фахівців медичної галузі. Саме цьому питанню й присвячена дана стаття.

Медсестринство – це мистецтво догляду за хворими. У широкому значенні мистецтвом називають досконале вміння в будь-якій галузі. Та, як відомо, неможливо стати майстром без спеціальної підготовки. Наука догляду за хворими бере початок з учення Гіппократа (460–377 рр. до н.

е.), якого вважають батьком догляду за хворими, оскільки саме він зробив першу спробу розмежувати теоретичну і практичну медицину (медичні послуги), що є пріоритетом фахових компетентностей сестри медичної. Упродовж віків медичні сестри були символом милосердя, тому їх називають сестрами милосердя [2]. Це звання є невід'ємною частиною професійної діяльності медичної сестри. Адже медсестринство, як і будь-яке інше мистецтво, вимагає емпатії, гармонії розуму та чуття, глибокої духовності. Отже, формування активних життєвих і світоглядних переконань студентів є невід'ємною складовою освітньо-професійної підготовки.

Поняття «духовність» означає моральний світ людини, її внутрішнє життя. Та хіба існує більш щедre джерело для збагачення внутрішнього світу, ніж книги. У «Повісті минулих літ» говориться: «Коли старанно пошукаєш у книгах мудрості, то матимеш велику користь для душі. Бо той, хто часто читає книги, той з Богом бесідує, або зі святими мужами».

На щастя, чи на жаль, ми живемо в умовах інтенсивного розвитку інтерактивних технологій. Увесь свій вільний час молодь заповнює переглядами телевізійних передач, безглуздих серіалів, сторінок соціальних мереж, які часто пропагують жорстокість і насилля. Про духовність годі й говорити. Саме тому вивчення літератури є надзвичайно важливим. Цей предмет виключно позитивно впливає на свідомість молоді людини, збагачує її внутрішній світ, формує морально-етичні цінності.

Основний акцент у навчальних програмах робиться на тих художніх творах, які формують людину мислячу, свідому та, зрештою, людину-гуманіста. Навіть негативна ситуація, описана в художньому творі, може позитивно вплинути на свідомість студента. Наприклад, література останніх кількох століть переповнена усіма видами насильства. Окрім помсти тиранам та загарбникам, значне місце відводиться насильству над жінками. Згадаймо «Повію» Панаса Мирного. Цей роман описує трагедію

життя Христі Притики, яка, поїхавши до міста, з наймички перетворюється на утриманку, а згодом - на дешеvu повію. Епізод, де у Христі відпадає ніс, адже вона хвора на сифіліс, - одна з найжахливіших сцен в українській літературі. Він має викликати не тільки гнів та осуд до гнобителів нещасної дівчини, а й, у першу чергу співчуття до Христі, як смертельно хворої. Адже події роману відбуваються у ХІХ столітті, коли сифіліс був невиліковним. Викладач, звичайно, висловлює свої міркування з приводу порушених морально-етичних проблем, але студенти мають навчитися робити свої оціночні судження та проводити паралелі із сучасним життям.

У такому випадку не можна не згадати про таку особливість вивчення літератури як невизначеність результату навчально-пізнавальної діяльності. Адже, в першу чергу, література – це мистецтво, яке кожною людиною сприймається по-своєму. Тому результат вивчення того чи іншого твору є непередбачуваним. Наприклад, описи людських страждань мають викликати у читача співчуття, бажання розділити душевний чи фізичний біль героя. Як наслідок, студент-медик усвідомлює важливість не лише фізичного, але й емоційного стану пацієнта. Та в цей момент важливо не перетнути межу, коли бажання допомогти людині перетвориться у «нетерпіння серця». С. Цвейг у однойменному романі говорить: «... Є два види співчуття. Одне – малодушне і сентиментальне, воно, фактично, не що інше, як нетерпіння серця, що поспішає скоріше позбутися від обтяжливого відчуття при вигляді чужого нещастя; це не співчуття, а лише інстинктивне бажання захистити свій спокій від страждань ближнього. Але є й інше співчуття – справжнє, яке вимагає дій, а не сентиментів, воно знає, чого хоче, і сповнене рішучості, страждаючи і співчуваючи, зробити все, що в людських силах і навіть понад їх». Переймаючись долею героїв, співчуваючи їм, студент повинен навчитися аналізувати життєві ситуації, диференціювати їх та знаходити із них вихід. Іноді, навіть відкидаючи емоції. Оскільки проблема без емоцій стає просто задачею, яку необхідно вирішити.

На щастя, сьогодні переважна більшість людей реально розуміє значення художньої літератури для людини й людства ХХІ століття. Найуспішніші та найвідоміші люди мають свої улюблені книги, незважаючи на свою зайнятість та швидкий темп життя. Адже книга – найвірніший друг і наставник. Звичайно, для майбутніх фахівців галузі медицини настільною є спеціальна література, яка дає знання для успішної професійної діяльності. Проте не можна недооцінювати користь художніх творів. Саме вони здатні навчити аналізувати ситуацію, ухвалювати рішення, вірити в свої сили та викликати довіру в людей, які потребують допомоги. Тому перед викладачами-словесниками стоять наступні завдання:

1. Зацікавлювати студентів художніми творами як своєрідним засобом пізнання світу й себе в ньому.
2. Формувати морально-етичні цінності та читацьку культуру молоді.
3. Формувати вміння критично мислити, доводити власну думку.
4. Виробляти вміння застосовувати набуті знання в особистому житті та професійній діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Гордійчук С.В. Реформування системи професійної освіти України в контексті Болонського процесу / С.В. Гордійчук // Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Серія: педагогічні науки. Випуск 20. – Глухів, 2012. – С. 11-15.
2. Закусилова Т.О. Формування основ професіоналізму майбутніх медичних сестер у процесі фахової підготовки: дис. кандидата пед. наук: 13.00.04. Запоріжжя, 2018. 317с.

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СТИМУЛЮЮТЬ ІНТЕРЕС ДО ЇЇ ВИВЧЕННЯ

Шабікова Тетяна Степанівна,

викладач, спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії,

педагогічне звання «викладач-методист»

Хмельницького торговельно-економічного коледжу КНТЕУ

м. Хмельницьк

Сучасний етап розвитку нашої держави і світу в цілому вимагає від підростаючого покоління гнучкості, комунікабельності, швидкої адаптації до різноманітних життєвих ситуацій, критичного мислення, вміння долати конфлікти та бути готовими до міжкультурного та міжособистісного спілкування і співробітництва. Методи навчання в сучасних закладах освіти повинні задовольняти потреби молоді. Можливості для отримання інформації в наш час дуже широкі, нинішнє покоління потрапляє у світ через соціальні мережі, їхня база знань поповнюється інформацією, доступною в Інтернеті, студенти сьогодні більш нетерплячі і, щоб привернути їх увагу, методи навчання повинні задовольняти їх динамічний процес мислення. Якщо раніше викладач вимагав «записати і вивчити» подану інформацію, то на сучасному етапі навчання, важливим є формування поглядів і світогляду студента.

Нині настала нова ера того, як люди навчаються, зазначила експертка з комунікацій, викладачка НАУКМА, співзасновниця проекту «Вище» **Анастасія Нуржинська**. Вінцем освітнього процесу тепер є не принцип запам'ятовування, а **синтез, аналіз та креативність**.

Сьогодні необхідно приділяти серйозну увагу ефективності та якості процесу навчання. Викладання іноземної мови, як і будь-якої іншої дисципліни, зазнало чимало змін. Воно перейшло від традиційних

способів до застосування на заняттях новітніх технологій. І першочерговим завданням викладача є створення таких умов для навчання, де студенти, без шкоди для себе, могли б «потренуватися», «спробувати» себе у дорослих життєвих ситуаціях. Загалом, усе, чому ми навчаємо, має відповідати оточенню студентів, оскільки вони є центром процесу викладання та навчання.

У наш час існує чимало методів і технологій викладання англійської мови – як традиційних, так і новітніх. Вибір новітніх методів навчання зумовлюється знанням інноваційних технологій. Ефективність їх застосування залежить від того, чи підібрані вони відповідно до тих завдань, які можуть успішно розв'язуватися з їх допомогою. Оскільки студентам необхідно оволодіти іноземною мовою, як засобом спілкування, вміти користуватися нею в усній та письмовій формі, підтримувати розмову, запропонувати свою тему, висловлювати свої побажання, ділитись думками, обмінюватись поглядами, на заняттях англійської мови важливо створювати ситуації, в яких і викладач, і студент стануть повноправними суб'єктами системи освіти, а основою навчання буде рівноправний діалог між тими, хто навчає, і тими, хто навчається.

Працюючи з студентами, можна зробити висновок – вони чекають чогось цікавого і незвичайного від кожної теми, тому на заняттях варто використовувати методи, що стимулюють здобувачів освіти до творчої, продуктивної праці, викликають прагнення до активних дій, спілкування і висловлювання власних думок англійською мовою. Саме такими є інтерактивні методи навчання.

Суть інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес відбувається за умов постійної, активної взаємодії всіх студентів; це – співнавчання, взаємонавчання (колективне, групове навчання в співпраці), де і студент, і викладач є рівноправними, рівнозначними суб'єктами навчання, розуміють, що вони роблять, рефлексують з приводу того, що вони знають, вміють і здійснюють. Інтерактивне навчання передбачає

моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільне вирішення проблеми на основі аналізу обставин та відповідної ситуації. Воно ефективно сприяє формуванню навичок і вмінь, виробленню цінностей, створенню атмосфери співпраці, взаємодії, дає змогу викладачу стати лідером колективу.

Методи інтерактивної роботи можна розділити на чотири основні групи: 1. Кооперативна навчальна діяльність – це модель організації навчання в малих групах, об'єднаних спільною навчальною метою. До них можна віднести: робота в парах («обличчям до обличчя» «один - удвох - все разом»); змінні трійки; два- чотири - всі разом (експертні групи); перехресні групи; карусель; акваріум; проектна робота.

2. Фронтальна робота – це інтерактивні методи, в яких передбачається робота всієї групи: коло знань; мікрофон (інтерв'ювання); мозковий штурм; навчаючи – вчуся (броунівський рух); пила; кейс-метод; дерево рішень.

3. Дискусійні навчання – це широке публічне обговорення кожного або спірного питання: піраміда; шумова група; дискусія в формі ток-шоу; дебати; нескінченна ланцюжок.

4. Ігрове навчання – це побудова навчального процесу шляхом залучення студента в гру: рольова гра; спрощене судове засідання; гра-подорож; рольові ігри (драматизація, розігрування сценки); імітації. [2,с.45]

На практичному занятті «Світ професій» використано різні інтерактивні методи роботи, а саме: інтелектуальні та лексичні ігри на розвиток логічного мислення, припущення, уяви, що стимулюють творчість, ініціативу, та критичне мислення, технологія «мікрофон», групова робота, рольова гра, міні-дискусії, бесіда, навчальне відео.

Тема даного заняття актуальна для здобувачів вищої освіти, тому що праця завжди була, є і буде основою життя. І від того як людина працюватиме, буде залежати майбутнє не тільки її сім'ї, а й держави. Одним

із найважливіших кроків у житті є вибір професії. Адже займатися тим, що тебе цікавить, приносить радість - одна з найважливіших умов відчуття життєвої повноцінності. Вибір навчального закладу, а згодом професії, значною мірою впливає на все наступне життя молодого людини. Тут не можна покладатися на випадковість, квапитися. Необхідне найсерйозніше ставлення до цієї проблеми. Не менш важлива обставина - людина повинна робити те, до чого має хист і здібності. Таку працю вона виконуватиме залюбки і найкраще. Це принесе користь людині і всьому суспільству. Звичайно, свої таланти і нахили можна успішно виявити, застосувати в багатьох професіях, а не тільки в одній, як часом помилково уявляють батьки та діти. Щоб дійти правильного рішення, треба бути добре поінформованими. І хоча в цьому плані школи, підприємства, державні та громадські організації проводять значну роботу, необхідно самим виявити ініціативу і шукати належну інформацію. Отже, основним завданням і викладачів, і батьків є підготовка дітей до свідомого вибору майбутньої професії, а знання іноземної мови якнайкраще сприятиме конкурентоспроможності молодого людини на ринку праці.

У сучасному світі при інтенсивному розвитку комерційних, економічних, політичних зв'язків між країнами, все більшої актуальності набуває спосіб спілкування між партнерами і колегами. Іноземна мова стає життєво необхідним засобом налагодження взаємин між підприємцями, фахівцями і співробітниками міжнародних компаній. Саме вміння вести переписку і грамотно спілкуватися визначає імідж і професійний рівень партнерів в бізнесі або спільній співпраці.

Знання іноземних мов відкриває перед фахівцем будь-якої сфери зовсім інший світ, дає можливість спілкуватися з людьми, що живуть в іншій країні, будувати ділові стосунки з ними.

Заняття на тему «Світ професій» проводиться за наступним сценарієм:

Перевірка раніше набутих знань проводиться у вигляді лексичної гри. Всі студенти отримують картки з назвами професій. Викладач читає опис професії за яку студенти мають здогадатися про кого йде мова. Для вирішення завдання надається 10 секунд. Коли картки підняті, викладач оголошує правильну відповідь. За кожен вірну відповідь студенти записують собі в зошит 1 бал. Розгляд нової теми розпочинається із застосування технології «Мікрофон». Студенти висловлюються з приводу факторів, що впливають на вибір професії.

Наступний етап забезпечується міні – обговоренням, спочатку в малих групах, а потім усією групою на тему «Найзатребуваніша професія сьогодні».

Нова лексика подається за допомогою відео-пояснення. Для закріплення якої, студенти виконують навчальний тест. Відповіді для самоперевірки висвітлюються на екрані.

Наступний етап заняття – робота над навчальним текстом «Співбесіда»: читання переклад, обговорення, заповнення таблички (основні правила поведінки на співбесіді) для запам'ятовування інформації.

Продовження теми співбесіди ілюструється за допомогою відео та підведенням підсумків правил поведінки на співбесіді.

Наступний етап заняття- рольова гра. Студенти кожної малої групи отримують завдання розіграти ситуацію «Співбесіда при прийомі на роботу»(слід врахувати умови задані викладачем).

Для успішного проходження співбесіди необхідно вміти писати резюме. Викладач знайомить студентів з правилами написання резюме, надає зразок форми. Для закріплення почутого студенти виконують вправу з підручника.

Рефлексія проводиться шляхом перегляду студентами гумористичного відео «Прийом на роботу» після перегляду якого вони висловлюють свої враження від побаченого.

Заключним етапом заняття є підведення підсумків.

Таким чином у ході даного заняття студенти вчать критично мислити, вирішувати складні проблеми на основі аналізу обставин та відповідної інформації, оцінювати альтернативні думки, приймати обмірковані рішення, брати участь у дискусіях, спілкуватися з іншими людьми.

У свою чергу використання інноваційних методів навчання дають студенту чітку і сильну мотивацію до вивчення іноземної мови, оскільки носять практичний і наочний характер, активізують відразу декілька видів діяльності, розвивають монологічні та діалогічні навички спілкування, збагачує внутрішній світ, формуючи соціокультурні компетенції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах / кол. авторів під керівн. С. Ю. Ніколаєвої. – Вид. 2-ге, випр. і перероб. – К. :Ленвіт, 2002. – 328 с.
2. Пометун О., Пироженко Л. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід / О. Пометун, Л. Пироженко. – К., 2002. – С. 135.
3. Пометун О., Пироженко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання / О. Пометун, Л. Пироженко. – К. : А.С.К., 2005. – С. 192.
4. Редько В. Інтерактивні технології навчання іноземної мови / В. Редько// Рідна школа. – 2011. – № 8-9. – С. 28-36.
5. Шевченко Є. Використання інтерактивних технологій для розвитку пізнавального інтересу на уроках англійської мови / Є. Шевченко // Англійська мова та література. – 2005. – № 24. – С. 4–6.

**УПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ
МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ПРИ ВИВЧЕННІ
ПРЕДМЕТІВ ПРИРОДНИЧО- МАТЕМАТИЧНОГО ЦИКЛУ**

Шаповал Алла Вікторівна,

викладач, спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії,

педагогічне звання «викладач-методист»,

куратор Школи професійного росту викладача

Кременчуцького медичного фахового коледжу імені В.І. Литвиненка

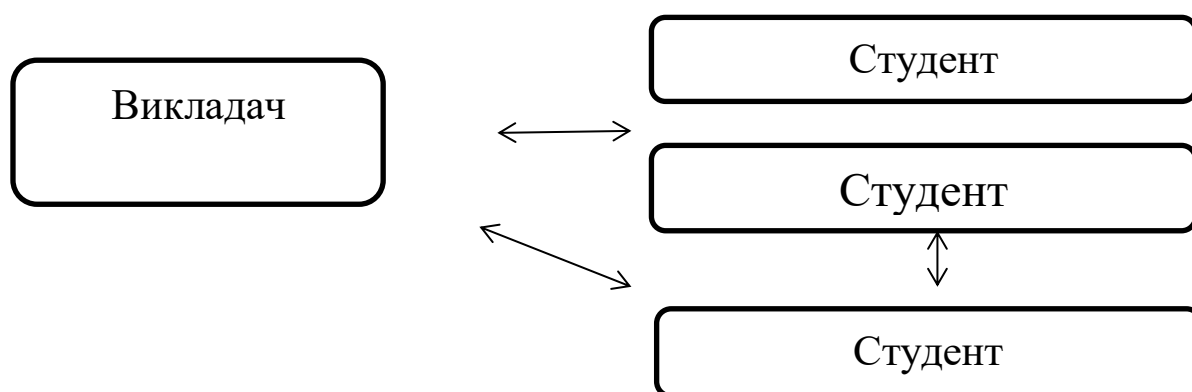
м. Кременчук

Актуальність. Одним із основних завдань сучасної фахової передвищої освіти є підготовка висококваліфікованих фахівців у нових соціально - економічних умовах. На перший план виходить особистість студента, котрий активно і зацікавлено пізнає світ, розуміє цінність праці, науки і творчості, усвідомлює важливість освіти та самоосвіти для життя і діяльності, здатного застосовувати отримані знання на практиці. Тобто, освіта стає особистісно-орієнтованою системою розвитку студента та його освітньо-професійної підготовки.

Мета дослідження — відповідно до державних стандартів освіти, визначити завдання щодо формування особистісних, предметних і метапредметних результатів засвоєння освітніх програм студентами. І це повністю збігається з вимогами сучасного суспільства.

Результати дослідження та обговорення. На мій погляд, одними із засобів, що дозволяють виховати особистість, здатну до самостійності у здобуванні знань, їх застосування не тільки при навчанні, але і в повсякденному житті, є інтерактивні методи навчання, яким я приділяю велику увагу у своїй педагогічній діяльності і знаходжу їх застосування дуже ефективним.

Інтерактивність — здатність взаємодіяти або перебувати в режимі бесіди, діалогу з ким-небудь (людиною, студентом, викладачем) або чим-небудь (наприклад, комп'ютером, інтерактивною дошкою) . Отже, я розумію інтерактивне навчання як навчання, побудоване на взаємодії студента з освітнім середовищем, яке слугує ділянкою набуття життєвого досвіду, а саме:

Суть інтерактивного навчання полягає в тому, що освітній процес організований таким чином, що практично всі студенти є залученими в процес пізнання, вони мають можливість розуміти і рефлексувати з приводу того, що вони знають і думають. Спільна діяльність студентів у процесі пізнання і освоєння навчального матеріалу означає, що кожен вносить свій особливий індивідуальний внесок, йде обмін знаннями, ідеями, способами діяльності. Причому, відбувається це в атмосфері доброзичливості і взаємної підтримки, що дозволяє не тільки отримувати нове знання, але й розвиває саму пізнавальну діяльність, переводить її на більш високий рівень і дає можливість студенту розвиватися за особистісним плані.

Інтерактив виключає домінування як одного виступаючого, так і однієї думки над іншими. Діалогове навчання дозволяє студентам навчитися критично мислити, вирішувати складні проблеми на основі аналізу обставин і відповідної інформації, зважувати альтернативні думки, приймати продумані рішення, брати участь у дискусіях, спілкуватися з

іншими людьми. Для цього на заняттях організуються індивідуальна, парна та групова робота, застосовуються дослідницькі проекти, рольові ігри, робота з документами та іншими джерелами інформації та інтерактивними плакатами, використовуються творчі роботи.

Традиційно, основною формою навчальної діяльності є урок. Головною метою інтерактивного уроку вважаю придбання знань студентами при безпосередній активній їх участі. Впевнена, що саме виконання інтерактивного завдання спонукає студентів до активної розумової діяльності, до спроби самостійно відповісти на поставлене питання. Все це викликає інтерес до матеріалу, активізує увагу студентів.

При проведенні інтерактивних занять керуюся такими принципами:

- заняття – не лекція, а спільна робота;
- сумарний досвід групи більше досвіду викладача;
- усі учасники рівні;
- кожен учасник має право на власну думку з будь-якого питання;
- немає місця прямої критики особистості (зазнати критики може тільки ідея; опонент не погоджується з думкою...);
- усе сказане на занятті – не керівництво до дії, а інформація до роздумів.

На інтерактивному уроці для проведення фронтальної роботи можна застосувати інтерактивні методики, що передбачають одночасну спільну роботу всієї групи. Ось тільки деякі з них:

незакінчені пропозиції, «Навчаючи – вчуся», робота в парах, «Карусель», робота в малих групах, «Акваріум», «Дерево рішень», метод проектів, інтерактивні плакати та ін..

Наприклад:

«Дерево рішень». Група ділиться на 3 або 4 підгрупи з однаковою кількістю студентів. Кожна підгрупа обговорює питання й робить записи на своєму «дереві» (аркуш ватману), потім групи міняються місцями і дописують на деревах сусідів свої ідеї.

Наприклад, урок - "Обмін речовин і енергії в клітині"

Викладач зачитує наступний текст: «Порушення обміну речовин часто призводять до надмірної ваги. Дієти для зниження ваги дуже популярні серед жінок і дівчат. Встановлено, що різка зміна типу живлення на невеликий термін дає короточасний ефект, уповільнює обмін речовин і посилюючи апетит. Зазвичай після дієт маса тіла швидко відновлюється, а інколи навіть перевищує вихідну». Як ви думаєте, чи дійсно ця проблема не так важлива, і треба її вирішувати? Які способи вирішення цієї проблеми ви можете запропонувати?

У кожної групи є роздруківки з визначенням проблеми. На аркушах студенти повинні записати не менше трьох рішень даної проблеми, потім у кожного рішення знайти позитивні і негативні сторони, виявити найбільш оптимальне, правильне, на ваш погляд, рішення і виступити за планом:

Озвучити проблему.

Перерахувати всі написані вирішення цієї проблеми.

Оголосити найкраще, на ваш погляд, рішення.

Пояснити свій вибір і 4 реченнями довести правильність прийнятого рішення.

Сучасні можливості уроку (комп'ютер і мультимедійний проектор) дозволяють мені використовувати одну з інтерактивних технологій, як *«Інтерактивний плакат»*. У першу чергу, це електронний освітній засіб надання інформації, здатну активно і різноманітно реагувати на керуючі дії користувача. В інтерактивному плакаті використовую різні інтерактивні елементи: посилання, кнопки переходу, області введення даних і ін., які забезпечують можливість взаємодії користувача і змісту плаката. Використання інтерактивного плаката допомагає забезпечити високий рівень наочності, причому інформація пред'являється не відразу, а розкривається у відповідності з діями користувача, що, крім усього іншого, ще й дозволяє варіювати глибину занурення в тему.

Працюючи з інформаційними плакатами, студент бачить чітко окреслені частини малюнка і їх опис, що дозволяє акцентувати на них увагу і отримувати інформацію. Тестовий режим роботи з інтерактивом зручний для закріплення навчального матеріалу. Студентові треба вибрати правильні варіанти зі списку, пропонованого до малюнка. Після виконання завдання проводиться автоматична перевірка.

Ці режими роботи можна використовувати як при самостійній роботі студентів з інтерактивними малюнками на персональному комп'ютері вдома, так і в аудиторії. Для ряду інтерактивних плакатів реалізована можливість програвання анімації. Наприклад, моделі «Закони Р. Менделя», «Систематика живих організмів». Використання інтерактивних завдань і моделей, у свою чергу, здатне стимулювати інтерес до навчального процесу.

Таким чином, інтерактивні плакати, будучи сучасними дидактичними матеріалами, володіють високим рівнем наочності. Вони допомагають кожному учаснику освітнього процесу реалізувати свій особистісний творчий потенціал. Використання інтерактивних завдань дозволяє залучити і зосередити увагу студентів, активізувати пізнавальну діяльність і, як наслідок, підвищити ефективність і результативність навчання, фахової підготовки, сформуваності компетентності, головним чином—навчити працювати самостійно, здобувати знання.

З досвіду роботи в даному напрямку можемо зробити висновки про те, що систематичне використання інтерактивних методів навчання сприяє підвищенню ефективності занять, інтересу студентів до вивчення питань предметів природничо-математичного циклу, допомагає формуванню і розвитку у студентів комунікативних навичок і вмінь, емоційних контактів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Богданова, І. М. Використання інтерактивних технологій у підготовці майбутніх соціальних працівників // Вісник Національної академії Державної при-корд. служби України. Педагогічні науки. – 2011. – № 11. – С. 15–20.

2. Сисоєва С.О. Інтерактивні технології навчання дорослих: навчально-методичний посібник / НАПН України, Педагогічної освіти і освіти дорослих. К.: ВД «ЕКМО», 2011. – 324 с.

ФОРМУВАННЯ У СТУДЕНТІВ ВІДПОВІДАЛЬНОГО СТАВЛЕННЯ ДО СВОГО ЗДОРОВ'Я

Школьна Олена Віталіївна

викладач, спеціаліст першої кваліфікаційної категорії

Фахового медико-фармацевтичного коледжу

Української медичної стоматологічної академії

м. Полтава

Вступ

Здоров'я — це те, що не купиш за гроші, без чого немає щастя. Із давніх-давен здоров'я цінували як найдорожчий скарб, тому й берегли. Геніальний лікар і філософ Авіценна стверджував: «Головним скарбом життя є не землі, що ти завоював, не багатство, що в тебе в скринях... Головним скарбом життя є здоров'я, і щоб його зберегти, потрібно багато знати».

Проблема збереження й зміцнення індивідуального та громадського здоров'я населення стала актуальною, адже значно погіршився стан здоров'я всього населення країни. Стан здоров'я населення — найважливіший показник благополуччя нації, що відображає її соціально-економічне, екологічне, демографічне і санітарно-гігієнічне становище, є одним із соціальних індикаторів економічного зростання та безпеки держави і має займати провідне місце у системі цінностей будь-якої цивілізованої країни.

Доведено, що стан здоров'я залежить від:

- на 50 % — умов і способу життя;
- на 20 % — впливу навколишнього середовища;
- на 20 % — спадковості;

- на 10 % — рівня розвитку медицини.

Демографічна ситуація в Україні є досить складною. Протягом 2010-2018 рр. народжуваність у нашій країні зменшилась на 35 %, а смертність зросла на 18,6 %. Дитяча захворюваність, яка здебільшого призводить до інвалідності, зросла майже на 20 %. На жаль, багато людей починають цінувати та берегти здоров'я, уже втративши значну частину цього скарбу.

На сьогоднішній день здоров'я вже не розглядають як суто медичну проблему. Здоров'я — це стан життя і діяльності людини за умови браку хвороб, фізичних дефектів, це психологічне, духовне і соціальне благополуччя. Це гармонійне поєднання всіх чотирьох складових, які лише разом становлять здоров'я особистості.

За висловлюванням академіка М. М. Амосова, «... щоб бути здоровим, потрібні особисті зусилля, постійні та значні. Замінити їх не можна нічим». Це своєрідна психологічна установка людини, яка бажає мати добре здоров'я:

- для соматичного, фізичного здоров'я — я можу;
- для психічного — я хочу;
- для духовного, морального — я повинен.

Незаперечним фактом є те, що спосіб життя кожної людини формують у молодому віці. Діти — майбутнє нашої нації. Саме їм належить важлива роль у розбудові нашої держави. А для цього потрібне, у першу чергу, здоров'я.

Навчити дітей берегти і зміцнювати своє здоров'я, оточуючих, забезпечити їхню активну участь у цьому — одне з важливих завдань вихователя. Але навчити дітей бути здоровими не так уже й просто: здоров'я не завжди посідає перше місце в системі життєвих цінностей людини. Здебільшого наші діти головну роль відводять матеріальним благам життя. Чимало дітей своєю поведінкою ведуть себе не до здоров'я, а від нього.

Отже, вихователю слід регулярно підвищувати свідоме ставлення дитини до власного здоров'я, формувати в неї здоровий спосіб життя.

Пам'ятаймо, що:

- здорова дитина — практично досяжна норма дитячого розвитку;
- оздоровлення — не сукупність лікувально-профілактичних заходів, а форма розвитку психофізіологічних можливостей;
- індивідуально-диференційований підхід — основний засіб оздоровлювально-розвивальної роботи з учнями.

Ні для кого не секрет, що успіхи дитини в навчанні (тій діяльності, яка з приходом учнів у школу стає головною в їхньому житті) залежать від її здоров'я. Мета вчителів — забезпечити дитині можливість зберегти здоров'я за період навчання в школі, сформувати в неї необхідні знання, уміння й навички зі здорового способу життя, навчити використовувати здобуті знання в повсякденному житті. Один із головних принципів, яким ми повинні керуватися, — «НЕ НАШКОДЬ!»

Здоровий спосіб життя включає такі компоненти:

- режим навчання без перевантажень;
- режим активної діяльності й відпочинку;
- вироблення навичок особистої гігієни;
- раціональне харчування й культура споживання їжі;
- брак травматизму;
- профілактика шкідливих звичок і фізичну активність.

Роботу з формування в учнів, студентів навичок здорового способу життя треба проводити систематично. Комплекс виховних заходів має на меті озброїти знаннями, виробити переконання, необхідні кожній людині для збереження життя та здоров'я. Їх слід готувати до дій у небезпечних ситуаціях, ознайомити зі способами запобігання їм, навчити оберігати своє здоров'я.

Основна частина. Здоров'я та якість життя окремих людей і популяції у цілому визначається складним набором

взаємопов'язаних факторів. З огляду на цю складність, заходи щодо зміцнення охорони здоров'я і благополуччя населення не можуть обмежуватися тільки сектором охорони здоров'я. Розробка і здійснення державних політичних заходів, спрямованих на підвищення якості життя, вимагають активної участі та залучення інших секторів суспільства на всіх етапах цього процесу [8].

У даний час значної актуальності набуває виховання відповідальності особистості за своє здоров'я, формування переконання, що від самої людини залежить багато що, у тому числі і її власне здоров'я.

За останні роки інтерес учених – філософів, культурологів, соціологів, психологів, педагогів та медиків – до проблем здоров'я людини значно зростає. Вивчення проблеми здоров'я на методологічному, теоретичному й практичному рівнях взагалі й формування культури здоров'я зокрема висвітлені у вітчизняних і зарубіжних працях: М. Амосова, Г. Апанасенка, В. Бабаліч, І. Бежа, В. Горащука, О. Єжової, Ю. Лісіцина, А. Маслоу та ін.

На думку В. П. Горащука, «культура здоров'я – це важливий складовий компонент загальної культури людини, зумовлений матеріальним і духовним середовищем життєдіяльності суспільства, що виражається в системі цінностей, знань, потреб, умінь і навичок з формування, збереження й зміцнення її здоров'я» [3]. Під ціннісним ставленням до здоров'я розуміємо системне й динамічне психічне утворення особистості на основі емоційно-ціннісної сфери, сукупності знань про здоров'я, що обов'язково відображається та реалізується у свідомо обраному способі життя [4]. Мета роботи: обґрунтувати необхідність формування

ціннісного ставлення до здоров'я в умовах медичної освіти.

Потреби суспільства і держави в здоровій нації та трудових ресурсах країни вимагають вирішення проблем здоров'я з самого народження дитини. Не залишається осторонь цих проблем і освіта, яка виконує суспільні функції навчання й виховання. У зв'язку з сучасним станом здоров'я молодого покоління все частіше говорять про таку функцію освіти, як здоров'я збережувальна. Реалізація здоров'я збережувальної функції освіти має відбуватися шляхом формування ціннісного ставлення особистості до власного здоров'я та здоров'я оточуючих. Тому цілком правомірно говорити не стільки про здоров'я збережувальну, скільки про здоров'я формувальну функції освіти [4].

Значимість формування у студентів медичного коледжу перш за все відповідального ставлення до свого здоров'я зумовлена важливістю санітарно-гігієнічного виховання, з метою формування у них потреби вести якісну профілактичну роботу, оскільки виникнення стану «нездоров'я» в зрілому віці є, як правило, результатом невирішених проблем розвитку на даному етапі. Таким чином, ми готуємо майбутнього медичного працівника з абсолютно новим і принциповим ставленням до своєї професійної діяльності [7].

Аналіз освітньо-кваліфікаційної характеристики медичної сестри виявив, що крім умінь та навичок суто з догляду та спостереження за хворими, надання невідкладної долікарської допомоги, які вимагались раніше, у новій освітньо-кваліфікаційній характеристиці вперше сформульовані вміння з пропаганди санітарно-гігієнічних знань та профілактики захворювань, формування здорового способу життя у населення, навчання та виховання свідомого ставлення до здоров'я [5], як це

прийнято в інших країнах світу. Зазначено, що у підготовці медичних сестер та фельдшерів ще існують певні проблеми, які визначаються відсутністю єдиної системи фахової підготовки студентів до реалізації знань про здоровий спосіб життя у майбутній професійній діяльності. Сьогодні підготовка студентів у даному напрямку забезпечується переважно традиційними методами без урахування новітніх процесів і технологій. Класична професійна медична освіта необґрунтовано мало відводить часу на передачу знань студентам щодо індивідуального здоров'я людини, значення здорового способу життя, збереження, зміцнення та розвиток здоров'я.

На жаль, традиційна система первинної медико-соціальної допомоги залишається орієнтованою переважно на хворобу. Вона не передбачає конкретних активних заходів первинної профілактики, надання послуг, спрямованих на збереження та зміцнення здоров'я, формування корисних навичок. Співвідношення обсягу профілактичної роботи медичної сестри до лікування сягає 1:10 [6].

У вищих медичних навчальних закладах при підготовці медичних сестер та фельдшерів основний обсяг навчальних годин відводиться на вивчення клінічних дисциплін і лише незначна кількість годин – на питання профілактики та збереження здоров'я.

Головним завданням медичного навчального закладу на сучасному етапі є підготовка фахівців, здатних нестандартно, гнучко та вчасно реагувати на зміни, які відбуваються в світі. Тому для підготовки студентів до професійної діяльності доцільно використовувати інноваційні методи навчання та виховання з метою формування ціннісного ставлення до здоров'я. Варто зазначити, що проблема здорового способу життя лежить в основі

формування особистості. У ході роботи виникає низка питань, передусім пов'язаних із недосконалістю роботи в даному напрямку (зокрема недосконалістю профілактичних і оздоровчих технологій, їхньою низькою ефективністю, відсутністю уваги до проблем якості життя при розробці профілактичних програм, ігноруванням інтересів окремої людини при проведенні масових оздоровчих і профілактичних компаній, непопулярністю медичної і соціальної профілактики серед молоді) [1].

У наш час особливого значення набуває формування здорового способу життя молоді, зокрема студентів медичних навчальних закладів. Від того, наскільки успішно зможуть сформуватися та закріпитися у свідомості навички здорового способу життя в молодому віці, залежатиме в майбутньому реальний спосіб життя та професійна діяльність, яка може перешкоджати або навпаки сприяти розкриттю потенціалу особистості. Молодь найбільш сприйнятлива до різноманітних формуючих і навчальних впливів, тому існує необхідність раннього формування потреби збереження особистого здоров'я та проведення профілактичної роботи серед населення з метою формування здорової нації. Робота в даному напрямку дозволяє нейтралізувати в майбутньому розвиток факторів ризику різноманітних захворювань, запобігти виникненню шкідливих звичок. Адже саме молодь є найперспективнішою віковою категорією щодо формування здорового способу життя [2]. Ціннісне ставлення до власного здоров'я передбачає сформованість особистості та вміння цінувати себе як носія фізичних, духовних та соціальних сил. Воно є важливою умовою формування у студентської молоді активної життєвої позиції.

Ціннісне ставлення до свого фізичного «Я» – це вміння особистості оцінювати свою зовнішність, тіло будову, поставу,

розвиток рухових здібностей, фізичну витривалість, високу працездатність, функціональну спроможність, здатність відновлювати силу після фізичного навантаження, вольові риси, статеву належність, гігієнічні навички, корисні звички, стан свого здоров'я та турбуватися про безпеку власної життєдіяльності, здоровий спосіб життя та активний відпочинок.

Ціннісне ставлення до свого психічного «Я» передбачає вихованість культури пізнання власного внутрішнього світу – думок, переживань, станів, намірів, прагнень, цілей, життєвих перспектив, ідеалів, цінностей, ставлень. Важливо навчити зростаючу особистість сприймати себе такою, якою вона є, знати свої позитивні та негативні якості, сприяти формуванню з неї реалістичної Я-концепції, готовності та здатності до самовдосконалення, конструктивної самокритичності. Ціннісне ставлення до свого соціального «Я» виявляється у таких ознаках: здатності орієнтуватися та пристосовуватися до нових умов життя, конструктивно на них впливати; визначенні свого статусу в соціальній групі, налагодженні спільної праці з дорослими та однолітками; вмінні запобігати конфліктам, справедливому і шляхетному ставленні до інших людей.

Висновки: Потрібно розробити відповідну програму підготовки студентів щодо пропаганди здорового способу життя та формування ціннісного ставлення до здоров'я, враховуючи вік, життєвий досвід і громадську зрілість студентів. Така організація роботи вимагає від викладачів диференційного підходу при постановці виховних завдань та під час вибору форм і методів навчання.

Пошук нових нестандартних форм навчання і формування особистості щодо здорового способу життя потребує зміни аспектів наукових досліджень у напрямку вивчення власне людських

проблем. Потрібно сформувавши у підростаючого покоління потребу до ведення здорового способу життя та установку на тривале здорове життя. Необхідно показати значення самої людини, її свідомості й мислення для збереження та відновлення здоров'я. У зв'язку з цим основним механізмом готовності до пропаганди і реалізації ідей здорового способу життя студентами-медиками у майбутній професійній діяльності стає процес цілеспрямованого докладання зусиль для покращення здоров'я і благополуччя населення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бабаліч В. А. Формування у студентів медичного коледжу готовності до пропаганди і реалізації ідей здорового способу життя у майбутній професійній діяльності : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Вікторія Анатоліївна Бабаліч. – Кіровоград, 2007. – 258 с.
2. Горай О. В. Особливості санітарно-гігієнічного виховання та профілактичної роботи серед підлітків / О. В. Горай // Наукові праці. Серія: Педагогіка, психологія і соціологія. – Донецьк : ДВНЗ «ДонНТУ», 2009. – № 5 (155). – Частина 1. – С. 345–350.
3. Горащук В. П. Концептуальні основи формування культури здоров'я школяра / В. П. Горащук // Нові технології навчання. – К. : НМЦВО, 2000. – № 28. – С. 206–213.
4. Єжова О. О. Організаційно-педагогічні умови формування ціннісного ставлення до здоров'я в професійнотехнічних навчальних закладах / О. О. Єжова // Педагог професійної школи. – 2009. – № 1. – С. 186–195.
5. Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників системи охорони здоров'я. – Вип. 78. – С. 31–34.

6.Назаренко Л. І. Формування готовності майбутніх медичних сестер до проведення профілактичної роботи / Л. І. Назаренко // Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-методичної інтернет-конференції (Черкаси, 15 жовтня 2014 р.). – Черкаси, 2014. – С. 90–95.

7.Пономаренко Н. О. Профілактична спрямованість як основна складова професійної діяльності медичного працівника середньої ланки / Н. О. Пономаренко // Медсестринство. – 2016. – №4. – С. 53–54.

8.Щорічна доповідь про стан здоров'я дорослого населення, санітарно-епідемічну ситуацію та результати діяльності системи охорони здоров'я України. 2015 рік [Електронний ресурс] : доповідь Українського інституту стратегічних досліджень

ВИХОВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ ЯК ФАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Штифурак Віра Євгенівна

доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри

Вінницького торговельно-економічного інституту

Київського національного торговельного університету

м. Вінниця

Соціальна робота як суспільне явище є своєрідною моделлю соціальної допомоги різним категоріям населення, яку держава реалізує в конкретний історичний період, враховуючи при цьому особливості соціальної політики, що базується на економічних можливостях. Саме тому основними пріоритетами розвитку соціальної допомоги різним категоріям населення, зважаючи на міжнародні норми і стандарти, реалії історичного досвіду, рівень розвитку соціальної політики і практики, на найближчий період визначаються: створення в освітніх установах усіх типів і видів ефективних гуманістичних виховних систем; орієнтація дітей і молоді на вічні цінності; гармонізація соціального поля людини, формування єдиного соціокультурного простору в соціумі; посилення соціально – захисної функції соціальних установ; збереження, зміцнення ресурсної бази і розвиток мережі соціального захисту [2,с.7-8]. Можна стверджувати, що сучасні пріоритети соціальної роботи значною мірою орієнтовані на збереження виховного потенціалу соціальних інституцій, орієнтуючись при цьому на превентивні стратегії впливу.

У цілому, покращення стану різних соціальних груп у сучасному суспільстві можливе за умови врахування зовнішніх і внутрішніх факторів, під впливом яких вони життєдіють, та неоднозначних взаємозв'язків всередині суспільства. А, отже, суспільство може і повинне допомагати

кожній особистості включатись в активну діяльність для власної повноцінної самореалізації як над – мети самовиховання та збагачення ресурсів держави. Дану функцію виконують соціальні інститути завдяки, в тому числі, і ефективній професійній діяльності соціальних працівників. Соціальна робота як прикладна наука сформувалась на основі застосування результатів фундаментальних наук для вирішення пізнавальних і соціально – практичних проблем і на основі тісних міждисциплінарних зв'язків зі сферами наукового знання, які становлять теоретичну базу соціальної роботи, такими як: педагогіка, соціальна педагогіка, соціологія, психологія, етика і естетика, філософія [7,с.14].

На сучасному етапі розвитку соціальної роботи наявні три підходи до її трактування. У першому підході соціальна робота розглядається як інструмент реалізації державної соціальної політики. Для другого підходу характерний акцент на допомозі населенню у кризових ситуаціях. Третій підхід зводить сутність соціальної роботи до надання соціальних послуг. [5,с.6]. Усі перераховані підходи містять обов'язковим елементом виховну взаємодію, що потребує належної фахової підготовки.

Професія «соціальний працівник» є складовою частиною поняття «соціальна робота». Перші спроби запровадити підготовку спеціалістів, безпосередньо спрямованих на соціальну роботу, були зроблені ще в 60-70-х роках минулого сторіччя. Термін «соціальний працівник» був введений С. Паттеном у 1900 році, а перші соціальні працівники почали долучатись до виконання своїх обов'язків у Великій Британії, Німеччині у 18ст., пізніше – у США. Це були представники благодійних товариств, які добровільно допомагали бідним прошаркам населення у здобутті освіти, отриманні медичної допомоги, працевлаштуванні та виробленні навичок самопомоги. Загалом, процес здобуття соціальним працівником професійного статусу завершився в кінці 19ст. [6,с.7]. У різних країнах Заходу поряд із загальноприйнятими існують і свої назви фахівців соціальної роботи: працівники соціальних клінік, педагоги з організації

вільного часу, з питань урегулювання конфліктів з батьками, соціальні працівники сімейного типу.

На початку ХХ ст. у більшості країн Європи, Америки, Африки й Азії було засновано перші заклади для підготовки соціальних працівників. До таких установ належали короткотермінові курси соціальних працівників і школи соціальної роботи, які були об'єднані в Міжнародну Асоціацію шкіл соціальної роботи. Для зарубіжної соціально-педагогічної науки початку ХХ ст. характерне ототожнення функцій «соціального педагога» й «соціального працівника». У багатьох країнах увага і сьогодні акцентується на значенні виховних ідей у соціальній роботі (Німеччина, Франція, Норвегія, Україна), у зв'язку з чим соціальний педагог розглядається як педагогічно орієнтований соціальний працівник, професійно підготовлений у сфері педагогіки до виховної взаємодії у соціумі. Проте, лише у червні 2002 року Міжнародна асоціація соціальних працівників та Міжнародна асоціація Шкіл із соціальної роботи ухвалили міжнародне визнання соціальної роботи і професії «Соціальний працівник». Отже, соціальний працівник – це професійно підготовлений спеціаліст, який працює в державних (недержавних) соціальних інститутах і сприяє створенню соціальних умов для повноцінної життєдіяльності різних категорій населення, котрі потребують захисту і підтримки [3,с.5].

Україні притаманна своєрідність процесу становлення професії соціального працівника і соціального педагога: офіційне визнання професій скоріше можна назвати юридичним оформленням того, що було вже нагромаджене практикою та теоретично узагальнено. Після того як у практику і в навчальні заклади була введена спеціальність «Соціальна робота» (наказ Держзовсити СРСР від 7 серпня 1991р. №376), посилювався активний інтерес соціологів, філософів, педагогів і психологів до проблем соціальної роботи, соціального захисту, соціальних послуг і підтримки соціальних груп і громад, які цього потребують [2,с.5]. У 1992 році

створена Українська асоціація соціальних педагогів та спеціалістів із соціальної роботи.

В Україні підготовка фахівців для соціальної сфери активно розвивається останніми роками на основі наукових поглядів різних шкіл соціальної роботи: соціально-педагогічних, психологічних, менеджменту соціальної роботи. Саме в педагогічній сфері різновідомчих структур ще в 60-70-х рр. ХХ ст. було здійснено перші спроби залучити фахівців до роботи в соціумі: організатори позакласної та позашкільної роботи, заступники з виховної роботи на підприємствах, педагоги-організатори в житлово-комунальних конторах, вихователі в інтернатах, дитячих будинках, гуртожитках, клубах. За останню чверть ХХ століття вони накопичили чималий досвід практичної різнопланової роботи в соціумі. Можна констатувати, що соціальний працівник є захисником інтересів конкретної людини, законних прав різних верств населення, своєрідним духовним наставником, який впродовж років працює з ними, здійснює соціальний патронаж, піклується про формування у них загальнолюдських цінностей. Його діяльність спрямована на стимулювання саморозвитку і самоорганізації особистості, групи, колективу, створення умов для активізації цього розвитку і реалізації творчого потенціалу. При цьому, соціальний працівник зосереджує зусилля на виявленні і профілактику негативних проявів, а не на боротьбу з їх наслідками, забезпечуючи тим самим у соціальній роботі своєрідну превентивну стратегію щодо різного роду соціально-психологічних і поведінкових відхилень. Укомплектовані таким чином форми соціальної роботи вказують на те, що вона не є благодійною подачкою, а ґрунтується на потребах конкретної людини, співтовариства людей і реалізується за їх безпосередньої участі, що активізує виховні можливості.

В умовах соціально-економічних змін потрібні висококваліфіковані фахівці, які зуміють реалізувати гуманістичний виховний потенціал соціальної роботи. Концепція соціальної роботи є новаторською для

України, так само як і професія соціального працівника. Ця нова спеціальність має значні перспективи у нашій державі, адже потреба у соціальних працівниках особливо зростає під час соціальних та економічних криз [4,с.18-19]. Реалізація завдань соціальної роботи забезпечується врахуванням основних принципів поєднання інтересів суспільства і потреб особистості в отриманні соціальних послуг; поєднання допомоги із самодопомогою, суть якого – спиратись на позитивний потенціал особистості та її прагнення сприйняти соціальний вплив; принцип інтеграції, який полягає у взаємодії усіх соціальних інститутів, зацікавлених у продуктивному процесі соціалізації особистості; принцип узгодженості швидкоплинних і довготривалих перспектив соціалізації особистості, що передбачає взаємодію державної та особистісної програм фізичного, культурного, освітнього, психічного розвитку [1, с.42].

Спектр діяльності соціальних працівників досить широкий і залежить від профілю спеціалізації, а тому місцем роботи може бути: соціально – психологічні і соціально – педагогічні служби системи освіти: дошкільні, позашкільні, коледжі, ліцеї, школи – інтернати, дитячі будинки, вищі заклади освіти тощо; соціальні служби спеціалізованих установ: соціальні інтернати для людей похилого віку, сімейні дитячі будинки, спецшколи, біржі праці, центри соціально – психологічної реабілітації; соціальні служби підприємств, організацій, установ, гуртожитків, різних фондів, банків, благодійних організацій; соціальні служби місцевих органів влади: соціально – педагогічні, культурно – спортивні комплекси, центри соціально – педагогічної допомоги, служби соціальної підтримки сімей, відділи соціального захисту населення, органи опіки; служби культурного дозвілля: підліткові клуби, будинки культури, школи народних ремесел, сімейні клуби, ігрові центри; фізкультурно – оздоровчі клуби: медико – психолого – педагогічні реабілітаційні комплекси, центри оздоровлення, медпункти; приватна практика. [2,с.37].

Функціональність соціальної роботи, її ефективність залежить від законодавчого підкріплення діяльності організацій і установ державного та недержавного сектору на регіональному і адміністративному рівнях, визначення правового статусу суб'єктів і об'єктів соціальної роботи, створення системи соціальної безпеки в соціальній роботі [7,с.43]. Високий суспільний імідж соціального працівника складається із органічного сполучення особистісних якостей, широкої освіченості, всебічної підготовленості, ерудиції, глибоких знань у різних напрямках соціальної роботи. Виражений соціальний характер професії орієнтує на визначення статусу професійної діяльності фахівців даного профілю, що обумовлюється суспільними цінностями, готовністю адекватно реагувати на виклики сьогодення на основі сформованої компетентнісної складової.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Жигайло Н.І. Соціальна педагогіка. Навчальний посібник. – Львів: Новий Світ.-2001.-256 с.
2. Карпенко О.Г. Вступ до спеціальності «Соціальна робота». Навчально – методичний посібник. К.: Видавничий Дім «Слово», 2011.- 248с.
3. Сорочинська В.Є. Організаційна робота соціального педагога: Навчальний посібник. – К.: Кондор, 2005. – 198 с. (Гриф Міністерства освіти і науки України, лист №14/18.2-2713 від 20.12.2004).
4. Соціальна робота: В 3ч.-К.:Вид. дім «Києво – Могилянська академія», 2004.- Ч.1: Основи соціальної роботи /Н.Б. Бондаренко, І.М. Гига, Н.В. Кабаченко та ін.; За заг. ред. Т. Семигіної та І. Григи. – 2004. – 178с.
5. Соціальна робота в Україні: Навч.посіб. / І.Д. Зверєва, О.В. Безпалько, С.Я. Харченко та ін.; За заг ред.: І.Д. Зверєвої, Г.М. Лактіонової. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 256с.
6. Тимошенко Н.Є. Вступ до спеціальності: соціальна робота. Модуль 2.: навч. Посіб. Київ., 2014. -264 с.
7. Тюптя Л.Т., Іванова І.Б. Соціальна робота: теорія і практика: Навч. посіб. – 2-е вид. перероб. І доп. - К.: Знання, 2008.-574с.

КОНЦЕПТУАЛЬНІ МОДЕЛІ МОТИВАЦІЇ ЯК ВАГОМОГО ФАКТОРУ ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ

Штифурак Володимир Сергійович

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри психології та соціальної роботи

Вінницького державного педагогічного
університету імені Михайла Коцюбинського

м. Вінниця

Підготовка майбутніх фахівців, здатних працювати в умовах глобалізованого інформаційного суспільства вимагає впровадження сучасних наукових досліджень. Особливо це стосується педагогічної освіти, що має на меті формування вчителя нового покоління. Тому в цьому контексті потрібно, у першу чергу, говорити про особистість педагога, яка формується в процесі виховного процесу. Йдеться про психологічну культуру педагога, яку ми розглядаємо як гармонізацію особистості, що включає – його переконаність, культуру переживань, самооцінку і культуру виховного впливу. Адже тільки особистість формує особистість. Особливо актуальною при цьому постає проблема мотиву і мотивації, оскільки це сукупність спонукальних факторів, які визначають активність особистості; це всі потреби, стимули, ситуативні чинники, які обумовлюють поведінку людини.

Суб'єкта можуть спонукати до діяльності різні мотиви: інтерес до змісту та процесу діяльності, почуття обов'язку перед суспільством, прагнення до самоствердження тощо.

У процесі розробки теорії мотивації, інтересу, потреб і стимулів створюються концептуальні моделі мотивації в межах інтроспективної психології (У. Джеймс), біхевіоризму (Дж. Уотсон, Е. Талмен, К. Халл), психоаналізу (З. Фрейд, К. Юнг), гештальтпсихології (К. Левін). Окрім

того у сучасному тлумачному психологічному словнику зазначено, що мотив 1) - це спонукання до діяльності, пов'язаної із задоволенням потреб суб'єкта; сукупність зовнішніх або внутрішніх умов, що викликають активність суб'єкта і визначають спрямованість мотивація; 2) - предмет, матеріальний або ідеальний, що спонукає і визначає вибір спрямованості діяльності, заради якого вона і здійснюється; 3) - усвідомлювана причина, що лежить в основі вибору дій та вчинків особистості [5, с.264].

Зупинимось на двох основних напрямках розуміння змісту поняття мотивації.

Психологічні теорії першого з них (необіхевіоризм, психоаналіз) при розв'язанні проблеми рушійних сил поведінки людини розвивають гомеостатичну модель функціонування психічного. Згідно з нею, особистість прагне зменшити напруження, врівноважити свою взаємодію з соціальним середовищем, пом'якшити «одвічний конфлікт» між індивідом і суспільством. При цьому, на думку українських психологів О. Киричука та В. Роменця, природне в людині розуміється як зосереджене на особистому - Я, егоцентричне, не підкорене свідомістю соціалізованої особистості. Усунення цього напруження, відтворення врівноваженого стану – мета поведінки людини [4, с.249].

Теорії іншого напрямку (неофрейдизм, екзистенціальна психологія) пропонують модель безперервного розвитку та вдосконалення особистості, що і є основою спонукальних причин її поведінки. Основними потребами (мотивами) вважаються фізіологічні спонукання, потреби в безпеці та захисті, любові, повазі, самореалізації. На відміну від теорії гомеостазу, тут обґрунтовується теза про те, що характерною рисою поведінки та діяння особистості є пошук постійного напруження – не фізіологічного, а морального характеру.

Далі зупинимось на змісті окремих теорій мотивації, що належать до того чи іншого з означених напрямків.

Основоположник біхевіоризму Дж. Уотсон називає дві форми поведінки людини – зовнішню та внутрішню. Вони пов'язані між собою стимулом та відповіддю на певний стимул. Формула «стимул – реакція», на думку біхевіористів, пояснює всі форми діяння та поведінки людини в навколишньому середовищі. Стимул, як зовнішній подразник, активізує внутрішню енергію організму і тим викликає відповідну реакцію. У необіхевіористських концепціях виникнення нових спонукань (драйвів) розглядається як результат поєднання стимулу із задоволенням органічних потреб людини. При цьому вторинні спонукання стають зовнішньою оболонкою первинних, органічних. Обґрунтовуючи положення про природжений характер мотивації людини, У. Мак-Даугалл посилався на вчення про природжені інстинкти. На його думку, основою мотивів поведінки є основні інстинкти, які однаково властиві як тварині, так і людині. Головними характеристиками інстинкту є імпульсивність та природженість, а поняття про енергію інстинкту є базовим для розуміння механізмів розгортання мотивованої дії [4, 249].

Теорію оптимальної активації (Е. Даффі, Д. Хебб) було створено в 50-х роках ХХ сторіччя. Вона базується переважно на законі Йєркаса-Додсона. Згідно з нею, організм людини прагне підтримувати оптимальний рівень активації, що дає змогу функціонувати найефективніше. Окремі люди потребують сильнішого припливу стимулів, аніж інші, які здатні витримувати їх лише в обмеженій кількості. Потреба особистості в стимулах змінюється й залежно від психічного стану людини [4,с.240]. Але ця проблема потребує ще додаткового вивчення. Діяльність завжди викликана певними мотивами.

Відомий американський вчений Роберт Френкін [3,с.44-45] вказує на основні вектори розвитку сучасних теорій мотивації. Вони базуються на таких концептуальних засадах: теорії інстинктів; теорії потреб / особистісних особливостей; теорії спонукань / научіння; теорії мотивації

особистісного зростання і оволодіння майстерністю; гуманістичні теорії; когнітивні теорії.

Виходячи з цього, автор робить такі висновки [3,с.70-72]:

- виділяють два види мотивації: мотивація досягнення і мотивація уникнення;

- у сучасних теоріях мотивації розглядають вісім основних тем: поведінка як спроба адаптації; важливість визначення факторів, що активізують і енергетизують поведінку; необхідність розуміння факторів, від яких залежить спрямованість поведінки; важливість розуміння того, що приховується за наполегливістю; важливість розуміння ролі почуттів; необхідність визнання факту існування індивідуальних відмінностей; питання саморегуляції поведінки; обмеженість сили волі, притаманної людям;

- Дарвін висунув припущення про те, що особливості поведінки людей і тварин визначаються специфікою біологічної будови;

- перші психологи, наприклад, Мак-Дугалл, намагалися пояснити поведінку людини, використовуючи для цієї цілі обмежений набір інстинктів, вважаючи, що саме інстинкти не тільки активізують поведінку, але й надають їй спрямованості;

- теоретики, які працювали над проблемою потреб, наприклад, Генрі Мюррей, висунули припущення про те, що людей можна охарактеризувати за допомогою використання обмеженого набору потреб, що, на їхню думку, є факторами, які енергетизують поведінку і надають їй спрямованості;

- на думку А.Маслоу, потреби можуть бути згруповані за окремими категоріями, що розташовуються в ієрархічному порядку;

- результати недавно проведеного дослідження (Костра і Мак-Крей), здійсненого з використанням процедур факторного аналізу, показали, що в основі особистості лежать п'ять базових факторів: екстраверсія, нейротизм, готовність до згоди; рівень свідомості, що характеризується

продуктивністю, дотриманням моральних норм і відповідальністю; відкритість новому досвіду;

- А. Халл висунув припущення про те, що потяг служить джерелом енергії поведінки, а реалізація тієї чи іншої її форми обумовлена складним взаємовпливом потягів і звичок (що може бути виражене за допомогою такої формули: *Поведінка = Потяг × Звички*;

- Х.Скіннер відмовився від поняття драйву, але при цьому був прихильником концепції підкріплення.

Таким чином, науковці, які працювали над питаннями соціального наuczіння, висунули припущення про те, що багато форм поведінки (звички) можна отримати і при відсутності відповідного підкріплення: наприклад, людина може стати агресивною просто переглядаючи телевізійні передачі, що містять елементи агресії та насильства, бачачи, до яких результатів призводить така поведінка (вікарне підкріплення).

Відповідно до теорій постановки цілей, люди займають відносно навколишнього середовища різні позиції залежно від того, чи реагують вони на нього як на таке, що таїть у собі загрозу чи навпаки. Тому у першому випадку вона займає еґо-орієнтовану позицію, у протилежному – орієнтовану на оволодіння майстерністю. В основі теорій оцінки ймовірностей лежить припущення про те, що організми формують очікування стосовно ймовірності досягнення ними окремих цілей. Люди, зазвичай, віддають перевагу тому варіанту, в якому найкраще поєднано два фактори – ймовірності одержання певного результату і його значущістю. Соціально-когнітивні теорії постановки цілей базуються на припущенні про те, що готовність людей ставити перед собою конкретні досяжні цілі залежить від того, якими є їхні уявлення про власну ефективність. Тому розмежування мотиваційних і немотиваційних причин, тобто спонукання і стимулу, доцільно здійснювати за допомогою механізму відповідних реакцій людини. Як писав С. Рубінштейн, мотивація повинна визначатися не тільки і не стільки фізіологічною реакцією, скільки психологічною,

пов'язаною з усвідомленням стимулу і надання йому того чи іншого значення, після чого тільки у людини з'явиться бажання та усвідомлення необхідності реагувати на стимул певним чином, визначається мета і з'являється спонукання для її досягнення. Отже, стимул викликає дію не прямо, а опосередковано, через мотив: стимул-спонукач мотиву, а спонукачем дії або вчинку стає внутрішнє усвідомлення спонукання, сприйняте багатьма психологами як мотив.

Досліджуючи проблеми мотивації, окремі вчені визначають її стійкі та ситуативні фактори [1]. Отже, мотивація – це не лише мотиви, а й ситуативні фактори (вплив різних людей, специфіка діяльності й ситуації тощо). Ситуативні фактори є досить динамічними, мінливими, що створює значні можливості впливу на них і на активність загалом. Інтенсивність актуальної (що діє «тут і тепер») мотивації залежить від сили мотиву й інтенсивності ситуативних детермінант мотивації (вимог та впливу інших людей, складності завдань тощо). Актуально (в певний конкретний проміжок часу) мотивація досягнення студента (наприклад, у процесі виконання ним тесту) залежить не лише від його мотивів, а й від багатьох ситуативних факторів (вказівок експериментатора, наявності поруч впливових друзів та попереднього досвіду взаємодії з іншими людьми).

Можна констатувати, що мотивація є цілісною системою, яка визначає конкретні форми діяльності і поведінки, наприклад, спортсмена. Однак система мотивів не завжди буває повною й органічно цілісною. Тому варто розрізняти актуальні мотиви, включені в діяльність, і потенційні мотиви, які не є усвідомленими, їм не надається значення, і тому їхня діяльна сила не функціонує. В основному мотиви узгоджуються між собою за змістом, але можуть виникати і розбіжності. Тому певним мотивом (або навіть сукупністю мотивів) мотивація діяльності не вичерпується. Потрібно враховувати вплив факторів конкретної ситуації. Надмірна складність діяльності, несприятлива конкретна життєва ситуація призводять до зниження не лише мотивації, а й ефективності діяльності.

Саме тому у контексті мотиваційно-діяльнісного підходу С.С. Занюк [1] розглядає процесуальний і результативний компоненти мотивації. Коли суб'єкта спонукає сам процес діяльності, а не її результат, то це свідчить про наявність процесуального компонента мотивації. Таким чином, мотивація – це сукупність усіх факторів (як особистісних, так і ситуативних), які спонукають до активності у різних сферах діяльності людини. Тому у процесі професійного становлення майбутніх фахівців, а особливо педагогів, важливим є акцент на психологічне здоров'я, в утвердженні якого багато важитиме врахування концептуальних моделей мотивації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Занюк С.С. Психологія мотивації: Навч. посібник.– К.: Либіль, 2002.– 304с.
2. Ильин Е.П. Мотивация и мотив: СПб: Питер, 2000.–512с.
3. Мотивация поведения: биологические, когнитивные и социальные аспекты / Р.Френкин. – 5-е изд. –СПб.: Питер, 2003. – 621с.
4. Основи психології / За аг. Ред.. О.В.Киричука, В.А. Роменця. – К.: Либідь, 1996. – 632с.
5. Шапар В.Б. Сучасний тлумачний психологічний словник. – Х. : Прапор, 2007. – 640с.
6. Штифурак В.С. Мотивація спортивної діяльності. Навчально-методичний посібник.– Вінниця, 2006.– 67с.

**ФІЗІОЛОГО-ГІГІЄНИЧНІ ПРИНЦИПИ РАЦІОНАЛЬНОГО
ТА АДЕКВАТНОГО ХАРЧУВАННЯ
СТУДЕНТІВ У ПІДЛІТКОВОМУ ВІСІ**

Яковенко Наталія Павлівна,

викладач, спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії,

педагогічне звання «викладач-методист»,

завідувач відділення за спеціалізацією «Акушерська справа»

Кременчуцького медичного фахового коледжу імені В.І. Литвиненка

м. Кременчук

Життєві компетентності підлітків, студентської молоді мають бути сформовані як усвідомлений ними комплекс особистісних характеристик і здатність щодо вияву відповідальної, самостійної, соціально зрілої поведінки в межах свого вікового розвитку, визначення першочергових і другорядних життєвих цілей і перспектив їх досягнення.

Завдання закладу освіти — задіяти соціально-педагогічний потенціал для створення комфортних умов для розвитку та становлення особистості кожного студента, формування ключових компетентностей для повноцінного життя. І далеко не останнє місце — навчити раціонально організувати харчування.

Раціональне та збалансоване харчування підлітків є основною складовою здорового способу життя, сприяє формуванню і розвитку фізичних, моральних, духовних якостей особистості. Раціональне харчування студентів забезпечує нормальну життєдіяльність організму, високий рівень працездатності та опірності впливу несприятливих факторів навколишнього середовища, максимальну тривалість активного життя.

Збалансоване харчування характеризується надходженням в організм людини в оптимальному співвідношенні харчових речовин, яке повинно точно відповідати його потребам, складом їжі, яка відповідає ферментативним особливостям органів травлення в підлітковому віці. Академік О.О. Покровський класифікував компоненти їжі на аліментарні – харчові та неаліментарні – нехарчові. Аліментарні речовини поділяються на макронутрієнти: білки, жири, вуглеводи, макроелементи та мікронутрієнти: мікроелементи та вітаміни. Згідно з теорією адекватного харчування з їжею в організм людини надходять такі речовини: гормони та гормоноподібні сполуки, баластні речовини, токсичні сполуки, продукти господарської діяльності людей. Споживання продуктів, які містять такі чинники, має бути контрольованим. Для підлітків характерні незакінчені процеси росту та формування організму, розумові та нервово-психічні навантаження, великі навантаження на зоровий апарат. На організм, що росте і розвивається впливають фізіологічні та соціальні фактори. Фізіологічні особливості підлітків характеризуються високим рівнем основного обміну у розрахунку на 1 кг маси тіла, який у 2 рази більший, ніж у дорослих, переважанням анаболізму над катаболізмом, високими витратами енергії у розрахунку на 1 кг маси тіла, активним ростом та формуванням організму, низьким рівнем адаптаційних можливостей, збільшеним об'ємом шлунку та підвищеною кислотністю шлункового соку, збільшеним об'ємом печінки та її функціональної активності [2].

Вплив соціальних факторів характеризується темпом життя та сімейними звичками, зростанням емоційної збудженості, що послаблює секрецію органів травлення та апетит, характером навчання, фізичними навантаженнями.

В організмі людини їжа виконує енергетичну, пластичну, біорегуляторну, імунорегуляторну, пристосувально-регуляторну, реабілітаційну, мотиваційно-сигнальну функції. Енергетичну функцію їжі забезпечують переважно хлібобулочні продукти, кондитерські, макаронні,

круп'яні вироби, картопля, жири і жирові продукти, цукор. Пластичну функцію забезпечують переважно молочні та яєчні продукти, м'ясо та риба. Біорегуляторну властивість мають фрукти, овочі, ягоди, яйця. Імунорегуляторну функцію забезпечують продукти, які багаті на незамінні есенціальні чинники (повноцінні білки, вітаміни, мікроелементи).

Відповідно до біоритмів та характеру діяльності студентів рекомендується чотирьохразове харчування. Режим харчування передбачає дотримання певного часу, тривалості та кратності вживання їжі, інтервалів між прийманням їжі, послідовності вживання страв, розподілу добового раціону протягом дня. Необхідно ураховувати масу, енергетичну цінність, якісний склад їжі, розумову та фізичну діяльність, тривалість сну.

Для виробки умовних рефлексів та забезпечення ритмічності процесів секреції органів травлення їжу необхідно приймати у певний час. Тривалість споживання страв, яка сприяє доброму пережовуванню та травленню їжі, повинна складати для сніданку та вечері 20-30 хв., обіду – 40-50 хв., другого сніданку – 15-20 хв.

Раціональне харчування підлітків передбачає задоволення фізіологічних потреб організму в усіх поживних речовинах і енергії. Згідно наказу МОЗ України №1073 від 03.09.2017 р. «Норми фізіологічних потреб населення України в основних харчових речовинах і енергії» добова норма енергетичної цінності у юнаків 14-17 років складає 2700 ккал, у дівчат 14-17 років – 2400 ккал. Добова потреба у білках для юнаків у цьому віці складає – 93 г, в жирах – 92 г, у вуглеводах – 375 г, для дівчат у білках – 83 г, у жирах – 81 г, у вуглеводах – 334 г. Збалансованість раціонів та забезпечення організму біологічно активними речовинами складає 12% білків від енергоцінності раціону, в тому числі 60% тваринні; 30% жирів, у тому числі 30% рослинні. Енергетичний еквівалент 1 г білка становить 4 ккал, 1 г ліпідів – 9 ккал, 1 г вуглеводів – 4 ккал. Оптимальне співвідношення білків, ліпідів, вуглеводів становить 1:1:4.

Велике значення в життєдіяльності організму в підлітковому віці мають білки, які виконують пластичну функцію, входять до складу гормонів, ферментів, імунних тіл, беруть участь в обмінних процесах, впливають на ріст і розвиток [5].

Амінокислоти входять до складу харчових продуктів рослинного походження (горох, квасоля, гречана, перлова крупи, пшоно) і тваринного походження (молоко, м'ясо, риба, яйця).

В органічні сполуки ліпідів входять власне жири (тригліцериди) та ліпоїди (жироподібні речовини). Ліпіди в організмі людини виконують енергетичну функцію, входять до складу клітинних оболонок і ядер, регулюють обмін речовин на клітинному рівні, забезпечують нормальний стан імунітету. У раціоні харчування дітей в підлітковому віці необхідно застосовувати комбінацію жирів тваринного походження (молоко, вершкове масло, сметана, кефір, йогурт, яєчний жовток, жирні сорти риби) та рослинного походження (соняшникова, кукурудзяна, бавовняна олії).

Вуглеводи поділяються на прості (глюкоза, фруктоза, галактоза, сахароза, лактоза, мальтоза) та складні (крохмаль, глікоген, клітковина, пектинові речовини). Вуглеводи в організмі забезпечують основну енергетичну функцію до 60% енергообміну, виконують пластичну функцію, входять до складу клітинних структур, депонуються у вигляді глікогену в печінці, м'язах. У харчування людини рослинна їжа є основним джерелом вуглеводів: хліб, крупи, цукор, овочі, фрукти.

Для нормального обміну речовин та профілактики захворювань ендокринної системи та системи органів травлення в раціон дитячого харчування необхідно включати продукти, які містять харчові волокна. Джерелом харчових волокон є житній хліб, бобові, буряк, яблука, чорна смородина.

У зв'язку з інтенсивними процесами росту організму в підлітковому віці підвищується його потреба у вітамінах. Вітаміни – органічні сполуки,

які мають високу біологічну активність та містяться у продуктах харчування в невеликій кількості.

У Міжнародній хімічній номенклатурі вітаміни поділяються на водорозчинні: вітаміни групи В, вітаміни С, РР, Н; жиророзчинні: А, D, Е, К та вітаміноподібні сполуки. Водорозчинні вітаміни групи В регулюють білковий, ліпідний, вуглеводний, мінеральний обміни, беруть участь в діяльності серцево-судинної, нервової систем, впливають на функцію органів травлення, кровотворення.

Джерелом вітаміну В₁ (тіаміну) є рослинні продукти, вироби із борошна грубого помелу, а також тваринні продукти – печінка та субпродукти. Вітамін В₂ (рибофлавін) міститься у молоці, молочних продуктах, яєчних жовтках, крупах, хлібі, овочах. Вітамін В₆ (піридоксин) міститься у фруктах, овочах, бобових, злаках. У продуктах тваринного походження міститься вітамін В₁₂ (ціанокобаламін), який активно впливає на функцію кровотворення.

Багаті на вітамін С (аскорбінова кислота) чорна смородина, обліпіха, солодкий перець, кріп, петрушка, капуста, картопля, цитрусові, шипшина. Аскорбінова кислота сприяє регенерації ушкоджених тканин, забезпечує нормальний імунологічний та гематологічний стани.

Жиророзчинний вітамін А (ретинол) бере участь у процесах росту та зору. Основним джерелом вітаміну А є продукти тваринного походження: печінка, молочні продукти, яйця. В рослинах міститься провітамін бета-каротин, який в організмі людини перетворюється у вітамін А.

Вітамін Е (токоферол) забезпечує нормальний розвиток і функціонування чоловічих та жіночих статевих систем, впливає на репродуктивну функцію. Міститься у рослинних оліях, зернових продуктах.

Вітамін D (кальциферол) впливає на обміни кальцію і фосфору, міститься у риб'ячому жирі, печінці риб, тварин, птиці, ікрі, яєчних жовтках.

Мінеральні речовини поступають в організм людини з продуктами харчування у вигляді мінеральних солей. Макроелементи (калій, натрій, кальцій, магній, фосфор, хлор, сірка) та мікроелементи (залізо, мідь, кобальт, марганець, хром, цинк, селен, фтор, йод) мають високу біологічну активність, впливають на обмінні процеси, ріст і розвиток опорно-рухового апарату, входять до складу клітин нервової системи, ферментів, гормонів, секретів. У великій кількості мінеральні речовини містяться у молочних продуктах, в рибі, м'ясі, яйцях, овочах, фруктах, соках, крупах.

Для росту та розвитку організму підлітків, збереження здоров'я, профілактики захворювань їжа має відповідати основним фізіолого-гігієнічним вимогам: бути достатньою за енергетичною цінністю, містити харчові речовини у фізіологічному співвідношенні, мати гарні органолептичні властивості, різноманітність раціону та бути безпечною в санітарно-епідемічному відношенні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Наказ МОЗ України №1073 від 03.09.2017 р. «Норми фізіологічних потреб населення України в основних харчових речовинах і енергії».
2. Смоляр В.І. Фізіологія та гігієна харчування. – К.: Здоров'я, 2000. – 336 с.
3. Павлоцька Л.Ф., Дуденко Н.В. Основи фізіології, гігієни харчування та проблеми безпеки харчових продуктів: Навчальний посібник. - Суми: ВТД «Університетська книга», 2007. - 441 с.
4. Піщак В.П. Вплив харчування на здоров'я людини. – Чернівці: Книги-XXI, 2006. – 500 с.
5. Основи фізіології та гігієни харчування: Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 336 с.

ВЕБ-САЙТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПОКРАЩЕННЯ ЯКОСТІ НАДАННЯ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ В ЗФПО

Яровий Ігор Миколайович,

кандидат економічних наук,

заступник директора з навчальної роботи

Київського фахового коледжу комп'ютерних технологій та економіки

Національного авіаційного університету

м. Київ

Актуальність теми зумовлена доцільністю реалізації першочергових напрямків розвитку цифрових технологій у вищій та фаховій передвищій освіті [1]:

- забезпечення доступу до якісного освітнього контенту здобувачів освіти – створення бази електронних навчальних матеріалів із доступом 24/7;
- зменшення бюрократичного навантаження на науково-педагогічних та педагогічних працівників ;
- тотальне переведення документообігу з паперового формату в цифровий.

Веб-сайт у мережі (як правило, Інтернет) - це ресурс, який складається з однієї або декількох веб-сторінок з гіпер-текстовим, текстовим, медійним (картинки, відео, аудіо) та іншими типами змісту, доступного за одним із веб-протоколів [2].

Таким чином, розуміємо веб-сайт навчальної дисципліни як сукупність різнотипових веб-сторінок, які відображають її зміст і є доступними за HTTP, HTTPS, SPDY, WebSocket веб-протоколом.

Для забезпечення доступу до якісного освітнього контенту здобувачів освіти за освітньо-професійною програмою «Управління

персоналом та економіка праці» спеціальності 051 «Економіка» в Київському фаховому коледжі комп'ютерних технологій та економіки Національного авіаційного університету був створений веб-сайт навчальної дисципліни «Менеджмент та маркетинг».

Веб-сайт створено у WordPress - системі керування вмістом з відкритим кодом, яка через свою простоту в установленні та використанні широко застосовується для створення веб-сайтів. Сфера використання — від блогів до складних веб-сайтів. Вбудована система тем і плагінів у поєднанні з вдалою архітектурою дозволяє конструювати на основі WordPress практично будь-які веб-проекти. Написана мовою програмування PHP з використанням бази даних MySQL. Початковий код поширюється на умовах ліцензії GNU General Public License [3].

Структура веб-сайту [4] включає в себе такі веб-сторінки:

- анотація курсу;
- навчальна програма;
- робоча навчальна програма на 2020/21 н.р.;
- опорний конспект лекцій;
- методичні рекомендації до самостійної роботи;
- тестові завдання;
- комплексна контрольна робота;
- питання до заліку;
- критерії оцінювання навчальних досягнень студентів;
- глосарій;
- важливі посилання;
- упорядник курсу.

Завдяки використанню WordPress сайт отримав можливості простоти встановлення, простоти налаштувань; підтримки веб-стандартів (XHTML, CSS); модулі для підключення (плагіни) з унікально простою системою їх взаємодії з кодом; можливість автоматичного встановлення та оновлення версії безпосередньо з панелі адміністратора; підтримки так

званих «тем», з допомогою яких легко змінюється як зовнішній вигляд, так і способи виведення даних; можливість редагувати шаблони одразу в панелі адміністратора; «теми» реалізовані як набори файлів-шаблонів на PHP (у HTML-розмітку вставляються PHP-мітки); багато бібліотек «тем» і «плагінів»; потенціал архітектури дозволяє легко реалізовувати складні рішення; SEO-оптимізовану систему; наявність українського перекладу.

Отже, завдяки використанню сайту в процесі викладання навчальної дисципліни «Менеджмент та маркетинг» збільшується ефективність формування компетентностей здобувачів освіти:

По-перше, здатності використовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування фінансово-економічних рішень.

По-друге, здатності проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, стану функціональних підсистем підприємств, організацій та установ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Інформаційно-ресурсне забезпечення освітнього процесу у вищій школі в умовах діджиталізації суспільства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/news/informacijno-resursne-zabezpechennya-osvitnogo-procesu-u-vishij-shkoli-v-umovah-didzhitalizaciyi-suspilstva>.

2. Що таке веб-сайт? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ua.smart-ip.net/what-is-a-website>

3. WordPress [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/WordPress>.

4. Веб-сайт навчальної дисципліни Менеджмент та маркетинг [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://маркетинг.благо-дарю.укр>.

Науково-практичне видання

**Актуальні проблеми діяльності закладів освіти у контексті
формування життєвих перспектив особистості**

**Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції.
І частина (24 листопада 2020 р.)**

За загальною редакцією Ю.В. Ївженка

Обкладинка К.В. Геньбач
Комп'ютерна верстка Ю.В. Ївженка, К.В. Геньбач

Підписано до друку від 02 грудня 2020 року.

